GUAINERIUS [GUAINIERIO] [ANTONIUS).

7441. De peste et de venenis.
[Reynaldus de Novimagio, Venice ?] n. d.

Sm. folio; sigs. a^{10} [b^{10} c^{8}; d^{18} e^{6}]; 44 leaves (the first and 29th blank); 2 cols.; 60, 61 lines; gothic characters; capital-spaces (with guide-letters in 2nd tract only).

2^{a}, col. 1 [Preface]; [P]ERSEPE ANI‖maduertens hoc mor-‖tale hominū genus in‖nuēris casibus additū ‖ ⁊ infinita mortis varie‖tate facile corrūpi ... [followed in col. 2 by table, ending 2^{b}, col. 1, l. 50. Text follows.] 28^{b}, col. 2, l. 24; Explicit prima pars huius tractatus que ‖ est de peste Ad illustrissimum principem ‖ et dominū dominum Philippū mariam ‖ anglum mediolani ducem . et papie angle‖rieq3 comitem. Editu3 per Antoniu3 de ‖ Gnaneriis. [*sic*] de Papia artium et medicine ‖ doctorem eximium. 30^{a}, col. 1; Incipit materia venenoruɯ. [*sic*] in cuius in-‖itio tabula capituloru3 ponitur. 44^{b}, col. 2, l. 13; Explicit secunda ps principalis huius tra‖ctatus que est de venenis ad illustrissimū ‖ principem ⁊ dn̄m dn̄m philippum maria-‖am [*sic*] anglu3 mediolani duce3 ⁊ papie angle‖rieq3 comite3. Editum per Antoniu3 de ‖ gnaneriis de papia artium et medicine do‖ctorem eximium.

Leaves 2 and 3 have sigs. a i-ii. The rest are unsigned. Each tract is followed by a registrum printed in the middle of the page.
Hain *8101. No. 53 in Klebs's list (no. 7149).
Capitals of varying sizes inserted in red and blue. With full clean margins, but wormed at lower inner corner and repaired.

Klebs, "Inc. med. Sci. & med.", 1938.
480.4
"[Venice, anon. pr., 1487]

Bt. Davis & Orioli, 8. ix. 17
for £10.

PERSPEXI ANI
madvertens hoc mor-
tale hominū genus in
nuēris casibus additū
& infinita mortis varie
tate facile corrūpi nul-
lamq; ex oibus morien
di causis acerbiorē fie-
ri atq; acutiorē hac ipa
amarissima et ppe mo
dum crudelissima peste. que tanto impetu tan
taq; latēti uoracitate in nrā uiscera descendit.
quāta ea. q̄ moris ē. quā bone de9 tot q9 ppetu-
is ānis nullis adiuti remediis expimur. Animo
iure cōcepi fore dignissimum nō sine misericor
dia sic oppressis mortalib9 posse firma ope suc-
currere. tibi pserti mi dñe. dñe mediolani dux
&ce. Philippe maria. italoꝝ lux. nobiliū fomen
tū. firma sedes tutor ac basis irruinabilis. Nā
pch dolor q̄ ipsa diu pstrata ac in purissimoꝝ
manibus laniata liguria olim faustissima face-
res. Si in occasū vergēs tot nobiles populos
tot dignissimas ciuitates tecū duceres ruituras
Auertite dii hoc nephas. auertite a vris nos-
trisq; ocul' obsecro. Tuq; alma nutrix cui9 ope
miseri sum9 ex tenebris in lucē pducti. hoc effi
ce queso. ut hui9 beignissimi principis sup ter-
raꝝ diuturnior sit uita. quo sublato q̄s dubitat
in pmū cahos nos eē reuersuros. Tm̄ ergo et
merito o xpianissime pnceps tua apud me grā
et auctoritas ualuit vt de peste q̄tum ingeniū
meū adinueire poterit tractatulo in vno ipe q̄
scriberē. quare ut tibi gratior ipse reddaf altero
vno min9 uolui comitatū. De q̄ & si multi mul
ta scpserūt dixerūtq; p arbitrio meū cū illis eē
apud te iudiciū nō neglexi ut cautior reddere-
ris. puta de venenoꝝ scia que pmaxime tibi. et
tibi filiibus pōt eē carissima. Ibis itaq; & bono
q̄dez auspicatu tractatule mi itrepide ibis neq;
desines eousq; pcedere quo ad pncipem illū ce
leberrimū ubicūq; fuerit adieris. cui cū me ei9
subditū fidelissimū Antoniū de gainerius inter
artium & medicine doctores p meo ingenio la
borātem cōmendatissimū feceris. memēto hoc
ab illo pcipuū impetrare. ut legēdum te & excu
tiendū. doctissimis & clarissimis phice ↄtempla
toribus. mgrō iohāni francisci balbo meo olim
dignissimo pceptori. Petro de mōte arano &
Stephano de burgo quos sui uice custodes i-
uenies. ul' q̄b9 licitū fuerit offerat. Ea eim que
intus fers in euitādis pestibus. & q̄buscunq; ue
n noꝝ generib9 pcepta sine arrogantia cūctis
legentib9 apies. & polliceri nō formidabis eam
in eis ipis securitatem si recte & puise tua iussa
seruauerit quā ipe metridati electuariū artifex
& inuētor assecutus ē prudētissim9 mitridates.
Sup est aūt q2 omēs exordii ptes uideo iaz bn̄
esse pfectas vt finē intenderim. hos oēs uiros
liberalissimos ad quos hoc impensum. et quasi
q̄daz opus forte puenerit q̄ rogatissimos ef-
ficere. ut primū id beniuola & pura mente susci
piant. & pus diligentissime q̄cquid in uiscerib9
lateat exquirāt q9 in maledicta psiliāt vt q̄dam
faciūt liuore. & odiis impiti. Ego aūt mihi pro
priu ausus inscriptum uolui q̄ more q̄ plurimo
rū licenf facere potuissem in fuerit sententiis.
auctoritatib9. rōnibus. & expimentis amplissi-
moꝝ uiroꝝ vallatū quibus hec ipa pcepta mu
nire opepcium existimaui tum maxie q9 nullus
qui de hac tam nccia morbi mā an̄ hoc tempus
conscpserit q̄cquid ordinate relinquere docuim
ti iuentus sit. aut q2 astātibus piculosa nimiuz
visa eēt. aut q2 supiori etate tā i mitissimi mor-
bi rariores apud hoies usus fuissent. Sz q2 cō
positōes medicinarū a letalib9 nos veneis libe
rantiū quas tyriacales seu bezearicas appella-
mus ab inspiratōe dina. aut a re simili nēo du-
biter eē pfectas atq; mortalib9 denotatas poti
us q̄ vlla huāna rōne cōptas. naz deductio ra
tionis nō ptiugit efficatiā compositōis ut ipe il
licē. inde uirib9 cordis penl'. capl'o. Moderni
plurimi credo diuitus inspirati agēti hmōi mor
bo. quodā fastidio sissima inf hoies crebritate
ex his que in scptnris siue antidotariis. taz sim
plicib9 q̄ cōpositi cōtra eū plurima valere. expe
rimēto cognouerūt q̄ maiores nrōs diuti9 latu
ere. Cum eim expientie rerū omniū mri crede
re nō eē apud sapiētes soleat eē difficile. Nā ex
ptos magis pficere videm9 sine expientia rōnē
hn̄tibus phemio methaphisice. Nō temere fac
tum dixero sz cauti9 illustrissime domiatōi cō
sultum si aures expimenti & in scripti rōnib9 ac
comodaueris cū tue vite preserti respiciāt diu
turnitatē. Tu igif piissime ihu q̄ ubi opus plu-
rimū nosti hūanitatem nrām tuo cōspectu cor
rigis in hāc massam terreā depressaz igenia sub
leuas & tuā q̄nq; pateris sentire diuinitatem huic
pricipio adsis. neq; desis quoad te duce hoc ip
sum op9 pfectū sit ad tui sūmi nois laudē & tue
glose vginis mris honorē & glām atq; prefati il
lustrissimi. & clementissimi dñi. dñi mei pcipuā
vtilitatem. Amen.

Ut hui9 tractat9 facilis noti
tia cōprehēdaf. ipm in ptes
duas diuidam principales.
Prima pestis. Scda uene
noꝝ ptractabit notitiaz siue
regimē. Prima ps triplici
cōstituif differētia. Prima
differētia ipsi9 pestis cās &
signa cōtinebit. Scda dria ab ipsa peste pōet
preseruatōem. Tertia dria ipsi9 pestis narra-
bit curā. Differentia pria duo in se ↄtiet ca-
pl'a. Capl'm primū pestis diuisionē & cās ponit
Capl'm scdm pestis signa demrābit. Dif-
ferentia scda duos cōtinet tractat9. Tracta
tus prim9 sex rerū nō nālium regimē declarat.
Tractatus scds medicinaliū regimē edoce-
bit. Prim9 tractat9 q̄ndecim cōtinet capl'a.
Capl'm primū aeris regimē cōtiebit Capl'z
scdm quasdā gnāles rl'as declarat circa cibum

obseruãdas. Capitulũ tertium panis ponit preparationem.

Capitulum quartum carnis elixationem atq; eius cõtinet decoctionem.

Capitulum quintum erit de condimẽtis siue saporibus.

Capitulum sextum erit de ferculis.

Capitulum septimum erit de lacte caseo ꝛ seraceo.

Capitulum octauum erit de piscibus.

Capl'm nonum erit de fructibus.

Capl'm decimum erit de potu.

Capitulum vndecimum erit de sompno et vigilia.

Capitulum duodecimum erit de exercitõ et quiete.

Capitulum tredecimum erit de accidẽti/bus anime.

Capitulum quartadecimum erit de coitu

Capitulum quintadecimũ erit de maniti one et repl'oe.

Tractatus sc'ds quatuor in se continet capitula.

Capitulum primum: tam farmantie q̃ fle bothomie naturam tractat.

Capitulum sc'dm quasdam pillularũ ac le uium solutiuoꝝ ponit descriptiones.

Capitulum tertiũ in se q̃dã pestis cõtinet becearrica.

Capitulũ quartum que sunt ab extra ap proximanda modum instruit.

Differentia tertia in se septem conti/net capitula.

Capitulũ primũ signa actualiter pestilen/tialem febrem patientis assignat. taz pno stica. s. q̃ demonstratiua.

Capitulũ secũdũ. bubonis. carbũculi. an tracis. morbilloꝝ. ꝛ variolaruz. signa ma nifestat.

Capitulũ tertiuz. pestilentialis febris cu ram ponit.

Capitulũ quartuz. bubonis curã declarat

Capitulũ quintum. carbũculi ꝛ ãtracis cu ram ostendit.

Capitulũ sextum. variolarũ ponit curam

Capl'm septimũ. morbillorũ curã docebit

Quo perfecto hui⁹ tractatus prime prin cipali pti finem iponam. ad quez me iuuet feliciter peruenire qui pro nobis pepẽdit in lingno crucis. amen.

Capitulũ primũ prie differentie de diffini tione ꝛ causis pestis.

QUm aliquem pestis ra pit eum taliter alterat et deuorat ut velut in cendium totum in bre ui depascere videatur propter quod pestis a pascendo sumpsit originez Dicitur ꝛ alit pesti cõtagium a contangẽdo quia quẽ te tigerit. polluit. uel q̃ ex vni⁹ contactu ad alios se facilime trãsfert. Et ideo ysidorus tertio ethimo. pestilentia inquit est conta gium quod dum vnum cõphendit ad a lios celerrime trãsit. Dicit ꝛ aliter Ingui naria quia in inguinib⁹ sepe nascit. Dici tur ꝛ aliter lues a labe et luctu vel luẽdo Nam cum ad aliquem peruenit ut inquit vgutio eum simul cum morte depreben/dit. Dicitur ꝛ aliter vt Simon inq̃t ianu ensis Epidimia quasi supadueiens. q: ve/niens desuper. Ita enim morbus existit a cutus plurimis in breui contagio. vel ali ter adueniens desup ut diuinitus pueire videatur. Unde theotonici cum in suis regnat partibus ipsam quandam dei pla gam asserunt esse. Proprie tamen epidi mia est q̃libet egritudo cõis siue mortife/ra. siue nõ aliquo certo tempore pluribus adueniens hominib⁹. Dicit etiã ꝛ aliter pãdimon. Unde greci indifferenter quãli bet egritudinẽ cõem mortiferaz. maxime certo vno tpe indifferenter plures homi nes rapientez pandimon vocant. Ex qui bus patet vt inquit symon. q̃ quelibet pe stis est pandimon. ꝛ est epidimia. ꝛ nõ cõ/uertitur. Et sic epidimia est tanq̃ genus ad pandimon ꝛ pestem. Et quia qui malo vtunt regimine propter humorũ corrup/tõem in eã facilime cadunt. Inde dicitur in grecismo Que venit a pastu corruptio sit tibi pestis. naz pestis dicit a pastyn gre ce quod est humor latine. Et ideo his vi sis dico. q̃ pestis est morbus contagios⁹ imediate a nutrimentorũ vel aeris vene/nosa infectõe pueniens. Potest eniz hu mana cõplexio duob⁹ modis infici veneo se. Primo misci alicuius alteratõe a qua litate. seu tota substãtia vel forma specifi ca hunc inducendi effectũ virtutẽ haben tis. Et taliũ quedam ab extra. quedaz ab intra possunt approximari. de quibus ĩfra in secũda hui⁹ principali pte deo auxilian te faciam mentõem. Secũdo ab aeris seu nutrimentorũ venenosa infectõe. Et hoc potest dupliciter euenire. Uno mõ a con stellatõe seu radiorũ stellarũ cõmixtiõe. ul' aerem vel nutrimẽta naturaliter ad ve/nenosam infectõem disponẽte. Et hoc est quod Auicẽ. prima quarti. tractatu de fe bre pestilen. Et principiũ itaq; omniũ ho rũ. s. morboruz pestilentialiũ est forme ex formis celi facientes esse necessariuz illud cuius aduent⁹ ignorat. Et hmõi pestis ce teris timẽda magis existit. Alio modo ex venenoso eidẽ pmixto vapore. ab aliquo corrupto corpore resoluto. vt ab humani cadaueribus. a latrinis. stãgnis corruptis cimiteriis. ꝛ draconũ seu serpentũ suffla.

tione vt inqt aristo. in de ꝓprietatibꝰ ele
mētoꝝ de duobꝰ draconibus iuxta radicē
duoꝝ mōtium existibus qui anhelitu suo
trāseuntes ꝑimebant Et subiūgit ꝙ ex ea
dem uel simili cā habitatoribus illaꝝ regi
onū mortifere sepe accidebāt pestilentie.
Nos quoqꝫ sepe idem expimur in q̄busdā
nauibus aquarū sentinis uapores putridi
eleuātur ꝛ eleuati in naui cohitantes insi
ciunt. Idem de subtraneo inclusu diu ae
re nōnūqꝫ uisum est ut sup ticinensiū cāpa
n:a in castro quodam nicolini de becharia
puteum ibidem apientibꝰ eueīt quo apto
a venenoso aere ibidem incluso statiꝫ pe
rempti sunt. Res ergo exibiles in tali ul
cōsimili loco nascētes venenosam acq̄rūt
infectōem ut patet in fungis ut dic auic.
in vicinitate ferri eruginosi sup nascenti-
bus aut aliarū rerū putridarū aut in ꝓpin
quitate māsionis alicuiꝰ reptiliuꝫ ueneno
soꝝ. Cumqꝫ cōtingat intduꝫ in uisceribꝰ
terre alicuiꝰ finagii uenēosum uapore in
cludi cuiꝰ ꝟtute omia ibidem nascētia ue
nēosam acquirūt infectiōem hitatoribꝰ il
lius finagii qui talibꝰ uescūtrōe huiꝰ fit pe
stis ꝙ nō uicinātibus. Nimirū itaqꝫ si pro
pter latrinas cimiteria vel alia hmōi con
tingit consimiliter vnā domū seu contra
tam infici ut hitantes in ea lꝫ non sit ꝓpria
inficiātur. Ex q̄bus pꝫ imediata causa pes
tis que ē nutrimētoꝝ uel aeris īsectōe ve
nenosa. Mediata ꝟo erit quodcūqꝫ potēs
īpm in nutrimētum ul' aerem qualitate infi-
cere venēosa ul' cōstellatio ul' corruptibile
infectum aliqđ. ꝛce. Et ideo auic. ꝑalfato
c. scđo inqt. opꝫ ut scias ꝙ cā longiqua ad
illud sunt figere celestes et propinqua dis-
positiones terrestres. ꝛcet a. Et hec đ pes
tis diffinitōe ꝛ causis eius dcā sufficiāt.

Caplm scđm prime dīē ꝙ
pestis signa demonstrat.

QUE PRINCIPA-
liter ut ꝑmissum ē cause pe
stem inducere potentes ex-
istunt. Prima quaꝝ se sen
sui magis occultat ut est cō
stellatio seu figure celestes
sicut dicit auic. Scđa ꝟo cā se magis no-
stris sensibus offert sicut sūt dispōnes ter
restres ut aliquod corruptibile uaporosū
potēs suo uapore aereꝫ ul' nutrimēta qua
litate inficere uenēosa. Pro declaratōe
signoꝝ ꝑme cause sciēdum ex longa expiē
tia a pristinis phisicis comptum ēē quam-
libet stellam in se duas hrē ꝟtutes. vnam
que sensu magis manifesta existit ut est so
lis calefacere. lune ꝟo humectare ꝛ sic đ a
liis. Aliam q̄ est magis occulta sicut ꝟbi
grā si in medio celi in alicuiꝰ natitate mar
curiꝰ se in congrua dispōne sibi repiat n-
tum ad rōcinatōem ꝛ sciarum inq̄sitōnem
inclinabit. Mars ꝟo ad irascibilitatem ꝛ
victoriam ꝛ sic de aliis. ꝛ iste sūt ꝟtutes
que appropriate seu a tota snbā potiꝰa ue
teribus eis inesse dnītur sicut magneti at-
trahere ferrum ꝛ saphiro fugare antraceꝫ
volenti ergo ex corpibus supcelestibus fu
turam pestem uel pn̄tem cognoscere necē
est ut planetarum signoꝝ ꝛ quarūdam stel
laꝝ fixarum ꝟtutes tam manifestas q̄ꝫ oc
cultas ꝑmo cōprehēdat. ꝛ ut studiose cog
noscat regionū proprietates quas merito
aspectus stellaꝝ cum q̄bus quandam hn̄t
similitudinē obtinere dnītur. Consideret
insup coniūctōes. ꝑuentōes. eclipses elō-
gationes. seu appropinquatōes planetaꝝ
ad solem. Nam ex diuersa radioꝝ stellarū
cōmixtione diuersi in his inferioribꝰ pro-
ducūtur effcūs. Et hec diuersitas attendi
tur circa plura vt patꝫ circa aspcm̄ vnius
planetarum ad alterū qui quintuplex esse
đr ut aspectus cōiunctōis sextilis quadra
ture trini ꝛ oppositōis. Itē circa planetaꝝ
domos exaltatōes triplicitates facies et t
minos. et de his in ꝑma ꝛ scđa quatripttiti
ptibus a tholomeo plene tractat. Scitis
itaqꝫ stellarum proprietatibus ꝛ ipsaꝝ lo-
cis ꝛ dispōnibus quas in ꝑmo introitu so
lis in arietem hn̄t ꝛ aliaruꝫ quartaꝝ anni
uita eti in tali cōstellatōe nā vincēte mēo-
rieqꝫ semp hn̄do occasionē precedētem nū
quid ipsa fortior fuerit subsequente q2 ꝛ si
ꝟtus eius ꝑ istas subseq̄ntes interduꝫ ali
q̄n mitigetur nō tm̄ totaliter auferi vt iqt
tholomeus in ꝑma pte quatripttiti. c. iii. fa
cilime q̄s poterit astrologica doctꝰ in scia
ꝑn̄tem uel futurā cognoscere pestem. Sꝫ
q2 hec materia longe maioreꝫ dilucidatō
nem exigeret tempis igit ꝓpter angustiaꝫ
his ꝑncipaliter finem impono. Alias eīm
dum tempꝰ libꝝ magis habuero hāc pesti
pronosticationem sparsim a ueteribꝰ tra-
ditā in vnū reducere deo auxiliāte cona-
bor q̄ mea pn̄tia opa ꝛ futura felicitare dig
net auic. Signa aūt cārum que nris sē-
sibus se magis offerūt filii haboali doctri-
nā insequēs ꝛ curati q̄ sciuero in pn̄tibꝰ an
notabo. Illa itaqꝫ que ex stagnis ꝛ consili
bus hri pn̄t puta ex aquis in q̄bus linū ca-
napis ꝛ talia ad putrifiendū reponunt ꝛ q̄
ex humati cadaueribꝰ latrinis carnibꝰ pu
trefactis cimiteriis sterq̄liniis ꝛ ex talibꝰ
ex ipsa re sati sensibiliter comphendunt ad
qđ iuuat quantū ad aquas si sup eas pisces
mortuos natare pceperis. est eīm signum
corruptionis illaꝝ ꝓpter vapores ab eis e
leuatos circūstantem aerē venēosa infici-
unt alteratōne. Signa aūt corruptoruꝫ
uapoꝝ in uisceribꝰ terre retentoꝝ quibus
plātarum nutrimitum ul' aer ex eoꝝ egres
su inficit sicut muriū talparum serpētuꝫ ꝛ

aliorꝫ sub terra habitantium ultra solitū sup
ꝑius terre supficiē appitio ranarum ver-
miū ꝛ aliorꝫ ex putredine nascētium pref
cōem cursum excellens generatio. Et ra-
diis solaribus terram attingētibꝰ olētiuꝫ
vaporꝫ egressio. Nōnulli etiā dixerūt pesti-
lentialē infectōem cognosci si ros aūi solis
ortum colligatur ꝛ si sitienti ea in potu tri
buatur q̇ si moritur signum ē corrupti ae
ris qd̄ si verū esse possit. certum tñ iudici
um non existit. nam adest nobis venenū
quod nō canibus ꝛ ecōtra sicut de q̄plluri
bus experimur aialibus. Gallina eīm serpē
tes comedit ꝛ hiis sine nocumēto nutritur
cuius oppositum forte in nobis cōtingerꝫ
Circa aūt signa que ex pte aeris comprehē
dūtur. sunt aliqua generaliter pmitus at-
tendēda. Nam cū ipso de nocte radii splē
dores ꝛ appitiones coruscatōibus similes
apparuerit. fueritqꝫ aeris calor ycterice si
milis ut inq̇t rasi. iiii. almā. c. de pestilētia
ꝛ eius cautela. ꝛ ut uulgarium sermonez
insequar. Si stellarꝫ cadentiū ꝛ aliarꝫ hu-
iusmodi appitionū. prio metha. pticulariꝰ
descriptarū in aere crebra fuerit appitio.
Exspirent quoqꝫ uenti ꝛ maxime austrini
pꝰ quorꝫ euētum multi hoies ꝛ alia etiā aia-
lia egrotent de aeris infectione tūc maxie
dubitādum erit. Quod idem arguitur in q̇-
cumqꝫ āni tempe fuerit si eadem die aer di
uersimode mutet. puta vna hora ad calidū
alia ad frigidum. vna ad claruꝫ alia ad ob
scurum. Et in seq̄nti die sol inter nebulas
puluerulētas appet. Et idem de āni tem-
poribus dicendum ut si estas fuerit frigida ꝛ
humida. hyems vero calida ꝛ sicca uel alie cō
similes tam in hiis q̄ in uere ꝛ autūpno fu
erūt mutatōes ꝛ ideo ut supra ꝛ scda pmi
doc. scda. c. iiii. ꝛ v. inq̇t auic. q̄ laudāda
sunt que seruāt naturā. Itē quocūqꝫ mo-
do fuerit si quem audiueris bonum ihesū
uel eius mrēm uel scōs quos vis alios iue
nisse q̇ eidem guarras futurā pestem uel si
milia denūciauerint ieiunia elemosinas uel
talia precipiēdo ne. s. a futura peste talis d̄
prehēdatur ꝛce. Sciatis pestem ualidam
infra paucos mēses uēturam. Et si in diuer
sis ciuitatibus villis seu regionibꝰ similes
fuisse inuētos audiueris illis in ptibꝰ uelꝫ
pestem euenire denūciat. Cuiꝰ hec ē cau
sa. nam si illa vera fuerint credēdum ē ihesu
eiꝰ matri uel scis. ꝛce. Si falsa signuꝫ ē in
talibus humores aduri a q̇bus uapores e
leuati ꝛ cū spiritibꝰ pmixti istas faciūt ima
gines apparere ut in freneticis ꝛ similibꝰ
sepe uidet q̇ mortuos demones scōs ꝛ si-
milia sepe uidere iudicāt. tal' eim humorū
dispō non nisi ab aere nutrimēto uel cōstel
latōne poterit puenire que huiorum dispō
est maxie pestilential' infectōnis susceptia.
et ego phe memi. m. cccc. ii. anteq̄ magna

pestis euenerit in autūpno in quo iam nō
nulli peste mori inceperūt de quibꝰ tñ mē
tio non fiebat multos tales iuenirī qui aie
bant vginem uel scōs alios inuenisse eisdē
futuram pestem ānunciantes ꝛ estate pria
fuit pesti inaudita secuta. Et idem recolo
m. cccc. xv. fuisse charī q: i autūpno multi
aiebant se vginem iuenisse q̇ futuram pes
tem eisdem ānunciabat. ꝛ in estate prima
pestis magna ibidem supuenit. Item si in
eadem ciuitate uel villa quocūqꝫ fuerit ui
deri intdū aliquos mori peste hodie. scilꝫ
in vna cōtrata ꝛ illic ad dies aliquos in ali
a maxime sine cōtagione uel alia manifes-
ta causa hoc euenerit infecti aeris i illa cer
tum imo certissimū signum exiitit. His ge
neralibus prenotatis est ad tempora āni ue
niedum. Si ergo in uere appitōnes ignee
cū quadam aeris estuatiōe p dies aliquos
apparuerint quapropter solito flores tēpes
tiuius. Deinde intdum frigꝰ inter calor
regnauerit natorꝫqꝫ iam florꝫ casus ꝛ cor-
ruptio quedam successerit videris qꝫ cum
hoc pter naturam tpis sine causa hoies cō
tristari de illis ueris aeris infectōe tūc e-
rit ualde timēdūꝫ ꝛ horꝫ potissimū signuꝫ
erit si eo tunc pestilentiales febres cū mor
billorꝫ appitione regnauerint quo in casu
de ingenti peste in estate formidandū ex-
istit. Si aūt in estate meridionales uēti p
dies aliquot cū aeris quadam sine pluuia
nebulositate regnauerint uel pluuiarū cū
pfato vento flante ut placuit rasi. ut sup
affuerit multitudo. Deinde remoti nebul'
aer ipse puluerulētus ꝛ nō clarus appare
at. In nocteqꝫ q̄nqꝫ frigus q̄nqꝫ estuosa ca
liditas sentiat ita ut pfocari hoibꝰ iiue cū
nimis intēsa caliditate uideat hoc ipsiꝰ es
tatis infectum aerem denūciat. Si aūt au
tūpnus ualde siccus ꝛ multū fuerit pulue
rulentus frigus quoqꝫ et pluuia ueire tar
dauerint. ꝛ cū hoc supra cpte ignee appa-
ritiones crebrose in nocte pstauerint hec
autumpni aeris infectōem demrānt. Quod
si cum hoc morbilli ꝛ uariole pluribꝰ appa
ruerint nōnunqꝫ ex carbunculo antrace si
ue bubone aliq̇ pprie moriūtur ac hyemis
supuemēte frigore non obstante pdictis
morbis aliqui deuorent nō solū iudicant
infectōe ueris in estate seq̄nti pestis vali-
da ut plurimum subsequet. Si vero in hye
me nebulosus auster ꝛ ut placuit auic. ori
entales uēti diebus aliquot sine intermis
sione regnauerint quorꝫ occasione aer ne
bulosus quadam cū estuatōe pmaneat cre
dasqꝫ ex dictis nebul' pluuiā futuram q̇ tñ
non venit ꝛ post serenitas clara non suc-
cessit talia cum pstia hiemis aerem īfectū
pnunciāt ꝛ q̄ maxime si nōnullos eo tunc
mori comprehenderis. Ex quibus omni-
bus patet. pmo q̄ omi āni tpe pōt pestilēs

esse aer nimirū igitur si in aliqua ciuitate vel
uilla in hyeme eē uidemus z in estate non
qd̄ puenit merito cōstellatōis siue alterius
aerē ad benignū reducētis q̄ fuerat pestis
cā. Patet scd̄o caliditatem z humiditatē
corruptōis aeris cām nō sp existere vt qui
dam asserūt q: stat in hyeme siccissima et
frigidissima ad bonū intellectū eē pestē ut
docet expientia. Ex q̄bus seq̄tur ulterius
talis aeris infectōem nō p ignis siccitatez
remoueri ut ipsi dicebāt q: in casu superi
ori aer siccissimus ad bonū intellectū exis-
tit. Et q: tam imitis pestilentialis morbi
pseruatiuū regimē me uocat festināter ip
sius causis z signis finē imponam.

Capl'm primū pmi tractatus. scd̄e
ptē regimen aeris continet.

Cum hec auida lues indiffe
rens quicq̄d rapit uoraciter
sine mīa absorbeat regimen
ab ipsa nos dei dono defen
dens deinceps iponaz. Sz
illa mihi pmo describēda ui
dens cum q̄bus huc crudelez morbū ab ef
ficientibus causis mutare possim⁹. Et iō
cum inferiora a supioribus guberneñt teste
pho scd̄o de regimine pncipū. z pheio me
tha. pma cā plus in suū effectum influit q̄
scd̄aria. pma propō ē libri de cāis uid̄z uisi
biliū oium fontē z inuisibiliū hui⁹ rapacis-
simi morbi pncipalissimā fore cām. Quod
seneca in hercule furēte nō negasse uidet.
dum inq̄t. Quicq̄d facimus mortale gen⁹
q̄cquid patimur uenit ex alto. Illum ergo
primū cēseo suppliciter exorandu3 vt sua
benigna grā a tali rabido morbo nos pre-
seruare dignet. Naz in pmis uenerare de
os ut inq̄t vgilius pio georgico₂ z uiā sa
crā refer xp̄o z opaberis oia letus. Nō ei3
frustra sūt in deo posite spes precesq̄ q̄ cu3
recte sūt efficaces eē nō pnt ut nr̄ inq̄t se-
uerinus de cōsolatōne. li. v. Nōne q̄rites
tam imiti oppressi contagio sic ut supstites
ad modū pauci deliberarēt deserere ciui-
tatem deuotis eo₂ pcibus obtinuerūt ab
appolline eius filiū esculapiū in serpēti for
mā romā accessurum q̄ cum romana atti-
git cōfinia illo instāti fuit totalis pestis a-
mota ut ille narrat uerus hystoriograph⁹
ualerius maximus. li. i. titulo de miracul'.
Cūq̄ ydolū talia facere potuerit q̄d ille q̄
cūcta ex nichilo creauit. Sanctis z ei3 pri
bus hec vtutem ꝯtulit faciēdi ad qd̄ aucto
rizandū exemplis nō indigem⁹ ulterius.
Nam glosus ille sebastian⁹ ut eius in uita
legit uestrā regiā papie ciuitatē p hāc eda
cem pestem fere ad extremū usq̄ ad redu
ctam deuotis ac benignis cum pcibus se-
cedit. Sed q̄d tam exempla peto diutur-
na miracula nūc ille uester titinēsis gumi
fortis martir glosus misericorditer ab ipo
suffragiū inuocātes dietim a peste preser-
uat. Immo iā ipsa deprehēsos celeriter li
berat ut horatim expimur. Si ergo ab il-
lo crucifixo ihū q̄ sic incessant hac rapacissi
ma peste nos uisitat si hanc grā3 cupiti ob
tinere colite vtutes aduersamini uicia et
ad rectas spēs aium subleuate quo in casu
si presato bono ihū humiles pces porrexeri-
tis iefficaces minime erūt. sed q̄tū ad hec
inferiora cupiēti a peste pseruari salubrius
atq̄ summū remediū erit q̄ uno ore cōis
fertur a uulgarib⁹. s. cito longe z tarde. et
hoc in pte tetigit ras. ad almā. li. iiii. c. de
cautela egritudinū. ab uno loco ad alium
trāseūdum. Terra inq̄t in qua antrax z pes
tilentia fuerit fugiēda erit. Debes eīm et
cum hoc eo cāu a locis infectis fugere ue
niētes q̄tumcūq̄ tibi apparuerint sanissi-
mi psepe eteim uisum solū cum talibus lo
q̄ntes peste mori q̄ illi nō moriātur. z ē si-
mile. Nam int dum ignis in stramibus q̄
tumcūq̄ exñs neq̄t inflāmare cui tū appro
ximatū sulphur statim inflāmabit ut patet
z hoc ē q: actus actiuo₂ nō recipit nisi pa-
ciente disposito. scd̄o de aia. Et isto mō p
uiā cōtagii plures ciuitates ac uille fuerūt
Qua de re reipublice gubernatores ꝯuer
satōem loca hitantium infecta suis debēt
inhibere ymmo solū ei⁹ sine ꝯ propinquo
locutōem. Sz si infectū aerez inhitare co
garis regimē obserues infrascptu3 q: diui
no auxilio ab illa tremēda peste liber eua-
des. Cū igit hui⁹ morbi infectus aer pars
existat potissima sitq̄ inter res nō natura
les magis nobis necessari⁹ ei⁹ regimē hic
pmitus ānotabo xp̄o coadiuuāte sine quo
nichil ē p quem oia q̄ sit bñdictus Amen.

CIRCA IGITUR AEris
regimē prio in generali sūt q̄-
dam attēdenda Prio sit itaq̄
domus tua ampla euētati ae-
ris q̄ a latrina₂ supfluitatib⁹ et sil'ibus supaq̄
ductus uel aliter hn̄ misdet z a macello sta
gnis z a locis ubi coria conficiūt z inter ce
tera a cimiteriis z aliis hmōi fetorē hñtib⁹
in aere inducere remota. Et quicquid in
isto cāu dicat auerroys. vi. colliget de hi
tatōne loco₂ cauernoso₂ z subterraneo₂
z nō loco₂ alto₂ si aer in tota suba fuerit
corruptus zce. Dico q̄ qualitercunq̄ aer
ipse corrumpitur poti⁹ ē eligēda alta man
sio septentrionalibus exposita ptib⁹ sic ut
ab illis uētis ualeat euētari q̄ subterrane
a. q: talis aer pestilential' existit ibi ut ter-
tio almā. ras. c. de uentis z aere Et ideo lo
co quo supra inq̄t. Sz si q̄s fugere nō po-
terit z fuerit mansio in qua ipse sūt in lo-
co inferiori i altiori loco morari dēt zce.

Et si quis sustētando uiam auerroys dice
ret ꝙ multo plures in mōtibus moriūť cū
ibidē eueniūt pestilentie ꝙ̃ in uallibus ut
docet expimētum quare ex maiori proue
nire uideť infectōe ⁊ p ꝯñs subterraneum
locū ēitandū.⁊c. Qđ eciā affirmare uiđr
auic.scđa primi.doct.scđa.c.de aere bo-
no dum dixit cum in aere accidit putrefa
ctio cōis discoopertus tūc ē magis recipiēs
q̃ strictus ⁊ occultatus. Dicendum ꝙ ⁊ si al
tus alter ⁊ liber ceteris pibus sit putrefac
tōem magis recipiens q̃ cauernosus cum
sit magis subtilis minusq̄ uaporibus per
mixtus idcirco aptiꝰ p ignem renouabiť.
Atq̄ scđm exigentiam citiꝰ ex odoriferis
alťabiť cum quo alta māsio pōt ab illis uē-
tis salubrius euētari.ꝓpter quod in subt̄-
ranea in qua aer cooptus existit illud fieri
nō pōt ut pꝫ intuēti ⁊ per hoc pꝫ ab auicē.
Et ad aliud argumētum cōsiliter naꝫ si pu
trefactio cōis affuerit in aere taꝫ libero q̃
ualloso ⁊ si plures in equali tpe forsan mo
riūť in libero ⁊ mōtano ꝓpter ipm magis
putrefactōem recipe atq̄ facilius ad inte-
riora penetrare diutius tū durat in ualli-
bus ut docet expimētum utrobiq̄.s.ām̄o
ta constellatōe uł alio talem putredīnē in
ducere potēte quod nō eēt nisi aer liber ci
tius rectificatōem reciperet. Ex quo cōclu-
do aerem altum ⁊ liberū ut circumstantō
natum fore potiꝰ ēitandum cuiꝰ oppositū
ex dictis nō seq̄tur.auic.ut pꝫ. Ampłꝰ aer
qui p fenestras uł aliť intromittiť septen-
trionalis uel oriētał eligať iuxta sniaꝫ.iiii.
almā.c.de pestilētia ⁊ eius cautela.⁊ auic.
scđa primi.doc.scđa.c.viii.ubi dic in hac
intentōe.s.ad ꝓhibendum putrefactōem
aeris uenti q̄ sť meliores septentrionales
post oriētales pꝰ quos sūt occidētales. et
deteriores sūt meridionales ⁊c.⁊ ꝓus dice
bat infra.c.xi.ubi tractabat de locis eligē
dis. Sitq̄ illud tantū magis sollicitari de
bet ut uēti oriētales stricturas ingredi ua
leant ⁊ ut sol ad unūquemq̄ locū intrare
queat q̄ ibi existit qm̄ ipse est q̄ aerē rectifi
cat ⁊c. Ex q̄bus infero ꝙ aer meridionał
ac ferocius ē oīno uitandꝰ nō tū aer intra
re ꝑmittať nisi priꝰa radiis solaribꝰ fuerit
expurgatꝰ. Et si uentoꝝ septentrionaliū
aliq̄s flauerit ꝑmitte tue domꝰ aerē fenes
tras apiendo intrare si in die fuerit.s.euē-
tari. Sanat eim aerem putriduꝫ pestilen-
tialem ut auic.scđa primi.doc.scđa.c.de
naturis uentoꝝ. Hic tū unū attende ꝙ ⁊
si aer septētrionał inter cetera aera absolute
sit eligēdꝰ diuersitas tū situatōis locoꝝ hāc
pōt electōem ꝯuertere. Stat eim citatem
uel uillam aliq̃ mōtibus fore meridionali
bus coptam sup q̄bus nix inhitat cōtinua
occurrētibus. Et ꝯsus mare fore discoop
tam uel aliť quo in casū meridionales uēti

per niuea loca trāseūtes ⁊ ad hāc ꝑtingen
tes ciuitatē frigidi erūt et aerē hoc in casū
plus ceteris rectificabūt ⁊ tūc tales sť eli-
gendi ⁊ hec ē snia auic.scđa primi.doc.se-
cūda.c.de accn̄tibus aeris ⁊ imꝑssionibꝰ
Insup dēs cū redolentiū lignoꝝ igne ut ē
Iuniperus.rosmarinus.salix.sarmēta et
similia aerē omi die renouare in mane ma
xime si obscurꝰ fuerit ⁊ nebulosus ⁊ ipe a
er renouatus alterať scđm qđ te infra do
cebo. Et si oi nocte magnū in domo tua i
apto aere fieri fecere ꝑutile erit ualde. legi
eim de q̄dam pho romano q̄ dnm ciuitatē
illā liberauit a peste singuł noctibꝰ sup ui
cos grandē ignem fieri faciebat. Idem de
ypocrate in libro de moribꝰ ⁊ uita phoruꝫ
siłr legi q̄ inuēras quercꝰ incidi fecit ⁊ ignē
circūcirca athenas peste grauiť oppressas
per plimas noctes fieri faciēs aerem salu
brem induxit. Qua de re athenienses sibi
auream statuaꝫ sibi fieri faciētes deinceps
pro deo coluerūt. Ignis eim nō putrefit
sed oīa debite approxiata sue receptiua im
pressionis ꝓpriam in nām ꝯuertit. Unū aer
aqua ⁊ terra sť ignis mā. arist.iiii.metha.
ꝓprio caplō.⁊ q̄ oīa cōuertit in suaꝫ natu
ram nimirū si aerem inouando rectificat.
qđ tū p siccitatē nō facit ut nōnulli sicut su
pradcm̄ ē de hac loquētes materia descri-
būt asserūtq̄. Naꝫ sepe in estate uisū ē ma
gnam ⁊ ꝯtinuaꝫ fore siccitatē ⁊ tū ingenteꝫ
esse pestilentiā cuiꝰ foret oppoitum si qđ
isti dicūt uerū eēt ut pꝫ intelligēti nō lau-
do tū ut ullo tempe quisq̄ ad ignem calefa
ctus accedat nisi intēsum foret frigus uel
hō pauci foret caloris ꝓpter qđ oporteat
ut exteriori interior uigoreť. calor in quo
cāu frigore expulso elongare se debꝫ ab ig
ne ⁊ maxie.post assumptū cibū uel saltē spa
tulas ꝯtat ad ignē ⁊ si facieꝫ ꝯsus eū tenu
erit inť mediū aliqđ apponať q̄ rarifican
do sp̄s ⁊ poros aperiēdo eos facit exalare
cōgaudēt suo simili ꝓma affoꝝ. ꝯmēto illiꝰ
affoꝝ. Uenies yeme ⁊ uere. Et sanguinē
acuit.unū patiores ad febrem suscipiendaꝫ
erūt. Cū quo eciā dubitať. digestio ⁊ indu-
ciť sepe ꝯtigo ⁊ maxie si facieꝫ ꝯsus igneꝫ
teneať. Nō laudo insup stuphas ⁊ pelles ē
eim aer ille suffocatus replens capita des
truens uisū ut pꝫ in alamanis in talibꝰ cō
morātibus sepe qui ut plurimū hn̄t oculos
scarpellatos qđ nō sp ut nōnulli credūt ex
nimia potatōe sed ex ipsaꝝ potiꝰ stupharū
inhitatatōe. Et iter cetera nō ꝙ scđm exce-
ssiuas qualitates sp est aer cū appropriatis
odoriferis corrigendis. q̄ sicut dic auicē.
in de ꝟibus cordis.prio.c.nulla res ē ma
gis inimica caloris inati q̃ in ald fetor. et
ideo sicut fetus odor sp̄s alťat ⁊ corrūpit
ita bonus uiuificat ⁊ restaurat ut ex dictis
in libello de pomo aꝝ.elici pōt. Dicit eim

ꝙ aīa sensibilꝭ cum qua cōicam⁹ cū brutꝭ so
uet odore bono. vñ mesue inde ꝯsolatōne
medicinaꝝ intentōe ꝑma. c. i. ꝛ dē odoib⁹
inq̄t scire dēs ꝙ odor bon⁹ in medicia qñꝫ
ad latus incolumū declinare fecit ꝛ illꝰ ideo
qm̄ dilatat aiam ꝛ sp̄s ꝛ v̄tutes repat ꝛ uir
tutū mieras cōfortat. Grauis v̄o odor fa
cit ꝯtrariū hoc idē dic intentōne scd̄a. c. de
mōis coctōis medicinaꝝ illo. s. paso. Et sci
uisti. ꝛce. His ergo circa aeris regimē ge
neralib⁹ ꝑnotatis de ei⁹ rectifica tōe fiēda
scd̄m āni tp̄rum diuersicatē deinceps faciā
metōem. Tpe ergo estatꝭ ꝓpam nām seruā
tis ad frigidū cū odoriferis reducatꝭ qḋ fi
et ex herba cū floribus collecta oī die tue
hitatōis domū substernēdo ut sꝭ rami ci
tri citrāgulī cū suis fructib⁹ vlꝭ lauri quer
cus salicis ꝛ filium. ꝛ hec oia colligāt a ra
diis solarib⁹ rore ꝯsumpto deīde aceto et
aq̄ rosa. cū sandalꝭ citinis inroretꝭ amixtis
potis eti canistra redolētib⁹ pomis ulꝭ pirisꝭ
ꝑ frustra incisis plena ꝛ aqua asꝑsis supra
scp̄ta in diuerse tue hitatōis locis colloca
re ꝛ hec dēnt die singl'o herbe salti renoua
ri pone tū pl⁹ ulꝭ min⁹ de aceto in aqua ro
sa. scd̄m qḋ maiorē ulꝭ miorē uis inducere
siccitatē. Et ꝓ potētib⁹ fiat sic. ℞. aq̄ ros.
lib. i. aceti. ℥. iii. puluerꝭ trociscoꝝ pone sā
daloꝝ citinoꝝ ꝛ rub. añ. ʒ. i. cāphore. ʒ. ß. ꝛ
ex his in rora folia herbas ꝛ fruct⁹ q̄ ponū
tur i canistro. vel facias sic. ℞. aq̄ ros. uel
violarꝭ uel floꝝ venusarꝭ. lib. i. aceti. ℥. ii.
vini maluatici muscatellini ulꝭ alteri⁹ benē
odoriferꝭ. ℥. iii. sandaloꝝ alboꝝ ꝛ citrinoꝝ
añ. ʒ. i. ß. caphore ℈. i. misce trociscoꝝ de
cāphora. ℈. iii. ꝛ in rora ut ꝑus ulꝭ hēas lin
teamia de lino bñ alba ꝛ mūda ꝛ cū aliqua
ex aqua suꝑscp̄ta in rora q̄ ꝑ camerā uel ꝑ
locū ubi pl⁹ hitas circa pietes uel supra le
ctos extēdatꝭ ꝛ cū fuerit exsiccata iteꝝ iro
renꝭ. ꝛ isto mō aer redolēs īfrigidabitꝭ ꝛ hu
mectabitꝭ ꝛ exsiccabitꝭ scd̄m tue libitū volū
tatis. Pro paupib⁹ v̄o sufficiat aqua ros.
cū aceto ulꝭ aqua clari fonti. Potis aerem
cū fumigiis odoriferis alsare ut hēas ꝑ pru
ne sup quas vn⁹ trociscus de cāphora pōa
tur aliqualitꝭ cōquassatus. vlꝭ facias sic. ℞
corticū citri siccoꝝ ꝛ citrāguloꝝ. añ. ℈. ii.
carabe. ʒ. ß. terātꝭ grosso mō ꝛ fiāt trocisci
cū aqua ros. duaꝝ uel triū. ʒ. ꝛ vn⁹ aliqua
liter cōquassat⁹ sup prunas pōatꝭ Si uero
yems fuerit frigida ꝛ hūida ꝛ sit aeris ifec
tio ut nōnunꝗ ꝯtingit Cū odoriferis cale
faciētib⁹ corruptōi aeris resistere ꝓcures
ignē i domo ꝯtinue faciēdo cū lignis odo
riferis. ut iuniperi cipressi rosmarini ꝛ sili
um. vel cū lignis aliis mitē ꝛ clarū sine fu
mo ignē faciētib⁹ ut sꝭ saramita salix ꝛ simi
lia. Et putridoꝝ lignoꝝ fumigiū totalitꝭ e
uites. Quidā eīm solū ꝓptꝭ balneū fuisse ex
putridis lignis calefcm in ipo balneo sin

copatus ē ut. ii. affo. ꝯmē. illi⁹. Qui exsol
uūtꝭ ꝛ in isto casu ꝯueniūt mltū odorabilia
sub fuigia. sic sꝭ trocisci de ligno aloes uel
decipis mesue uel gallia mus. uel aliptam⁹
cata. Uel facias sic. ℞. thurꝭ. ℥. i. corticū
citri melisse añ. ʒ. vi. ligni aloes storacis ca
lamite gallie mus. añ. ℥. ß. laudani ℥. iii. fi
ant trocisci cū pistello aliqualitꝭ calido ad
dēdo ābre. ʒ. ß. musci. ℈. i. qñ. s. mollifica
ta fuerit pasta ita ut absq; pistello vlterio
ri calefactōe fieri possit ꝛ sup prunas i tuis
fuigiis utere. Cōueniūt similitꝭ in isto casū
usu lecti de cipro. nā ex accessiōe vni⁹ aer
illi⁹ camere redolebit q̄ mālitꝭ fieri possit ex
imediate descp̄tis. Posit ꝛ estatꝭ tpe ex fri
gidis odoriferꝭ cōfici qḋ facias. s. ꝓ paupe
rib⁹ v̄o facias iunipi subfuigatōem. Et si
septentrionaliū vētoꝝ aliqs flauerit ut aq
lo boreas ulꝭ eurus tue dom⁹ aerē cōtinue
renoua ꝑ ꝑus ipo sole purificato fenestras
apiendo ꝛ deīn cū igne ꝛ fuigiis ipm ꝯtēpa
Habito ergo qualitꝭ estatꝭ ꝛ hyeis tpe sit al
fand⁹ aer ut vꝫ qñ calꝭitas ꝛ siccitas vel fri
giditas fuit ꝛ huiditas pꝫ de itermediis tē
pib⁹ q̄d agendū. nā pria medietas autūpni
ut pl'iuꝫ nām seruat estatꝭ postrēa v̄o yeis
Et medietas pria ueris nām seruat yemis
Scd̄a v̄o estatꝭ ꝛ iō dicebat aui. scd̄a ꝑmi
doc. ii. c. ꝫ. ꝙ estas ē totū tp̄s calidū. yems
v̄o totū tp̄s fridū. ꝛ q2 ista tpa nō ꝓpriā nāꝫ
seruāt sp. Qñcunq; ergo fuerit aer calid⁹
ꝛ siccus. fac ut de estate supi⁹ dcm̄ ē. ꝛ cuꝫ
fueīt fridus ꝛ huidus ut i hyeme. Nota tū
ꝙ in isto cāu salubri⁹ ē ipm ad fridū ꝛ siccū
facere declinare cū hec qualitates putrefa
ctōi rebelles ut inq̄t aꝝ. iiii. meth. i. c. Ca
liditas v̄o ꝛ huiditas ꝯtrarie vñ auic. loco
quo su. c. iiii. Aeris inq̄t calꝭitas dignior ē
ut cō v̄tatꝭ ad putrefactōꝫ. Insup no. ꝙ ma
gis ꝛ min⁹ ē aer alterādus scd̄ꝫ qualitatuꝫ
excessū ꝛ scd̄ꝫ cōplexionē regionē etatē sex
um ꝛ silia vñ plus ad friduꝫ ē pro colerico
cetis pib⁹ alterādus q̄ꝫ ꝓ flꝭatico ꝛ pl⁹ ꝓ iu
uene q̄ꝫ ꝓ sene ꝛ sic de aliis ꝛ hec de aeris re
ctificatōe sufficiāt.

Cap. scd̄m cōtinēs regulas uniuersales
circa cibum vniuersaliter obseruādas.

Quedā aeri v̄tus celestis iexistit ꝑ
quā i quacūq; existit dispōne cor
pa nrā resoluit. ut auic. scd̄a i. do
ctria. scd̄a c. de naturis tpꝝ. sꝫ cū
sīn breui uitā finiret si dꝑditi restauratio
nulla fieret cōdignū ē de cibo tanq; restau
rāte in hac pte facere mētōm. Circa q̄ sꝭ a
liqua ꝑnotāda q̄ ex ꝑhoꝝ mētibus colligū
tur. Nota igꝭ qs ꝯmedere debꝫ nisi cōedē
di ꝑ ꝑus affuerit appetit⁹ q̄ ꝯsueta hora in
sanis corpibus sp insurgit nec ad cōedēdū
eo tūc tp̄s inꝭ ponat ꝛ ꝑ cibus bñ mastice
tur nec in eadē mēsa diuersa cibaria sunt

comedēda nā ſi exqſite fuerit ꝑpata ad ſuſ-
piciēduʒ pl⁹ ꝙ ſtomac⁹ digereꝛ ualeat ꝓuo
cabūt nec etiā equaliť decoquēť ſiue digerē
tur qꝛ ſi in eadē olla bouū carnes ꝛ edi in eo
dē inſtāti ad coqnduʒ poneréť ne ſe q̄ſq̄ in
diuerſoꝝ ciboꝝ cõeſtiõe gꝛificet ꝛ maloꝝū
marie qꝛ ꝛ ſi ꝓpť aliq̄d tp̄s a ſenſibili nocu-
mēto liber euaſerit attñ ut inq̄t aui. t̄cia i.
doc. ii. c. vii. p⁹ dies ī eo gnāť huōres ma
li egritudies faciētes ꝛ ꝑnecātes. Ex q̄ cõ-
cludo ꝙ uľ an̄ tp̄s moriūť ſenectuti uľ imū
dat ſibi ip̄aʒ accedeāt ut mgrā reꝝ expiētia
docet. Quā ꝓpť ſeneca ī quadā ep̄la ad lu
cilliū aiebat ꝙ ubi ſūt diuerſa cibaīa inq̄nāt
ꝛ nõ alūt. hiis tñ obſtātibus ſi ex ꝯſuetudie
uľ q̄uolibʒ aliť ciboꝝ diu̾ſitatē hrē ꝯtigerit
dēt regulariť ceťis ꝑibus. ſ. ī mollitie et a
ſtomaci deſcēſiõis facilitate q̄ facilitate di
geriť ꝓponi niſi modica iterſit drā ut pho-
rū ꝑnceps de regimie ſaitatis ſcribit ad a-
lexādruʒ ꝛ yſacb in dietī ulibus q̄ cãu dige
ſtioni rebellioꝛ eiť ꝓpť ſtomaci fūdi calidi-
tatē pꝛeponēd⁹ inſup dēt q̄s modeſte ꝛ nõ
uoꝛaciť comedere Et ſilr eodē paſtu inter
ꝑa cibaria nõ eſt moꝛa notabiľ apponēda
nec dēt uſq̄ ad ſaturitatē cõedere iʒ a mē-
ſa ut q̄ ſupꝛa inq̄t auic. reliq̄s deſideriis ad
huc ī aīa remanētib⁹ ſurgere. Itē eſtate d̄
bet cibus frigid⁹. yeme v̄o calid⁹ ſp actu
aliť ſumi. ꝛ tñ a cibis clariſſimis abſtinere
quales ſť. ſ. cū ſtati ab igne deponūť. et ab
aliis etiā q̄ uehemētis ſť friditatis ſicut q̄ ſuꝑ
niue uľ quolibʒ aliť refrigerāť ut iq̄t raſis
iiii. almā. c. de regie cibi. Ex q̄ cõcludo ꝙ
tm̄ infridare vinū aqua ut plimi faciūt ī eſ
tate ē malū atq̄ nociuū. nā ſi poꝛos ꝓpť ex
ercitiū uľ aliud aptos iuenerit ad ſp̄ualia
uſq̄ ꝛ nutritiua trāſiēs actuali friditate ca
loꝛē nālem extinguet ꝛ ſic nõnūq̄ induciť
ſenectutis etbica. Hoꝛa etiā cõedendi ꝯſue
ta ē ſp ꝯſilr obſeruāda q̄ ſi mala fuerit pau
latine ad debitā ꝛ oꝛdinatā reducať Et qꝛ
ut inq̄t raſ. iiii. almā. alľ. c. ſepe ꝯtigit ut ci
baria aliq̄ que mala ſť aliq̄bus ꝯuenientia
repiūťa q̄bus ipſi ſicut alii cauere ñ debēt
ꝛ foꝛtaſſis cibaria alia exñtia bona aliq̄buſ
incõgrua repiūť a q̄bus ſibi penit⁹ cauere
debēt. Sūt ꝛ aſſueta cõedēda cibaria que
ſi malitioſa ꝛ mali fuerint nutmenti ē pau
latie trāſeūduʒ. Ultimo nota ꝙ ſp̄tū poſſi
bile ē oīa in iſecto aere nata uiteťatq̄ aīa-
lia ī ipſo nutrita ꝛ h̄ ē ſnīa ptholemei ſcd̄a
ꝑte quatriꝑtiti. c. viii. illo pag̃pho ubi do
cet ꝓnoſticare de accñtib⁹ eueientib⁹ aīali
bus ex hiis q̄bus hoīes utūtur Inq̄t eim ꝙ
in hõibus q̄ eis utūtur. iſirmitates eoꝝ in
firmitatib⁹ ſilēs eueniēt ꝛ moꝛientur ꝛce.
Hoc idē ſcꝑſit auic. ſcd̄a i. doc. ii. c. de iu-
ditiis ꝯplexiõis āni. Inq̄t eim āplius mor
talitates coꝛrūpunt arboꝛes ꝛ vegetabilia
ideo coꝛrūpūtur ea ex aīalib⁹ q̄ ea cõedunt
ꝛ ideo hoīes q̄ eis ueſcūť coꝛrūpūť. Et hec
de ulibus reguľ circa cibū obſeruādis.

Capľm. 3. de prepatõe panis tpe peſtis.

Panis inť cibos coīoꝛ magis exi-
ſtit. cū ipoꝝ uelut baſis cõꝛ repu
teť ea ꝓpter ab ei⁹ regie h̄mit⁹ in
choabo q̄ ſi ex granis pľibus ꝯfi-
ci poſſit magis tñ eſt laudabilis de frumē-
to bono. ſ. ꝛ nõ uetuſtate ſeu quauis occa
ſione coꝛꝛupto Inſano q̄ʒ menſe collecto
cū oꝛtū fuerit in loco mõ debito ac etiā euē
tato ꝛ tpe calido a furfure mūdus ꝛ ſuffici
enť fermētat⁹ ꝛ ſit cū pauco ſale pinſatus
Tpe v̄o frigido cū maioꝛi furfuriſ atq̄ ſaľ
mixtõe pōt pinſari cum aqua. ſ. boni fon
tis fluuiali ſeu boni ac nitidi fluuii q̄ etiaʒ
ſanioꝛ reputať ſi a remotis rapide ꝛ ꝑ ſaxa
decurrat ac etiā ex fonte cū ſcaturigine ꝓ
creeť nā ꝛ fluuii ex niuiū liq̄factõe ꝓcreati
mali ſūt quā ſi nõ hrēs ip̄am ꝑ arenā in ci-
ſterna uel olla ut ſit bonoīe poti⁹ diſtillare
poteris uel ꝑ ſacculū arena plenū uel ip̄aʒ
uſq̄ ad tertie ꝑtis ꝯlumptõem bulire faci
aʒ. Deiñ eā ſuauiť accipias ut abiciať que
exiſtit in fūdo nec paſta fiat ita molľ ꝙ cuʒ
panis ſit ad induräduʒ necē ſit farinā inbi
bere ſitq̄ in furno ex odoꝛiferis lignis ca
lefacto decoct⁹ ꝛ ꝑ diē nālem pinſat⁹ uſq̄ʒ
ad quartū incluſiue bon⁹ exiſtit ſit conſiliť
panis ex oꝛdeo q̄ ſupꝛadcõ cõꝑatus fridus
ac minoꝛis exiſtit nutrimēti quo. ſ. coleri
cus uel cupiēs min⁹ nutriri uti poterit. et
ut ei⁹ q̄dam nocumēta. iii. almā. deſcripta
coꝛꝛigāť cū maioꝛi q̄ ſupꝛadcūs ſaľ admi
xtõe debet pinſari atq̄ aniſoꝝ grana leuiť
cõquaſſata cū eo dēnt imitti. Ceteroꝝ v̄o
granoꝝ panis oīno uiteť. Et hec de pane
ſic breuiter dcā ſufficiāt.

Cap. iiii. d̄ carniū electõe ꝛ eaꝝ d̄coctõe

Et qꝛ nõ in ſolo pane uiuit hõ car
niū regimē ſubſeq̄nter inponam
in quo generalia aliqua ſť attēdē
da tam. ſ. carnes quadrupedū ꝙ
bipedum cõcernētia ꝛ tam etiā domeſtice ſ
q̄ etiam ſilueſtres de quadrupedib⁹ ſūt eli
gende q̄ in mõtaneis paſcuis libere euēta
tis ꝛ a ſtagnis remotis nutriūť in q̄bus o
doꝛifere herbe naſcūť. Et idē de bipedib⁹
ſcd̄m ꝓpoꝛtõnabile ſibi nutrimentū dūdū
inť macié ꝛ pinguedinē mediū teneat. ꝛ q̄
magis attigit oſſa caro in quadrupedibus
poti⁹ eligať. In bipedib⁹ v̄o aleres cū lãce
oloſis ꝛ pectoꝛe. oīa autē aīalia caro caute
nutrita uitenť. Oīa q̄ʒ interioꝛa epatibus
gallinarū exceptis ꝛ caponū iuuenūq̄ gal
loꝝ teſticuľ ꝛ ipoꝛū cerebriſ uiteť. Q. d̄ ſi edi
cerebrū nõ multū uitupeť nauſeatiuū tam̄
exiſtit quo ſi uti uolueris cū pulueriʒato
pipe cum ſale utaris. Et ex ꝑtib⁹ aīaliū de
xtra ex anterioꝛi uľ poſterioꝛi q̄ magis cete
ris ꝑibus fatigať abſolute. tñ anterioꝛ ē eli

genda debet ꝛ in oibus carnibus etatis tē
pus attēdi ꝙ inferius ꝑticularius describe
tur. Item ꝛ q̄ faciliozis digestionis existūt
ꝛ magis in caliditate tempate cōueniunt
sūt in estate. econtra ꝟo in yeme comedē
de ꝛ ꝓpoꝛtiōabilit de complexionibus cali
dis dn̄dum. Et idem de etatib⁹ ꝛ regioni
bus his habitis in isto casu cōueniūt lac-
tantes uitule a scd̄o ad quartū mēsem in-
clusiue. Muntonine vni⁹ āni Edine a m̄
se ad mēsem usq̧ cum dimidio. Porcine
ānuales uel infra recentes in raro tamen
usu vel etiam salite ꝛ que sūt poti⁹ in nēo
ribus nutrite ꝛ magis tamen eiusdem eta
tis cōueniūt Capꝛine capꝛioline ꝛ ceruine
ānuales ꝛ infra ꝛ si sint lactantes triū ꝫ uel
quatuoꝛ mēsium adhuc erunt melioꝛes le
porine ꝛ cuniculine sex mēsium. Ex bipe
dibus carnes: cōueniūt gallorū nondum
coeūtium caponū iuuenū ꝫ atq̧ gallinarū
ꝑdicū coturni cuꝫ starnarū fasianorū iuue
nū ꝛ qualearū medie pinguedis in antūp-
no nō tn̄ in cotidiano usu alaude merule
turde ꝛ ꝑuarum auiū que natua capiūtur.
Circa harum carniū decoctōem an elixari
dēant an assari plura sunt cōsideranda. ꝑ-
mo an aer calidus sit an fridus tp̄s āni re
gio ars ꝟtus complexio sexus etas ꝛ con
suetudo. hec eim oia ut pꝫ intuēti. pn̄t ha
rum carniū decoctōem uariare. ꝛ iō ꝯplex-
io etas regio aer tēp⁹ āni calida et sicca po
tius elixa exigūt decoctōem. contraria ue
ro assatōem. Quib⁹ nō obn̄tib⁹ oia illa cō
suetudo p̄ꝟtit. teste aui. fcia primi. doc.
scd̄a. c. ix. usus iqt ē maxime seruādus. nā
cōsuetudo est altera natura in de regimie
sanitatis ad alexandrum ꝛ de mēoꝛia ꝛ re
miniscētia in tm̄ nonnulli uenenū cib⁹ eēt
qui ip̄m comedē ꝯsueuit aui. sexta iiii. c. ii
Et breuit q̄ꝫtum sit obseruāda cōsuetudo
respice galienū. vii. de ingenio sanitatis.
c. v. illo ꝑagrapho sed qm̄ in quadā ꝛce. ꝛ
ras. iiii. alm. c. de custodiēdis ꝯsuetudib⁹
vl'r tp̄e quo digestio foꝛtioꝛ existit cōueni
ens ē assatum exhibere et hinc ē quare cōꝛ
affertur in sero. ꝛ si nō ita nutribile sit sic a
ssatum ꝓpter ip̄m eē in alieno decoctū est
tn̄ faciliozis digestionis. Sꝫ cum foꝛtioꝛ
sit digestio in yeme q̄ꝫ in estate ꝛ tp̄e frido
q̄ꝫ calido cōueniētius videt in estate elix-
um exhibere ꝛ in yeme assatū in sero q̄ꝫma
ne ꝛ consil'ia ꝯsiderare debem⁹ ut supꝛa tac
tum ē de sexu regione. ꝛce. Et hec de car
niū electōe ꝛ de earum decoctōe dcā suffi-
ciant.

Capl'm. v. de condimentis.

Ois usus ē carnes cū ꝯdimentis
seu saporibus mādncare qd̄ has
ꝑpt causas fieri arbitroꝛ. Pꝛia
grā appetitus ꝓuocādi. Scd̄a q2
auidi⁹ stōac⁹ cibū recipit qua de cā ipꝫ me
li⁹ amplectit ꝛ ꝑ ꝯn̄s melioꝛ celebꝛat digest
tio. Tertō ut cibaria in suis cōtempent q̄
litatib⁹ sicut si ad carniū caliditatē tꝑandā
agresta uel aliqd̄ sil'e comederet. ul' qn̄ car
ne poꝛcina erucā comedam⁹ q2 ꝛ si incitet
appetitum etiam hūiditatem supfluā illi⁹
carnis ꝯtempat. Quarta cā est si qd fuerit
nature indigerēdo rebelle tūc eim ꝯdimen
tum siue saporē apponim⁹ sicut si eēt esset
cepe mostarda uel eruca cū carne poꝛcina
comesta. Quita cā est ut si de ꝟētositate a
licuius cibi dubitarem⁹ tunc cum aliq̄ qd̄
eidem tiriacaliter resisteret cōdimentū cō
ficerem⁹ sicut uerbi grā. si quis fungos co
medere voluerit cum piris debite elixatis
cōdimentū factum ex vino amigdal' ꝑiper
ꝛ oꝫimo malitiam ei⁹ tiriacaliter coꝛꝛūpet
ꝛ ita de aliis posset ymaginari. Ex quo in
fero pestis tp̄e sit ꝯfoꝛtatiua cor atq̧ vene
no resistentia cum ꝯdimētis siue saporib⁹
comiscēda. Quātum igr̄ ad pꝛimā cām cō
stat sana coꝛpoꝛa ꝯdimētis nō indigere sa
le dūtaxat excepto. sꝫ q̄ꝫtum ad alias sic ut
a cāu in pestē pꝛeseruet ꝛ ad alia iuuamen
ta superi⁹ tacta ꝯsequamur. His hitis e-
statis tp̄e sūt oēs infrascꝑti uitādi sapoꝛes
sic eruca mostarda siue sinapis alleata oia
ꝛ oēs ul'r acuti sapoꝛes nisi eoꝝ acuitas ꝛ
calitas cum aliquo tpi ꝓpoꝛtionato. repꝛia
tur ut exēpli grā si diu eruca ul' sinapis ī a
qua acetose in īfusiōe ꝑmaueret. dein cum
pauco aceti mixti cū agresta uel succo arā
ci limonis pomoꝝ redolentiū acetosoꝛuꝫ
hāber maligranati acetositate citri succo
extreītatum ꝛ ꝑputēꝝ uitis uel succo ace-
toselle mollirer. Quis eim illoꝝ cuꝫ ace
to mixtū ꝑdcōꝝ ꝛ sil'ium malitiā aliqualit
cōtemparet. Et si velles supꝛadcōꝝ sicci-
tatem aliqualit ꝯtēperare ex aqua endiuie
violarū uel sil'ium aliqd̄ addas et idē dico
de succo. Tali eim sapoꝛi si qs bn̄ conside
ret qn̄q̧ oēs supꝛascripte inerūt ꝓprieta-
tes. nā appetitū incitabit auidius stomac⁹
ei⁹ grā cibū amplectet carniū qualitates cō
templabimur ꝛ uigoꝛabit digestio. Et si q̄
in cibariis fuerit veneōsitas nō solū ex ill'
sapoꝛibus seu ꝯdimētis corriget. verū etiā
coꝛ ꝯfoꝛtabit ad impssionē ei⁹ mime recipi
endā ꝛ marie si de statim describendo pul
uere aliqd adderetur. Qd̄ si timeret ut ex
acetositate supradcōꝝ mēbꝛa spiritualia le
derētur addas amigdolas cōcussas a coꝛti
ce mūdas cum ꝫuc. ꝛ erit res optima. Ex
succis suprascꝑtis uel aliquo illoꝛū possēt
cōdimēta siue sapores diuersi ode ꝯfici ꝛ si
cum pauco bꝛodio faceres eos uel aliqd̄ ip
soꝝ vna bulitōe bulire laudabili⁹ esset Et
si vnum preciosissimum volueris in isto
casu aliquid cum eis ex infrascripto pulue
re facias commisceri. vt

℞. cynomõi electi ⁊ a cortice sup̄iori mū
dati. ℥. i. coriādoꝝ p̄patoꝝ. ʒ. ii. ß. gariofi
loꝝ cādamõi nucis muscate añ. ʒ. i. ß. rasu
re eboꝛ̄. ʒ. ß. corallorꝝ rubeoꝝ. ʒ. i. radicū
tormētille diptami sādaloꝝ oīum añ. ʒ. ß.
croci. ℈. ii. rasure vni cornu. ℈. i. fiat pul
uis de q̄ in q̄buscūq; ɔdimētī utere addēdo
zuc. p libito. Potes sil'r ex illo puluerē cū
aīgdalis ⁊ aliq̄ ex succis suprascp̄ti addēdo
zucrū saporē ɔficere si libet. Et nōnūq; ob
liuiscaris ī q̄buscūq; tuis saporibꝰ acetū fa
cere ɔmisceri. nā q̄ntū valeat ī isto cāu ī cor
cōfortādo atq; colere ⁊ sāguis feruorē rep̄
mēdo in describēdo deficere ē. Et si cū tuis
assatī carnibꝰ uiridē saporē facere volueris
facias cū aceto petrosellio pauco mēte ma
iorane serpilli ul' basilicōnis ⁊ ponaf de ace
tosa in q̄ntitate maiori addēdo de cinamo
mo l' d̄ puluere suprascp̄to. ⁊ si adderes pa
rū croci lz variaret ī calore putile nalr̄ eēt
Et q2 p̄sepe hoīes scd̄m eoꝝ appetitū sa
poris diuersitatē faciūt. ⁊ si forma possz di
ūsimode variari. igrediētia tn̄ mālia sᵗ su
prascp̄ta n̄ laudarē quotidianū vsū succi li
mōis ⁊ citrāguli siue arācii. nīs eiz stōacū
ledēt. sz inī dū vno iterdū alio utile erit v
ti. Solet pullꝰ iterdū talif p̄pari elixaf ac
in patella mēbratiz aliq̄lif assef demū ī aīg
dal ɔtusis cū agresta ex ɔtracti imergif sup
quo puluis. ʒʒ. asp̄gif alii accipiūt succum
vue semi mature ⁊ ipz aliqual'r cū molliti
e panis īspissāt ⁊ aliquātulū ī patella decoc
tū supra pullū mēbratiz incisū ut supra in
fundūt addēdo puluerē cinamōi. vl' aliter
fieri pōt accipiēdo lac aīgdalarū cū aq̄ ace
tose ac rosaꝝ ⁊ cū aliquo ex succis suprascp̄
tis extractū. Deiñ ex suprascp̄to puluere
ad sufficiētiā impoito ī plectello sup assatū
ul' elixū pulla piciaf. ⁊ postea cū granis gra
natoꝝ bn̄ mūdis dēt sparsiz hōerari ⁊ hoc
nō gustui verū usui ē delectabile. Siquis
āt semi albū ⁊ semi rubeū facere volueris
cū vna pte lacti suprascp̄ti modicū. ʒʒ. īpo
naf cū alia v̄o de puluere suprascp̄to ul' cy
namomo addēdo de sandal rub. q̄ntū suf
ficit ad illū saporē rubificandū positis. s. in
infusiōe ⁊ exp̄ssis. Cōueniūt tn̄ hec ɔdimē
ta potiꝰ elixato pullo q̄ȝ assato. q̄ tn̄ si assa
to feceris pctm̄ mortale nō ɔmittes. assuz
v̄o pullū cū aqua laudo bn̄dctā q̄ sic aptet
scz q2 ip̄o assato calidū eīmēbret mēbra nō
ex toto remouēda deiñ modico uini cū mix
ta aqua rosaꝝ ⁊ pauco sale asp̄gaf. q̄d si uis
addere aliq̄d de puluere suprascp̄to facias
⁊ etī modicū ex aliquo succoꝝ lz in usu nō
sic p̄paf interdū fasianꝰ eodē mō ⁊ pdix licz
eis fiat magna iīuria q2 sal solū eis debz eē
cōdimentū alif interdū p̄panf pulli⁊ aliter
caro faciēdo galaticiū isto mō q2 ī eo poni
pūt pedes auricule ⁊ rostra porcoꝝ cū pe
dibus vituloꝝ q̄bus addāf pulli ul' caro ca
pretti ⁊ fiat cū aceto albo aqua ⁊ vino. Et
si aliq̄s puluis īpōif bonū ē accipe de supra
scp̄to ponēdo sp̄ de croco ad sufficiētiā vt
debite coloref ⁊ poteris addere si placz ali
q̄d ex emulsiōe sādaloꝝ rub ⁊ etī aliq̄d ex p̄
noiatis succis. Itē fiūt pastilia q̄ ī hoc casu
nō multū laudo q̄bus tn̄ si uti volueris fiāt
ex carnibꝰ vituli cū pulpis nec tm̄ laudo pi
guedinē q̄ntū apponūt citra mōtani ut ī ex
tractōe d̄ furno lac ponaf aīgdolaꝝ extrac
tum cū agresta ul' aliquo ex succis suprascp̄
tis addēdo d̄ puluere sepe dcō ad q̄ntitatez
sufficientē. Alii decoquūt carnes illas ī co
pino olla ul' lebere ⁊ oīa addūt carnibꝰ su
prascp̄tis ac si eēt caro ī pastillo decocta q̄d
magis laudo. Decoq̄tur ⁊ iterdū caro cuz
modico aq̄ ⁊ in fine quasi decoctōis agres
tā īponūt cū sp̄ēbus aliq̄bꝰ q̄d nō malefcm̄
reputo. Tp̄e v̄o yemis dēnt hec ɔdimēta
magis ad calidū decliare. ī quo cāu erucaꝝ
sinapis sine aquaꝝ suprascp̄taꝝ īfusiōe ex
trahi pūt sz tūc couenietr rob uini q2 mixtū
bulitū cū aceto l' aliquo ex succis suprascp̄
tis addēdo si libz p̄pf eoꝝ siccitatē paꝝ aq̄
endiuie ul' uiolarū cū modico zucri. Item
cū aīgdal' ex aceto ul' alio ex succis suprascp̄
tis cū īfrascp̄to puluere pōt cū carnibꝰ taz
assis q̄ȝ elixis sapor ɔfici. Puluis sic fit ℞.
zucri albi cinamōi electi añ. ℥. i. coriādri p̄
pati. ℥. ß. gariofiloꝝ cardomōi g̃noꝝ padi
si añ. ʒ. ii. rasure eboꝛ̄. ℈. i. radicū tormētil
le. ʒ. i. radicū diptāi. ʒ. ß. rasure vnicornu
℈. i. croci. ℈. ii. fiat puluis. Et no. q̄n utis
puluere isto ul' sup̄scp̄to si zuc. addideris e
rit bonū. fiūt ⁊ iterdū sapores cū cepe coc
to in piguedine ⁊ pane asso ī aceto diu īfu
so cū quo si loco. ʒʒ. ul' cinamōi poneretur
de puluerē sup̄scp̄to bonū eīt. ⁊ h̄ sapor mꝫ
tū uenēo r̄sistit. ⁊ q2 ī describēdo saporꝝ seu
ɔdimētoꝝ maneries mihi ānis nō sufficeret
h̄ finē īpono totū mod̄ reliq̄ns talia p̄pādi
Sz quōcunq; fiāt, scd̄m tp̄a etates regiōes
cōplexiōes. ⁊ce. cū sup̄scriptis sᵗ alterāda
sic. s. in tp̄e calido acetū agresta ⁊ silia doī
nēt ⁊ acetū marie. Tp̄e v̄o frigido n̄ sic illa
dēnt cū istis saporibꝰ cōīsceri. Et hec d̄ sa
poribꝰ siue ɔdimētis. dcā sufficiāt.

Capitulum sextum de ferculis.

Non ē hec hoīuz etas ut priꝰ cōtē
ta fidelibꝰ aruis ymo carnibꝰ sa
poribꝰ seu ɔdimētis q̄eta nō exīis
cōtinue nouū cibarioꝝ mod̄ niti
tur iueire ea p̄pfea deiceps faciā de fercul'
mentōez. Cōueit igr̄ amidū similagineū or
dei ⁊ q̄ȝ marie auene colatura furfuris cuz
lacte aīgdolaꝝ decocta pultes ac etiā ex or
dei faria pt ⁊ iterdū frisū cū lacte aīgdolaꝝ
p̄patū ac asp̄sū zuc. māducari l' ī brodio ca
ponū aut cāñis bn̄ pignis d̄coctū leguia ui
tāda sᵗ oīa ⁊ maxia eoꝝ s̄ba lētibꝰ excortica
tis exceptis q̄ bis p̄bulite ⁊ ī aliq̄ aq̄ cocta
aceto pūt asp̄gi ⁊ tal' hueit iterdū eoꝝ usꝰ ī e
state s. vlg. Ñ v̄o d̄ brodio ciceꝝ rub faciūs

magnū festū ide o si ipsuz magis medicina
lit q̄ꝫ cibalit uti uolueris facias sic q: ipa be
ne mūda per prius laua deiñ ad decoquen
dū ponātur i quoꝝ brodio ponat modicū
saluie maiorane petrocillini uel ysopi ad/
dendo oleū oliue ꝓ libito volūtati nec de
bent cicera i lixiuio remolliri ut fit cōr q: ꝟ
tus ppt quā eoꝝ brodiū exbibem⁹ remanz
in lixio ut ex dcis mesue i suo .de appropri
atis colligi pōt.c.de pleuresi. illo paragra
pho.sermo in aqua cicer̄.Sz si magis me
dicinale adbuc ipm facere uolueris.ut.s.
sit magis uiaꝝ urinaliū apitiuū z a calculo
magis ꝑseruatiuū lotis ut su.facias ut pa/
rū buliāt deiñ colēt ⁊ colature addat parū
sal'z vini albi opti cū modico crocit pulue
re spicenardi. deide boc totū parū bulīet
addēdo si libet oleū oliuez tale brodiū i pri
cipio mēse sūat Uel ad modū citramōtāo
rū fiāt offe boc eim brodiū ē ualde laudabi
le in q̄ nō poito oleo si similā auenatā l'or
deatā ul' talia decoq̄ faceres ac ed lac amig
dalarū extraberes utile ualde foret. Ex ci
ceribus tñ diu remollitī a q̄bus si iaz intro
sitas fuerit spoliata fiāt instula ventrē ex/
siccātia z sic ꝑpata ipinguāt ut mesue alli/
gato.c.q̄bus utere.si placet in boc tñ casu
fracta cicera a cortice mūda magis ꝯueniūt
Sz cauē d ē maxie ne suprascpta sint uetu
state ꝯsūpta.est eiz iuidiosa uetustas oium
edax reꝝ.vñ ppt uetustatē p'a ex bis ꝓpaz
naturā āmittētia uenēositatē acq̄rūt ysacb
teste in dictis ꝑticularibus. Ex berbis ꝯue
niūt borago buglossa spinacbia bliti endi/
uia lactuca portulaca atriplices ⁊ boc ma/
xie i estate lz borago z buglossa sati in omi
tpe magni est⁹ de ipa tñ portulaca z aceto
sumat intdū z si more ytalicoꝝ ensalatam
facere uolueris adde parū eruce boragis
mēte ac petrosellini z oia cū sale z oleo oli
uarū ꝯfice z aceto ⁊ ē res isto tpe sati ꝯueni
ens colericis marie. Et sup oia i estate cō/
ueit acetosa imo nōnulli tātā viz ei attbu/
ūt ut vn⁹ bol⁹ de ea in māe z ali⁹ i sero ua
cuo stomaco sufficiat boiez a peste ꝑserua
re laudat z cucurbita cū qua parū cepe al/
bi ad decoq̄ndūz ponat iuxta doctrinam
auic.tertia ꝑmi.doc.scda.illo.c.oz ut sa/
nitati ꝯseruator.zce.ut ei⁹ p'ma frigiditas
tpe ne debilia bñtibus uiscera inferat no
cumentū cōr tam tpe magni estus nibil ca
lidū ꝯmiscem⁹ sed ulteri⁹ agrestā iūgimus
z tu facias silibus. Crescēs mēta petrosill
brodiū cauliū ruber leuit coctoꝝ radices
petrosilli rape in q̄bus ē mirabil' ꝓprietas
ad illuminādum oculos ut inq̄t auerroys
v.colliget z napi perbuliti deinceps cum
brodio carniū cocti intdum cōueniūt simi
liter z pastinace siūt z cum carnib⁹ fercula
p'lima z cū pinguedie q̄ tali tpe sūt oino vi
tanda nisi ex carnib⁹ caponū fierent fasia/
noꝝ starnaꝝ coturnicū ul' iuuenū galliarū
alis linceolis z pectorū pulpa ex q̄bus cum
lacte amigdolarū ut fit cōr pōt brodiū fer
culū preparī fit z aliud sati laudabile fercu
lū cū uitello oui z agresta q̄d brodiuz gru
tum in lombardia cōiter appellat. Frangū
tur ac eti oua recētia in aqua z mollit dco
cta cū agresta ul' aliq̄ ex sucis suprascpti as
pgūt ⁊ ē cibus sati laudabil' in estate. Nec
eti recentia oua talit cocta ut tremāt ullo
uitupo tpe. vñ estate cum albuie yeme ue
ro sine sunt comedenda frixa āt nō cōueni
ūt attñ quocūq̄ꝫ mō coquāt mollia existāt.
q: tal'r cocta sit multi boni nutrimēti pau
carum supfluitatū ac facil' digestiōis ut a/
uicē.fen.scda primi.doc.scda.c.d eis q̄ ꝓ
ueniūt ex eis q̄ comedūt z bibūt z fen.iiii.
c.i. Si do cocta fuerūt usq̄ꝫ ad duriciē z si
multi sint nutrimēti dure tñ digestiōis sūt
sicut caro bouina ut auic.scda primi.all'a/
to.c. Ex quo cōcludit q̄ꝫ in palloꝝ corpib⁹
decocta sūt oio uitāda. Nota insup q̄ꝫ oua
saniora sūt p se cocta q̄ꝫ cū aliquo alio ut a
uic.scdo can.c.de ouis.z q: nō foret possi
bile ut omēs cibarioꝝ modos singulariter
describerē cū oēs ꝓuincie ymo ciuitates.
ymo ut ita dicā q̄libet uillūcula suū certū
modū bēant cibaria componēda Et bec d
fercul' dcā sufficiāt. Sz qualitercūq̄ꝫ fiāt es
tate frigida yeme do calida. medio do tē
pore mediocria ꝟtualiter cōueniūt.zce.

Caplm̄ septimū d lacte caseo z seraceo

C Arātasiēses maurianēses ꝑiter
oia mūda cibaria ꝑncipatū pu/
tāt caseū obtinere z nedū uia
nutrimēti ueꝝ cuilz venēo sic
tiriaca magna affirmāt sue ꝟtuti excellētia
de scō resistere quare uidētes medicos īsīr
mis ut plurimū caseū inbibere nō solū ip
sos ymo ypocratē galienū z auic.cū de su
is caseis n fecerāt mētōz īfamāt dn̄tes q̄ꝫ si
boitatē z excellētiā suoꝝ caseoꝝ sic sardiū
siā maliciā ꝯgnouissēt n sic idr̄ñt oēz caseuz
uitupassēt. Quare cū ad pn̄s ibitē iter eos
eoꝝ īfamiā cupiēs euitare d lacte. caseo et
seraceo i boc.c.sb breuib⁹ faciā mētōz.lac
ergo eligat a medio ꝟis usz ad mediū esta
tis nouit mulsū albū bōi odoris atq̄ꝫ sapor̄
q̄d sup'ūguē positū n fluat sz rotūdet ad q̄ꝫ
dā tēdēs dimsiōz aial' piguis z iuueis i mō
tana pascua libe euētata z odoriferaꝝ ber
baꝝ nutri p xl.dies ad min⁹ a ꝑtu distātis
z si sit capra l' uacca nigra l' rubea eligat.et
inf cefa aialia bruta iusta sniaz gal'. vii.d
īngeīo saitati.c.v.asininū lac laudabili⁹ cō
ꝓbat lz uelut alia i etbi.nisi sic extat i usu.
Deiñ capnū lac magis ꝯueniēs iudicat q̄ si
tu uti uoluen tpe q̄ su.cū aliis ꝯditōib⁹ noi
nati bonū eit dūmodo stōacū bēas a malis
būorib⁹ mundum sine febre capitis dolo
re et uentris tortione similiter existat.

Est quoq; sumēduz cū modico sandalorū
uel zucri admixtione uel mellis ut galie-
nus loco quo sup. ab. 3. v. usq; ad viii. ac
eti nāli calore ꝑ ꝓus aliqualit̄ ꝑ exercitiuz
ul' fricatōz viuificato. Deiñ tardz cōestio
nē ꝙ a sto. sic egressū q̄ȝ eīt visile i bon du
ab⁹ cū didia ul' trib⁹ bonoie papie padue
lac vēdit̄ coagulatū q̄ȝ p⁹ cibū cōr exbibe
tur ꝛ nō laudo imo si ipso uti uolueris ip̄z
cū flore camōille ul' flore alio caseari faci-
as deinde ip̄m in ꝓncipio pastus assumas
cū sale uel cōi trasea uel ut aliis cōr fit pti
bus tñ debes. p⁹te a vini potatōe ꝑ morā
notabilē abstinere. Case⁹ āt uaccin⁹ ul' o
uin⁹ eligat̄ bestiaꝝ que ad fetatōem pigue
dinē ꝛ pascua ut sn. cōditionatū inter no-
uū ꝛ antiquū medi⁹ boni saporis ꝛ odoris
ad dulcedinē silr̄ ꝛ nō ad salsedinē decli
nās. Tal' aūt usus tam in fercul' ꝙ alr̄ non
cōueīt sicut in istis de tarātasia maurina ul'
brisia. hi eim facile digerūt̄ corp⁹ ipinguāt
ac bonū dant nutrimētuz ꝛ loquor in cor
porib⁹ sanis ꝛ occesionati. Nā calculosis
ꝛ patis cadere in opilatōem incōueiens ex
istit nec ip̄m in scd̄a mēsa vt cōr fit sup̄as-
so pane coctū interduz mādicare uitupo q̄r
grauitate sua ad stomaci fundū cibū ipel-
lit ꝛ rōne panis assi os stomaci corrugat̄ ꝛ
claudit̄ vñ meli⁹ amplectit̄ cib⁹ ꝛ ꝑ ꝯñs me
lior fit digestio. ꝛ ꝓpter eādez cām ātiqu⁹
caseus boni saporis ꝛ odoris ad quādaz ꝺ
clinās dulcedinē. Itaq; neq; sal neq; coa-
gulū acuitatē ꝛ mordicatōem in eo ullā in
presserūt in pauca tñ q̄ȝtitate sūptus cōue
nit p⁹ cibū alr̄ in isto casu oio uitet̄ q̄r tunc
uis coaguli ꝛ salis in eo multū potēs exis-
tit quare hūores acueret ꝛ ad febrē recipi
endā redderet patiores. Seracii quoq; v
sus nō blandit̄ interduz d̄ūmodo sit dulce
int̄ durū ꝛ molle mediū in quo null⁹ ꝑcipi
tur mal⁹ odor neq; sapor. ꝛ cū vsus sit res
extra rōem q̄ marie ē obseruādus tertia ꝑ
mi. doc. scd̄a. c. vii. audaci⁹ ꝛ sine minori
nocumēto supra sc̄ptis uti pñt assueti ꝙ a
lii quare insueti ñ tantā q̄ȝtitatē neq; eorū
usū sicut assueti dēnt frequētare. Gloriēt̄
ergo tarātasienses maurianēses atq; bristi
ani quoꝝ caseoꝝ ꝛ seraceoꝝ vsus ut sardi
nensiū nō vitupatur. Et hec de caseo. lac
te. ꝛ seraceo dicta sufficiant.

Capitulum octauum de piscibus.

DEuotis diebus ut est quadra
gesia dies veneris uigilie ꝛce.
a sacratissima lege nrā nob car
niū comestio ꝓhibet̄. vñ pis-
ces si boni hri pñt libēter in ea
rū loco reponim⁹. Qua de re i ip̄oꝝ elec-
tōe aliq̄ sūt attendēde cōditōes. Prio eīz
sint marini uel aque dulcis libere fluētī et
ꝛ nō lacūalis nisi fūdus fuerit arenos⁹ uel
saxos⁹ l' ex trāsitu magni fluuii l' lac⁹ gebe
nēsis l' lac⁹ ꝯstātie l' ex magna fōtiū scaturi
gie l' ex freqñti fluxu maris ꝓcreet̄ ut lacu
ne venetoꝝ ꝛ ñ loquor de ciuitatib⁹ pro-
pinq̄s in q̄b⁹ tota ip̄is ciuitati imūdicies ex
purgat̄ q̄r tales pisces sūt oio uitādi ac etiā
qui in fluuiis iuxta citates uel uillas nu-
triunt̄ in q̄bus marie citatis cloace deueni
unt. Q̄ȝ aq̄ supradcē uētis fuerint septen
trionalib⁹ multo erūt meliores ꝙ si meri
dionalibus uentis uel quib⁹uis aliis fue-
rint euētate. Et inter oēs ceteris ꝑib⁹ ma
rini laudabiliores existūt quoꝝ noia prop
ter diuersitatē ꝑñtib⁹ non inscribā sȝ cog
nitōes ex q̄bus in cognitōem bonitati ip̄o
rum ubiq; locoꝝ q̄s poterit facilime deue
nire ꝛ que taz maris piscib⁹ ꝙ dulcis aq̄ cō
uenientes. Prio eim sint boni odoris nec
tacti limosi ut sunt anguille uel stincbe in
mal' aquis stantib⁹ nutrite ꝛ quāto magis
carnē ꝯpactam hūerint ꝛ albā tanto ceteris
parib⁹ erūt meliores. Inter ꝑuos ꝛ mag-
nos mediū teneāt. Nam inq̄t ysaac in vli
bus dietis ꝛ si ꝑui stomaco ñ noceāt facile
tñ incorruptōem mutāt. Grossi v̄o si ꝓpt
eoꝝ uiscositatē stomaco noceāt non tñ ita
facile ut facile ꝑui corrūpunt̄ Sūt itaq; in
piscīū genere mediocres eligēdi. Et si q̄s
uellet eiusdē spēi pisces in ꝑuitate ꝛ mag-
nitudie hoc ē scd̄m eoꝝ etates ad iuicē cō-
parare cōplexionalit̄ sicci meliores st̄ i ad
olocēscia siue pueritia hūidi v̄o in iuuētu
te nam sicut hūiditas agni iuuētus siccita
te tpat̄ ꝛ siccitas ei hūiditate pueritie ita
ꝓcise de piscibus ē arguēdum. Senes v̄o
pisces siue decrepiti sūt oio uitandi. Sūt
q; eligēdi pisces int̄ maciē ꝛ pinguedinem
mediū tenētes q̄ȝ docti piscatores scd̄z pi
sciū spēs ꝛ anni tp̄a cognoscere sciūt Naz
vidi uenetiis ꝙ piscatores singulo mēse a
liquaz vnam sp̄ēm sciuerūt eligere in boi-
tate ꝛ pisces illi mēse trāsacto ꝓpter eorū
maciē ul' sup̄fluā pinguedinē insipidi ꝛ isa
ni iudicātur. Et inter cet̄os squamosi sūt
eligendi ꝛ ceteris paribus pauciores spi-
nas habentes. Debet autem piscis nu
per captus in recenti aqua aliquā diu lu-
dere deiñ euiscerari uel in sale repōi ꝑ ali
quod temp⁹ plus uel minus scd̄m ei⁹ ma
iorē uel minorē humiditatem vel viscosi
tatem. Et omnis piscis uiscosus ꝛ plurie
humiditatis sanior est super prunas assa-
tus uel in patella oleo frixus ꝙ alit̄ ignis
enim ꝛ oleum humiditatem desiccāt ꝛ au
ferunt viscositatem laudatur cum hoc bo
num vinum ꝛ odoriferum nonnulli etiaz
magis laudant super prunas assatum pis-
cem aspersum vino albo cum sale mixto
ꝛ cum oleo ut comuniter fit. Cutis tamē
cui⁹libet piscis in oleo cocti debet abici.

Si aūt piscis durus ꝛ non uiscosus fuerit
cum aqua vino et sale coquendus erit.
Omnis āt piscium pinguedo uitanda. et ps
eoꝝ sanior ꝓpt cōtinuū motū est cauda. et
idem dico de uētre in compatōe ad dorsū
dūmodo in nimia nō habūdꝫ pinguedine
quo in casu ps dorsi sanior existit ꝛ ul'r cū
piscis est habūdans in pinguedine dorsa
ꝛ latera ꝛ membra que nō st ita pinguia sa
niora iudicātur. Quapꝑter ꝛ si oculi ꝛ to
tū caput atqꝫ ꝑtes vmbilicales sapide ma
gis existāt attñ sicut alia mēbra ita sanū ñ
dāt nutrimentū. In raro tñ usu āguillam
nō uitupero ꝛ maxie in est⁹ tpe in iā dictis
aq̄s nutritā q̄ in recenti aqua purgata de/
mū excorietꝛ ꝛ in sale aliq̄ⁿdiu dimittat. de
inde si elixetur cū petrosillio maiorana sal
uia ꝛ ozimo decoquat. ꝛ cū modico pipis
ꝫꝫ. cinamōi ꝛ pauco ꝫaffarani cōdiat. Si
āt asset sepe cū vino albo sale ꝑmixto iro/
ret. Et ꝟsus decoctōis finē cum spēb⁹ su
prascriptis addito ꝫuc. aspgat. et oēs assati
pisces ut de carnib⁹ dicebat ꝛ magis in hy
eme cōueniūt q̄ꝫ in estate ecōtra ꝟo elixi.
Rasis tñ. iiii. alm. c. de pestilētia ꝛ ei⁹ cau/
tela pl⁹ tēpe pesti laudat pisces sup carbo/
nes assatos q̄ꝫ al' coctos. laudo insup sal/
samitum q̄ᵒ elixis piscib⁹ fit cōr ex cinamo
mo. ꝫꝫ. pipe gariofgrano padisi galāga cū
ꝫaffarano ꝛ estiuo tēpe cū aceto ul' aliq̄ ex
succis supradcis corrigat ꝛ q̄ꝫ maxie in sal/
samito piscium acetū cōuenit si plima habun
dāt uiscositate. Assati ꝟo cōuenit salsamē
tū cum pipe. ꝫꝫ. gariof. cinamomo fcm ꝛ
cum aceto. Et nota ꝙ scdm etates ꝛ cō
plexiōes. ꝛce. ut su. dcm est de carnib⁹ sūt
salsamēta piscium varianda. Noti āt nobis
pisces aq̄ dulcis q̄ cōr laudātur. st lucii si/
ue becheti temale seu vmbre dētale peg e
pisces ꝑui petrini noti stuligiores seu faci
e. Cācri quoqꝫ in ꝑua q̄ꝫtitate tñ grauāt e/
ni stomacū ꝛ dure st digestiōis. De salitis
ꝟo piscib⁹ dico oēs eē vitandos cū calidi
tate ꝛ acuitate sua ad intēsionē recipiēdaꝫ
nimiū hūores ꝑparāt. Si tñ grā appetit⁹
ꝓuocādi ut quōdam erat alexādrinoꝝ die
ta in ꝑncipio past⁹ paꝝ de eis sumat tolle
rabilius eēt ut fit cōr de euclidis sꝫ eoruꝫ
pauca fit q̄ꝫtitas. Et hec de piscibus dicta
sufficiant. Laus deo.

Capitulum nonum de fructibus.

Ut ciboꝝ natura rōni finē im
ponā restat de fructib⁹ aliquā
facere mētiōem quoꝝ usus in
hoc casu poti⁹ medicinalit q̄ꝫ
cibalit cōedatur sꝫ cū mlti ca/
sus accidere pnt rōne quoꝝ medicinaliter
eis diuersimode foret utēdum in longum
hec narratio duceret si illud singularit ex
ponere uellem. Sꝫ his emissis ut hominū
lasciuiis aliqualit satisfaciā q̄ prādiū aut ce
nā ꝑfecisse mime credūt nisi fructuū māe/
ries af fuerit aliq̄ꝫ de eis scdm coēm usuꝫ
h breuit faciā mētōꝫ. Pro q̄ nota ꝙ oēs
frcūs putridi ꝛ in q̄b⁹ ꝟmes mltiplicāt. st
oīo uitādi nec st in eadē mēsa diꝟsi frctūs
cōedēdi ne alt alteri⁹ impediat digestiōeꝫ
Et q̄ꝫ maxie cauēdū ne cū rore colligant ꝛ
sūmo ope a cōestione ipoꝝ nimia i fine pas
tus abstineam⁹. si eīm male ul' mime dige
rūt malas sibi q̄litates acq̄rūt uenēo vici/
nas ut in ulib⁹ dieti ut inq̄t ysaac. His hi
tis dico ꝙ aliq̄ frcūs st ꝑponēdi ut ficus ꝟ
ue amarilla ceresa mora nespla masa prūa
ꝑsica crisomila cucumer melo bachecha ꝛ si
miles. Ficus eligāt bōi saporis ꝛ odoris q̄
rū medulla rubea existit vue sint albe p di
es aliq̄t añ collecte ul' saltē sint in feruēti a
qua aliq̄ꝫtulū imerse quaꝝ cortices abiciāt
ꝛ grana. dēnt ꝛ ꝑsica añ eoꝝ ꝯmestiōꝫ p du
os dies saltē ad solē ditte. q̄daꝫ eīm tūc eis
supflua huiditas resoluitur rōne cui⁹ hu/
mor ex eis gñatus de facili recipit putrefa
ctōem ꝛ adhuc nōnlli ea sb calidis cinerib⁹
reponi iubebāt alii in feruēti aqua q̄ᵒ faci
as si libet. ꝛ si ipsa sūpseris añ cibū vinum
bonū ꝛ si aquā p⁹ bibere dēs. Idē facias si
sūpseris crisomila q̄ quasi cū ꝑsicis cōueni
ūt in natura nō tñ mltū laudantur ab auc
torib⁹ ideo illa dimittere meli⁹ ē. Amari
lia ꝛ maxie cū ꝫuc. ꝯdita. malagranata mo
ra nō ꝑfcē matura in aqua refrigerata. ꝑru
ni depilata q̄ tria ꝫuc. st aspgēda lꝫ de mo
ris inusitatū uideat. Ceresa melones atqꝫ
anguria grā reꝑmendi sanguinē atqꝫ colē
ram eti in sui acuitate magni estus tpe pōt
q̄s ꝛ maxime colericus p duas horas ante
cibum assumere. postqꝫ nihil bibendū est.
post malagranata maxime. Sꝫ si te p⁹ il/
la a potatōne abstinere non uales licet nō
nulli aquam laudēt isto tempore salubri/
us censeo parum boni vini bibere quia si
propter hoc forsan non ita cito illa laban/
tur a stomaco. Humori tamē ex illis geni
to vinum tyriacaliter apponitur. No/
ta tamen ꝙ si colericus melones ul' augu
riam comederet meli⁹ est ꝓpter eius facilē
in coleram conuersionem ut aquam vel
orizacharam post bibat flegmaticus uero
vinū. Si tamen colericus de ipis come/
deret vinum nō nocebit. Et si de eis in q̄ꝫ
titate sumitur cibus alius nisi per pri⁹ fa
cta digestione sine non debent. Oliue ꝟo
mature cum aqua sale ꝛ feniculo condite
gratia appetitum prouocandi ac stomacū
confortandi in principio mēse possunt su/
mi. Interdum possunt ꝛ cucumeres cum
aceto sale ꝛ oleo oliue correpti i principio
pastus tempore magni estus in pauca ta/
men quantitate interdum manducari.

Mora vo matura tali tp̄e tanq̄ mortalē
fugias inimicū que icorrupto aere sūt pestī
generatia. In scd̄a vo mēsa cōueniūt po/
ma ⁊ pira que si cocta fuerint cū aniso cor
rigere debes uel cū zucro ul' cum maratro
Et quicq̄d dicat ysaac ⁊ auic. ꝑsica mō quo
supra correcta post cibū moderate sumpta
nō vitupo nam ⁊ si aquea sint ⁊ ꝺ facili pu
rescibilia ut ipi asserūt tn̄ ut supra correp
ta nec in nimia sumpta quātitate pōdero/
sitate sua ad fundū stomaci cibū impellūt
⁊ ipius os eoꝝ frigiditatē ɔdēsant ac feto
ri q̄ ab ipo stomaco ꝓueit mirabil'r resistūt
vt auerroys. v. colliget atq̄ magni calo/
ris tempe ariditatem ⁊ supioꝝ ptium estu
atōem potent' mitigāt ⁊ cuz hoc eo suauē
somnū inducūt ⁊ hoc uidet' elici posse de
mēte ras. z. almā. c. de fructibꝰ ⁊ pomis.
Itē ⁊ si pꝰ cibū coclear vnū granorū mali
granati assumeres ⁊ eti duo ul' tria nespi/
la pctm̄ mortale nō ɔmitteres. Nobil' eīm
iest mal' granati ꝓpetas ut inq̄t aūroys v.
colliget ꝙ cibis resistūt ne in stomaco cor
rūpant' aliqual'r auellane vste sūt cū trito
sale aliqn̄ māducāde q̄ nō uste in vino sūp
te hoiem a uenēo defēdūt ut ysaac inq̄t in
dieti pticularibꝰ. Nuces tyriaca piscīū pꝰ
eoꝝ ɔmestionē sumāt' de plumate in rosa
cea aqua Et aliq̄ accipiūt vinū in quo ali/
q̄tulū maneāt ⁊ deide extracte et zucaro
aspse sīt ɔmedende recētes vo de pilate si/
milit' ul' uino rosacea aq̄ lauēt' ut supra zu
cro aspse sīt comedēde ꝙ si cū vna ficu āte
cibū sumāt ab oi venēo hoiem ꝓseruat il/
lesum ut inq̄t ysaac ⁊ aūroys. v. colliget ⁊
pōn̄s ꝙ si scd̄m auic. scd̄o can̄. c. ꝓpo addi
der. parū rute erit meliꝰ. Dēnt ⁊ amigda
le tam recētes q̄z ātique ut nuces ꝑpari pi
nee vo cū mātili albo aliqual'r ɔfricate ⁊ ꝺ
plumate cū rosacea aqua ⁊ zucaro ⁊ amig
dal' ꝑpant' fistici aliqual'r torrefacti ut a/
uellane sumāt. Castanee i ꝑmis cocte pꝰ
cibū a colicis cū zucro et a flaticis cū mel
le sumāt' ut docet ysaac. In aqua tn̄ cocte
laudabiliores existūt. ⁊ ad suā quā faciunt
inflatōem ꝓhibēdam q̄cūq̄ mō coquāt' est
utile eas cū sale comedere. Omē genꝰ py
roꝝ pomoꝝq̄ ut elicit' ex doctrina mesue
in suo antidotario disti. iiii. pꝰ cū sucro cō
fici ul' melle in modū dyacitoniten. Si ꝑ
bolos pꝰ eiꝰ decoctōem in zuc. ipsū dimit
tet tal'r decoquendo ut ualeat conseruari
ut docti sciūt apotecarii preparare ⁊ ē cōfe/
ctio delectabil' mltuz ꝙ post assumptum
cibum maxime laudo in cōsili mō q̄ sup.
ut dic mesue pn̄t ꝑpari. si āt amabilia pru/
na ul' ceresa cū zuc. ɔdiāt' meliꝰ ē an̄ cibuz
illa sumere. ⁊ hec de fructibꝰ sufficiant.

Caplm decimū de potu.

Volens ꝑmissum ordinem cōser
uare sibi vita diuisiōe q̄ i regimie
potꝰ sit attendēda describā qui n̄
solum sitis extinctōem afferūt iu
uamētum uerū eti ut meliꝰ digerat' atq̄ ad
mēbra faciliꝰ penetret cibum ꝑpat. Non
igit' q̄s bibat nisi p ꝑus notabili ictā ɔmesti
one. diuersitas quoq̄ vinoꝝ in vno pas/
tu est oino vitanda. Et q̄ꝺ eiꝰ in cena vel
prādio bibit' salubrius erit in plures diui
dere ptes ꝙ totum ut nōnulli faciūt i vna
ul' duabꝰ bibere uicibꝰ nam ꝑciendo totū
fit melior subtil' cum grosso cōmixto cetis
paribus meliusq̄ ad epar chilus penetrat
⁊ melius eius totalitas poterit ab epati tā
gi totalitate vinꝺ melior ⁊ facilior fit chili
digestio ⁊ hoc videt' uelle auic. prio can̄.
c. de mō generatōis humoꝝ. dum inquit.
Et faciat ipsum penetrare in illas coangu
stationes ubi melior cōmixtio aque bibite
⁊ cetera. per quā in assuetis intelligit' uinū
Quod si quis ad huius oppositum vnuz
textum adduceret auic. tertia primi. c. de
regimine eius quod cōmedit' ⁊ bibitur dū
dicit oportet ut post cōmestionē bibat q̄s
⁊ non in hora cōmedendi per quod uidet'
ꝙ non solum bibere duabus vicibus ym
mo nichil bibere meliꝰ sit ⁊ per cōseqn̄s
aliquis hora cōmestionis si minus biberit
meliꝰ. Dn̄dum ꝙ hoc dictum cū textu
continuat' ꝓcedenti. s. cum illo. Neq̄ post
ipm multa bibēda est aqua ut quod intra
tempꝰ cōmestionis non debz quis bibere
aquam. Si tn̄ ipsum sitis ifestauerit bibat
de ipa parū ⁊ sit frigida quia si fuerit mlta
faciet cibū in stomaco natare ⁊ frigidita/
te sua digestōem impediret. Sz si quis bi
beret eam postq̄ cibꝰ descenderit a stoma
co ul' a ptibus supioribꝰ tūc comꝑmet q̄ꝺ
in stomaco remāsit. vn̄ citiꝰ ⁊ meliꝰ dige/
ret ⁊ cū hoc sitim extinguet. Et in isto ca/
su infestāte siti si quis uino uti poterit si ip
so fuerit assuetꝰ. ⁊ hoc uoluit auic. loco q̄
supra si quis diligent' inspexerit. ⁊ idez po
nit ras. iiii. alm̄. c. de regimie bibitōis. Ex
quo tn̄ non seq̄tur ut assueti vino se a po/
tatōe infra tempꝰ cōmestionis debeāt ab
stinere quia supra cibum id est hora com/
mestionis potest homo assuetus vino du
as vel tres briadas ipius sine nocumen/
to bibere vt idem Auicenna tertia primi
capitulo de regimine aque et vini. Et ac/
cipitur ibi briada pro ciato quare conclu/
ditur ꝙ melius est illud quod bibiturus ē
partes in plures partiri q̄z in vna uel du/
as solum. Cumq̄ in istis partibus in yta/
lia sint assueti vino sit estatis tempore al
bum uel roseum bene clarum quod in lō/
bardia risolmo nūcupat' boni odoris atq̄
saporis ⁊ ad aliqualē declinās acerbitatē

Tale enim uinum calefactis est melius. et
per consequens estatis tempore ut auicē.
tertia pmi doctrina scd͠a. c. octauo. In ye
me uero sit rubeū clarū et subtile erit lau
dabile ut ex dcis auic. loco q̄ sup̄ pōt bri.
Et sunt scd̄m eorum potentiam hec uina
limphanda sicut quasi aqua sentiatur sicut
dixit rasis. quarto alm̄. c. de pestilentia et
eius cautela. potius tamē laudo que talia
sunt naturaliter uel artificialiter ut ulteri
oris aque admixtione non indigeant. Et
ob hanc causam non nullos ualentes pra
cticos uidi qui ut aque cum uino debita fi
eret pmixtio per horas aliquas ante bibē/
di tempus aquam cum uino pmisceri iu.
bebant. artificialiter tamen poterit uinuz
fieri q̄d ulteriori aque admixtione non in
digebit. ut si quis in loco fuerit ubi poten
tia uina nascūtur. faciet ut ceberi pro qua/
dam nobili domina faciebam tempore vi
demiarum aque sufficientem quantitatez
cum vuis in tina misceri faciebam. dein/
de extractum uinum cum sufficienti tem/
pore in ipsa bulierat. et in uase positū, ite/
rum buliebat. et purificatum nulla alia a/
que admixtione indigebat. z illa est opti/
ma pusca. licet dici pusca proprie non me
reatur. Tempore igitur pestis. vina dul.
cia vina potentia. ut maluaticum uerna/
cium trebianum robola z alia huiusmodi
z vinum quod ꝙ artificiale. vt mellicratū
mulsum seu nectar et ad modum vulgari
um ypocras z claretum siue stelea sunt oi
no uitanda. Si quis tamen tempore hye
mis propter consuetudinem. uel poti⁹ p.
pter lasciuiam his uti uoluerit sunt cuz co
lirida in principio pastus sumenda ut diu
tius morentur in stomaco ne alium cibuz
secum traherent indigestum z est modus
quem ytalici seruant z bene. Citramōta.
ni tamen oppositum facientes talia vina
z maxime nectar in fine pastus assumunt
q̄d nonnulli medici ac etiaz moderni lau
dauerunt dicentes ꝙ sumi debet cum ne.
bulis post cibuz que sua uiscositate ori sto
maci adherentes ipsum calefaciūt et sic di
gestionem confortant. Et habentib⁹ sto
macum debilem iubent ut accipiant ipsuz
cum colirida. In hoc autem me potius ui
rorum moueret auctoritas ꝙ aliud. Naz
cum in conseruatione sanitatis digestio.
nis locum taliter preparare debem⁹ ut me
lior digestio celebretur. z sic vinuz potēs
debili preponere debemus caliditate eniz
sua stomaci fundum calefacit. vnde ad p
ficiendum redditur magis potēs quod ex
debili ad huius comparationem non con
tingit. Iterum ꝙ facilius digeritur cete/
ris paribus est preponendum ut supra in
prima differentia. c. ii. huiusmodi autē est
uinum potens in comparatione ad vinū

debile. quia quanto uinuz est magis aque
um ceteris parib⁹ tanto est digestioni re
bellius z difficilior descēsio a stamaco vt
Gal. 3. regiminis acutorum cōmēto illi⁹
partis. Aque vero nullum inueni. zcetera.
Hoc insuper incōuincibile per euangeli
um approbatur quia omnis homo primū
bonum vinum ponit zce. His non obstā
tibus aliqua occasionata corpora in prin/
cipio pastus talia uina sumere non debēt
Nam habens epar calidum. si talia uina z
maxime dulcia sumpserit in principio at.
traheretur statim ab epate ipsumqꝫ magis
calefaciet atqꝫ chilum secum traheret indi
gestum. In fine autem pastus vinum de/
bile dico forte sumendum Nam per ipsuz
melior fit digestio et pautiora sequuntur
nocumenta ꝙ per forte. Frigiditate eniz
uini aquei in fine sumpti clauditur os sto
maci et eius grauitate cibus ad eius fun/
dum pellitur. cuius oppositum ut patet in
telligenti contingit ex forti. z ꝙ maxime si
nectar fuerit uel potentia simile. Prete.
rea uinum forte propter eius facilem con
uersionem cito digeritur. et si descendere
nequeat in fumum conuersum apertū os
stomaci detinet sua caliditate. Unde ca/
put ascendens pessimas non nunqꝫ indu/
cit infirmitates ut dolorē capitis apoplex
iam. z mortem interdum inducit subita/
neam ut inquit Ras. tertio almansoris c.
de uirtute uini. ac etiam interdū spasmuz
ut ypo. v. pticula affo. illo affo. Si inebri
atus aliquis fuerit. z repente sine uoce fi
ant spasmo innato moritur. Si uero des
cenderit facit penetrare cibum cum non/
dum sit digestus. et faciet egritudines op
pilationum incurrere. et hoc est quod di/
cit Auicen. tertia primi doctrina secūda.
caplo septimo dum inquit. Uinuz quoqꝫ
post cibum est ex rebus magis impedien.
tibus quoniam digeritur. velociter z pe.
netrat z facit penetrare cibum cuz non sit
digestus. z facit hereditare opilationem
et putrefactionem et cetera. Et infra ca/
pitulo sequenti Et vinum quidem inquit
post quodlibet cibariorum omnium bibe
re est malum. Ex quibus concludo ꝙ in
principio pastus melius est forte vinuz as
sumere et in fine debile qꝫ econtra. Et si
in fine aque bene frigide parum assumat.
adhuc melius esset ꝙ vinum iuxta senten
tiam. Rasis tertio almansoris. capitu/
lo de virtute aque. ubi dicit ꝙ aqua cum
vino infrigidata uel que ex se frigida in/
uenitur super cibum accepta stomacū cor
roborat et cetera. Posset tamen aliquis
dicere contra determinata fore. auicen.
tertia primi doctrina secūda. capitulo de
regimine aque z uini. ubi expresse dicit ꝙ
a paruis melius est incipere qꝫ a magnis.

Notandum q̃ iſte textus ꝯtinuať cũ precedenti
vbi aiebat ſupra cibũ mali chimi bibere vinuȝ
dũ comediť. aut ante aut poſt q̃ digeratť ẽ ma/
lũ qm̃ facit malũ chimũ ad extrẽa corpis pene/
trare. Et ſubiũgens ait. q̃ meli⁹ ẽ a puis incipe
q̃ a magnis ut velit dicere q̃ eo cãu quo q̇s ſu
per mala cibaria vinuȝ bibere uoluerit melius
eſt ut a puis incipiat. i. min⁹ malũ q̃ a magnis
q: nať nõ ea ita diligit. ꝛ p ꝯñs illũ vȝ chimum
nõ ita auide ad mẽbra traberet ſicut. ſ. potens
Et magnũ vinũ biberet in pricipio q̃ȯ veloci⁹
digeriť q̃ puũ. Exquo tñ nõ ſeqtur abſolute a
puis fore incipiendũ ut pȝ intuẽti. Quidã tam̃
ſotius volens ſupradcãs rõnes euitare tam in
principio q̃ in fine vinũ bonũ bibebat. ꝛ ſic di
cebat ſe regulis ſupraſcriptis ſubiectũ nõ exi/
ſtere Raſis aũt quarto almã. c. de peſti. ꝛ eius
cautela tali tpe oino vinũ pħibebat. Acetũ v̇o
cũ aqua tpatũ bibẽdũ laudabat. q̃ȯ colericis iu
uenib⁹ tpe magni eſtuſ nõ pħiberẽ interdũ ꝛ ac
cipem aquã acetoſe uľ roſarũ ꝛ ſi ꝯtigerit eo tũc
ut meridie trãſacto ſitierit utile ualȯ foret ſi ſy
ropũ acetoſũ ſimplicẽ cũ aqua ſimplici uľ zucri
ſumeret. quo tũc meli⁹ ẽ utẽdũ q̃ uino. Et hec
tam de cibo q̃ de potu dicta ſufficiant.

Capľm xi. de ſompno ꝛ uigilia.

Poſtq̃ hõ cibũ et potũ ſumpſerit nãľ
calor ad ipſos digerẽdũ ad itra retra/
hiť. quare tũc fumi eleuati a toro ad
caput tanq̃ ad caminũ toti⁹ aſcẽdunt
et primũ cerebri uẽtriculũ opilãtes ſompnũ in
ducũt. qua de re de his q̇ ſunt circa ipm attẽdẽ
da cõdignũ eſt pñti in. c. facere mẽtõem. ſũpto
itaq̃ cibo tã mẽte q̃ corpe debet q̇ſq̃ quieſcere
ne ppť corporalẽ motũ fortẽ ſeu cogitatões p/
fundas naturaľ calor a digeſtiõe ſubtrahiť. poſt
igr̃ cibuȝ noua ſeu hiſtorias delectabiles iſtru
mẽta muſicalia uľ dulces audiat cãtilenas talia
eim hoiem letificãt ꝛ ipſũ benignũ ac bonoruȝ
moꝝ efficiũt ut inq̇t Ariſ. viii. politicoꝝ dũ dix
it. aĩa eim naturaľr in muſicis delectať armõiis
Et iõ melodie iratos ꝛ aliis paſſionib⁹ occupa
tos ſepe alleuiãt ipſos letificãtes ꝛc. Nec ſe ad
dormiẽduȝ q̇ſq̃ ponat niſi p prius ſupiores par
tes ſtomaci cibo ſenſerit alleuiatas. q̃ȯ pri⁹ aſ
ſumptũ cibũ in duab⁹ horis cum dimidia fieri
cõiter debȝ. Qȯ ſi eo tũc illud ppť q̃ȯ uis impe
dimentũ nõ hrẽt. debet aliquãtuluȝ deambula
re. deinde cũ alto capite. ꝛ cõpetenť cooperto
ad dormitũ ſe ponere. Et primo ſup latus dex
trum. ut inq̇t Auic. tertia primi doctrina ſcȯa
c. nono. ꝛ Ariſ. inde regimine ſanitati ad alexan
drũ. nam meli⁹ cibus ad fundũ ſtomaci pelliť.
cũ magis v̇ſus dextrũ latus decliat. ut pȝ in a
notho. Intenſiorẽ ꝑterea calorẽ recipit q: cuȝ
de natura calidi ſit aſcendere ꝛ epar exiſtat ſub
ſtomaco. velut ignis ſub lebete ad ipm intẽſi/
or trãſmittiť calor. ꝛ p ꝯñs melior celebrať dige
ſtio. Preterea ſi q̇s ſup ſiniſtrũ lat⁹ prio decubat
non ſic cibus tendit v̇ſus fundum ſȝ circa ptes
magis remanet ſupiores. vñ tam grauitate ſui
q̃ etiã epati q̃ȯ ſup ipſum tũc totaliter q̇eſcit. Ca
nale pulmonis cõſtringiť cui⁹ ſignũ q: ſup iſto
latere primit⁹ decubans magis q̃ ſup alio dif/
ficultať in hanelitu. ppť q̃ȯ nõ ita pfecte vt pȝ
cordis ꝓuenit aperitio. ꝛ cum ceťis mẽbris iſtu
at nõ ita bñ in ſua opatione ſimiľr ſe hẽbunt.
Cumq̃ digeſtio fuerit quaſi finita ſup latere ſi
niſtro debet deinde iacere. nã tũc chilus tanta
caloriſ intenſione nõ indiget. preterea cũ tunc ca
lor valde potens exiſtat. ꝛ illud q̃ȯ de chilo ad
digerendũ remãſit. ſit digeſtioni magis obedi
ens ſup latus dextrũ nõ debite digeriť ſȝ in fu/
moſitates poti⁹ cõuerteť ſicut in ſtomaco cali
do de re facilis digeſtionis cõtingit. Sompni
aũt termin⁹ in quocũq̃ ſano ꝛ ſi ad ſeptẽ horaſ
uľ circa cõiter limiteť ẽ tñ ut cũ quiſq̃ excitať ſi
caput ꝛ ceťa mẽbra leuia ſẽſerit. palpebras quo
q̃ ſine ponderoſitate pſentiat ita ut libere poſ/
ſit eas apire. quo cãu nẽo ampli⁹ dormire de/
bet. q: ſupflua dormitio corp⁹ deſiccat et infrigi
dat ac ſuperfluitatib⁹ replet flaticis. Supflue
v̇o uigilie calorẽ intẽdunt corpus deſiccãt. ma
lum calorem inducũt ac ne calorem mľtiplicať
faciũt. Sompn⁹ naturaľ ꝛ bon⁹ ẽ ut nocteȝ ñ
effugiat ꝛ diem ñ impediat. ſcȯo ꝓno. Ampli⁹
ſup uentrẽ dormire nõ laudo nam ꝛ ſi calidita/
te culcitre ſtomaci uigoreť caliditaſ. maiora tñ
q̃ hoc ſit iuuamẽtum nocumẽta ſequunť q: ſto/
mac⁹ cõprimiť cum totũ corp⁹ quieſcit ſup ipm
vñ neccio cibus remoueť a fundo. ꝛ p ꝯñs digeſ
tio nõ ita bona celebrať Preterea colliũ ꝛ alia m̃
bra male ſituãtur ita ut pſepe in quibuſdã ꝛ ma
xime in collo grãdis dolor inducať Sȝ ſi quis
illud iuuamentũ cõſequi deſiderat. ceruical de
plumis hẽat q̃ȯ in amplexu cõtinue teneat. uel
ſacculũ paruũ plumis plenũ ſup ipſuȝ ſtomacũ
faſcia ligatũ. man⁹ quoq̃ ſup ipſũ ſtomacũ diu
retenta digeſtiõem ualde cõfortat. q̃ȯ faciũt aliť
ſane cõplexioniſ ꝛ carnoſũ nudũ infantulũ am
plexari uľ gattum uľ pinguẽ catulũ. cauendum
eſt attamẽ ne ſudet infantul⁹ nimiũ eim ſudo
ris frigiditate noceret. ut auic. iȝ. tertii. tracta/
tu ſcȯo. c. de cura male cõplexiõis frigide ꝛ ſicce
ſtomaci. tenere aũt gattũ uľ catulũ ꝓpter eorũ
hanelitũ eſt pľibus abhoĩabile. Infantuli q̃ȝ
amplexum refugit. natura eĩ ẽ in honeſtũ quẽ
admodũ uideť. quare ꝛ ſi femia ſit hũidior maſ
culo. hẽatq̃ calorem magis obtuſum propter
quod nõ ita ab auctorib⁹ comẽdať. poterit tñ i
grandiori eligi etate in qua ita humida nõ exi/
ſtat. ꝛ calorem vigoratõem hẽbit quã poti⁹ lau
do q̃ ſupraſcṗta q: magis honeſtũ maioremq̃
in ea natura recipit cõplacentiã. Et iõ dicebat
Ariſ. inde regimine ſanitatis ad alexandrũ q̃ in
iſto caſu homo debet amplecti puellam calidã
ſpecioſam. ꝛc. Et q̃to melius fuerit complexio
nata tanto magis calorem hẽbit temꝑatiorem
ꝛ p conſeqñs ex caloris ipſius reflexiõe melior
multo celebrabitur digeſtio ꝛc. Ponaȝ igitur

aliqua signa per que talis puella cognosce
tur que ex autorum mētibus elici possunt
et marie gal'· scdo regni·sit itaq3 a xv·usq3
ad xviii·ānum inclusiue cui⁹ corpus soli
dum ac suci plenum cum aureis capill'cō/
decentis Hanelit⁹ sintq3 oculi clari sicut
diana stella sintillātes cum arcucitis super
ciliis pilis paucis cōtextis subtilibus ad a
liqualem obscurum ruborem tendentib⁹
nasus debite lineat⁹ sup labia decenti ma
gnitudinis viuacissimiq3 caloris mensura
biliter situes eburnei dentes ꝓportionabi
liter tam in situ q3 in magnitudine in ore
mellifluo ac decenti magnitudinis collo·
cens·genas quoq3 roseas habeat sic ut ex
ipsius aspectu circūdans aer vndiq3 sere·
netur candidamq3 gulam cum amplo pec
tore cuius in laterib⁹ due ad instar pomo
rum sint insite māmille extensa brachia cū
candida manu·longos digitos decēterq3
gracilibus eburneis in modum auellana
rum vnguibus ac etiam brē debet. z si cir
ca anchas ampla eē debeat in ipsi⁹ tñ per
sona media debent se due man⁹ posse con
tangi. De aliis vo occultis ptibus meli⁹
tacere censeo. Pensa aūt si hec omia sibi
insunt ꝙ omia alia mēbra sūt correspondē
tia·nam agens in hanc ꝓducendo tūc po·
tens fuit ac tempatum materiaq3 obediēs
ac benigneq3 tempantie z sic in hoc nullū
excellenti⁹ medicamē possibile fore repe/
riri·Et quāto a prefata descripta puella a
lie declinauerint tanto a bonitate illi⁹ ma
gisterii deuiabūt. Sit isup delicate viuēs
ne·s·sup'fluitate cibi ad sudorez ꝓuocetur
in nocte z ne eius hanelit⁹ malitia cibi ad
aliqualem malū vtatur odorem hoc at tñ
non nisi in valde debilibus ꝓpter infirmi
tatem ul'etatem vt in decrepitis fieri de·
bet ne ꝓpter talem amplexum ad coytum
moueren͡s. Ex hoc enim plus seq̄retur no
cumentū q3 ex amplexu iuuamentū· P⁹
aūt expgefactōem resume iacere bene lau
do q2 mēbra omnia melius quiescāt. Un
de ad cogitatōes suas eo tunc homo ꝓmp
tior existit· Sz caueat ne dormiat i tali si
tu ꝓpter cerebri supfluitates ad posteriora
declinare ut inquit auic. tertia pmi allega
to caplo que piculosarum sūt causa egritu
dinū. ut appoplexie epilēsie palisis subeth
incubi spasmi zce· z hec est causa quare m'
tis in hac figura dormiētibus videt ut pō
dus aliquod habeāt sup pectus cuius gra
uitate suffocent·qd tamē accidat nōnunq3
de facto ut incubo tractantes asserūt·Su
per in anitōe dormire q̄s dormire nō de/
bet neq3 in meridie nisi plurimū fuerit as/
suetus quo casu a cibo sit saltem distans p
duas horas deinde cum capite alto se bñ
faciat pānis cooperiri sotularib⁹ z caligis
in estate omnino remoti. nam si hec reti/
nuerit z maxime sotulares fumi reflectūt
ad totum ꝓpter quod turbat corpus et im
peditur psepe digestio bonum tñ eēt pau
latine talem dormiēdi consuetudinem re
mouere Item scdm tempis caliditatē uel
frigiditatem erit culcitra i duricie vl'mol
litie varianda z idem de complexionibus
et etatibus zce. est dñdum vñ melius est
et maxime colericis vt estatis tpe sup ma
taratio cotano pleno dormiāt q3 supra cul
citra plumis plena In estate linteamia cū
lixiuio minus forti lauari debent q3 in hye
me z lectus sepe albis linteaminibus ino·
uet·teneātur preterea linteamia ipsa in es
tate in scrinio in quo frigida existūt odo/
rifera sicut rose viole poma z fil'ia. In hye
me vo calida ut lauendula ambra musc us
crocus·qui tñ ex istis odoribus dolorē ca
pitis incurrere solēt talia vitare debent·
Item si potens fuerit cortinas hēat añ le
ctum uel circa diuersimode z pciose labo
ratas nō laudo·tñ ut dormitōis tpe inte/
as includat sed vnam vt aer liberi⁹ euen
tetur dimittit aptam Et si tales cortine fu
erint in grana tincte z maxime in hyeme
pstantius adhuc erit. Cooptorium quoq3
sindonis de grana supra lectum continue
tenere bonum z utile valde erit Super q̄
tempe calido rose viole z alii odoriferi flo
res spargant uel aliq̄ fruct⁹ ponantur odo
riferi. et sit camera in hyeme inter duo so
laria situata eo modo. s·quo supra dria p/
ma·c.i·dcm̄ est In estate magis franea cō
mēdat dōmodo reuātica non existat· Et
hec de somno z uigilia dicta sufficiāt·

Capitulum. ix. de motu z quiete·

CUm q̄s perfecto somno sur/
rexerit couenies pro calore na
turalis. viuificatione vt ali·
qua spē utat exercitii vnde de
ipso in hoc caplo oportet face
re mentōem Pro q̄ nota ꝙ ipsuz nōnulli
parisienses vitupant in hoc casu dñtes ut
statim ex eius diffinitōe patebit ꝙ ꝓpt ex/
ercitium magnificat anhelitus poriq3 ma/
gis detinētur aperti z cuz hoc ut pz maior
ꝓpter hoc insurgit nccitas euentādi vnd
plus de ipso infecto aere attrahit Ex quo
concluditur hoiem citi⁹ pestilentiaz incur
rere qd verum eēt si magis non sequeret
ex exercitio iuuamētum cui⁹ oppositū pz
nam p exercitium nālis calor fortificatur.
cōmouet eim calorem naturalē et validi·
tas facit que in mēbris sūt vtutes vitales
naturales et aiales ut inqt gal'·scda pticu
la affor·comento illius affo. IN OM/
NI MOTIONE. zce. Superfluo
quoq3 exercitio humiditates resoluuntur
ꝓpter quod infectioni pestilentiali z aliis

egritudinibus malibus potentis. Humo
res resistūt. vnde Auic. tertia primi. doc-
trina scda. c. pmo. plurimum inqt regimi
nis conseruatōis salutaris est ut nos exer
citemur. Nam ad ipsum qdem. s. exerciti
um pagēduz con̄vsi per modum sue equa
litati z in hora sua illius hoꝝ indigent me
dicamentoꝝ. que materialibus nccia sunt
egritudibus. z egritudibus que eas sequū
tur z de eis accidūt zce. Et ideo rasis xvii
continētis inqt φ in quadam peste omnes
quasi fuere mortui pter venatores vtētes
exercitio zce. Sanitas enim cōseruat bo
nitate mensuratōis motus z qetis ut ipse
inquit quarto almāsoris. c. i. Et ideo reli
quens exercitium freqnter ethicā incurrit
vt inqt auic. c. allato. vnd auerroys. vii.
colliget. c. de exercitio. vlr inqt tempatū
exercitium conseruande sanitates mirabi
lis cā existit: ppter quod fulgenti9 circum
loqns. Exercitium inqt est humāe vite cō
seruatio caloris naturalis luna z excitatō su
perfluitatum consumptio vtutum robora
tio tempis lucrum ocio inimicū iuuentu-
tis debitum senectuti gaudium. Ille igitur
solus ab exercitio se abstineat qui sanitati
gaudio vult carere. ppue tamen exercitiū
vt ponit auic. loco quo supra est mot9 uo
lūtarius p quē hanelitus magn9 z freqns
est nccius z intelligit d exercitio vli toti9
corpis. Nam ut inqt aṽroys allato. c. cui
libet membro ppum ē exercitium. ut pul-
moni vox z stare dorso. zce. Et ideo qdli
bet membrū p se exercitari possz absz hoc
φ hanelitus freqns fiat. Qd si multe exer
citii spēs sint tertia pmi. ab auic. descripte
Dico φ sero z mane ante cibum p utile ex
istit exercitium cuiqz. s. consueto hora di-
gestiōis complete ac p pri9 facta superflui
tatum expulsione nec tpe pestis i aere seu
loco fiat ubi gentium multitudo cōcurrit
Et si fiat in aere renouato z ut supra ostē
sum est allato bonum eēt. Qd si eē nō pōt
fiat saltem in euātato aere in loco. s. i quo
aer ipse p septentrionalem ul' alium salu-
brem vētum psepe purget. Et quōcunqz
fiat siue eques siue pedes. siue luctando si
ue ad pilam ludēdo qd bene laudo ul' quo
modolibet aliter. ppossē modus teneat vt
omnia mēbra equaliter exercitent mouen
do interdum pedes infdum brachia inter
dum caput z nōnūqz vociferādo. Cumqz
aliqs ppter exercitium laxari incipit quies
cat nō tn̄ imediate. sed a forti pueniat ad
min9 forte z sic gradatim vsqz ad qetē mē
surādum similiter existit scdm etates tempo
ra anni regiones. complexiōes. consuetu
dines. et similia. Vn̄ ceteris parib9 i quo
supfluitates difficilioris resolutōis multi
plicant z in quo calor min9 existat inflāma
bilis magis calefactiuū ac resolutiuū con
uenit exercitium ut pz de mente auic. ter
tia primi. doctrina quarta. c. i. duz dixit φ
ipsorum qdem exercitiū alleuiādum est. s.
hntium cōplexionem calidam nonnulli tn̄
dixerūt sicut plus qz cōmentator tertō reg
ni pplus calefactiuū eē debet exercitiū co-
lerici qz flegmatici licet exercitium flatici
debeat eē magis resolutiuū. Ex quo infe
ro tenēdo istam opionem φ exercitiū fleg
matici multo longi9 eē debz qz colerici ad
hoc. s. ut magis existat resolutiuū. Si au
tem quouis modo fueris impedit9 z exer
citium facere nequeris eius loco poteris
fricatōibus uti in mane. s. anteqz surgas
cū pāno nō nimis aspero. Incipiēdo a cru
ribus. deide a tibiis. postea a brachiis. de
inde ad pectus z sic successiue ad alia mē-
bra semp ad inferiora trahendo z hec frica
tio debz eē in medio inter fortem z debi-
lem. z inter mlt'am z paucā que consil'iter
est mēsuranda scdm etates z tempa āni re
giones z complexiones. zce. ut statim de
exercitio dcm̄ ē. Et inter cetera emūtorioꝝ
loca cum leui fricatōne a supfluitatib9 mū
da tenere pcures ut sub ascellas iguina et
post aures. Et cum surrexeris debes ca-
put tuum fricare tumet. extendēdo enim
brachia z te aliqualiter p somnū calor iclu
sus egridit z cutanee supfluitates retente
resoluūt. Debes cum hac fricatōne facta
te pectinare. Et si in ebdomada sel' aut in
mēse bis ul' ter cum cōmuni lixiuio caput
tuū laueris stomaco uacuo utile erit vald
Sūt tn̄ capilli cum pānis calidis leuit fri-
cando siccandi. Qd si barbam tuā abradi
feceris corticem citri ad buliēdum in aqua
ponas. rectificat eīm aeris corruptōem ut
pestilētialē. scdo cañ. c. de cito. poteris cū
hoc addere ad bulliendum in illa aqua de
maiorana rore marino radice yreos sicca
cum foliis lauri z erit aqua odorifera val
de laudat insup ab auic. tertia pmi. doctri
na scda. c. iiii. leuis fricatio post factū exer
citium z etiā ab auerroy. vi. colliget. c. d re
gimie tempate complexionis quā facias si
libet qr utilis valde erit. Modo itaqz ex
ercitandi posito pz quid de quiete dndum
sit. Nam si forte exercitiū ē ante cibum pa
gēdum seu motus fortis ut statim dictuz
est ita post cibum assumptum ē statim qui
escēdum omino uel saltem molliter z sua-
uiter deambulādum qn̄. s. quis appeteret
faciliorē cibi ad fūdum stomaci descēsiōm
z hoc tetigit auic. tertia pmi. doc. scda. c.
vii. dum inqt. Et queadmodum oz motū
qui ē añ cōmestionem nō esse debilē ita ne
cesse ē motus qui est p9 ipsum φ nō sit nisi
mollis z suauis. Ideo aiūt vulgares: post
cibum stabis. aut passus mille meabis. Et
hec de exercitio z qete dicta sufficiant.

Capl'm .13. de accidentibus anime

Quantã vim in cõseruatõe sa-
nitatis accidẽtia aie possideãt
testãtur auctores ꝛ ipa magna
rerũ experientia furor eim ira ꝛ
mor gaudiũ corpus calefaciũt
timor vo tristitia ꝛ odiũ ipm infridãt. vñ
nõnulli ex uebamẽti ira ꝛ furore in croni-
cas eti ꝗues egritudines ꝯstituti ꝛ aliq̃ ad
mortem fere usq; deducti pristinã adepti
sũt sanitatem ut narrat aly. iii. tegni. com
mẽto illi⁹ ptis. Quam siqd ez idiget ꝺ quo
dam militari duce defectu caliditatis ina
te fere consumpto quẽ ꝑitus medic⁹ tm̃ fe
cit ad iram ꝓuocari ꝙ accenso ꝛ fortificato
calore sanus euasit hoc idem fecit iosepb⁹
medicus bñ ꝑitus de tito vespasiani filio q̃
dum eẽt in mẽbris suis oĩo cõtractus ini-
micũ capitalem corã eo venire mandauit
quẽ sui amici plus q̃ ipm venerari finge-
bat ex quo fuit tanta ira ꝯmotus ꝙ fortifi
cato calore suoꝝ mẽbroꝝ sanitatem adep
tus ẽ. Idem poit valerius maxim⁹ li. i. ti
tulo de miraculis de illo archleta milite q̃
mutus exñs dum victorie ꝑmiũ sibi uiolẽ
ter eripetur indignatõe ꝛ ira fuit tanta cõ
motus vt liber vocalis euaserit hui⁹ etei3
potẽtie timor existit ut in quodã vicio me
o padue uidi q̃ dum in pacisimo quãtane fo
ret ꝛ ignil domũ suã vndiq; cõcremare sic
ut pẽsaret ab igne nequaq; euadere posse
le a quadã fenestra ꝑcipitãs sil'ab igne ꝛ a
quartna libri euasit. Nimirũ ergo si expius
vidi in cura quartane super infirmum ab
scisis dentibus serpentes ꝓbibere doceãt
ac eũ euaginato ense iuadere ut'ras. xviii.
cõtinẽtis. c. de quartana testat. Quãtam
in ãmouẽdo sanitatẽ ꝛ egritudinẽ inducẽ
do hz tristitiam pz q: stupefacit ꝛ naturaz
corrũpit bñtis ethi. ultimo. c. ipsa quoq;
corpus exsiccat ut salamõ in pabolis ipũs
tristis exsiccat ossa vñ aui. tertia. i. doc. i.
c. iiii. ira inqt uebemẽter calefacit. Et pi-
gritia vtutes laxat aiales. Et ras. iiii. alm̃
soris. c. de actõibus aialium cogitationu3
Quidam vo inqt tristari facit oibus sanis
nocumentũ infert ꝛ nõ solu3 tristitia ꝛ ira
hoc efficiũt verũ oia aie accidẽtia imodera
ta corp⁹ extermiant ut gal'. iii. tegni. exter
miant eim ꝛ hec inqt. s. aie accñtia imode-
rata ꝛ imutãt corpus ab ea que scẽm natu
ram cõsistentia Nimirũ igr̃ si supfluũ gau
dium repẽtinam ꝛ subitam mortẽ inducit
ut ualerius narrat li. ix. de illis mulierib⁹
que putabãt filiũ ꝛ maritũ extinctos inca-
nem si bello fuisse ꝛ dum in excogitate dic
tis mulieribus occurrissent'in ipoꝝ exspi-
rauerũt amplexu cui accñti voluit sapien
tissim⁹. ypoc. obuiare, ut uita et moribus
pboꝝ dum extra priam sapiẽtissimus facto
esset patriamq; repeteret timens insup ne
letitie impetu ob eius aduentũ ꝑentes ex
tinguerent nũcium ꝑmãdauit nũciantem
sc3 ipsum oculoꝝ lumẽ fore ꝑuatam ut hãc
tristitiã ꝑentum letitiam cõtemparet. qua
de re pestis tꝑe accidentium oĩum aie ẽ su
perfluitas euitãda nam in tꝑamento moꝝ
custodia sanitatis aie ꝛ corpis sil'existit a-
uicen. all'. c. Et iõ ira tristitia timor ꝛ sil'ia
vitent' oĩo in quoꝝ loco debet gaudiũ sb
ire tꝑatum vtutibus eim robur tribuit et
aiam in suis uiuat actõibus ras. iiii. almã.
alle. c. Et si diuersarũ ꝑsonarũ sit cõuersa-
tio fugienda cum gratis attñ ꝛ boni regis
cõmoret' assidue atq; iuxta doctrinã arist.
in de regimie sanitatis ad alexãdrnm pul-
cras ac delicatas facies intueat'. nam inspi
ciendo pulcras formas delectari debem⁹
in artifice q̃ eas facit ut ipse ponit xi. ꝺ aĩa
libus. Cãtilenas amenas noua instrumẽ
ta musicalia q̃ persepe audiat libros histo
rierũ uel fabularũ delectantiũ nõnunq; ꝑ
legat uestes itidem portet quisq; sibi leti-
ciam inferentes anulos quoq; cu3 precio
sis lapidibus iocalia ꝛ alia hmõi istis itaq;
ꝛ aliis infinitis fere modis q̃bus vn⁹ ma-
gis q̃ alter delectat' trahit enim sua quecũ
q; uoluptas ut vgilius circa buc. pins. põt
q̃sq; sibi inferre leticiam quã sũme oĩ tem-
pore laudo ꝛ potissime pestis tꝑe nam dũ
homo ꝑmanet in letitia pestis delet' yma-
ginatio que dubium ymaginãtem pestem
sepe incidere facit ut elici põt ex dictis aui
cen. quarta ꝑticula vi. naturalium. c. iiii.
ubi expresse uoluit ꝙ ymaginatio nõ solũ
corp⁹ ymaginãtis verũ alienũ põt realiter
imutare quare nimirũ si ex pestis ymagia
tõe pl'imi ipsam incurrũt. Expimẽto nãq;
videmus nõnullos intuẽdo accumina co
medentes acredinẽ in ore suo ꝑcipere ac
dentiũ stuporẽ incurrere. vii. ꝓbleumatũ
ꝓbleu. viii. qꝺ solum ex forti ꝓuenit yma
ginatõe. Et idem affirmat auic. scꝺa. i. c.
de eis que ꝓueniũt ex motu aiali. Quod
si ymaginatõem hoc efficere posse non cre
dimus hẽas gallinam oua cubantẽ coram
qua serpentẽ incarceratũ i amphora appo
nas ꝛ tamdiu añ ipsam viu⁹ moret' donec
temp⁹ quo pulli ꝑfecti egrĩdi debẽt euene
rit tũc non pullos ymmo serpẽtes ex ouis
conceptos iuenies qꝺ non ex alio q̃ ex for
ti ꝓuenit ymaginatõne. et idem pz de pa
uone oua cubante ꝛ albo lintheo circũda
ta in quo casu oẽs pauones albi nascũtur
vt docet expimentũ. pestis ergo imagina
tõem moꝺ oibus q̃bus melius fieri põt bã
nire ꝓcuret. Et hec de accidentibus ani
me sufficiant.

Capitulum quartadecimũ de coitu.

PRecedenti imediate capitu
lo coitus tractatō ab aucto
ritatibus nris cōr solet amit
ti. Et ideo cuȝ ex ipsi⁹ dimis
sione mors subita nōnunq̄
cōtigat vt hali. iii. tegni. cō-
mēto illius ptis venereoꝝ q̄dem sc̄dȝ epi
curū moderato usu pƀima iuuamēta z illi
us mortis euitatio. In hac pte putile d̄ ip
so uult facere mētōem. Pro quo notādū
ꝙ supfluitas coitus seniū accelerat z vitā
abbreuiat ut hali ↄmen. illi⁹ ptis. tpe uero
usus. zce. vn̄ q̄ multū coeūt parum viuūt
ppter q̄d mulus ē longioris uite q̄ equus
uel asinus. s. ppter nō coire. Et passeres
masculi breuioris sūt uite. s. femellis ppt
supfluū. s. coitum ut arꝛ. in de longitudīe
z breuitate uite. vnde auic. xx. tertii. debi
litatem inq̄t. affert coitus. s. supfluus cui⁹
sikem nō afferūt alie euacuatōes. Et ideo
arꝛ. in de regimie p̄ncipum Coitus inquit
supfluus ē desiccatio corpis z abbreuiatio
vite. z auerroys. vi. colliget. de usu coit⁹
dixit consikiter ꝙ coytus desiccat corp⁹. i.
euaporare facit corpus z intelligit de coy-
tu supfluo. Cauendū est igit summo ope
nequis tpe pestis supfluo utat coitu. De
bilitat eim cerebrū valde quare nocet ner
uis z oculis ac etiam stomaco ut aui. xxiii
tertii. tractatu. i. iuxta finem dum dixit ꝙ
coytus est ex rebus magis nociuis stoma
co. z dimissio eius ē ex rebus magis confe
rentib⁹ ei cum de suƀa spūs res pƀima eua
cuet facit puenire illū qui pƀimū eo utit ad
infrigidatōem sui corpis z resolutōem cali
ditatis inate z ad mortificatiōem virtutis
Nimirū ergo si supflue vtentes coitu pes
tis tpe ipsam icurrāt ac ipsi tunc ppter vir
tutis debilitatem pereāt. Si tn̄ adolescēs
z consistēs carnosus fuerit a coytu cōsue-
tus lete ac delicate uiuēs ex coitus dimis
sione non solum pestem uerū mortē subi-
taneam incurrere posset. Nam spma retē
tum cōuertit in venenū vt hali ubi supra
ppterea viri potentes z uidue ex dimissio
ne coitus uōnunq̄ ex subitaneā mortē in-
currūt ut docet expimentū ꝙ nō solum ex
menstruoꝝ retentōe verum etiā ex ipsoruȝ
spermatū si sperma cōdiguum sit appellat
sepe contingit. Dico ergo ꝙ melius est i
casu isto ut tales uiri potētes nubāt ac coi
tu vtant ac etiam cōsistens ac adolescētes
q̄ ab ipso abstineāt faciāt z hoc p̄mi senes
sed raro z min⁹ sine compatione vt ita di
cam q̄ p̄cedētes. Coitus eim in isto casu
corpus repletū alleuiat aiam illarem z letū
efficit iram sedat fantasticas z tediosas re
mouet cogitationes ita ut nonnulli infdū
melācolici sanati sint ras. iiii. almā. c. de iu
uamēto z nocumēto coitus. Scd̄i⁹ vo se-
nes oīno se abstineāt. z hec ē snia omnium
auctoꝝ quā exp̄sse tetigit hali abbas in de
regimie sanitatis. c. de regimie gaudiorū
z de regimine senū. Nō tn̄ hui⁹ capli cōfi-
dentia q̄cunq̄ adolescētes z iuuenes primi
senes glorient qr hoc coitus priuilegio so-
lum uti dēnt carnosa z robusta corpa ve-
nas amplas repletas sanguie colorē rubeū
ac piloꝝ multitudinē hn̄tia. Corpa namq̄
flegmatica coleica macra melācolica z bre
uis supradcis cōtraria coitu raro uti debēt
Et si oīo abstineāt p̄stanti⁹ forsan erit Et
ideo auerroys. vi. colliget. c. de conserua
tōe sanitatis cū medicinis laxatiuis descri
bens. corpa quibus plus nocet coitus iq̄t
nocet plus cetis oibus complexioib⁹ max
ime frigidis z siccis. Et int cōplexiones ca
lida z humida supfluum pōt tollerare leui
us. Et que peiores sūt fride z sicce existūt
Cetere v̄o medio modo se hn̄t ad illud fa
melicus vino ciboq̄ repletus cōualescens
flebotomatus tristis ac q̄z irat⁹ ac quouis
labore laxatus coitum dēt oīo vitare Cor
pus eim taliter dispositū si pestis tpe coitu
vsum fuerit mirū erit in peste ipsa tūc ra-
piatur. Et dixi notāt de adolescēte seu iu-
ueni coitui assueto qr insueti ex coitus di
missione supradcā nō sic incurrūt nocumē
ta p̄mo insueta ex ipius usu tali tpe nisi hn̄
robusta fuerint grandia forsan incurrent
detrimēta. Et hec de coitu dicta sufficiant

Caplz q̄ntadecimū de ianitōe z repletōe

ET sex rerū nō nālium narratōi fi
nē iponerē de ianitōe z repletōe
restat facere mētōem. p⁹ quo satis
liquet oēm repletōem rerū cor-
ruptōem facilit recipiētiuȝ eē uitandā qua
rū doctrina ex p̄hitis satis hri pōt. nā reple
tōem uitare hoīm ab oī impedimēto p̄ser
uat ipm q̄ sue mētis ↄpotē efficit. Et ideo
vitupandi sūt q̄ adeo sua replent corpa vt
nec pes nec man⁹ similiter nec mēbrū alid̄
officiū suum facere possit ut in istis robus
tis fribns eis ieiunātibus nō nunq̄ cōtin-
git q̄ serotinā timētes famē ad crepatōem
usq̄ se replent a casu itidem in egritudineȝ
euitatio repletōis q̄z preseruat multisq̄ ui
ciis obuiat ut valerius maxim⁹ li. ii. ti. de
insti. anti. hn̄q̄ inq̄t validitudis eoꝝ quasi
q̄dam mafia erat fragilitas inimica luxuri
osis epulis z aliena nimie vini habūdātie
z ab imoderatōe veneris usu av̄sa. Ex q̄
concludo repletōem oēm fore vitandā et
hoc ē q̄d uolebat auic. fen. iii. p̄mi doc. ii.
c. vii. dū dixit ex cibo ergo nullus est ita.
replend⁹ ut nō sit ibi locus supflu⁹ sȝ ē ab
eo retinēdus reliquis desideriis adhuc in
aia remanētib⁹. Hec eim famis reliq̄e p⁹
horā vnā destruēt et in hoc ē vsus maxie
obseruand⁹ qm̄ deterior ē comestio q̄ sto
maco facit grauedinē z deterior potus ē q̄

tēperamētū egredit̄ et in stomaco natat
non debet quis ita parum comedere ut
ꝟtutis sequat̄ debilitas ceteris eim pa-
ribus ex minori q̄ꝫ corpori cōueniat nu
trimēto maius seq̄tur nocumentum q̄ꝫ
ex maiori. Juxta illum affoꝛismū. In te
nuibus dietis. ⁊ce. Nec in tali tempore
vllo modo debet quis famem aut sitim
tollerare iuxta sniam auicen. prima quā
ti. c. de preseruatione a peste. Et rasis
quarto almā. c. de pestilentia ⁊ eius cau
tela. nam hec de facili faceret hoiem in
pestem cadere. Et ideo nō nulli dixerūt
ꝙ quinqꝫ sunt dictiones incipientes ab
F. seu feoꝝ significata que pestem de fa/
li inducere pnt. ⁊ alia q̄nqꝫ ab F. similit̄
incipientia ꝓhibitia. Inducētia pestē sūt
fames. fatiga. fructus. ⁊ femina. flatus
ꝓhibentia pestem sunt flebotomia fo-
cus. fuga. fricatio. fluxus. Et intelligi
tur per fluxum humoꝝ siquidem habū/
dauerit supflue euacuatio. ꝓcuret ergo
insup ois homo scđm consuetudinē ho
ris debitis beneficium uentris habere
quia si in hoc fuerit pigra natura tūc cō
muniter icitetur suppositorio facto ex
melle et sale vel lardone radice bletis
uel cōsimili. At si liberꝫ hoc communi
posses uti clisteri ℞. malue bletis mar
curialis masis uiolarum añ. ma. i. fur/
furis pigillum. ʃ. fiat decoctio de qua
accipe libram. i. ʃ. in qua dissoluat̄ cas/
sie pulueris zuc. añ. ℥. i. olei uiolati i es
tate uel cōmunis in ieme. ℥. iii. salis tri
ti paruꝫ ⁊ fiat clistere qđ semp ponatur
in mane uel sero stomaco vacuo. Et
hec de inanitione ⁊ repletione dctā suf
ficiant qꝛ in sequentibus alia istam ma
teriam concernētia sum deo auxiliante
tractaturus cui sit laus infinita.

Tractat⁹ secūd⁹ quatuoꝛ in se cōtinet
capitula.

Capitulum primū tam farmatieq̄ꝫ
flobotamie naturam tractat.

R Ex rerum nō naturalī
um precedenti regimi
ne diligent̄ obseruato
magna imo potissima
ps ꝓseruatiōis existit
a peste sic ut indubie q̄
libet eo utes deo coo-
perante. primō ab ipsa liber euadit naꝫ
maxima pericula curatōnis egritudinū
est passuri corporis preseruatio quia in
concordantibus ꝓmpta est lesio. ⁊ Gali
enus primo de differentiis febrium. c.
de febre pestilentiali. dixit ꝙ qui mode
ratis laboribus ⁊ vita decora vtitur oi

no impassibilis ꝑseuerat secūdum om-
nes has dispositiones. s. pestilentiales
Sed quia humana natura ē in deteri⁹
pro labi semper prona non erunt supra
scripta ad vnguem cōmuniter obserua
ta quare nisi aliq̄ꝫ medicialia sumēda in
quotidiano vsu subiungerem multi in
hanc tremēdam pesteꝫ incurrerent. ea
propter non nulla pestis bezearica ab a
ere venenoso seu quauis causa pestem
inducere potente dei omnipotētis gra
tia, indubitant̄ defendentia hic interius
annotabo. Que si cōmuniter ab aucto/
ribus scripta forsan non iueniantur sim
plicia tamen ⁊ nedum ipsa verū ex his
composita inspicientes debere effectuꝫ
q̄ꝫdiu efficere comperient infallanter.
Naꝫ antiq̄ phi. de mitridati cōpositiōe
⁊ successiue tiriace primitus ꝓpter indi
gentiam apparenter in contraria vehe
menter admirati sunt. Cumqꝫ illa solli
cite examinauerint nichil sine ministe-
rio ingressum compertuꝫ est ꝙ de mix
tionibus describendis fiet deo dante.
et ideo aliqua bezearica tam simplicia
q̄ꝫ cōposita ponā tam a priscis q̄ꝫ a mo-
dernis in hoc casu experta phis alia ac
etiam subiūgam quedam quorum ꝟtu
tes in quodam antiquissimo libro scrip
tas inueni. Tu igr̄ bone ihesu q̄ me nū/
q̄ꝫ in necessitatibus reliquisti incepti fa
ueas mentemqꝫ meam inbecillē tuo ce
lesti rore perfūde ut talia inscribere ua
leaꝫ quibus vtentes possint a terribili
tam feroci taꝫ rapacissimo morbo se sa/
lubriter custodire amen. Deinceps ita
q̄ꝫ tam ab intus q̄ꝫ ab extra medicinalia
applicanda describam. De flobotamia
et farmātia aliquam primitus faciens
mentioneꝫ. Pro quo notandum ꝙ
adolescentes a xiiii. annis supra consis
tens ⁊ in primo senio constitutus robu
stus carnosus venas habēs amplas re
pletas bruni ⁊ rubei coloris uł ex rubeo
cum fusco permixto ut placuit rasi vii.
alman. non superfluo vtens coitu copi
ose ac delicate cibis sanguinē multipli-
cantibus nutritus. flebotomiam in ve/
re de vena media semper facere debēt.
Cum quo etiam si humorum fuerit ha
bundantia cum premissione digestiꝫ ip
sum peccantem humorem concernentē
framacum quoqꝫ exhibendum laudarē
cuius descriptioneꝫ astanti medico de
relinquo. Item si in aliquo humor a
liquis super habundaret quē prius me
dicus commixtum sanguini iudicaret
eo casu flobotomiam etiam facere con
uenit. Postea facta per prius illius hu
moris digestione framacum sequi de/

bet. Et hec est sententia Rasis. iiii. al
c. de regimine corporis scd'm tempo-
ra dum dixit Ille preterea qui tempo
re yemis multum auide ⁊ simul in sto-
maco receperit atq; qui bonorum ci-
bariorum multitudinem cum vino sus
ceperit sibi cito flobotomia subueni-
re debet. Qui autem cibis grossis uti
tur ⁊ malis ventris solutione sibi suc
currere cogitur. hoc idem in parte te
tigit supra capitulis de purgatõibus
corporis a superfluis humoribus. Et
de iuuamẽto flobotomie. ⁊ ei9 nocu-
mento. Et ideo in hiis casibus flobo
tomiam fieri laudo alias uero minime
Caue ergo ne flebotomes aliquem ne
fuerit necessaria quia coleram rubeam
ebulire facit ut Auicen. quarta primi
c. de flobotomia. et per consequẽs pa
ratiorem ipsum in pestem redderet.
Ex quo concludo ꝙ omni mense con
sequenter et uniuersaliter facere floboto-
miã tempore pestis vt nõnulli parisiẽ
ses ⁊ de monte pessulano iubebant p
duos aut tres dies ante plenilunium
est timorosum ⁊ inconueniens. Nam
et si in corpore primitus descripto in
quo maxime sanguis habũdat hec for
san non multum noceret Colerici ue
ro flecmatici ⁊ melancolici hec salubri
ter minime facere possent ⁊ ratõne et
auctoris testimonio concludi facili-
me posset. Nota etiam ꝙ pueri ⁊ de
crepiti ac pregnantes nisi forsan in p-
mis mensibus in quibus maxime san
guine habundare videremus uento-
se inter spatulas cum scarificatõne pos
sunt apponi sunt enim vicarie vene
medie vt inquit Auicen. quarta pmi.
allegato capitulo. vel ponantur inter
renes et anchas quia tenẽt locũ basili
ce. De flobotomia enim iam pestem
habentibus fienda aliud dicendum e
rit pro quo infra in proprio capitulo
aliqua bene notanda deo duce descri
bam. Scias insuper ꝙ ille qui bono
vtitur regimine nec vomitu nec solu
tõne ventris nec similibus indiget e-
uacuatõnibus Nam si in ipso humor
aliquis habundaret maxime erit sang
uinis cuius peccatum solum erit i quã
to ad cuius remotõnem solum sufficit
flobotomia. Et hec est sentẽtia Aui.
quarta primi. c. quarto. ⁊ Ipocras se
cunda particula afforism. illo affaris-
mo Sana habentes corpora farman-
ciis uti ⁊ cetera Laudo tamen insuper
flue humoribus repletis ꝙ ueris tem
pore scd'm ipsorum exigentiam fiat e
uacuatio ⁊ ꝙ astantes medici scd'm hu

morum diuersitatem facere eam debẽt
nec quisq; ita ausus existat ut sine me
dici consilio fortes recipiat medicinas
Nam persepe bonus humor euacua-
tur peccante derelicto. quare humor
ille peccans de facili pestis recipit im
pressionem. Virtute quoq; derelicta
moriuntur in breui. Et he de flobo-
tomia et farmantia dicta sufficiant in
generali ⁊ cetera.

Capitulum secundum quasdam pillula rum ac leuium solutõis ponit descrip tionem.

Flobotomie partib9
debitis ⁊ farmãcie se
cundũ exigentiam iã
exhibitis vnam tres
uel quinq; ex infrascri
ptis pillulis in ebdo
mada bis quisq; sume
re debet vel singula die vnam ante ce
nam ⁊ hoc intellexit Auicenna prima
quarti. c. de preseruatõne a pestilenti.
dum dixit. Et de medicamine facto
ex aloe croco et mirra sumatur omni
die circiter. ʒ. i. quoniã est iuuatiuum
⁊ cetera. Et Rasis quarto almansoris
capitulo de pestilentia. ⁊ eius cautela
Vnus quidam antiquorum philoso-
phorum dixit ꝙ si due partes aloes su
mantur et croci orientalis et mirre v
niuscuiusq; añ. partem vnam et detur
ex eis in principio pestilẽtie. cuiq; põ
dus duodecimo kirat quod est i sum
ma pondus quadraginta octo grano
rum ordi singulis diebus cum. ℥. i.
vini temperati maximũ affert remedi
um ita vt asserat se neminem vidisse
hanc medicinam in principio mortali
tatis bibentem qui non euasisset hoc
idem ponit Auerrois sexto colliget.
vltimo. c. quod esse debet. Si quis e
nim ingredientia. examinauerit mira
bilem in his pillulis sine puluere inue
niet proprietatem aloes namq; est a-
deo mirabilis uirtutis ut inquit Me
sue in de consolatione medicinarum.
proprio capitulo ꝙ qui assiduat accep
tionem eius continue non uidebit in
corpore suo et instrumentis sensuum
eius egritudinem que non sit habilis
sanari et preseruat a putrefactione.
Mirra quoq; vt testantur auctores
nedum corpora viua immo mortua a
corruptione preseruat. Crocus ut in
quit Auicenna canone secundo. c. p
prio nunq; alterat humores immo cõ
seruat eum scd'm equalitatem et recti

ficat putrefactõnem quantacꝫ sit ala-
critatis inductiua uis ille nouit q̄ nic
hil ignorat. ⁊ tu vide ibi quare inter a
lia medicamina sine laudibus vlterio
ribꝰ hoc q̄ꝫ marie laudo. Sed quia in
puluerem ipsum sumere valde existit
abbominabile fiant pillule isto modo
℞. aloes ℥. ii. mirre croci añ. ℥. i. for
mentur pillule decẽtis magnitudinis
cum vino optimo vel sirupo acetosi-
tatis citri vel deribes vel de limoni-
bus de quibus vna tres uel quincꝫ su
mantur modo quo supra. Laudarez
tamen et maxime estatis tempore vt
cum aqua rosata acetose seu endiuie
ter per prius aloes ⁊ mirra lauarẽtur
Nam ut inquit gerardus in glosis su
per viatico. c. de ydropisi in aloe loto
partes ignee dissoluuntur et separan
tur et si aloes locio vltima vice cuz a
ceto forti fieret illo tempore maxime
conueniret Fiat ergo sic puluerizetur
aloes super quo aliqua predictarum a
quarum infundatur. deinde exsiccari
permittatur et iterum puluerisetur.
super quo aqua vt prius fundatur et
exsiccet. tercio in puluerez redigatur
super quo proiecta aqua uel aceto de
siccetur adhuc ⁊ in puluerem reductũ
vsui seruetur. Eodem modo lauetur
mirra si placet. Et si predictis pillulis
parum masticis adderetur securi ab
aliquibus essemus nocumentis ab eo
venire potentibus Fiat ergo sic. ℞.
aloes loti vt supra. ℥. iii. mirre lote.
croci masticis añ. ℥. i. fiant pillule cuz
aliquo supradictorum sirup orum.
Nota tamen q̄ aliqui moderni in his
pillulis nihil addi permitterent nec la
uarent consimiliter aloe super dicto
Auicen. quinto canone. c. de tyriaca.
se fundantes ibi in tyriaca scd̃m de-
scriptõnem andromaci nihil addẽduz
nec diminuendum quia complexio ea
rum rerum ut ait cum tanto pondere
illam virtutem habet et idem dicunt
isti de istis pillulis. Q̄d si oppositum
eius demonstrari non posset non vi-
tupero tamen tam in his q̄ꝫ in quibus
cuncꝫ aliis compositõnibus addere a
liquid ⁊ diminuere et fit hoc scd̃m ra-
tõnem immo facere oppositum poti-
us infirmitati attribuitur intellectus
Quod etiam expresse Auerrois innu
it quinto colliget capitulo vltimo cõ
tra Auicen. illo paragrafo Et ideo di
cit ille homo quem tu scis et cetera.
Mirabiles sunt in hoc casu pillule su
prascripte non tamen minus proficue

sunt que sequuntur ut ingredi exami
nanti clare patebit. quod etiam expe-
rimento iam diu comprobatum exti-
tit quia instrumenta omnium sensu-
um a superfluis humoribus omnino
mundificãt membracꝫ confortant pri
cipalia atcꝫ virtutez habent omne pe
stilentiale venenum a tota substantia
corrumpere et laudo potius quarum
pasta per menses aliquot ante facta fu
erit q̄ꝫ que nouiter fit non sit actũ trã
seat annos Fiat ergo sic. ℞. pulueris
zinziberis electi. credo q̄ vult dicere
reubarbari. ℥. iii. infundatur in aqua
scabiose ⁊ buglosse siue rosarum añ. ℥.
iii. ß. buliant vscꝫ ad consumptõnem
tertie partis ⁊ fiat expressio in qua ex-
pressione pone agarici electi pulueri-
zati. ℥. ß. quam in sole desiccari per-
mitte. Deinde recipe aloes ut supra
loti. ℥. i. mirre lote croci añ. ℥. ß. aga
rici ut supra preparati. ℥. iii. mirabu-
lanorum citrinorum. ℥. ii. ß. kebulorũ
℥. i. ß. radicum diptami tormentille ⁊
tunici añ. ℥. i. masticis cinamomi. añ.
℥. ii. spice. ℈. ß. musci in tempore fri-
gido granũ. i. fiant pillule cum aliquo
siruporum predictoruz quibus uti po
test sicut precedentibus. tempore ve
ro calido dimitte muscuz et pone gra
ni camphore et fac pillulas ut supra.
Sed hic nota vnum q̄ nõnulli ex usu
quaꝝ uis pillularuz supradictarum in
currunt aliq̃n ventris tortionẽ ac a-
lia plurima nocumenta quod tamen
non prouenit ratione pillularum sed
ingredientium ut aloes non boni vel
alterius ⁊ cetera. Nam aloe non bonuz
multa potest inducere nocumenta de
scripta a Johãne mesue in de consola
tõne medicinarum c. de aloe Et ideo
has pillulas fieri facientes bonum ac
per bonum eligant apotecarium. Et
nota bene hic q̄ tam in hac q̄ꝫ in aliis
medicinis medico sepe magna conse-
cuta est verecundia ⁊ infirmo damp-
num. Si quis tamen propter quãuis
causã ut emeroidas vel aliud huius-
modi pillulas suprascriptas sumere ñ
auderet presens medicus Auicen. nõ
auscultando scd̃m exigentiam adden-
do masticem vel aliud correptõni ap-
propriatum eas conficere potest.
Item debet quis in his pillulis scd̃m
intentõnem quam habet respectu ali-
cuius preseruande persone singularez
lapsum aliquem habentis adiungere ĩ
recepta illum respicientia lapsum duz
modo pro basi in sua recepta pillulas

habeat suprascriptas His insuper pil
lulis a quarto anno supra in quacūqȝ
quisqȝ fuerit etate vti potest. plus ta
men de eis uel minus scđȝ persone ex
igentiam. Et si quauis causa vel im/
pregnatōnis uel aliquo huiusmodi pil
lulas recipere non valeat manna vel
cassia fistula semel vtatur in ebdomo
da cū brodio pulli vel aqua lactis vel
aliquo talium dos soluta, semper ad/
dendo parum pulueris cinamomi ⁊ ē
stomaco vacuo ante prandium bibē/
da per horam. Clisteria quoqȝ cōmu
nia in hoc casu conuenirent similiter
namqȝ si corpora fuerint munda cum
infrascriptorum tyriacaliuȝ vsu tñ di
co forsan immo erit quodaȝmodo im
possibile ꝙ peste moriatur. Et si in ali
quo euenerit verum pocius diuino
iuditio prouenit ꝙȝ aliter. Actus eniȝ
actiuorum non reperiuntur nisi in pa
ciente disposito ⁊ cum hoc sit totaliter
indispositum patet quod dictum est et
in tantum de pillulis sit dictum.

Capitulum tertiuȝ continet in se que
dam pestis bezearica.

ET si ex pillularum v
su in precedenti capi
tulo positarū alio bo
no obseruato regimi
ne corpus itaqȝ mun
dum permaneat vt
quodāmodo impossi
bile sit ipsum in pestem incurrere. que
dam tamen in presenti capitulo posi/
turus quibus deo duce ipsum corpus
taliter disponetur ꝙ aer siue quolibet
aliud pestis in eo nullam facere pote
rit impressionem. vnde talia merito
pestis bezearica appellari condignum
est. Nam sicut Mitridates rex pon/
ti a quo mitridatum electuariū assūp
sit nomen ex eius vsu talem in mem/
bris acquisiuit dispositionem ꝙ per in
trocismum haustum veneni nullam i
eo penitus lesionem impressit ut in hi
storiis legitur romanorum dum a pō
peo ⁊ romanis in ei bro vrbe esset ob
sessus ita nec dubium ex vsu reruȝ de
inceps scribendarū corpus taliter dis
ponetur ꝙ pestis infectio deo preuio
eidem omnino nichil nocebit. Dico
ergo ꝙ lutum armenuȝ est tali virtu
te donatum vt non solum ex eius v/
su homo preseruetur. veruȝ libere iā
ab ipsa peste deprehensum vt testan/
tur auctores ⁊ precipue filius abobali

ecundo ca none capitulo proprio. in/
squit enim ꝙ plures iam sanati sunt ex
pestilentia magna propter consuetu/
dinem bibendi ipsum cum vino sub/
tili. Et subiungitur ꝙ si bibitur in fe/
bre pestilentiali necessarium est vinū
ut eum perducat ad cor ⁊ debet illud
cum aqua rosarum permisceri non ta
men aquam acetose minus laudo cuȝ
contra pestem maxima sibi virtus in/
existat ut statim dicetur. Galienus
vero precipit ut cum aceto aqua per/
mixto bibatur ꝙ si in aliis non multū
laudem in colericis tamen non vitu/
pero icum acetum sit multum colere
atqȝ sanguinis feruore extinctiuum ⁊
per consequens eorum adhustōnis ꝓ
hibitiuum. hii autem nullaȝ aliam de
ipso luto armeno faciunt preparatio/
nem sed laudo ut cuȝ bono vino mal
uatico ant simili aut aqͣ acetose boglos
se rosarum absinthii uel scabiose ter ꝑ
prius ante eius exhibitionem lauare
tur ad minus. Est enim species terre
et per consequens opilatiuum vt er/
go per angustas venenas facilius va
leant penetrare hec locio sibi conuēit
iuxta sentenciam Johannis mesue in
de consolatōne medicinaruȝ c. de mo
dis lauatōnum ipsarum primo quia si
que partes sordide in eo fuerint amo
ueantur ⁊ etiam pro vt ibidem dicit a/
lique sunt medicine que ex locione ac
quirunt vt magis inexistant opilatio
num aperitiue et propter hanc causaȝ
laudo ut cuȝ pauco vino subtili aqua
rosaruȝ vel acetosa permixto bibatur
vt voluit Auicen. allegato capitulo.
vel cum vno cocleari aque inferius
describende. debetqȝ eadeȝ causa sub
tilissime conteri iuxta doctrinam eius
dem mesue capitulo de modis tritu/
rationum medicinarum vt Auicen.
secundo canone capitulo quinto. pa/
rati tamen in opilationem cadere nisi
cum alio adiungatur diuretico cuius
dosis sit a. ℈. i. vsqȝ ad. ii. mane scili/
cet anteqȝ domum egrediatur quam
nisi necessitas coegerit minime egre/
di debes si per prius aer a radiis sola
ribus non fuerit expurgatus. Ipsum
itaqȝ lutum armenum taliter prepare
tur Conteratur subtiliter ⁊ super ip/
sum aliqua ex aquis uel vino funda/
tur suprascriptis tantum scilicet quā/
tum bibere potest. hoc facto permit/
tatur desiccari ⁊ iterato conteratur. ⁊
fiat vt primo tribus aut quatuor vi/
cibus vltimo vero conteratur ⁊ usui

reseruetur. Acetosa quoniam in pre/
seruando a peste mirabilem habet effi
catiam ut a fide digno quodam habui
qui nec aliquis ex eiꝰ familia propter
quamuis pestem nunq̄ locum muta/
uit ⁊ die singula ante prandium ⁊ ante
cenam et ex suis quilibet unum bolū
acetose sumpserat et carente ipsa pul
uerem ipsius recipiebat cum quo eti
am pillulis supradscriptis interdum v/
tebatur qua de re ex suis nullꝰ dei do
no fuit unq̄ peste peremptus. Inspe
ctis ergo tam qualitatibus manifestis
q̄ occultis per quas agit ipsius usum
q̄ multipliciter laudo. Secundo mo
do magis ꝙ ipsa sumpta nedum mor/
sum a scorpione liberat. verum ante
morsuram accepta ipsa siue semen ve
nenum postea scorpionis nullam in
corpore sinit facere impressionem vt
Auicen. secundo canone. c. proprio.
Cum hec ergo sibi insit proprietas ve
risimiliter contra pestem hanc eandez
vel consimilez debet habere. O quot
et quantas gloriosus iste iesus de na
zareth proprietates rebus imposuit
que adhuc existunt nobis ignote. Ea
dez proprietas ⁊ maior attribuitur ra
dici tormentille ut iaz annis plurimis
propter indubitatam experientiam a/
put vulgus famosissima existat debet
enim radix illa in vmbra desiccari et
in puluerem redegi Cuius dosis est a
ʒ. ſ. vsq̄ ad. ʒ. i. cum vino aque ace/
tose uel rosarum permixto aut aceto
cum his aquis ⁊ maxime in colericis
In quodam enim antiquissimo libro
inueni ipsam mirabiles proprietates
habere et ꝙ in ea potissimuz nostroq̄
maxime pertinens proposito est ꝙ e/
ius radix contra pestilentiam mirabi/
liter operatur ac cordis dolorem re/
mouet indilate ut ponitur venenum
omne in breui a corpore facit exire.
Puluis quoqz radicis diptami isto
q̄ maxime confert in casu quod lon/
ga est iam experientia comprobatum
et nil mirum si hec sibi virtus inest q̄a
contra venenum mirabiliter opera/
tur ut sensit Serapio in suo de simpli
cibus. capitulo de diptamo. ⁊ laudes
mirabiles de ipso ponit circa instans
capitulo proprio. Unde valeriꝰ max
imus libro primo titulo de miraculis
Inquit ꝙ increta et siluestres capras
cum venenatis telis venenātur que
percusse salutare auxilium herbe dip/
tami petunt que commesta a tali per/
nitioso veneno euadunt illese ⁊ si ean
dē non inueniunt ibidem mortue bre
ue cadunt infra tempus. Idem ponit
Uirgilius duodecimo eneidos. dum
inquit. hic verius indigno nati con/
cussa dolore diptamum genitrix dip/
tea capit ab ida pulueribus caulem fo
liis ⁊ flore comātem purpureo non il
la feris incognita capris. Gramina ꝺ
tergo volucres hesere sagitte. Huius
autem radicis dosis ℈. i. cum aceto et
aqua rosarum propter eius caliditatē
potat. Et quod ad experienciam vidi
consimilis virtutis antere radix exi/
stit et est herba que iuxta thoram illā
scilicet herbam nascitur ex qua vene/
num conficitur cum quo in alpibus sa
lutiaruz ⁊ piarolii ad capras siluestres
uenant. ⁊ hec radix similatur nucleis
oliuarum de qua in sinonimis suis si/
mon ianuensis facit mentionem ⁊ est
bezear illius thore que est adeo vene
nosa ꝙ omnia animalia sua interficit
venenositate. Nimirum ergo si ipsiꝰ
pestis anthora illa bezear existat con
similiter. Et eius vsus est ut radices
diptami. Puluis etiam radicis her
be tunici quomodocūq̄ sumatur ma
ximum est hoc casu prestat iuuamen/
tum. Idem dico de pinpinella nōnul
li preterea idem dixerunt de scabiosa
et tantam in eo habent confidentiam
ut non solum virtutem preseruandi
immo q̄ infra duodecimaz horam ha
benti pestilentiam sucus datus potui
ipsam pestez extinguit et si non habēt
sucum aquam exhibent sublimatam e
iusdem. Terra idem sigillata in hoc ca
su cōfert mirabiliter ita ut luto arme/
no equipolleat in virtute ut senserat
Auerrois sexto colliget capitulo ꝺ re
gimine preseruationis ab egritudini/
bus pestilentialibus et hoc idem elici
potest ex dictis Auicen. secundo ca/
none capitulo proprio. qui terram ip
sam lutum diuinum appellat. Et in ꝺ
viribus cordis dicit ipsam mirabilem
pperatē hr̄e cū tiriacitate maīfesta cō
fortandū. ⁊ ipm letificandū Unde asse
rit ꝙ si bibitur de ea ⁊ post venenum
sumatur ipsum facit per vomitum ex
ire super que morsuram venenosam
cum aceto linita illi morsure resistit.
Et ego nōnullos truffātulos vidi q̄ p
gracia sancti pauli vendunt ⁊ pꝰ mor
suram venenosorum cum pauco uini

erhibent et cuilibet morsure veneno
se resistit vt ipsuz experimentaliter o
stendunt. Unde Rasis. viii. almanso
ris primo capitulo tyriacam ex ipsa et
bacca lauri conficere docet .et illi tru
fantuli puluerem panis assi adiungũt
et ipsam pro optima tyriaca vendunt
Auicenna talem tyriacam facit ex ter
ra sigillata baccas lauri et yeros ut ip
se ponit sexta quarti capitulo quarto.
Et quia ita mirabilis hec terra existit
cõtra uenẽa dicit ille sollẽnis specula/
tor petrus de ebano i suo de uenẽis ꝙ re
ges ꝛ principes oriẽtaliũ partiũ super
omnes alios veneni haustum timen/
tes cum in illa patria venana fiant ex
cellentissima. vnde scilicet hec nephã
da hominum pernities traxit originẽ
in suis semper cenis ꝛ prandiis terraz
comedunt sigillatam et ideo sigillo re
gum talis terra sigillatur vnde terra
sigillata communiter est appellata.
Hec eni comesta nullũ in corpe vene
nũ quoduis facere sinit impressionem
ut idem ponit. Ex quibus patet quã/
te contra pestem virtutis existat. sed
laudarem ut eodem modo prepararе
tur ac sumeretur sicut lutum armenũ
cum species terre similiter existat vt
patet. Cepe quoqꝫ cum lacte siue buti
ro comestuz mirabiliter confert i hoc
casu ut ex dictis Auicenne tertia pri/
mi doctrina quinta capitulo tertio ha
beri potest. vbi dicit ꝙ qui veneno/
sos vapores aeris timuerit nares et
os instita sibi ligare debet et etiam cũ
lacte absqꝫ butiro per prius cepas co/
medere debet nam cepe generat i sto/
maco humorem humidum plurimuz
frangentem humorem venenosuz vt
ipse ponit secundo canone. capittulo
de cepe. paragrafo venena ꝛ cetera.
Nonnulli idem dixerunt de alleo qđ
est tyriaca rusticorum quod est sati ve
risimile quia bibitum cum vino mor
sure serpentum canis rabidi ꝛ vermi
um venenosoruz mirabiliter prodest
vt Auicenna secundo canone. horuz
tamen assiduũ non laudo usuz ꝛ si mi
rabiliter prosint et maxime in delica/
tis ut ytalicis talibus ut plurimum in
suetis quia sanguinem et coleram eis
nimium incenderent. Grossi tamen
rustici ꝛ citramontani talibus assueti
vsum eorum sine nocumento magis
possunt frequentare. Quidam cyrugi
cus qui diu cum sarracenis habitauit

michi retulit ꝙ sarracenorũ reges ba
rones ꝛ principes contra pestem pul/
uere ex aliquo infrascriptorum vtebã
tur vt est puluis diptami pinpinelle
tormentille scabiose boli arme. terre
sigillate. quodlibet enim per se sump/
tum hominez sic disponit ut pestis ne
quaqꝫ timeat impressionem vt asserit
se vidisse in illis partibus quod est ve
risimile ut patet ex dictis Et si liberet
ex pluribus uel duobus posses pulue/
rem conficere. Absolute autem con/
tra venenum his vtuntur indifferen
ter ut ab ipso preseruentur scilicet y/
pericon radice enule campane dipta/
mo aristologia rotunda et longa rafa
no et terra sigillata et vincitosico seu
antiframaco quod idem est. hec enim
simplicia nos a peste preseruandi ha/
bere uirtutẽ inueini que inter alia ob
tinent principatum. Et ideo hoc i sub
iecto nonnulli ualentes phisici quan/
dam fecerunt compositõem in quibus
si quis subtiliter inspexerit aliquod il
lorum semper pro basi reperietur.
Ꝗꝛ si plures iam viderim illas hic so
lum annotabo quasdamqꝫ per me iuẽ
tas adiungar que infallanter non ali/
ter contra pestez examinaris omnibus
diligenter se habent ꝙ magna tyriaca
contra venenum. Prima quidem ta
lis est. ℞. boli arme. ut supra prepara
ti. ℥ i. radicuz tormentille tunici dip/
tami sandalorum rubeorum. añ. ʒ. i.
rasure eboris spodii corticum citri an
thore. añ. ʒ. ſ. margaritarum splendi
darum. ℈. ii. fragmentorum rubini sa
phiri. granati. smaraldi iacincti. añ.
℈. i. fiat puluis cui si adderetur rasure
vnicornu. ℈. i. ſ. vsqꝫ ad. ʒ. ſ. omni
mane in vino subtili aque rosarum.
vel acetose permixto. Et potes si li/
bet ut hic puluis existat magis delica
tus addere zuccari ad pondus omni/
um et tunc de ipso in maiori sumatur
dosi. Si quis enim ingredientia dili
genter examinauerit ipsum preciosio
re tyriaca comperiet in hoc casu. Et
quia isto tempore gentes sunt adeo de
licate ꝙ in cottidiano vsu pulueres
quodammodo recipere abhorrent fa
cias sic. ℞. pulueris suprascripti sine
zuccaro. ℥. i. zuccari tabarcet libram
i. demuz accipe succi acetose succi po
morum redolentium. añ. ℥. vi. buliãt
vsqꝫ ad consumptionem tertie partis
semper dispumando. in quo dissolue

zuccarum et fac confectionez in mor-
cellis decentis magnitudinis de qui-
bus exhibe unum omni mane biben-
do scilicet parum boni vini linphati
ut supra uel unum coclear aque inferi-
us describende. posses et hanc confec-
tionem in moduz opiatarum confice-
re ponendo pro qualibet libra zucca.
ʒ. x. illius pulueris qui poni debet cuz
zuccarum quasi frigidū fuerit ne pul-
uis ipse aliquaz a succari caliditate re-
cipiat alteratōz ⁊ sit dosis ut castanea
bibendo post vinum uel aquam ut su-
pra. Et si non habes istos zuccos pro
dissoluendo zuccarum pone aquaz ro-
sate uel acetose uel aquam alicu⁹ sim-
plicium nominatorum ut est dipta-
mus tormentilla ⁊ cetera. faciendo a-
quam tam de radicibus q̄ʒ de herba la-
uando radices ipsas cum bono vino
Uel facias sic. R. sete nouiter in gra-
na tincte libram .i. Uel immergatur
per diem ⁊ noctem in aqua rosarum a-
cetose ⁊ zucco pomorum redolentiuz
añ. libram unaz. deinde buliat donec
aqua rubeat et in tali aqua dissolue
zuccari libras. iii. et cum fuerit debite
coctum adde illius pulueris uel alte-
rius describenda. ʒ. iii. si per bolos fa-
cere volueris uel. ʒ. iiii. si opiataruz
modum et utere ut supra. Hec enim
confectio erit mirabilis ut patet. pos-
ses tamen hanc et alias describendas
confectiones cum sirupis iuleb ⁊ cuz
conseruis facere infra scriptis factis
cum zuccaro tabarzet ⁊ non cum pul-
uere zuccari ut communiter isti faciūt
apotecarii ⁊ possūt fieri per bolos uel
in opiatarum scilicet modum scđz qđ
magis libuerit. Sirupi huic proposi-
to pertinentes sunt sirupus de ribes
de acetositate citri de limonibus de
zucco acetose de persicis de pomis de
granatis acetosis de zucco cucurbite
de prunis de corticibus citri de gra-
natis dulcibus. Sirupus rosatus et
violatus valent ⁊ alii sirupi magistra-
les in cura febris pestilentialis deo du-
ce describendi. Iuleb sunt ista viola-
tum tam cum aqua q̄ʒ cum violarum
zucco et iuleb rosatum eodem modo
factum. potes et iuleb facere de melis-
sa et buglossa. Et cum floribus et de
floribus borraginis et nenupharis
de scabiosa ⁊ pinpinella et secundum

intentionem quam habueris potes iu-
leb ex quibus volueris herbis confi-
cere puta stomacis epaticis capitalib⁹
cordialibus ⁊ cetera. ut menta endiuia
sticados buglossa et cetera. Et scđm
etiam quam habueris intentionez re-
spectu illius quem intendis preserua-
re poteris calida cum frigidis epatica
cuz cordialibus ⁊ sic de aliis facere cō-
misceri. Amplia ergo fantasiam ad e-
tates tempora anni complexiones re-
giones ⁊ cetera. Et scđm exigenciam u-
tere sirupis iuleb conseruis aquis ca-
lidis uel frigidis uel tēperatis ⁊ cetera.
in huiusmodi conficiendis confectio-
nibus. Ec pariter dicendū est de pul-
ueribus tam descriptis q̄ʒ describen-
dis quia considera magis uel minus
calida ⁊ eis scđm necessitatem utere.
Item poteris si libuerit sirupos iuleb
et zucharum cum quibus confectōes
facere intendis aromatizare cum ali-
quo ex pulueribus in capitulo presen-
ti descriptis uel cum sandalis ambra
uel musco uel trociscis de campbora
uel aliquo huiusmodi. Item poteris
in his confectionibus addere zuccum
limonis arancii pomorum redolenti-
um acetositatem citri vinum grana-
torum vinum seu succum citoniorūz
succum borraginis buglosse uel qua-
rumuis herbarum tue intentioni ap-
propriatarum. Item si confectiones
in modum opiatarum fieri feceris po-
teris in qualibet lib. zucca. addere ʒ.
ß. tyriace fine uel mitridati. Conueni-
unt ⁊ in conficiendis confectionibus
infrascripte conserue facte cum opti-
mo zuccaro scilicet conserua rosarum
violarum florū nenufaris acetose bu-
glosse boraginis florum anthos mel-
lisse corticum citri arancii seu citran-
guli. Item si pro potentibus omnes
feceris confectiones deaurari scilicet
tam in morcellis q̄ʒ aliter bonum erit
Nota insuper q̄ herbe poma et alia
ex quibus zucci extrahuntur uel siru-
pi iuleb uel pulueres et conserue con-
ficiuntur debent esse in aere saluo col-
lecte q̄ si esse nō possit colligantur sal-
tem iam rore consumpto. Canones
itaq̄ʒ istos diligenter in mente reser-
ua nam si ipsos bene reseruaueris tibi
hos preseruando magna utilitas cō-
sequetur. Et si virtuosius immo vir-

tuosissimus puluis descriptus existat
non tamen minus virtuosus est qui
sequitur vt. ℞. boli armeni vt supra
preparati. ℥. ii. cinamomi electi. ℥. ſ.
radicis tormentille. diptami. tunici.
sandolorum rubeorum. an̄. ʒ. ii. ſ. ra
sure eboris. ʒ. i. ſ. spodii. anthore. an̄.
℈. duos. margaritarum. corticum ci-
tri. an̄. ʒ. vnum. smaragdi. granati. ru
bini. iacincti. saphiri an̄. ℈. vnum. ka-
rabe. ℈. ſ. et si potest haberi de vni-
cornu tandem ossis de corde cerui. ʒ.
ſ. auri et argenti foliorum. an̄. nume-
ro. v. fiat puluis. cui adde succarū si
eo in puluere vti volueris. Uel de
eo fac confectionem ut supra scriptuз
est. Alius puluis qui diuinus a sarra
cenis merito nuncupatur. credunt e-
nim ipsorum plurimi pestem iudiciuз
fore diuinum sed cum quis puluere u
titur isto diuina gracia preseruatur
ab ea ideo diuinus meruit appellari.
verum componentibus inspectis de
bet eo vtentem a peste indubie preser
uare. et est vt ℞. boli armeni ut supra
preparati. ℥. i. ſ. cinamomi. ℥. i. radi-
cum tormentille. et diptami. an̄. ℥. ſ.
radicum tunici. coriandrorum prepa
ratorum. an̄. ʒ. iii. reubarbari electi.
ʒ. ii. ſ. zinziberis. terre sigillate. cor-
ticum citri. boeen albi et rubei. coral
lorum rubeorum. sandalorum. citri-
norum. limatura eboris. margarita-
rum nouarum. cētonici. in aceto per
diem naturalem infusi. an̄. ʒ. duo. ka-
rabe. macis. an̄. ʒ. vnum. seminum a
cetose. endiuie. portulace. spodi. ligni
aloes. ossis de corde cerui. an̄. ℈. du-
os. sete combuste. an̄. ʒ. ſ. auri et ar-
genti limatorum. an̄. ℈. unum. ambre
grana sex. spice nardi. grāi musci. gra
num vnum. Et in estate pone loco
musci camphore. grana sex. Et si ha-
bes vnicornu. ℈. vnum. et anthore.
ʒ. unum et fiat puluis. Alius puluis
quo similiter vtuntur in preseruatio-
nr a peste sarraceni. ℞. tormentille.
diptami. tunici. an̄. ℥. mediam. semi-
nis citri. boli armeni. an̄. ʒ. duo. ossis
de corde cerui. corallorum alborum et
rubeorum. an̄. ʒ. vnum medium. tri-
um sandalorum. an̄. ʒ. medium. reu-
barbari. ʒ. vnum medium. spice nar-
di. grana quatuor. camphore. ʒ. unuз
et fiat puluis. Alius puluis cum quo

dam iudeus in peste mirabilia facie-
bat vt ℞. cinamomi. ℥. media m. ze
doarie. ʒ. duo. boli armeni preparati.
ʒ. vi. seminis acetose. seminis citri.
corticum citri. an̄. ʒ. iii. radicum tuni
ci. diptami. et tormentille. limatura
eboris an̄. ʒ. vnum medium. ossis de
corde cerui. ʒ. vnum. fragmentorum
smaragdi. rubini. granati. et saphiri.
an̄. ℈. vnum. fiat puluis. de quo con-
fectionem fieri faciebat cum conser-
ue acetose buglosse. an̄. ℥. iii. zuccari
albi. libram vnam mediam. melius ta
men esset quia magis delicatum pone
re zuccari libras. iii. quia nimis est de
puluere in comparatione ad zuccarū
quod ipse ponit. Et quia infantilis et
puerilis etas sepissime habundat in
uermibus a quibus nunꝙ pestis in e-
is prouenit ut simul ab ipsis scilicз uer
mibus et a peste preseruentur. facias
sic. ℞. centonici in aceto fortissimo
per diem naturalem infusi boli arme-
ni preparati. an̄. ℥. vnam. radicum di
ptami. ℥. mediam. rasure cornu cerui
adhusti. seminis caulium. an̄. ʒ. duo.
seminis citri corticum citri. radicum
tormentille tunici terre sigillate mar-
garitarum splendidarum coriandro-
rum preparatorum. an̄. ʒ. duo media.
fragmentorum saphiri smaraldi iacin
cti granati an̄. ʒ. vnum. corallorum ru
beorum. ʒ. medium. sete combuste. se
minis plantaginis. an̄. ℈. duos. ossis
de corde cerui. rasore eboris. an̄. ʒ. me
dium. et si haberi potest de vnicornu
ponas. ℈. vnum. et ambre. ʒ. vnum.
et fiat puluis. Cuius tanta est in hoc
casu ꝙ scribere nequirem ideo eiꝰ lau
des non scribo. Usus eius talis erit.
de ipso cum conserua rosarum facias
commisceri et exhibe pueris stomaco
vacuo. vel cum modica aqua portula
ce uel vini limphati cum aqua aceto-
se et portulace. Lactantibus vero
cum modico lactis super cocleare ex-
hibe si vinum sumere nequiuerint.
vel fieri faciaз confectionem solidam
per modum opiate cum zuccaro syru
po iuleb nel conseruis pro ut de supra
scriptis confectionibus dictum est.
et eis vtere tuo modo. Amplius reci
tat Guido de caliato in tractatu suo
de cirugia capitulo de apodstematibus
pectoris in translatione ad mortalita

tem quod est de intentione Arnaldi de
villa noua magistrorū montis pessu-
lani ac etiam parisientium contra pe-
stem tale tyriacale electuarium adin-
uenerunt vt ℞. seminis iuniperi ʒ.
duas medias. gariofilorum. macis nu
cis muscate. zinziberis zedoarie. añ.
ʒ. ii. vtriusq3 aristologie. radicum gē
tiane. tormentille. radicum diptami.
tunici. herbe radicum enule. campane
añ. ʒ. ii. saluie. rute. balsamite. menti-
polipemenon et est pulegium ceruinū
quod est diptamus ut ponit Dyasco-
rides in capitulo de diptamo et Sy-
mon ianuensis. et etiam Aristotiles.
septimo de historiis animalium. capi
tulo tertio vbi dicit ꝙ ceruus cum fer
ro vulneratus statim querit pulegiū cer
uinum et in eo se inuoluit et indilate
egreditur ferrum tale pulegium ut su
pra dictum fuit est diptamus et magis
conuenit in pestilentia ꝙ pulegiū uel
celidonia. pone ergo quod vis de his
ergo accipe añ. ʒ. vnum baccarum lau
ri doroniti romani. seminis acetose.
seminum citri. cinamomi macis. oli-
bani. boli armeni. terre sigillate. spo-
dii. ossis de corde cerui. rasure eboris
margaritarum fragmentorum saphi-
ri smaraldi. coralli rubei. ligni aloes.
sandalorum rubeorum et muscatelli-
ni. añ. ℥. ſ. con erue rosarum buglos
se nenufaris tyriace sine aqua. ℥. i. pa
nis zucca. libras tres. fac electuarium
cum aqua scabiose et rosarum cū mo-
dico camphore. hoc enim electuario
quis uti potest ut precedentibus quod
et si virtuosum existat vt ex compo-
nentibus elicitur magis tamen fieri in
comparatione ad propositum faciunt
suprascripta ut patet diligenter consi
deranti virtuosa existunt omnia su-
pra scripta sed in infinitum virtuosi-
or est que sequitur aqua. Tanta est e-
nim inter cor et ipsam conuenientia ut
in non perceptibili quasi tempore at-
trahatur ab ipso attractaq3 mutatur i
breui et in spumosam substantiam cō
uersa non solum a complexionali vir
tute verum etiam a tota forma omni
pestilentiali veneno resistit ac ipsum
perimit indilate. Et ideo tanta est e-
ius excellens virtus ꝙ eius vsus ho
minem non solum preseruat a peste.
immo ab ipsa deprehensum celeriter
liberat cuius hec est permixtio ℞. ra
dicum tormentille viridium si haberi
possunt libram vnam. radicum herbe
tunici et diptami. añ. libram. ſ. radi-
cum enule campane. ℥. iiii. acetose cū
seminibus si haberi possunt libras. ii.
vel acetose libram vnā. et. ℥. viii. et
seminis eius. ℥. iiii. buglosse et borra-
ginis cum eorum floribus rosarum ru
bearum siluestrium. añ. libram vnam
pinpinelle scabiose. añ. libram. ſ. suc-
ci limonum libram vnam. tyriace fi-
ne libram. ſ. aque ardentis facte cum
vino optimo et pluries reiterate. ℥.
duas. sandolorum alborum et rubeo-
rum spodii heen albi et rubei margari
tarum splendidarum. añ. ℥. i. ſ. ossis
de corde cerui. ℥. i. rasure eboris. ℥.
mediam. croci. ʒ. iii. camphore. ʒ. ii.
foliorum auri. ℥. ſ. fac sic aquam. pri
mo accipe folia auri et ea cum cardo-
ne uel forfice diuide in frusta minuta
quantum poteris vel ipsum super por
phiro cum melle diu ducas quia i pul
uerem non tactu perceptibilem eum
rediges postea pone ea in aqua arden
ti bene obturando ampullam ne respi
ret et sic dimitte per dies quindecim.
deinde accipe margaritas subtilissime
tritas et ipsas pone in alia ampulla cū
zucco limonum que bene opturetur.
et dimittatur per tantumdem tempo
ris postea cum optimo vino radices
lauentur bene sicq3 a terra existant be
ne munde deinū in vmbra a vino de
siccate in mortario conquassentur et
similiter herbe flores et rose cum

Quo facto omnia ista in vase
quodam terreo vitreato ponantur in
quo postea pone tyriacā cum illis pul
ueribus et aliis rebus. Deinde insimul
pone illam aquam ardentem cum illis
foliis auri ac etiam succum limonum
cum margaritis taliter vas sigillando
ꝙ nequeat exspirare postea facies fo-
uea in terra in loco humido ad profundi-
tatē triū pedū et solariū dimidii pedis
ex viua calce i fūdo fouee cōstituas de
inde illud uas i medio colloca cū fimo eq
no seu vinaciis circūdādo et coopiēdo
sup quod vnā vel duas situlas aq postea
īfūdas et sic sepultū postea p dies. xii.
naturales dimitte oībus tribus uel quatuor
diebus fimū uel vinacias renouādo q̄
hoc cōpleti extrahe et totā māz illā accipe

et pone in vesica vitrea et desuper alembicum taliter sigillando ne respiret et cum igne mollium lignorum lento sine fumo aquam extrahe et in ampulla taliter ad rostrum elambichi liga ne respiret. Extractam vero aquam iterum proice super feces et ut post iterum distilletur. Tertio vero ponatur in elambicho sine fecibus et iterum in balneo mane de nouo distilletur. demum in ampulla bene clausa vsui reseruetur. De qua accipe coclear vnū. bene paruum per se vel cum alia confectione uel puluere predictis. Hec namque aqua spiritus multiplicat ipsos clarificat membra confortat principalia ipsaque disponit vt impressionem cuiuscumque pestem inducere potentis nequaquam recipiat et iam facte pestis mirabiliter impressioni opitulatur. Dum enim res ille sepulte permanebant in eis quedam est facta fermentatio. Demum per distillationem in eis noua introducta est forma per quam non ratione quatuor qualitatum sed quia tale ut auctorum nostrorum modum loquendi insequar cuilibet pestē inducere potenti opponitur corruptiue. Modus namque huius fermentationis quod in modo elici potest a mesue in de consolatione medicinarum. capitulo de modis coctionum. illo paragrafo Et quomodo miscentur et cetera. Sublimationis quoque modos si quis subtiliter inspexerit parabolice tetigit Aristotiles in de secretis secretorum ad Alexandrum capitulo de lapidibus preciosis. illo paragrafo. Separa terram ex igne quia subtilius dignius est grosso. potest enim ex calore ignis temperato sic vna res a suo terreo et ab aliis qualitatibus calori naturali in digerendo resistentibus denudari ut sumpta in non perceptibili tempore ab ipso calore naturali deducatur actum ꝙ huic mixtioni in distillando acquiritur infallanter. Nota hic vnum ꝙ si quis poneret tres huiusmodi aque partes et vnam auri potabilis sine comparatione foret virtuosior. Et licet de auro potabili michi videatur absurdum ut ex dictis Auicenne et Alberti magni in suis de mineralibus elici potest cum aurum sit materia ita perfecte digesta sine quasi cōtrario admixta ꝙ potentia ignis sine alio adiutorio nihil uel bene paruum alteratur. Habui tamen a duobus alchimistis fide dignis ꝙ ipsum indubie facere sciūt sine alicuius aromatici seu alterius corrosiui siue venenosi admixtione immo ꝙ cum quinta essencia aque vitis ipsum sicut ceram fluere faciunt ꝙ si fieri potest cum hac aqua ut supradictum est aurum iungende potabile nichil dici supra potest. Tyriaca quoque magna ex omnium auctore testimonio a preseruando a peste etiam mirabiliter operatur et sufficit si semel aut bis sumatur in ebdomada que est in tempore calido cum aqua acetose endiuie rosarum uel buglosse sumenda. Et in omni sumi potest etate. Cuius dosis sit a. ʒ. vno vsque ad. ʒ. i. ſ. secundum etates complexiones et cetera. Post cuius assumptionem per horas quatuor ad minus debet assumens permanere ieiunus. Et ideo allegato capitulo sepe dicebat Auerrois ꝙ post tyriace assumptionem comedere nemo debet nisi prius in omnibus membris digestione celebrata. Qua de re nonnullos practicos ualentes uidi super hunc credo textum se fundasse qui post tyriace assumptionem per sex horarum spacium prohibent comestionem quod facias si libet. Et hec de confectionibus pulueribus et aquis pestis bezearricis interius approximandis dicta sufficiant.

Capitulum quartum de his que sūt ab extra approximanda.

Descriptis his que sūt ab intra sumenda et si ad preseruandū hominem a peste sufficerent ut tamen adhuc nobis maior securitas tribuatur cum cohabitatio personarum sit quodammodo necessaria et cum per locum magis alio infectum habeamus transire quedam extrinseca applicantur que hunc attrahendum aerem deputare ac cor cerebrum et cū hoc etiā alia membra

vt forcius tali impressiōi resistant pre
parare sunt in hoc capit. describenda
De quorum numero sunt breuia siue
orationes super se portare quod sum
me laudo Nam gloriosus ille Ihesus
de nazareth sanctis suis in hoc casu
mirabiles tribuit potestates vt scis ā
tonio sebastiāo christoforo ⁊ aliis plu
rimis sicut in hoc deuote facientibus
cottidie experimur. Si quis igitur in
illorum aliquo spem firmam habue/
rit ⁊ ob eius reuerentiam deuote pu/
re ⁊ sincere aliquid super se portauerit
ut orationes vel sanctorum reliquias
⁊ similia non est dubium ipsorum vir
tute a pio Ihesu eisdem concessa a pe
ste illesus euadet. Sunt ⁊ aliqui pre/
ciosi lapides sicut ille in hoc casu qui
carbunculus siue antrax a priscis phi
losophis nuncupatur ⁊ qui bonus exi
stit velut carbo lucet in tenebris Hu
iusmōi aūt tres sunt species vt refert
Albertus magnus in suo de lapidibꝰ
preciosis capitulo de carbunculo siue
antrace scilicet balagium granatum ⁊
rubinum. Hii etenim lapides ⁊ si in/
numerabiles alias habent v̄tutes pri
cipaliter tamen omne aereum vene/
num atqꝫ vapores fugant venenosos
vt ipse asserit. Et subiungit ꝙ in gra/
nato hec uirtus atqꝫ alie existunt prin
cipaliter. licet apud gemmarios mino
ri precio commūiter extimetur quod
puto eius facit exuberantia quia ut
inquit vulgus omne rarum preciosuꝫ
Et debet elegi granatum violatus ia
cinctus ac etiam saphirus ut ponit ibi
dem. Idem facit quod auctoritate A
ristotilis in suo de lapidibus preciosis
affirmat. Et idem refert Constanti/
nus in libello de incātatōe et colli sus
pensione. Et non solum aerem pesti/
ferum corrigit ⁊ purificat verum cor
constringit ac eius virtutes insimul
coadunat ita ut in quibuscunqꝫ ipsuꝫ
alterare potentibus firmius ac poten
tius resistere valeat et in hoc omnes
philosophi de lapidum preciosorum
natura tractantes conueniunt bonuꝫ
est etiam super cor deferre saphirum.
tollit enim suspitionem et liberat a cō
tagione pro ut dicit Albertus. et va/
let contra venena. Et idem asserit de
agate. Item in suo de imaginibus re/
citat ꝙ portator ymaginuꝫ astis serpē
tarii precioso alicui lapidi insculptarū
venena fugat omnia. Ex quo infero

ꝙ si in lapide virtutem habente aereū
fugandi venenum fuerint sculpta in
hoc casu proderit mirabiliter et est y
mago vir intꝰ serpentē cuiꝰ caput ma
nu dextera tenet caudaꝫ vero sinistra
hos eniꝫ specialiter contra aereuꝫ ve
nenum virtutem maximaꝫ habentes
inueni. Sed omnes lapides alii pre/
ciosi in digito vl' quomodocunqꝫ por
tati in preseruando nos a peste mag/
num afferunt iuuamentum. Quidaꝫ
enim cerebrum confortant vt sma/
ragdus aliqui epar ut saphirus aliqui
stomacum ut carallus. ⁊ si aliud in eis
non esset ꝙ preciositas que communi
ter eis attribuitur valent ut portātes
letificant qui in hoc casu vt supra pa/
tuit maxime conferunt. Consulo igi
tur ut quisqꝫ preciosos lapides portet
eosqꝫ sepe intueatur ⁊ maxime carbū/
culum balagium rubinum siue grana/
tum et etiam iacinctum qui singuli in
hoc casu habent proprietatem ut dic/
tum est omnibus etiam hii conueni/
unt etatibus complexionibus ⁊ sexibꝰ
Sed de odoramentis que multuꝫ cō/
ueniūt in hoc casu sunt aliqua primo
consideranda quorꝫ rōe sunt multipli
citer varianda ut sunt anni tempora cō
plexiones etates dispositio aeris quo
ad quattuor qualitates ac etiam inani/
cio ⁊ repletio. Et ideo alia in yeme et
alia in estate alia in complexione cali/
da alia in frigida alia in senectute alia
in iuuentute. alia in aere humido alia
in aere sicco alia inanito alia in reple/
to conueniunt. hec enim habent odo
ramenta variare ut patet considerāti.
Debent insuper talia odoramēta ca/
pite repleto vitari. Dico ergo ꝙ tem
pore calido odoranda sunt frigida vt
rose viole flores nenufaris ⁊ alia con
similiter redolentes flores pira poma
sandali ⁊ alia huiusmodi. odor autem
camphore debꝫ omnino uitari nisi cū
aliquo corrigatur ut infra dicetur.
Tempore uero frigido calida ut cina/
momum gariofili nux muscata ambra
muscus ⁊ similia. Tempore uero ca/
lido folia fructū ut citranguli limonis
⁊ super omnes cortex citri mirabiliter
conuenit in hoc casu quia ut supra dic
tum est de mente Auicenne secundo
canōe capitulo de citro. rectificat cor
ruptionem aeris ac pestilentiam. Et
si de ipso cum zuccaro condito tenea
tur i ore singularissimū pstat iuuamētū

odoretur etiam lignum aloes cipres-
sus lauendula menta balsamita ozimū
gariofila cū sansucus rosmarinū ⁊ sil'ia
Caueant tamen qui ex similibus odo
ratis capitis dolorem incurreret cum
contrariis odoratis illum dolorez pe
nitus remouebit puta si ex frigidis cū
calidis ⁊ ex calidis cum frigidis vt A-
uicenna prima tertii capitulo de cura
sode prouenientis ex odoribus bonis
⁊ ex odoribuꝫ fetidis. et quod dictuꝫ
est de tempore calido vel frigido de
regione complexione etate ⁊ similibꝰ
calidis vel frigidis et cetera. eodem
modo dicendum est. Acetum quoqꝫ
in isto casu tempore calido conuenit
in odoratu sed non ita forte esse debꝫ
vt sternutatōnem inducat immo lau
do ut cum aqua rosata vel uiolata mi
sceatur ꝙ si ei tunc parum addideris
camphore non malum erit. verum ta
men et si vsus eius noceat coitui vt
auctores referunt quia tamen sen-
sus confortat calefactos ut Auicenna
secundo canone non vitupero. Et si
cum istis addideris parum musci me-
lius adhuc erit. Facias ergo sic ℞. a-
ceti albi. ℥. vi. aque rosate vel viola
te. ℥. iii. pluꝫ vel minus scd̄m fortitu
dinem aceti camphore. ℈. i. musci gra
num. i. ſ. abradatur camphora ⁊ mus
cus conteratur ⁊ omnia simul postea
agitentur in quibus parum spongie ī
tingatur que sepe odoretur. Et si per
fectius hoc odoramentum habere uis
facias sic. ℞. foliorum rosarum rube
arum siluestrium libras. iii. violarum
libram. i. vel. ſ. aque ipsarum si eo tē
pore ipse haberi non possunt aceti for
tissimi libras duas. camphore. ʒ. iii.
musci. ℈. ii. conquascentur omnia si-
mul ⁊ ponantur in elambicho vitri et
cum claro ⁊ lento igne aqua extraha-
tur ⁊ amotis fetibus iterum distille-
tur ⁊ in ampulla bene clausa vsui re-
seruetur. Si tamen ipsam magis odo
riferam habere volueris sine musco
et camphora primo aquam conficiens
demum in illa aqua aliqualiter calefac
ta ponatur camphora ⁊ muscus siue al
terū ipsorum scd̄m intentōnem quam
habueris et vas illud postea diligen-
ter obturetur quia aquaꝫ habebis mi
rabiliter odoriferam. Huius enim o
dor mirabiliter confortat cum qua si
anteqꝫ domum egrediaris faciem tu-
am laueris bonum erit. Pro yeme
vero addere poteris plus de musco.
vel minus de camphora et poteris cū
hoc addere ambre ligni aloes an̄. ʒ. ii.
Item potes accipere aquam rosatam
vel violatam ⁊ in eis ponere campho
ram ⁊ muscum ligniꝫ aloes ⁊ aliquod
tale scd̄m quod volueris ⁊ erit aqua
optima quam postea commiscere po-
teris cum aceto Et quia aliqua predi
ctarum aquarum forsan in dominarū
faciebus aliquam maculam inducere
posset desiderantiuꝫ non minus ꝙ ho
mines a peste preseruari ut per me de
scriptorum odoramentorum vtilita-
tem aliquam ualeant reportare Faci-
ant sic. ℞. litargiri argentei libraꝫ ſ.
pulverizetur subtilissime et decoqua
in duabus libris aceti vini albi opti-
mi usqꝫ ad consumptionem medieta-
tis semper cum spatula commiscendo
deinde per filtrū distillentur et in am
pulla bene munda vsui reseruetur.
Demum ℞. camphore. ʒ. iii. alumi-
nis iamēi boracis an̄. ʒ. vi. musci gra
na quatuor. Terantur omnia quibus
adde olei tartari. ℥. i. ſ. et omnia po-
ne in lib. ii. aque rosarum. et buliant
usqꝫ ad consumptionem tertie partis
uel plus semper cum spatula commis
cendo ⁊ postea per filtrum distilletur
⁊ in ampulla bene clausa usui reserue
tur mane itaqꝫ facie per prius cum pā
no aliquo tersa accipiat bona domina
guttam unam aque prime et aliaꝫ gut
tam aque secunde. deinde faciem sibi
fricet Hec namqꝫ odore suo confor-
tat spiritus fouendo multiplicat et u
bicumqꝫ ipsam fricaueris mirabilem
inducit albedinem. Solent in hoc tē
pore poma odorifera confici. Pro
yeme ergo facias sic. ℞. storacis cala
mite corticum citri an̄. ʒ. ii. been albi
et rubei mente sicce gariofilorum car
damomi ligni aloes ualeriane calami
aromatici mirtillorum an̄. ʒ. i. sandalo
rum citrinorum masticis. camphore.
an̄. ʒ. i. ſ. macis nucis muscate cinna-
momi ambre ozimi gariofilati an̄. ʒ. ſ
musci. ℈. i. laudani purissimi. ℥. iii. ſ.
conficiantur poma cum aqua mellisse
et si ipsa conficiendo pistello calido ne
cesse sit uti mollificata tota pasta ad-
datur malaxando cum manibus am-
bra et muscus. Et nota ꝙ si bonum
purum et electum laudanum habue-
ris mirabilia erunt illa poma. quia ip
sum est basis in eis.

Eſtate vero facias ſic ℞· florum ne-
nufaruꝫ violarum floruꝫ bugloſſe ro
ſarum rubearū ſandalorum ru · et ci-
trinoruꝫ ſpodii anā. ʒ. i. ſ cāphore. ʒ. iii
corticū citri · ʒ · ii · macis nucis muſcate
maiorane ozimi gariofiloti karabe ſto
racis calamite cardamomi maſticis ʒe
doarie ligni aloes cubebarum · anā. ʒ ·
ſ. ambre · ℈. i. muſci. ℈ · ſ · landani. ℥·
iii · conquaſſentur cum aqua roſarum
vltimo vero addatur ambra ⁊ muſcꝰ
et omnibus inſimul malaxatis fiāt po
ma perforata decentis magnitudinis
hec namq̄ꝫ poma modo quo ſupra o-
doranda ſunt perſepe Hic tamen no
ta ꝙ ſi per te regendus lapſum aliquē
in capite pectore vł alibi habuerit cui
acetum vel odor alicuius illorum no
ceꝛꝫ addere debes vel minuere illum
reſpicientia lapſum verbi gratia ſi q̄s
frigidū, vel catarroſū habuerit cerebꝝ
uł pectus ſtrictū acetuꝫ in odoratu et
ſimilia derelinque ⁊ aliis deſcriptis u
tere odoramentis · , vel alia conſice ꝓ
ut tue videbitur diſcretioni conueni
re que ex dictis elicere poteris · Item
nota ꝙ poſſes ex multiſ odoriferis ſu
praſcriptis tam ſimplicibus q̄ꝫ compo
ſitis puluerē conſicere ⁊ ipſum in ſin-
done ligare et vti in odoratu quod fa
cias ſi plus q̄ꝫ poma uel aliquid dilexe
ris ex ſupraſcriptis. Item laudat ſuꝑ
omnia Auerrois vi · colliget · vltimo
capitulo. ſepe hyrci vrinam odorare ·
quod in quadaꝫ apoteca ge hemꝰ tem
pore cuiuſdam peſtis vbi multi habi-
tabant facere vidi ⁊ non vrinam ſed
ſepe ſe ſuper hyrcum proitientes ip-
ſum odorabant nec in illa domo dei
dono quiſq̄ꝫ mortuus fuit · Item in
hoc caſu multum confert gingiuas ac
dentes mundos ab omni ſorde tene-
re ſic ſcilicet ut ipſorum ratōne hane-
litus continue redolens egrediatur ·
Cuꝫ pecia igif in aceto ſquillitico ma
defacta confricētur ſepe gingiue quo
perfecto cum infraſcripto puluere dē
tes ſunt conſimiliter fricandi vt · ℞ ·
ſalis communis huſti marmoris albi ·
pumicis cor allorum alborum anā · ʒ · ii
corticum citri. ʒ · i · ſ · maſticis. ʒ. i. mu
ſci grana quatuor omnia ſubtiliſſime
pulueriʒentur et omni mane ex illius
puluere dentes confricentur. Dein-
de cum panno nouo in grana tincto i
tus abſtergantur ⁊ extra acetum eniꝫ
ſquilliticum gingiuas conſtringit den
tium radices confortat ac oris odorē
bonū efficit. Puluis vero ille ab om
ni ſorde nitidos reddat ac eos facit al
biſſimoſ cum quo ſimiliter bonū facit
oris odorem · Et hec de regimine pre
ſeruatōnis peſtis ſufficiant ad laudeꝫ
et honorem ieſu crucifixi · qui me ali-
oſq̄ꝫ omnes ab hac tremēda peſte ſui
piiſſima gracia preſeruare ⁊ cuſtodire
dignetur Amen.

Differentia tertia quinqꝫ continet
capitula ·

Capitulum primum febris peſtilentia
lis ſigna continet taꝫ pronoſtica q̄ꝫ de
monſtratiua.

SI quis precedens re
gimen diligenter ob
ſeruauerit diuino ſuf
fragio a peſte ſeu pe-
ſtilentiali febre indu-
bie liber euadet et ſi
in aere quācunqꝫ pe
ſtifero mouetur aſſidue · Sed quia ꝓ
pter regiminis defectum peſtis pluri-
mos rapit ac deuorat iam ordinem ꝓ
miſſum obſeruare de febre ac aliis a-
poſtematibus peſtilentialibus eſt in ꝓ
ſenti differentia facienda mentō ⁊ tra
ctatio · Primo igitur ponenda ſūt ſig
na · demum cura quod non facile im-
mo difficile michi plurimum exiſtit cū
de ipſis auctores noſtri ſatis leuiter
tranſierint · Sed tuo pie ieſu confiſus
auxilio hoc opus aggredi non formi-
do Imbecillem ergo meum intellec-
tum gracia tua benigne me corrobo-
ra vt huius immitis morbi tam pre-
ſentia q̄ꝫ pronoſtica ſigna et tandē cu
ram ſic dilucide inſcribere poſſim ꝙ q̄
libet eius valeat in cognitōnem deue
nire ſalubriaq̄ꝫ ſucceſſiue adhibere re-
media qui ſis benedictus in ſecula ſe-
culorum amen · Primo itaq̄ꝫ notā
dum ꝙ abſqꝫ peſtilentiali febre poteſt
quis peſte mori · tanta enim poteſt eſ
ſe aeris infectio venenoſa abſqꝫ hoc
ꝙ eius aucta ſit caliditaſ naturalis im
mo ſtat frigiditatem ad bonum intel-
lectum ſibi ineſſe vt in yeme , peſtilen
tiali frigidiſſima ſepe contingit ꝙ ille
attractus aer ſpiritꝰ ⁊ cordis complex
ionem taliter alterabit et indiſponet
abſqꝫ hoc ꝙ in , ipſis ſpiritibus et hu-
moribus naturalis eorum calor ſuper
intendatur ꝙ opera vite amplius ex-
ercere non poterunt · Nam ſpiritꝰ ui
tales debitum organuꝫ in quo reſide-

aut non habentes cedunt forme ⁊ e-
gredientes de corde eum derelinquūt
et sic accidit mors. hunc mortis mo-
dum tetigit ille sollemnis speculator
petrus de ebano i suo de uenenis: c. iiii.
quē si quis bene notauerit multas sol
uet altricatōnes factas inter dominū
Gentilem ⁊ Ianninuz de sartorana et
ipsū Petrum drā nonagesima tertia.
ut apparet in eorum scriptis sup quar
ta primi tractatu quarto. c. ii. illo pa-
grafo. Et ex quidaz febribus. Notā
dum secundo ꝙ et si effimera causa hu
bonū non pestilentialiū possit proue-
nire de ipsa nec de bubonibus ut sic a
liam in isto tractatu haberē facere mē
tōnem Sed quia pestilentialis febris
non solum ex quatuor humoribus po
test prouenire sed etiam esse potest ef
fimera. Attende ꝙ infra describā q̇a
scd̄m febrium pestilentialium varieta
tem consimiliter varianda est cura.
Omnis itaqꝫ pestilentialis febris sig-
na cōmunia sunt quia sine magno ex-
teriori calore infirmū inuenies inqui
etum ita ut sine apparenti causa ipsuz
plus debito reperies conturbatum.
Calor enim propter maximuz cordis
nocumentum trahitur ad intra ideo i
terius incenditur ⁊ conturbatur. Un
de refert infirmus se in interioribus
cauma in tantum sentire ut ardere vi
deatur quod propter vaporum vene
nosorum malignitatez circa cor ⁊ pul
monem existentium accidit. vnde ne
cessario magnificatur hanelitus uel fre
quentatur. Aiunt cuz hoc astantes in
non perceptibili tempore sine manife
sta occasione ipsum a natura sua fore
in moribus et aliis totaliter extranea
tum. Reperies insuper virtutez mul
tum prostratum. pulsus vero in om-
ni tali febre ut plurimū debilis velox
ac spiscis et sistoles diastole maior ex
istit. Qd si cum hoc alienatō furor ac
instantia vigiliarum fuerit faciei ⁊ o-
culorum citrinitas cum nigredine lin
gue oris amaritudine uel salsedine cū
intensa siti a colore vel flecmate salso
hoc prouenire iudicabis. In flecmate
tamen salso accidētia omnia magis q̄
in colera debet esse quieta. Si autem
infirmus appareat vt circa precordia
lia suffocetur et in ore dulcedinem ali
quam senserit rubedo quoqꝫ in facie ⁊
oculis videatur. Cumqꝫ ipsum tetige
ris et faciem maxime quasi madidam
ac si sudare vellet inuenies. nec ei ma
gnus insit furor aliis signis communi

ter apparentibus sanguinem in causa
fore pronuncies. Sed si a flecmate ꝓ
uenit palliditas potius q̄ rubedo erit
in facie ac omnia erunt quietiora acci
dentia et maxime ceteris paribus q̄ i
aliis inuenies diuersitatez in pulsu et
stat quandoqꝫ in isto casu vt non lo-
quatur nec bene sentiat propter defec
tum virtutis animalis. Idem de me-
lancolia dico sed erit infirmus magis
tristis atqꝫ timens cum quo de salute
minus sperabit. Et si uis super illa cer
tius iudicare cōsidera inter cetera cō-
plexionem et precedens regimen. de
inde etatem regionem tempus anni ⁊
cetera per hec enim scd̄m humorem cui
magis attestatur certius iudicabis.
Omnibus insuper febribus pestilen-
tialibus ⁊ maxime confirmatis propri
uz inest ut omnia oleant existentia ut
hanelitus egestiōes vrina et sudores
Et si cum hoc aerem infectum sciue-
ris uel febre mori aliquot pestilentia-
li omnibus seu pluribus ex supradic-
tis apparentibus signis super pestilē-
tialem febrem certis sic iudicabis. de
cuius natura vt plurimum est vario-
las vel morbillos antracem carbuncu
lum vel bubonem demonstrare qui-
bus vel aliquo illorum apparentibus
de hac febre nullatenus dubitabis que
propter caloris retractōnem vt pluri
mum maior in nocte existit q̄ in die.
Infirmiqꝫ nonnunq̄ in ipsorum aliq̄
cadit in sincopi ac etiam eorum succe
dit extremitatum frigiditas. Inter-
dumqꝫ sudore frigido sudant ac prop
ter ventositates grossas venenosas i
neruis inclusas persepe cadunt in spas
mum. Et quandoqꝫ venter inflatur ⁊
ylia ac si esset ydropis fluxus similiter
ventris interdum eis accidit vnctuo
sus propter calorem intus vehemen
ter inclusum poteutem scilicet ping-
uedinem eliquare. Et quia ad os sto-
maci materia decurrit interdum per
sepe eis vomitus diuersarum accidit
materiarum ac colorum vrina ut dic-
tum est de mēte Auicen. tibi semper
certus nuntius non existat. Si tamē
a naturali sua fuerit dispositione mu-
tata cum hec febris possit ab omnibus
hnmoribus prouenire super illam iu-
dica que tibi humorem peccare demō
strat qnia hoc declarare nimis fuerit
prolixum sed aliorum auctorum doc-
trina illud clare apprehendes quod e-
tiam similiter in meo de febribus pro
priis in capitulis aperte demonstraui

Si autem tempore pestis sine mani-
festa occasiõe aliquē iueneris ɔtristari
⁊ de nullo alio ꝗ̄ de corde conquera-
tur cū quo inquietatur et angustiatur
et pulsus est magnꝰ ⁊ velox ⁊ frequēs
nullaq̄ sit vel pauca i facie ⁊ urine mu
tatio talem scias effimeram pati pesti
lentialē. et siue appareat bubo siue an
trax uel alia pestilentialia apostemata
siue nō ut plurimuꝫ nisi eidem succur
ratur eadem morietur in die quia pe-
stilentialis aer ille impressionem suam
fixit in corde propter quod spiritus vi
tales preter naturaliter inflammauit.
⁊ sic effimerā pestilentialem induxit.
Cum ergo in isto casu infirmum vi-
deris inquietum ac preter naturaꝫ su
am conturbatum cum prostratōe vir
tutis scias aerem illuꝫ venenosissimū
impressionem suam iam in corde fir-
masse quia sua malignitate vitales spi
ritus taliter indisposuit vt amplius o
peraꝰ vite nequeant exercere nulla a-
lia in corpore facta mutatōe ⁊ ideo ta
les infra paucas horas moriuntur Et
credo ꝙ hoc intendebat marsilius dū
dixit ꝙ effimera forsan inter pestilen-
tiales peior existit. Ego autem anno
elapso nonnullos hic uidi tbiari baua
ri qui ī virtute naturali et animali cō
petenter se habebant nec de alio ꝗ̄ de
corde conquerebantur cuꝫ grandi an
gustia ⁊ perturbatōne in tantum ꝙ di
cerent cor sibi continue deficere ⁊ om
ni hora vitam exalare ⁊ nullo alio pe-
stilentiali apostemate apparente tamē
mente sana infra .xxx. horas mortui
sunt quod in aliis pestilentialibus fe-
bribus rarissime contingit ut patꝫ im
mo vsq̄ ad quartū mortem ut pluri-
muꝫ expectant. Nec quis mirari de-
bet si isti mortem presenciant naꝫ re-
citat valerius maximus de illa vetu-
la que cicuta venenum hausit quod i
publico armario reponebatur ad hoc
ut volentes amplius pre senectute ui
uere mortem quando vellent possent
eligere quare in presentia pompeii il-
lud sumpsit venenum ⁊ in filiaruꝫ gre
mio existens dicebat ipsuꝫ sentire cor
di appropinquare et cum cor sentit at
tingere ait quia venenum cor ingres-
suꝫ est fuit mortua ⁊ statim expirauit
Et sic pestis tempore persepe accidit
indubitanter. Sed quia tam antiqui
ꝗ̄ moderni valentes phisici pestilenti
atos fugiunt tanꝗ̄ dyabolum non re
peritur hec pestis materia sic ad ple-
num tractata. His habitis attēde de-
inceps aliqua paucula signa pronosti-
ca ⁊ primo in signis quantumcūq̄ꝫ bo
nis nunꝗ̄ confidas Nam sicut dicit il
le sollēnis Speculator petrus de eba
no allegata differentia propriuꝫ est fe
bri pestilentiali ut cordi inhereat et si
in aliis principalibus membris adhuc
radicaliter inexistat. potest tamen no
cumentum sic cordi inesse ꝙ non epa-
ti uel cerebro vt statim dictum ē qua
de re virtus perterrita in nullo artem
prat insurgere contra morbuꝫ sed cor
pus gubernare ut in sanitate conatur
Et ideo sepe apparet pulsus bonus et
vrina cum quo velociter moriuntur
Et si multi antiquorum in hoc admi-
rati sunt non considerauerunt quali-
ter in cronicis egritudinibus ut in e-
thica cum ex pauca uel quasi sepe nul-
la ⁊ maxime in vrina varietas existat
cum quo tamen infirmus continue tē
dit ad mortem. Unde dicit Gentilis
super quarta primi ꝙ quendam vidit
ita leuiter febrientem vt neq̄ꝫ somp-
num neq̄ꝫ cibum plus solito dimitte-
ret et hora surgens consueta facta sua
ut antea faciebat. In septima vero ip
sum in capite sudor frigidus rapuit et
statim peste peremptus est. Nonnul-
los etiam narrat in crisibus in fine sci
licet vel post paucas infra horas fuis
se pestifera morte consumptos ⁊ ipsas
crises omnia bona signa precesserant
et apparenter laudabiles fuerant eua
cuationes ex quibus se multum senle
runt alleuiatos bonis ergo non confi
das in signis in isto casu quare bonis
quibuscunq̄ꝫ non obstantibus signis
sis semper in cura sollicitus. Sinco-
pis crebro eueniens sudor frigidꝰ di
uersorum colorum vomitus et maxi
mus ad sanguinem tendens. Egestio
nes liquide ⁊ vnctuose urina nigra uel
liuida fetens hanelitus spasmus vel
apparens ydrops. quodlibet illorum
vt plurimum significat perditionem.
Quod si omnia uel ex his plura fuerint ī
simul complicata de futura morte nul
latenus dubitabis. Contraria vero
non tamen salutem sed spem salutis
aliqualem possunt habere prostratio
appetitus. nigredo lingue. inquietu-
do. alienatio. insōpneitas absq̄ꝫ signis
superioribus apparentia. et si totalem
de infirmo desperatōnem non pronū
cies. Signa attamen existunt timo-
rosa. Et hec de signis actualis febris
pestileutialis sufficiant.

Sequitur capitulum secundum

**Capitulum secundum de signis bu-
bonis carbunculi antracis morbillo-
rum et variolarum. ⁊ ce.**

BUbones carbũculi an-
traces morbilli ⁊ vario
ole persepe in his appa
rent febrib⁹ pestilentia
lib⁹ quare de eorũ sig-
nis aliquid dicendũ ui-
detur. Pro quo notandum ꝙ ⁊ si bu
bo multipliciter accipi possit. in ꝓposi
to tamen pro apãte emuntoriorũ cor
dis cerebri ⁊ epatis accipitur ꝙ in cir
cuitu vesicas nullas hñs nec diuerso
rum colorum venulas apparentes. in
eius exitura nullam escarã derelinqͭt.
Ex q̃bus igitur eius signa satis nobis
existunt manifesta. Quotiensc̃ũq; in
tactis i muntoriis apostemataliter cir
cumstantionatum inspexeris illud ã-
biges esse bubonem. vnde aliquis cũ
febre ⁊ aliquis accidit sine febre ⁊ aliq̃s
est pestilentialis qui intrinsecum apo
stema demonstrat de quo intelligitur
in presenti ⁊ aliquis non. Sed has dif
ferentias in signis pronosticis te infra
docebo. Carbũculus uero est pustula
mala locum comburens in quo est ni
gra seu citrina cum rubedine obscura
dolore intollerabili cũ ardore ⁊ in cir
cuitu vesicatõꝝ escarãq; qualis ex cau
terio seu cõbustione solet ꝓuenire cũ
rũpitur derelinquit qui tertia quarti
ignis ꝑsicus seu pruna et a nonnullis
ignis sacer appellatur. licet forte ꝑ ig
nem ꝑsicuꝫ ꝑ prunam Auicẽ. ibi antra
cem intellexerit ut. s. ꝑ hec nomia gra
dus malignitatis nobis daret ad itel
ligenduꝫ quod ẽ satis verisimile licet
speciali⁹ infra de antrace. c. de alcoya
tractare videat̃. Nam antrax ut aliq̃
volunt nihil aliud est q̃ꝫ carbunculus
malignatus cui dobita statim nõ fue
runt applicata vnde eius color ꝑmo
mutatur in viridẽ. deinde in nigrum
vltimo vero locus corroditur ⁊ vlce
ratur ⁊ sic fit antrax. Et per hoc pateꝫ
primo ꝙ antrax ⁊ carbuncul⁹ isto mo
do non differunt tamen scd̃m maiorẽ
uel minorem malignitatis itensioneꝫ
Patet secũdo ꝙ accipiẽdo antracem
isto modo qualiter antrax est ꝑmo car
bunculus successiue fit antrax per h⁹
tamen antrax est pustula maligna i cir
cuitu quasdam venulas ad modũ yri
dis habens citrinas nigras et rubeas
cuius magnitudo in principio ut plu-
rimũ quãtitatem lenticule nõ excedit.
cũ cuspide interius pressa intollerabi
libus angustiis ⁊ accidentiũ intentissi
ma seuiente ad vltimũ corrodit̃ locus
⁊ vlceratur et fit antruꝫ Ideo antrax
ab antro nuncupat̃. vel ab antrox gre
ce. latine pruna. seu ignitus carbo. nã
si pruna seu carbo ignitus positus suꝑ
mẽbrum ip̃m corrodit ⁊ mortificat ita
etiam antrax. Carbunculus v̇o dicit̃
quia mẽbrum in quo est rubet inflam
matur calet ⁊ dolet ac si carbo suꝑ ipꝫ
positus esset antrũ nondũ faciens. pa
tet ergo ex dictis carbunculi ⁊ ãtracis
differentia ex quibus omnibus eoruꝫ
signa patẽt subtiliter intuenti cõplicã
do q̃ꝫ maxie signa pestilentialis febris
ante scripta. Variole sunt pustule
ꝑue rotũde in febre cõclusa aliqua tñ
eminentia extra cutim euenientes.
Quod si Auicẽ. dicat saluius fore va
riolas super febrem venire q̃ꝫ febrem
super variolas propter quod quis di
cere uellet possibile fore aliquas vari
olas sine febre posse venire q̃d esseꝫ cõ
tra datam, descriptõem. Dicendum ẽ
ꝙ possibile est aliquam materiã; absq;
ebulitione ad cutim propelli que quã
do incipit putrescere tam cito ad bo-
num intellectum incipit variolari et
tunc febrem causat conclusam. Sal-
uius ergo variolas super febrem cre-
ticalit̃ euenire ⁊ ipsam quietare q̃ꝫ mo
do dicto febrem super variolas acci-
dere ut patet consideranti. et hoc vo
luit Auicen. per illum textum quarta
primi. Ex quo non tamen sequitur si
ne febre posse variolas euenire. Qua
ruꝫ signa sunt febris continua cũ qua
dam facie ac oculoruꝫ rubedine a qui
bus propter vapores ad caput ascen-
dentes sintille vt lampades egredi ui
deantur. Adest similiter plenitudo
ac venarum tensio cum quadã in tim
poribus pulsatione ac capitis graue-
dine et vt plurimuꝫ dulcedinem in o
re percipiunt cum narium pruritu ac
dolore dorsi propter extensionem ve
ne super dorso existentis que pro tũc
sanguine replentur nimis in totoq; ⁊
circa cutim maxime quedam punctio
sentitur cum difficultate et raucedine
vocis ⁊ cum hoc multum angustiatur
et iquietatur infirmus cui tremor cor
dis nonnunq̃ accidit et propter calo-
rem eliquautem materiaim in capi-
te cuius aliqua pars tendit ad ocu-
los ⁊ aliqua ad guttur lacrimantur et
sputum redditur grossius solito. Et

Et q: ut inq̄t ysaac uariole ex quolibȝ q̄/
tuor pn̄t ꝓueire tibi pulsus ꝛ vrina non fo
rent significatio certa sȝ cum ut plim̄ū va
riole a sanguie ꝓueniāt erit ut plim̄ū pulsꝰ
magnꝰ plenus vndosꝰ ꝛ urina rubea gros
sa. Morbillus aūt ē pustula pua colerica
in febre ꝯtinua cū pua aut nulla sup cutim
eminētia. Et d: morbillus quasi morbus
minutus. Hec descriptio elici pōt ex dcis
auic. pma. iiii. c. de morbillis p quā pȝ drā
inf uariolā ꝛ morbillū. Et q: ita modicuȝ
drn̄t signa variolaꝝ sūt signa morbillorūȝ
sed in morbillo accidētia oīa sunt intensio
ra ideo in ipso maior ē inflāmatio ꝛ maior
angustia ꝛ plures lacrime. Et q: i morbil
lo vena dorsi ē minus repleta ꝛ innariolis
minor adest dorsi dolor ꝛ ut dixit auic. va
riole ut plurimū ꝓueniūt a sanguie ·iō cū si
gna sinoche putride uiden cū uariolarum
signis in hoc caplo dascriptis infirmū ħbe
re uariolari ꝓnūcies. His hitis ad istorū
quiꝗ signa ꝓnostica ē de cetero ueniēdum.
Pro q̊ notādum ꝙ si supꝛascriptoꝝ aliq̄d
apparuerit deinde sine infirmi alleuiatiōe
delitescat ipsiꝰ infirmi ē ꝑditionis signum
lȝ in uariolis ꝛ morbillis oppositū cōtigat
inq̄dum sed raro tn̄. Ampliꝰ tn̄ ipsoꝝ ma
gis cita appitio fuerit dūmodo infirmi se
quat alleuiatō erit minꝰ uerendum de eis
Qd̄ si alleuiatō nō sequat maior est timor
cū maiorē iteriꝰ mēbri a quo uenit signifi
cet lesionem cetis tn̄ pibus q̄to citiꝰ appa
rēt tanto minus uerēda erūt. Rursus vo
q̄tum bubo carbūculꝰ uel antrax a princi
palibus mēbris fuerint distātiora ꝛ marie
a corde tanto ceteris pibus minus erūt pi
culosa. Sȝ cum antrax fuerit in remotis
ꝛ circa diafragma punctura sentiat cū quo
sudor supueiat ꝛ marie frigidus ꝓpinquaȝ
mortē erit ꝓnūcians. Itē si indirecto cor
dis fuerit uł stomaci erit ut plurimū mor
tale. Preterea cū antrax qn̄qȝ ad colorē ru
beū qn̄qȝ ad citrinū qn̄qȝ ad uiridē ꝛ qn̄qȝ
vtat ad nigrū minꝰ piculosꝰ rubeꝰ dein ci
trinus existit. Viridis vo ut plurimū pdi
tōem infirmi denūciat. niger aūt mortem
ꝓtēdit oio ut auic. tertia. iiii. c. de alchom
Et cū in principalib mēbrorūȝ mūctoriis
qn̄qȝ nascat magis uerēdus ē qui ē cordis
deinde cerebri. ꝛ iii. epatis emūctoriis exi
stit. Nōnulli tn̄ crediderūt auic. in illo c. d
bubone intellexisse ꝙ si sic idē eēt iudiciūȝ
ut pȝ intelligēti. In carbonis q̄ȝ ꝓnostica
tōe est ꝯsimilit color attendēdus nā rubeꝰ
ꝛ citrinus minꝰ timorosꝰ existit. niger vo
ꝛ viridis magis cū quo tn̄ in antrace ꝙ in
carbūculo uiridi citrino uel liuido si locus
in quo fuerit erit exsiccatus. mortē ꝓpiquā
significat. Iuxta sniāȝ ypocratis prio ꝓnos
ticoꝝ dum dixit. si in egro corpe fuerit an
trax uł carbūculꝰ siue p̄cesserit siue egruȝ

supuenerit opus ē attēdere ꝙ si exsiccatus
fuit locꝰ eiꝰ ut colorē uiridē uel citrinū uel
liuidū ptulerit mortē dixit ꝓximā. Et bu
bonibꝰ vo ꝛ si ex ipsis aliq̄s nōnunq̄ peni
tus appareat sine febre uel ex nimio labo
re uel repletōe ꝓueniens ꝛ nimio coitu ul
cere aliq̄ i ꝓputio exn̄te cossis vel tibiis cu
iꝰ vtute uel dolōe ad iguia ifdū icurrūt hu
mores apostemata ibidē generātes siue in
claudicatōe uł alio hmōi salutior attn̄ oibꝰ
iudicat q̄ ē exterioribꝰ citiꝰ apparet cū acci
dētiū ꝛ febris reissiōe In vaiolarū ac mor
billoꝝ ꝓnosticatōe q̄ sequūt sūt attēdenda
s. eoꝝ appitio q: cita uł tarda ꝓuitas ꝛ mag
nitudo nnēri mltitudo ꝯtiatio ꝛ discōtiatō
duricies ꝛ mollicies ꝛ color ꝛ respcū infir
mi siti ꝛ hanelitꝰ respcū pmi q̄ citiꝰ appent
ceteris pibꝰ minus sꝛ tiorose pue vo pauci
nuēri discōtiate ꝛ molles ꝯsilr cetis pibus
suis oppositis minꝰ sꝛ piculose. De color
aūt qn̄qȝ albi qn̄qȝ citrini qn̄qȝ uirides inf
dū uiolacri ꝛ nōnunq̄ȝ nigri existūt coloris
vn̄ ꝓpf uarietatē colois d: uaiola ꝛ scd̄ȝ il
lū ordinē q̄tomagis nigredi appropiquāt
tātomagis sꝛ piclose ꝛ q̄to miꝰ miꝰ. Dēs
insup febrē ꝛ alia accn̄tia h ꝯn̄tia cū hoc no
tare ꝛ si ꝓnosticari rcē cupis hec ꝛ illa appli
casit v. g. uaiole cito appentes pue pauci
uūri discōtiate molles ꝛ albe cū pauca aut
nlla siti ꝛ hāelitꝰ boitate cū febris ꝛ aliorū
accn̄tiuȝ q̄etatōe salutē oio significāt. His
vo ꝯtraia mortē vnū ergo istoꝝ extrēorū
mortē aliud vo salutē ꝓnūciat. Et iō h oia
sig̃ diligēt exaia ꝙ si salubria ꝓualeāt salu
tē ꝓnūcia tiorasa vo mortē ꝛ pniciosa mor
tē. Raro tn̄ uisū fuit uaiolas siue morbil
los violatros uł nigros fore ꝛ isirmū mor
tē euasisse. ꝛ ut pliuȝ q̄ ex uaiolis moriūtur
ex sq̄nātia ꝓuocati peūt. et si ꝯtigat exriora
nō solū sȝ et̄ intestia uaiolari ut sepe ꝯtigit
ex fluxu uētris tūc ꝛ ex itestioꝝ rasura mo
riūt nōnūq̄ȝ et̄ uariolari sanguinē tigūt cū
q̄ si urinā nigrā uidet futurā mortē ꝓnūcia
q̄d si cū hoc fuit casꝰ vtutis moriūt i bre
ui. Et q: hec q̄nqȝ ut dcm̄ ē. s. bubo carbū
culꝰ ātrax uariole ꝛ morbilli febrē ut pliuȝ
pestilētialē coitāt ac et̄ ꝓut pestilētialia de
eiꝰ ꝯmēoratio fit in pn̄ti Si ł eoꝝ ꝓnosticis
nūq̄ȝ falli desideās adde q̄ in pn̄ti c. sꝛ āno
tata his q̄ in p̄cedēti de ꝓnosticis pestilēti
al febris describūt. Et pmo vtutē cōspice
ꝙ si ꝯstās fuit bōis aliis appentibꝰ signis sa
lutē ꝓnuncia Si vo tiorosa tiorem ꝛ si ma
la signa cā vtutis ꝓstratōe fuerint infirmū
solū presbiter derelinque quoꝝ ē uiuos ꝛ
mortuos māducare. Et hec de bubo
nis carbūculi antracis morbillorum ac va
riolarum signis tam ꝓnosticis q̄ȝ presenti
bus sic presentibus dicta sufficiant.

Laus deo.

Capitulum tertium de cura febris pestilentialis.

D Einceps tam pestilentialis
febris q̄ꝫ a postematū pesti/
lentialiū ē cura ponēda q̄bꝰ
nisi in breui succursū dede
ris laborabis in uanū. Naꝫ
hic rapax morbꝰ ita sine mi
sericordia uelocit̄ agit ꝙ si paucas ifra ho/
ras cōfirmatꝰ quos rapit nullā ad curā res
piciēs deuorat imitissime. Et si q̄s petat t̄
minū talis cōfirmatōis horaꝝ vt ex supra
dicis pꝫ certus terminꝰ limitari non pōt.
Pestilentialis namq̄ꝫ effimera infirmū su
um triginta expedit infra horas hūoralis
ħo quanto ex acutiori hūore ꝓueit tanto
citiꝰ se expediet. De a postematibus autē
patet q̄d dn̄dum ex signis ꝓnosticis in pre
cedenti c. positis. Et non multi moderni
dixerūt confirmatōis cōem terminū fore
xxiiii. horarum alii xii. alii vi. ꝛ alii alium
ꝛce. Sed cū ut pꝫ ex dictis hoc metiri ꝓpt̄
morbi ac corpoꝝ diuersitatem minime pos
sit attende que infra docebo ꝛ ad curam q̄
citius potes festinas accedas. nam te red
do certissimū ꝙ si hic tremendus morbus
non fuerit confirmatus quottquot cure
bonus assumpseris xp̄o iuuāte ab ipsius
uoracissimis faucibus exstirpabis. Acu
ra itaq̄ꝫ pestilentialis febris ꝓmitus incho
ando rerum sex nō naturalium regimē an̄
scribam pro quo satis liq̄t aerem oi die cū
odorifero igne fore renouandum. Dein
cepsq̄ꝫ ad frigiditatē ꝛ tempatam hūidita
tem debes cum odoriferis alterādo redu
cere. habeas ergo cameras duas uel pl̄es
ꝛ in vna aere ꝑ ignem renouato atq̄ꝫ secū
dum exigētiam alterato portetur infirmꝰ
Et si possibile est ipse ter uel quater in tali
aere renouato omni die mutetur. Et si
aer ille fuerit septentrionalis ventis ex
positꝰ sicut ab illis libere ualeat euenta
ri salubrior adhuc erit iuxta sniam ras. li.
iiii. alman. c. de cautela egritudinuꝫ. ab v
no loco ad alium trāseuntium. inq̄t eiꝫ lo/
cumq̄ꝫ q̄ vento supest infirmi eliget. ꝛ ceta
Sꝫ qualiter aer renouādus atq̄ꝫ scd̄m ex
igētiam cum alterātibus corrigēdꝰ existit
respice sup̄ drā scd̄o c. d̄ aeris regie. Ibidē
namq̄ꝫ scd̄m quod hūeris intentōeꝫ res tā
simplices inueies q̄ꝫ compositas q̄bus ꝛ re
nouare aerem poteris ꝛ alterare. Et si in
aliq̄ ꝓpiqua villa qua sanꝰ aer existit īfir
mus statim accederet uel faceret se porta
ri maxie si in illa domo nullus alius ex pes
te fuerit defunctꝰ securiꝰ adhuc eēt q̄r re
nouādi aereꝫ cām nō hrēs sꝫ eēt tantūmo
do cum odorifer̄ alterandus. Preterea pti
cularis aspectus huiꝰ domus pōt esse talis
ut ip̄am hitantes ad infectōem pestilentia
lem disponātur. Et sic ꝓpter hoc interduꝫ
inficit̄ vna uilla ꝛ alia nō. Vn̄ nōnulli iam
ob hoc p̄ceperūt ut infecta domo vsq̄ꝫ ad
xl. dies nō hitetur Alii usq̄ꝫ ad sex menses
ꝛce. Et ego dico ꝙ non ē saltē usq̄ꝫ ad tre
menses inhitanda. Nam ille pestilētie ab
aspectu pticulari ꝓuenīetes ut plurimū ad
minus ꝑ vnā durāt signoꝝ triplicitatem.
Quāto tamē plus ad illā hitandum domū
distuleris tāto meliꝰ erit. Et q̄r eād domū
hitantes ut plurimū ntunt̄ regimie ꝛ eun
dem attrahūt aerem optimū remediū est.
ut cū vnus infirmat̄ alii fugiāt omēs ꝛ ma
xime existentes etatis complexiōis ꝛ ceta
In aeris ergo rectificatōe q̄ꝫ maxie debes
esse sollicitus nam cū euētatōni cā ad cor
cōtinue deferat̄ si debite correptus fuerit
maxia erit huius imitis morbo curatio.
Sed in hoc casu vnū generale circa omēs
res nō naturales hn̄ mēorie cōmitte. Naꝫ
sūt he res in suis qualitatibus disponēde
diuersimode scd̄m morbi eēntiam. s. tēpus
āni etatem sexum complexionem arteꝫ v
tūtem ꝛ repletōem ꝛ aerem. Oia eīm ista
scd̄m eoꝝ varietatem sex rerum nō natu
ralium regimen hꝫ diuersimode variare.
nam si pro oibus aereꝫ sp̄ equaliter ꝛ uno
modo disponens cibū ꝛ potū consimiliter
ꝑparans ꝛ vniformiter de aliis nō natura
libus rebus faciēs maximū errorem omit
tes tn̄ hoꝝ notitiam sup̄ drā scd̄a ꝓprius ca
pitulis scd̄m exigentiam clarius habuisti
His itaq̄ꝫ hitis ad cibi ꝛ potus regimen
deuenio.

P Ro quo nota ꝙ v̄tus in hoc ca
su ꝑ viam resolutōis maxie ꝓ
sternit̄. Ideo debemꝰ ꝛ si egritu
do q̄ꝫtumcūq̄ꝫ sit acuta ip̄m infir
mū persepe reficere nam ut dic auic. quar
ta p̄mi. ipse quoq̄ꝫ. s. medicus sp̄ sit sollici
tus de eo q̄d magis suspectum ē ꝛ est v̄tus
si fuerit ualde debilis aut egritudo si fue
rit multū fortis. ꝛce. Vn̄ in hoc cāu pluri
mi eoꝝ q̄ viriliter agūt ꝛ sup̄ illud come
dūt v. olent absoluūtur ꝛ viuūt. p̄ma quar
tiꝰ c. de cura febris pestilentialis. vn̄ genti
lis sup̄ illo passu inq̄t. ꝙ sp̄us sunt infecti ꝛ
cōtinue ab aere inficiūtur ideo cadit appe
titus ꝛ ꝓsternit̄ v̄tus quare egēt continua
restauratōe ꝛ spirituū renouatōe ꝛ ideo ra
sis quarto almāsoris c. de fe. pesti. Hac p̄
terea laborātes passione ad comedenduꝫ
aliq̄d sunt cogendum. ꝛce. Secūdum er
go v̄tutis tenorem sūt infirmi tales dietā
di. Nam si ꝯstans ualde fuerit poteris sub
tilius dietare ꝛ non aliculres ꝓsienses fun
dantes se sup̄ illo affoꝝ. p̄me pticule affoꝝ.
ad vltimas egritudines ꝛce. q̄r prima die
nihil dare iubent p̄ter paruꝫ aque frigide
aceto ꝯmixte. secūda v̄o ꝛ tercia die paꝝ

oſſe facte in colatura lentiũ cũ modico a-
ceto nã talit dietati ut ex dicti patere põt
ut plurimũ male ſuccedit. Et qr febriũ e-
tatũ regionũ cõplexionũ ⁊ ce. varietas in
cibo ⁊ potu habz dietandi modũ multipli
cit variare. Attẽde cõia cibaria que ſtatiʒ
ſcribã ⁊ his pticulariter vteris put diſcre
tõi tue videbit cõuenire. Cõueniũt igitur
pultes ex farina ordei. cõueniũt ⁊ tritici cũ
lacte amigdalaꝝ uel ſine ⁊ qr ſalſa ſũt iter-
dũ prebuliãt ⁊ abiciat pma aqua amigdo
li. ⁊ ſilia ſiliter cõueniũt. Et qr hec ut plu
rimũ cũ lacte amigdolaꝝ ſolẽt pparari ex
trahe tpm cũ aqua ordei. Et ſi hec nutri-
biliora facere uolueris i brodio galloꝝ nõ
dũ coeũtiũ uel pulloꝝ iuuenũ uel edi deco
qui facias ſʒ talia brodia cum lactuca cõti
nue ſũt alterãda vel endiuia cucurbita a-
cetoſa uel portulaca. ⁊ ſi in ſano tpe hec or
ta ſint multũ ſũt meliora. vel ſaltẽ colligã
tur iã rore cõſũpto uel habeas ſeia cõia in
notabili quãtitate ⁊ aliqualiter ↄquaſſata.
⁊ in pecia rara ligata buliãt cũ carnib⁹ ill
Et ſi inuſitatũ videat nõ vituparẽ ut i pe
cia liget modicũ ſãdaloꝝ ru. uel citrinoꝝ
⁊ modicũ cãphore cũ modico ſpodii cum
berberis quãtitate q̃ tibi videbit cõuẽire
Hoc eni ut patz brodiũ ⁊ carnes poterit al
terãt cũ hoc eti mirabilit ↄfortãt ⁊ tle bro
diũ ad oia decoquẽda fercula cõuẽiẽt atq
fiendũ cõtuſũ cũ quo etiã magis carnes ſic
alterate cõueniũt. Et ſi ipoꝝ brodiũ volu
eris exhibere bonũ cõſimilit erit. Sed ut
ſit magis nutribile facias carnes illas ẟco
qui uſq ad carniũ ſeparatõʒ ⁊ inter duo i
ciſoria uel aliter cõprimant ut tale brodiũ
tribuat in quo ſi paꝝ ſucci limonis citran
guli citri pomoꝝ acetoſoꝝ acetoſe ppucio
rũ viti agreſte vini berberis uel granatoꝝ
bulierit laudabili⁹ adhuc eſſʒ ul aceti paꝝ
Vel tale brodiũ qđ cũ oib⁹ ſuis fercul poſ
ſes facere cõmiſceri habeas gallinã iuue-
nẽ caponẽ faſianũ uel iuuenes pdices vel
carnẽ edinã ⁊ debẽt uolatilia ſine aqua de
plumari ⁊ interiorib⁹ abiecti in fruſta mi-
nuta quãtũ poteis totũ incidat poſtea po
ne in vaſe terreo bñ int⁹ vitreato uel am
pulla uitrea in qua põe aque acetoſe aque
roſ. aque violaꝝ. añ. ptes. ii. vini malua-
tici uel alteri⁹ albi bene odoriferi ptez. ſ.
⁊ ſcđm carniũ quãtitatez accipere addẽdo
ex ſuccis pdicti quãtitatẽ ſufficientẽ quib⁹
oib⁹ adde ſandaloꝝ citrinoꝝ cõquaſſatoꝝ
ʒ. ii. ſpodii. ʒ. i. croci. ℈. i. cãphore. ℥. ii.
uel ligent in pecia uel ſimul ex carnibus i-
paſtent et ducati. l. uel plures ponant cũ e
is in fundo vaſis. deinde vas illud diligẽ
ter obtures ſic tamen ut aliquid expiret.
poſtea in cacabo magno aqua repleta põat
ad ignẽ claꝝ ⁊ ſine fumo ipm cõtinuãdo ⁊
addẽdo cũ op⁹ fuerit aquã calidã ſic ut bu

liat indeſinẽter ⁊ hoc ſaltẽ p quatuor ul. v.
horas cõtinuet. deide ab igne remoto ca-
ro tota bene p ſtramineã cũ ſuo brodio qđ
in fũdo vaſis exiſtit exprimat ⁊ totuʒ uſui
reſeruet. Et poteris tale brodiũ ſcđʒ intẽ
tionẽ quã habueris diuerſimodie cõficere
addẽdo in eo uel minuẽdo put diſcretõni
tue videbit cõuẽire. De tali nãq brodio
in ſuis quibuſcunq ferculis tã i cõtuſo q̃
in aliis addere poteris ⁊ erit res in hoc ca
ſu maxime cõueniẽs ut patet. poteris ⁊ in
firmo ẟ ipſo exhibere ſimplicit. Nã michi
tale brodiũ ſcđm quã habui intentõʒ alte
ratũ ſingularẽ ſepe fecit honorẽ. Fiat etiã
alit brodiũ qꝫ aquã carnis de quo auctores
faciũt mẽtõʒ eẽ credo licʒ marcili⁹ p aquã
carnis aliud itellexerit ut ſtati dicet nã ac
cipiũt alas pulpas pectoris ⁊ lanciolas q̃
rũuis auiũ ſupraſcriptaꝝ oi amota pigue-
dine ⁊ cũ filo in aliquo pdictoꝝ vaſoꝝ pẽ-
dũt ſic qꝫ fundũ tãgere neqant cũ modico
aque ro. vini optimi ⁊ alic⁹ ex pnoiati ſuc-
cis p pus aſple ſʒ debẽt hee aque eẽ i pau
ca quãtitate ponẽdo in fũdo vaſis ſãdalos
ducatos ⁊ alia ut ſupra dimiſſo croco. ſ. ⁊
potes ponere paꝝ cãphore ⁊ in ãtiquo fri
gide cõplexiõis exñte malũ nõ eẽt ponere
paꝝ muſci. deide vas illud talit opturet.
ne ſpiret ⁊ in cacabo ut ſupra collocato p
v. uel. vi. horas bulire pmittãt ⁊ extracta
carne que uelut lignũ ſiccata pmãſit aqua
mirabilis vtuti i fũdo vaſis repit quã ſ haʒ
vulgares in ptib⁹ illis appellãt et ſi ipſius
duo uel tria coclearia mltiplicãdo ſpũs v
tutẽ mirabilit cõfortãt ⁊ ipaʒ ſolã uel cum
alio mixtã cũ quo uolueris poteris exhi-
bere. Aliqñ tñ aliter hãc aquã faciũt acci-
piẽdo quãuis ex volatilib⁹ ſupra dictis et
euiſcerata p quos diuidũt holos ⁊ ẽ mod⁹
Auicẽ. in de virib⁹ cordis. c. de aqua car
nis ſeu carniũ ⁊ cũ reb⁹ ſupra ſcripti in ua
ſe bene obturato poſtea aquã extrahũt ut
ſupra quã tñ imediate deſcriptã nõ laudo
Alii eti aquã illã faciũt ad alẽbicbũ uitreũ
cũ claro ⁊ lẽto igne quã ſi feceris ex alis ⁊
lãceolis ſolũ erit laudabilior amota oi pin
guedie ⁊ tu facias ut libet. Laudarẽ tñ ut
ueſica alẽbicbi in balneo marie locaret q̃a
vtus ignis in aqua derelicta minor mltũ
foret. Ex iſtis modis aquã cõficiẽdo aquã
carnis reputo. Marcili⁹ tñ in recepti ſuiſ
ſup pmã quarti. iu c. de regie vomit⁹ acci
dẽti in febrib⁹ ſic aquã carnis cõficit. ſ. ha
beat caro edina q̃ cũ lõgis lardõib⁹ iſiltret
⁊ ſcđʒ itentõʒ quã habueris cũ aqua ro. ui
no citonioꝝ uel alio cõſili ſepe aſpſa in ue
ru decoquat deide in colatello bñ coopto
paꝝ dimittat poſtea int duo inciſoria for-
tit cõprimat ⁊ qđ egredit aquã carnis ap-
pellat. Et ego puto poci⁹ hũc ſuccũ carnis
appellari cõdignũ eẽ ſʒ nõ ẽ de noib⁹ curã

duz tali ergo succo scd̃m tuã intentõz alte
rato utere si libuerit. Sz ut magistralius
fiat accipe quãuis ex auib⁹ suprascripti uel
carnẽ edinã ꝛ itus siue in corporib⁹ põe sã
dalos cãphorã ducatos ꝛ alia ꝑut supra te
docui ꝛ in veru debite cocta cũ igne sine
fumo extrae quẽ ĩfirmo solũ ul' cũ alio mix
tũ zucũ tribue ꝛ erit res mira i hoc casu.
Laudat etiã Ras. x. alm̃. c. allega. pultẽ ex
farina ordei cũ lacte acetoso factũ ꝛ lac a-
cetosũ sil'r quib⁹ vtere si libet. His itaq;
ferculis est vtendũ dũ sic debilẽ ac ꝓstra-
tã uirtutẽ cõphẽderis qua re focillata ad
alia cibaria magis nature assueta gradatiz
poteris deuẽire quoꝝ doctrinã supra drã
ii. in ꝓpis capitul' habuisti ꝛ tu uide ibi ꝛc.
Circa potũ bibat aquã ordei. ꝛ ut magi
stralius fiat in fundo vasis in quo coquit'
pone aliquos ducatos ul' laminã aureã ig
nitã in tali aqua facias extingui ꝑsepe ꝛ in
terdũ de tali infrigidata aqua in potu mag
nã quãtitatẽ sumere põt q: ꝓderit mirabi
lit' marie si iuuenis fuerit colericꝰ ꝛ in tpe
calido ꝛ ce. Nota tñ ꝙ si grã pot⁹ def hec
aqua debet aliq̃s ex sucis ꝓdcis misceri cũ
ea puta arãcii limonis berberis ul' alteri⁹
ꝓnoiati acetũ quoq; aq̃ ꝑmixtũ marie lau
dat' in hoc casu poteris ꝛ zuccũ ro. cuz aq̃
facere cõmisceri vel aliquã ex mixturis i-
feri⁹ describẽdis ꝛ in potu tribuere. Et si
febris illa pestilential' fuerit sf'atica ut cõti
git iterdũ licet raro vinũ albũ cũ aqua ro.
ꝑmixtũ marie laudat' in hoc casu. Poteis
ꝛ zuccũ ros. cũ aqua facere misceri uel ali-
quã ex mixturis inferi⁹ describẽdis ꝛ i po
tu tribuere. Et cuiuscũq; spẽi sit hec febris
si ṽtutẽ valde ꝓsterni cõcerneres da paꝝ
vini de meliorib⁹ q̃ͦ repit' puta uernacci-
nũ uel cõsil'e aqua ro. ꝑmixtũ q: spũs mlti
plicãdo ṽtutẽ potẽt cõfortat. Cũq; febris
ꝛ illa accidẽtia remittũt' gradati ad sanorũ
dietã accedas. His igit' de cibo ꝛ potu
breuit' expeditis pz q̃d de ianitõe ꝛ repletõe
dicẽdũ. nã sepe ꝛ paꝝ infirmo ẽ tribuẽduz
Supfluitates quoq; ꝑ ut te infra docebo
sũt educẽde. ꝓcures insup ĩfirmũ tuũ sẽp ꝓ
mittẽdo salutẽ ꝛ letũ ꝛ iteritũ ꝑ posse tene
re ꝛ ip̃z q̃bus sciueris modis a pestis ima-
ginatõe distrahere cũ ṽbis iocosis cãtilẽis
ac dulcib⁹ melodiis ut cũ cithara lira vel
aliis hmõi musicalib⁹ ĩstrumentis. De sõp
no ꝛ uigilia ꝛ si nõnulli eos ꝓcipiũt nõ dor
mire. s. ab itra venenũ ĩcludat'. Dico ꝙ si
hoc forsan cõueẽiret in ꝓma die nãli nisi flo
botamia fieri possit ꝛ aliqua stati describẽ
da añq; morib⁹ ↄfirmet'. postea tñ ad dor-
miẽdũ prouocãdi st' ne spũs ꝑ uigiliã nimi
uz resolnãt'. Et si antrax bubo uel carbũ-
cul⁹ in his febrib⁹ apparuerit ad uigilãdũ
infirmi cogẽdi st' nã cũ nã maz illã ĩtoxica

tã expellere conat' sõpn⁹ itra illã retrahẽs
talẽ opatõz ĩpedirz ṽs⁹ tñ aurorã paululũ
dormire debẽt ne vigilia fiat spirituũ reso
lutio. His hitis ad medicialia cõdecẽdo
que scd̃z febris uarietatẽ it' cõsil'ir uariãda
nã si solũ foret effimera ꝛ i corpe illo reple
tõz aliquã nõ ꝓcipias alterãcia solũ suffice
rẽt que ex dicẽdis ꝑ te eligere scies. Et si
fuerit hũoralis ꝛ ab aliquo proueneit q̃z a
sangnie eẽt illi hũores scd̃z doctrina aui.
euacuãdi. Si ṽo a sãguie fiẽda ẽ minucio
ac eti si hũores alios cũ sanguie ↄcerneres
erit sil'r fiẽda flebotomia. Sz nota cũ sta
ti ad ĩfirmũ egrederis añ oia aliq̃d unũ ex
infrascriptis pestis bezoarricis eidẽ tribuas
in potu ꝓmũ ꝛ supmũ ẽ. ℥. ʃ. uel. i. aq̃ su-
peri⁹ descripte drã. ii. tractatu. ii. c. iii. cũ
ʒ. i. alic⁹ ex puluerib⁹ ibidẽ descripti, ul' ℥.
ʃ. alicui⁹ ex illis cõfectõib⁹. Et si aquã illã
nõ hẽres da paꝝ uini aqua ro. ꝑmixti cũ il
lo puluere ul' cũ cõfectõne ꝛ ce. vel ℞. aq̃
ro. aq̃ scabiose. sirupi ꝺ acetositate citri ul'
de ribes ul' alicui⁹ approbati siru. añ. ℥. i
ʃ. misce ꝛ i potu tribue. ꝛ si poneres loco
aq̃ scabione aquã tormẽtille optia eẽt. Itẽ
recipe radi. tñici diptami gẽtiane tormẽtil
le morsus dyaboli accipiẽdo radicẽ ꝛ her-
bã sil' croci. añ. ʒ. i. fiat puluis de quo exbi
be. ʒ. ii. cũ uino aq̃ ro. ꝑmixto. Hũc nãq;
puluerẽ a quodã fide digno habui q̃ michi
retulit se nũq̃ alicui pestilẽciato stati a pri
cipio tribuisse q̃ nõ euaserit si flobotomia
ꝛ aliis scd̃z exigẽtiã fuerit bñ gubernatus
vñ ex igrediẽtib⁹ inspecti eũ puta mirabi-
lẽ fore in hoc casu ꝛ tu ip̃e utere audacter
Aui: ṽo i isto casũ stati dabat lutũ armenũ
cũ uino aqua ro. ꝑmixto ut ip̃e. ii. can̄. c. ꝺ
luto ar. testat'. et si tu hũc tribuere uolue-
ris facias sic. ℞. aque ro. ℥. ii. vini albi o
doriferi uel alteri⁹ bñ clari ꝛ subtilis. ℥. i.
boli ar. subtilissie triti. ʒ. i. misce ꝛ in potu
tribue. Et nota ꝙ si ĩfirmi tales potões e
uomerit signũ ẽ uenenũ i corde iã magnã
ip̃ssiõz fecisse quare stati cũ uiro uel alio o
re abluto aliã tribue pocionẽ ꝛ hoc facere
debes si euomerit si ṽo nõ i ꝓmis. iiii. die
h⁹ stomaco uacuo oi die bis vel ter. Ego
aũt nullũ adhuc uidi q̃ ꝓmã retinuerit po
tõz q̃ nõ euaserit. His pactis si morbus tibi
inducias dederit cões educ supfluitates si
natura ꝑ se nõ fecerit cũ clisteri vel suppo
sitorio cõi ne ad intra propt' flobotomiaz
rrahãt' deide stati fac flebotomiã. et q: so
lũ pestilẽtial' febris h' curã ponere itẽdo ad
opposita pestilẽcialia alit' nõ habẽdo respe
ctũ q: eorũ cura ꝑticularit' ĩfra deo iuuãte
ponet' Dico ꝙ si hec febris a sãguie proue
nerit stati de uena media flebotomãd⁹ eit
ĩfirm⁹ si se aliqualit' senserit aggrauatũ uel
a basilica si magis ab ĩferiorib⁹ ꝑtibus, vel

de saphena si magis de superioribus
partibus Et debz sanguis extrahi i nota
bili quantitate non tamen usque ad sin
copim ut nonnulli in hac cura precipi
unt si per sincopim proprie dictam in
telligant descriptam ab Auicen. vn-
decima tertii. tractatu secundo.c. de
sincopi.que est destructio maioris p-
tis et cetera . Et tales se fundant super
isto affforismo prime particule.que e-
geruntur non multitudinem conside
rari oportet et cetera. vbi Ipocras
dicit et vbi oportet ad defectionem
deducere. Et Galienus in com-
mento ibi Mirabiliter inquit exparti
sumus et maximum inuenimus iuua-
mentum scilicet in flobotomando usque
ad defectionem. Sed si per sincopim
intelligant lippotomiam quam quandoque
auctores accipiant pro sincopi. Et est
lippotomia defectio animositatis. Di
citur enim a lippos quod est defectus
e thimos animus quasi defectio animi
Dico quod flobotomia ad istum intellec
tum usque ad sincopi fieri potest et hoc
voluit ypocras et propter hoc forsan
dixit usque ad defectionem et non sinco
pim ut daret defectionem intelligere
lippotomiam et hoc voluit Galienus
Alii tamen dicunt infirmum debere
vsque ad sincopim scilicet pro lippoto-
mia uel defectione. Ex quo infero quod
Auerrois septio colliget . male medi-
cos cum arguit quod in cura sinochi natu
ra numquam euacuat vsque ad sincopim er
go medicus hoc facere non debet cum
sit nature minister. quod patet nam per
sincopim medici sincopim proprie dic
tam non intelligunt ut statim dictum
est de qua ut spero suum intelligebat
argumentum preterea nec argumen-
tum concludit Nam non sequitur hoc
natura non facit ergo illud medicus et
facere non debet quia si natura in ali
quo per crisim euacuando materiam
fuerit pigra illud medicus artificialiter
facere debet ut secunda quarti et in lo
cis quam pluribus auctores precipiunt.
Item si natura produxerit sextum di
gitum illum abstrahere deberem? quod
natura non faceret. et sic patet argumentum
tum non valere quod est validius quod
ipse facit. Sed et alia que ipse facit ibi
dem facilis est responsio ut patet con
sideranti. Sed his obmissis dico vt
supra quod fienda est flobotomia et alie cir
cumstancie conuenirent facere ipsam
vsque ad lippotomiam forsan non esset
inutile. Laudo tamen ut in hoc casu
pocius fiat secundacio ut voluit Aui

cen prima quarti. c. de cura sinoche .
Et si hec febris ab alio humore quam a san
guine prouenerit quem commixtum
sanguini iudicares egrum flobotomi
sare similiter facias. quod si propter eta-
tem aut aliud facere non posses ven-
tosas in spatulis secundum quod habes in
tentionem uel circa nates apponas per
me enim vicarie medie et secunde ba-
silice existunt ut est de mente Auicen .
vbi supra. c. de flobbotomia dictum est
His diligenter factis nota quod et si san
guinis in isto casu putrefactionem ab
aere venenoso vt plurimum recipiat
potest tamen ad hanc putrefactionem
recipiendam diuersimode disponi. quan
doque enim ab ipsa materia absque alicu
ius extrinseci admixtione puta colore
et tunc redditur debito subtilior aut
flecmatis aquosi et est aquosior debi-
to. aut grossi flegmatis et sic est debi
to grossior. hec si bene inspexeris sen
ties Auicen. voluisse prima quarti. c.
de febre sanguinis . et hec diuersitas
cognoscitur per sanguinis inspectio-
nes vt Auicenna ibi. c. de signis. hec
enim varietas habet curam aliqualiter
variare Et ideo si prouenerit ex sola
sanguinis putrefactione nulla alia al-
terius humoris admixtione copiosior
fiet ceteris paribus flobotomia quam facta
Et si venter fuerit stipticus cum infra
scripto clisteri leuiere poteris. vt ℞.
maluie blitis matrum molarum. an .
m. ii. fiat decoctio de qua accipe libram
vnam mediam in qua dissolue cassie
pulueris zuccari. an. ʒ. i. olei violati
ʒ. iii. salis comunis parum et fiat cli-
sterem Et si egritudo patiatur inducias
aliquam ex potionibus prebeas infra
scriptis. vt ℞. capillorum. veneris.
florum lupulorum. borraginis. buglos
se. violarum. an. m. ʃ. tamarindorum
ʒ. ʃ. prunorum. numero decem. fiat
decoctio de que accipe. ʒ. iii. in qua
dissolue manne vel cassie. ʒ. x. syrupi ui
olati. ʒ. i. et fiat potus quem per du-
as horas aute prandium tribue cali-
dum. Vel potionem de duobus gra
natis quam te docet Auicenna prima
quarti. c. de febre sanguinis vt ℞. a-
que zucca. ʒ. ʃ. fiat potus. Et si addi
deris. ʒ. i. syrupi violati melius erit.
hoc enim lenitiuum mirabile est in hoc
casu. hoc facto ad vlteriorem sangui-
nis putrefactionum prohibendam et in
ductam ventositatem remouendam
facias hoc. ℞. sirupi de acetositate ci
tri uel de ribes vel de suco acetose uel
de limonibus. ʒ. vi. aque acetose. aq

rosate. an̄. ℥. ii. vini granatorū. ℥. ß.
mediam. fiat iuleb aromatizatum cū
sandalis citrinis ve trociscis de cam
phora vel aliquo ex pulueribus ante
scriptis que sunt pestis bezeardica et
de tali sepe bibat cum aqua zuccari uł
aqua simpliciter cocta. potest etiā de
ipo bibere sine aqua quandocunq̄ ue
lit. Et si nullum ex supradictis sirupis
haberes pone. ℥. vi. zucari tabarzet.
loco siruporum addendo. ℥. i. aceti al
bi. Uel facias sic. habeas herbā ⁊ ra
dicem tunici diptami pinpinelle tor/
mentille de quibus ad elembicbum a
quum facias postea. ℞. aquarum su/
prascriptarum an̄. ℥. iii. aque scabiose
℥. vi. aque rosate. ℥. iiii. vini granato
rum. ℥. i. ß. aceti. ℥. i. alicuius de syru
pis suprascriptis ℥. vi. vel zuccari ta
barzet ⁊ tantūdem ⁊ fiat iuleb aroma
ticum vt supra. Uel facias sic ℞. suc
ci acetose. ℥. viii. suci borraginis bu/
glosse pomorum redolentium. an̄. ℥.
iiii. hebarum suprascriptarum an̄. ℥. i
aque rosate libram vnam. vini grana
torum. ℥. i. ß. aceti albi. ℥. ii. zucari ta
barzet libram vnam mediam. fiat iu/
leb aromaticum ut supra. Et si feceris
ipsum coqui ad spissitudinem sirupo/
rum cum quib⁹ postea libuerit aquis
poteris iulepizare ⁊ de ipo iulepizato
poteris. ℥. quatuor i potu tribuere in
aurora scilicet vt communiter faciunt
practicantes et erit digestiuum bonū
Et nota ut sepe dictum est ꝙ hec he et
alia ex quibus trahuntur succi in sano
aere colligi debent ⁊ debes sucos ac/
cipere eorum per prius facta residen/
tia. Uel facias sic ℞. sirupi de ribes
vel alteri⁹ ex pretactis. ℥. iii. aque ro
sate aque acetose an̄. ℥. ii. ß. aque tor/
mentille. ℥. ii. misce pro duabus vici
bus uel pro delicatis clarifica aroma/
tizando ut supra. Conuenient etiam
in hoc casu iuleb vltra marinū quod
cōmuniter papie tenere solent apote/
carii ⁊ interdum fit ab eis ⁊ interdum
portatur de damasco. Et si tu talē fa
cere volueris facias aquam rosatam
in qua pone camphore ⁊ parum mus/
ci ⁊ de tali aqua cum zuccaro tebarzet
iuleb facere poteris quod erit sat lau
dabile in hoc casu. Et nota ꝙ si pone/
res de sandalis rubeis ligatis in pecia
rara per prius in infusione illius aque
et postea expremens eos fortiter cum
aqua postea faceres iuleb redderetur
melius ⁊ magis coleratum ⁊ tu facias
si libet. Ex confectionibus vtere ma
nu christi cum perlis ⁊ si est diues faci

as omnes confectōnes deaurari. vel
vtere dyacorallis vł hac mixtura quā
faciunt communiter practicātes. ℞.
conserue rosarum borraginis buglos
se violarum. an̄. ℥. ß. conserue nenu
faris. ʒ. ii. manu christi cum perlis li/
bram mediam. fragmentorum omniū
lapidum preciosorū. ʒ. ii. alicuius ex
pulueribus bezoarticis. ʒ. ii. folioꝝ au
ri numero duodecim. fiat mixtura et
deauretur de qua sepe comodat atq̄
de ea bibat cum aqua frigida loco zu
cari rosarum. Uel facias sic. ℞. qua
tuor conseruarum suprascriptarū an̄.
℥. ß. conserue florum nenufaris. ʒ. iii.
zuccari albi vel manu christi cum par
lis. libram mediam. margaritarū. ʒ.
vnum. sandalorum omniū coralliorū
rubeorum. seminis acetose. corticum
citri. an̄. ℈. i. ossis de corde cerui. gra/
na. viii. spodii. ℈. ß. alicuius ex pulue
ribus sepe dictis. ʒ. ß. foliorum auri.
numero duodecim. fiat mixtura deau
rata qua vtere ut āte scripta. Et si uis
facere confectōem solidam accipe pul
ueres immediate ante scriptos ⁊ librā
vnam zucari dissoluti cum aqua rosa
rum et cum quasi coctum fuerit adde
in fine conserue buglosse. ℥. i. conser/
ue nenufaris. ℥. ß. ⁊ decoque debite.
deinde adde pulueres ⁊ fac confectio
nem in morcellis vel in modum opia
te ipsam deaurando. Et nota ꝙ si uis
aquam rosarum mirabilem pro consi/
milibus confectionibus. accipe aque
rosate ex rosis niuelstribus libras sex
vini violati vel alterius odoriferi. li
bram mediam. camphore. ℥. ß. musci
grana. iiii. abradatur camphora ⁊ con
quascetur muscus. deinde pone omia
in alembicho vitreo ⁊ debite lutato ⁊
cum lento igne ⁊ sine fumo aquam ex
trahe que semel aut pluries reiteret.
et poteris ipsā facere sine vino ⁊ mus
co et poteris alia addere uel diminue
re scd̄m intentōnem quam habueris
et sic habebis aquā odoriferam ⁊ cor
dialem pro ut volueris que erit mira
bilis in hoc casu. Itē posses aliter cō
fectionem facere sic. ℞. sirupi de ace
tositate citri uel alterius prenomina/
ti. libram vnam. ⁊ decoque vlterius
donec ad spissitudinem veniat oppia/
te cui adde pulueres suprascriptos et
fac confectionem deaurando ut supra
Auicen. ⁊ Rasis in trociscis
de camphora magnam habent deuo/
tionem quos precipiunt infirmis se/
pe tribuere in die Et quia sunt ut plu
rimum in appetitu prostrati in pulue

re tales trociſcoꝝ recipere nequeunt.
Accipe ergo de his. ℥. ſ. cum libra me-
dia. zucari diſſoluti cum aqua roſarũ
fac confectionem ſolidam uel cum ſy-
rupis fac in modum opiate ⁊ deaura
ut ſupra. Uel aliter accipe trociſcorũ
de camphora pulueris bezeardici pe-
ſtis an̄. ʒ. ii. zucari vel ſyrupi quantum
ſufficit et fac confectionem vt ſupra.
Et quia intentio tua eſſe debet in con
fortando cor tam ab intra ꝙ ab extra
vt tali impreſſioni reſiſtere valeat lau
dant auctores et maxime Raſis deci-
mo almanſoris. capitulo de febre pe-
ſtilentiali, ut eorum pectora ex ſanda-
lis camphora et aqua roſarum epithi
mētur. Et ſi magnum vides incendi
um ⁊ hoc vti velles medicamine faci
as ſic. ℞. libram vnam ſandalorum
omnium. an̄. ʒ. i. ſ. cāphore. ʒ. i. miſce
Ego autem plus laudo cor ſolum epi
thimare quod tamen in aliis febribꝰ
non peſtilentialibus materia exiſten-
te in ſpiritualibus regulariter fiendũ
non eſſet niſi materia tali per prius e-
uacuata. Sed multa facere cogimur
in tali febre peſtilenciali. Ideo ſi infir
mus magnum intus cauma non ſenti
ret facias ſic ℞. aque roſate libram v
nam. aque bugloſſe aque violarum a
que melliſſe. an. ℥. iii. ſandalorum om
nium corallorum utriuſꝗ roſarum reu
barbarum been albi et rubei. an̄. ʒ. i.
ſpodii corticum citri. an̄. ʒ. ſ. croci. ℈.
vnū. oſſis de corde cerui. ℈. i. fiat epi
thima cordi cum ſindone uel drappo.
de grana. Q̃ꝺ ſi magnum cauma i cor
de preſenſerit uel circa ipſum cor faci
as ſic ℞. aque roſate libram mediam
aque violarum. ℥. iii. aque bugloſſe.
aque nenupharis. an̄. ℥. ii. ſ. aceti. ℥.
vnam. ſandalorum omnium roſarum
rubearum ſpodii corallorum vtriuſꝗ
an̄. ʒ. i. corticum citri camphore. an̄.
ʒ. ſ. croci. ℈. i. oſſis de corde cerui ℈.
mediũ. fiat epithima cordi ut ſupra.
Sed nota ꝙ nunꝗ debes talia epithi
mata cordi infirmi actualiter frigida
approximare ſed drappum aliqualiter
expreſſum uel ſindonem in manu cali
da debes aliquantulum retinere vel
ad ignem paululum oſtendere ut actu
alis illa frigiditas aliqualiter mitiget
demum approxima cordi. Et etiam de
bes pariter odoramenta cōficere que
ſic facias. ℞. aque roſate ſuperius de
ſcripte vel cōmunis ſi aliam nō habes
℥. vi. aque violarum aque florum ne
nufaris an̄. ℥. iii. ſandalorum citrino-
rum. ʒ. iii. trociſcorum de camphora
℥. ſ. camphore. ʒ. ſ. muſci. grana. vi.
aceti. ℥. ſ. miſce ⁊ in ampulla repone
quam infirmus ſepe odoret uel ſpon-
giam vel ſindonem de grana intergaſ
quam in manu teneat ad odorandum
vel alius ſibi ſepe ad nares applicet.
Inſuper cum teſticuli ſuper totum ca
lorem reflectere habeant debes ipſos
cum aliquo epithimate confortare qꝺ
ſic facias ℞. vini maluatici vel alte-
rius albi bene odoriferi. ℥. ii. aque ro
ſate. ℥. viii. muſci. granum vnum. mi
ſce Et pecia intus madefacta ac ali-
qualiter expreſſa teſticulis applicetur
que deſiccata iterum remouetur. Sis
igitur bene diligēs circa iſta. tales e-
nim moras non patitur quibus ſollici
te ac ordinate preparatiſ ⁊ approxima
tis ſi materiam euacuandam indicaue
ris facias ſic ℞. capillorum veneris.
florum borraginis bugloſſe violarum
lupulorum. an̄. ma. mediũ. prunorum
numero decem. tamarindorum. ℥. i.
fiat decoctio et ſi aliquas partes cole-
re adhuſte cum ſangnine fore permix
tas concerneres vt eſt veriſimile pa-
rum epithimi in fine quaſi decoctio-
nis addere poteris. de qua accipe. ℥.
tres medias. in qua diſſolue māne vel
caſſie. ℥. i. dyaprunis nicolai ſine ſco-
monea ʒ. vi. uel. ℥. i. vel dyacotolico
nis deſcriptione cōmuni. ℥. mediam
vel. ʒ. vi. ſyrupi uiolati. ℥. i. fiat potꝰ
uel da decoctionem fumi terre deſcri
ptōne meſue. Et nota bene has do-
ſes augere uel minuere ſcđm uirtutis
tenorem ⁊ alias circumſtantias in ex
hitioue ſolutiuorum requiſitas quas
bene memorie recōmitte. Et inter ce
tera caue ne eadem die duo exhibeas
ſolutiua ne ad aliud deuenias incon-
ueniens ad quod nonnulli deueniunt
moderni qui videntes ſuum ſolutiuũ
ita citam uellent operatōem non face
re exhibent ſecundũ cum quo non ſo-
lum humorem quem querunt inter-
dum euacuant ſed cum hoc animam.
Ideo dicebat Auicen. prima primi. c.
quinto. duas preterea medicinas vē-
tres ſoluentes in die vna coniunge-
re eſt timoroſum ⁊ extra rectitudinem
Et ſi infirmus tuus pocionem recipe
re non ualeret facias ſic ℞. dyacatali
conis. ʒ. vi. uel dyaprunis ℥. i. zuca-
ri albi quantum ſufficit ⁊ fiat bolus et
deauretur. Si vero coleram cōmixtā
ſanguini iudicares dare poteris con-
fectionem de manna ſupraſcripte. ʒ. ii.

vel electuarii de succo rosaruz tantũ-
dem. vel da aque fructuuz uel decoc
tionis capillorum veneris mesue. ℥.
iiii. plus uel minus scd̃m quod vide-
tur conuenire. Aliud si opus fuerit se
cunduz exigentiam solutiuum adden
do. vel pone si sanguinem per admix-
tionem flegmatis interdum concerne
tes in. ℥. iiii. alicuius ex decoctioni-
bus suprascriptis turbit. ʒ. i. zinzibe-
ris. ℈. i. et per diem in infusione per-
mitte deinde aliqualiter calefacta for-
tem fieri facias expressionem. cui ad-
de. ℥. i. manne uel cassie. vel da. ʒ v-
nũ pillularum de yera simplici galieni
Et si forcius. ʒ. i. pillularum cochia-
rum almansoris sed in omnibus hiis
sit aloes lotum quia melius erit. Vel
facias sic ℞. turbit. ʒ. ii. zinziberis. ʒ
medium. agarici. ʒ. i. ʃ. salis gemme
spice nardi. añ. ℈. ʃ. fiant pillule cum
zucco rosaruz. dosis est a. ʒ. i. vsqꝫ ad
ʒ. i. ʃ. Si autem hec febris a colera ꝓ
uenerit erit rarissime interpollata sed
semper uel ut plurimum tertiana con
tinua uel causon et cum hec colera in
venis propinquis cordi putrescat. Et
si talis febris propter colere varietatẽ
haberet curam aliqualiter variare fa
cias tamen ꝓ ut infra te docebo quia
tuo infirmo deo dante bonum erit.
nam siue sit colera pura que putrefiat
propter causam existentez in ipsa sine
nota que fit ex admixtione melanco-
lie ut habetur prima primi capitulo ꝺ
humoribus vtere tamen sex reb⁹ nõ
naturalibus ut supra descripsi. et si co
lera siue flegma salsuz a quo potuit ta
lis febris prouenire commixtuz sang
uini iudicares ꝙ ex vrine grossicie atꝫ
intensione percipias. facias ergo ut su
pra flobotomiam sed non ita copiosã
ut fecisti precedentem cũ sanguis fre-
num colere existat: et a quouis humo
re proueniat uirtute et ceteris consẽ-
tientibus flobotomiam fieri laudo in
tali febre maiorem tamen uel mino-
rem scd̃m ꝙ humores videris cum sã
guine commisceri Unde tanta istis tẽ
poribus in tali casu reperitur in flobo
tomia confidentia ꝙ infirmi floboto-
mati semi liberatos se iudicant atta-
men in flobotomando semper auisa-
tus existas Nam ipsa debite facta est
huius morbi cura potissima. Infirmo
ergo flobotomato si a colera pura uel
minoris fame febris ꝓuenerit hiis ute
re que ponuntur in cura febris a sang
uine colere permixto flegmate curaz

notaui. Sed solutiua debent aliquali
ter uariari nam in prouemente a cole
ra pura facias sic. ℞. capillorũ vene
ris uiolarum florum lupulorꝫ an. quã
tam partẽ ma. uni⁹. prunorũ iuiuba
rum añ. numero. viii. sebesten tama
rindorum liquiritie rase. añ. ʒ. iii. fiat
decoctio ꝺ qua accipe. ℥. iii. ʃ. in qua
dissolue manne uel cassie. ℥. i. electua
rii de succo rosarum. uel confectionis
de manna. ʒ. ii. syrupi violati. ℥. i. et
fiat potus. vel facias sic. ℞. reubar-
bari. ʒ. ii. spice grana sex. infunde in a
qua lactis uel aqua endiuie. ℥. i. ʃ. vi
ni albi. ℥. ʃ. stet saltez per horas octo
in infusione. deinde facta expressione
adde manne uel cassie dissolute cuz an
te dicta decoctõne. ℥. i. syrupi vio lati
℥. i. et fiat potus ut supra. vel facias
sic. ℞. corticum mirabulanorum citri
norum. ℥. i. infunde in aqua lactis cuz
modico mellis et per diem naturalez
in infusione permaneat. Deinde fac-
ta expressione adde cassie uel manne.
℥. i. syrupi violati. ℥. i. et fac pocionẽ
Ille due infusiones sunt solutiua be-
ne domestica ⁊ benedicta quibus vte
re si placet. Si autem peruenerit a co
lera minoris fame que fit per admixti
onem melancolie in se genite uel pro-
uenientibus ab extra omnibus similiꝝ
vtere suprascriptis. sꝫ loco electuarii
de succo rosarum uel confectionis de
manna potes vti confectõne hamech
mesue ⁊ loco mirabulanorum citrino
rum mirabulanis indis. Et si infirm⁹
pocius pillulas appeteret facias sic.
℞. pillularum de reubarbaro pillula
rum indaruz. vel de lapide lazuli me
sue añ. ʒ. ʃ. fiant pillule septem. Et si
bolum appeteret facias sic ℞. confec
tionis hamech electuarii de suco rosa
rum. añ. ʒ. i. ʃ. zuccari albi quantum
sufficit ⁊ fiat bolus et deauretur. Et si
proueniret a colera nota quia citrina
uel uitellina quod tamen raro contin
git et rarius a flegmate nisi salsum fu
erit. posses in suis iuleb uꝉ syrupis ad
dere aquam mellisse ⁊ buglosse in ma
iori quantitate ac uti syrupo de corti-
cibus citri. Et super cor primum de-
scriptum epithima ponere tamen ita
frigidum ut secundũ non existat neqꝫ
tunc in corde tanta debet esse calidi-
tati intensio et vniuersaliter potes fa
cere totum regimen ad minus frigi-
dum declinare et adhuc minus in fe-
bre a flegmate prouen ente. Et si eua
cuatõe indiges utere electuario indo

vel dyasinicõne vel infusione de tur-
bit supra scripta. Et etiam in hoc ca-
su conueniunt pillule aggregatiue me
sue. Et si hec febris a flegmatum pro
uenerit varietate in cura varietatem
maximam reciperet propter flegma-
tum varietatem. Sed a quocunqꝫ ꝓ
ueniat flegmate facias vt immediate
dictuz ē. et de his sic breuiter transeo
Naz febris pestilentialis rarissime ut
dictuz est interpollata reperitur quia
materia ipsam efficiens in corde ul' ue
nis sibi propinquis semper uel ut plu
rimum putrefit cuius fuligo ad cor cõ
tinue proueniens febrem causat con-
tinuam. Et hec materia ut plurimum
est sanguis uel colera adhusta vl' fleg
ma salsum raro colera rubea ⁊ rarissi-
me flegma. Et ideo pro cura talis fe-
bris sufficiant que dicta sunt. nec mi-
reris si hic pro ut in cura talium febri
um puta colericarum, flegmaticarum
et melancolicarum in proprijs capitu
lis in tractatu quem de febribus com
posui digestiua appropriata non posu
erim. nam cuz materia qnecunqꝫ sit il
la in febre pestilentiali in corde ul' ue
nis propinquis ut plurimum putre-
fiat maxime in eo intẽcio semper exi-
stat ut patuit supra. capitulo de signis
Et ideo cum hec materia existat uene
nosa venenositati principaliter inten
dimus atqꝫ caloris extinctioni quod
potissime fit cum descriptis in illo ca
pitulo de digestiuis. Sec⁹ tamen exi
stit de solutiuis ideo illa descripci et
non digestiua. Et si hec febris pestilẽ
tialis solum fuerit effimera vt non-
nunqꝫ accidit pro ut supra dictum est
Exhibita prima pocione bezoardica
vt in alijs dictum est de cardiaca ve-
na dextri brachii vel si in toto aderit
replecio statim fieri facias flobotomi
am que per talem enim aliqualiter sã
guis euentatur atqꝫ spiritus refrige-
rantur. Et si replecio in toto non ad
erit cardiacam sinistram incidere faci-
as. per hanc enim vapores cordis et
arteriarum calidi potẽter educuntur.
vt sensit Auicen. decima tercii. capi-
tulo de cura asmatis in illo paragro-
fo. In asmate autem et in constrictio
ne hanelitus vti dixit ꝙ melior sit illa
que fit in latere sinistro. Et licz Mar
cilius ⁊ Gentilis suppleant ibi basili
cam fore incidendam. Credo tamen
Auicen. pocius cardiacam intellexisse
cum magis ad cor perueniat ex direc-
to ut patet in anhotomia facias ut li
bet. Deinde si opus est et dederit in-
ducias quod raro contingit ut facias
lenicionem siue clistere. vel aliquam
prebe ex pocionib⁹ lenitiuis supra de
scriptis ⁊ maxime cõuenit que de duo
bus fit granatis. Deinde vtere confe
ctionibus syrupis epithimatibus iu-
leb ⁊ alijs que in cura febris prouenië
tis a sanguine in se corrupto descrip-
ta sunt. Et hoc tantum de cura febris
pestilentialis dictum sit Nam curam
bubonis quam nulli particulariter
descriptam inueni cure huius pe-
stilentialis febris vt ipsam immedia-
te describam finem michi iussit impo-
nere ad laudem illius crucifixi ihesu.
qui sit benedict⁹ in secula seculoꝝ amẽ

Capitulum quartum de cura bu bonis.

Nunc autem curã bu
bonis ꝓ ut pestilenti
alis existit christo au
xiliante describam.
Est igitur sex rerum
non naturalium pro
ut in precedenti capi
tulo dictum est regimen obseruandũ
Deinceps que ad medicamina condes
cendens primo et ante omnia potio-
nem ex suprascriptis aliquam infirmo
tribuas bezoardicã postea uero ad flo
botomiam statim accedas hore electõ
ne alia non expectata. Et primo vir-
tutem infirmi bene conspicias. Dein
de que et qualis sit hec febris que tale
comitat apostema puta an sit effime-
ra sanguinea colerica, flegmatica vel
melancolica et an multe aut pauce exi
stat intensionis et angustie Ulterius
in quo loco fuerit ipsuz apostẽa an .s.
i emũtorijs cerebri cordis vel epatis
His itaqꝫ consideratis consentiente
virtute et alijs ad flobotomiaz requi
sitis ceteris paribus fienda erit copio
sior febre existente sanguinea ꝙ ali-
qua alia ut supra dictum est. Bubo-
ne itaqꝫ in emunctorijs cerebri existen
te quia scilicet sub auribus cephalicaz
eiusdem partis statim incidi facias in

brachio vel in ramo eius qui est supra
manum inter pollicem et indicem.
Quod si subtus gulam extiterit facta per
prius incisione cerebri sephalice lingue
venas flobotomare maxime proderit
Si autem in subascellis bubo euene/
rit eiusdem partis venam mediam fa
cias flobotomari. Et si in vnguibus aut
in partibus erit inferioribus et veri
pudibunda aut exterioribus. Si in in
ferioribus saphenam que est in parte
domestica pedis multum manifesta re
peritur icidi facias. Et si in aliquo oc
cultaretur eius ramus qui est inter pol
licem et sibi proximum incidatur. Si
autem fuerit in exterioribus sciatica
vena que est in exterioribus pedis p/
tibus supra cauiculam reperitur flobo
tometur. Et si occultetur ramus eius
qui est inter minimum et eius proxi/
mum incidatur. Et si virtus et alia cō
senserint in isto casu facere flobotomi
am usque ad lippotomiam vel defectio
nem ut in precedenti capitulo dictum
est vbi bubo extiterit per vtile val/
de erit. vel saltem fieri facias secunda
tionem nec vllatenus tardanda ē flo
botomia. Cum eni natura ab hac ma
teria venenosa membrorum aliquod
principale presenserit infectum sang/
uinem illum intoxicatum ad eius emū
toria mādare conatur quare si eo tūc
feceris flobotomiam nature duo ma/
gna sequuntur iuuamenta. Primum
quia sanguis ille trahitur a principali
versus eius emuntorium quod etiam
natura facere conabatur. Secundum
si ipsam feceris copiosam pro ut vir/
tute consentiente fieri debet natura
ipsa multum exhonoratur. vnde sup
materie residuum ad benignum redu
cendo potentior multum existit. Et
caue ne aliter vel alio modo quam dictum
est fieri facias flobotomiam nam si i e/
muntoriis cerebri fuerit apostema et
cardiacam verbi gracia vel basilicam
flobotomaueris ad cor uel epar sang
uinem illum traheres intoxicatum.
Et si fuerit in subascella dextra et car/
diacam flobotomaueris sinistram ad
partem sanam venenum attraheres.
Et si in iguinibus et basilicam incide
res quamuis a loci minera sanguinem
minueres versus tamen ipsum epar
sanguinem attraheres intoxicatū qui
versus eius emuntorium mittebatur

Incide ergo sciaticam uel saphenam.
quia in attrahendo naturam iuuabis
cum quo etiam illius per ignobilia lo
ca fiet attractio. Ex quibus patet quod
in isto casu errorem committere in flo
botomia est causa perditionis infir/
mi. Si autem etas uel aliud floboto/
miam impediret pro emuntoriis cere
bri super collum. Et pro emuntoriis
cordis super spatulas apponi vento/
sas facias cum scarificatione. Pro e/
muntoriis vero epatis super nates
vel non male faceres si super curuatu
ram poplitis apponeretur uel super cal
caneum attrahit enim mirabiliter ab
illis partibus vt Auicenna vigesima
prima tertii. capitulo de cura retenci
onis menstruorum. Et Rasis nono
almansoris eodem capitulo. Per flo
botomiam itaque seu per ventosas vt
docet sanguine extracto cor tam ab in
tra quam ab extra confortare procures sic
vt se contra tale venenum defendere
valeat. Utere ergo pocionibus illis
bezoardicis iulebclisteribus et aliis
lenitiuis. Epithimatibus confectioni
bus et aliis pro ut in capitulo imme/
diate supra scripto te docui. Quantū
vero ad localia huic buboni applican
da generale mandatum est vt nunquam
repercussiuum in talibus apponatur
sed pocius in attractione materiei ad
hunc locum quibus modis comodi/
us fieri poterit est iuuanda natura.
Juxta sentenciam Auicen. tertia quar
ti tractatu primo. capitulo de aposte/
matibus accidentibus in glandulis.
Facias ergo sic. Accipe vnum cepe
duo uel tria scđm exigentiam et de par
te eius superiori aliquid abscindas in
cuius medio aliquam postea facias cō
cauitatem quam tyriaca repleas opti
ma. Deinde capitellum quod absci/
disti superpone et totum super pru/
nas decoqui permittas debiteque coc/
tum pistetur et more emplastri super
bubone ponatur. Hoc enim ad se ue
nenum trahit attractumque perimit.
quare si flobotomia et alia debite fac/
ta fuerint qui emplastro hoc vsus fue
rit christo auxiliante liber euadet. Ce
pe enim super morsuram canis rabidi
emplastratum et plurimorum aliorum
venenosorum animalium venenum
ad se trahit attractumque interficit. vt
Auicēna tertia quarti. Et alii phisici

pertractantes de veneno ipso ꝙ maxime vtuntur. Tyriaca insuper contra
venena omnia ualet vt Auicen. quinto canone. proprio capitulo. Et hoc
idem omnes alii in suis laudibus testantur autores. Sed arnaldus de uilla noua ⁊ parisienses qui ipsum sequūtur statim me reprehenderent dicentes ꝙ tyriaca extrinsecus emplastrari non debet quod sic probatur nam caseo intoxicato superposita pellit a se venenum vt experimento monstratur. Si ergo super bubonem posueris ad se non trahit venenum immo versus cor uel aliud principale membrum pellet cuius oppositum querimus in hoc casu quare scd̄m eos super talia apostemata qualitercūqꝫ approximantes peccatum mortale committunt. Pro responsione ad ista nota ꝙ tyriaca habet virtutem quodlibet interficiendi venenum, quod patet experimento etiam per Auicennā quinto canone. capitulo de trociscis vipere. vbi inquit ꝙ caro viperarum habet virtutem venena interficiendi et ut tyriaca eandem virtutem obtineat in eius ingrediuntur compositione. Et propter hoc nonnulli dixerunt ꝙ si quis venenum a tyriaca in caseo pulsum sumeret non noceret. quia tyriaca impellendo ipsum sua expoliatur venenositate. Secundo nota ꝙ tyriaca qualitercunqꝫ sumpta potest altero duorum modorum venenuꝫ corrumpere. Uno modo ut ipsuꝫ ad se trahat sicut magnes cā exēpli attrahit ferrum attractumqꝫ perimit sic ut amplius virtutem non habeat venenosam. Alio modo ut venenuꝫ a se pellat ⁊ expellendo corrumpat sic vt sensibiliter amplius virtutem veneni non obtineat ⁊ cetera. Q̄ si primo modo dico ꝙ super bubone vel morsura venenosa emplastrata venenum vbi fuerit intra corpus ad se trahit attractumqꝫ perimit. Nec de hoc admirari debes quia medicina solutiua sub vmbilico emplastrata ventreꝫ soluit vt nonnunꝙ de mercuriali pueris sub vmbilico emplastrata experimento cognoui. Hoc etiam videtur esse de mente Mesue in suo de cōsolatione medicinarum. et in antidotario. vndecimo capitulo de vnguento de artaita magno quod ad uentreꝫ soluendū emplastrare docet super uentrem uel stomacum. Hoc idem dixit expressius Haly tertio tegni. cōmento illius partis Antipistos vero communis ⁊ cetera. vbi inquit. Et nobis quidem preparatur ut ponamus medicinam in eo quod est sub vmbilico et attrahet humiditates a corpore. Et ut ponatur medicina sub pede ⁊ attrahet a capite. Et ego experimentaliter uidi in quodaꝫ phisico illustrissimi domini mei ducis laubaudie per quasdā pillulas quas ab apoteca uiqꝫ ad domuꝫ in manu detulit ⁊ infra horaꝫ uētrem eius taliter laxauerunt ac si eas ꝑ intus recepisset. Patet ergo si tyriaca attrahit ad se uenenum et attractum corrumpit qualiter exteri⁹ emplastrata conueniat. Si secūdo modo scilicꝫ ꝙ uenenum a se pellat ut patet experimento de caseo. et per Auerroim nono colligꝫ. capitulo de carne tyri. ubi inquit ꝙ caro tyri pellit uenenum ad cutim. et idem ponit Serapio in suo de simplicibus. capitulo de carne tyri Dico ꝙ pellendo uenenum ipsuꝫ corrumpit aliter enim super morsuraꝫ canis rabidi ⁊ mustele tiriaca emplastrata interius uenenum iniceret sed ipꝫ non corrumperet cuius oppositu ꝫ patet experimēto per auicen. sexta quarti. c. de morsu mustele ubi iubꝫ super ipsius morsurā ⁊ etiam canis rabidi tiriacam ēplastrari. inquiēs ꝙ est iuuatiua statim sanans ⁊ cetera. Ex quib⁹ patet quid ad experimentum de caseo sit dicendū. Uel potes dicere ꝙ tiriaca exterius emplastrata ⁊ in uaporem cōuersa statim cor a proprietate petit uel aliud principale membrum a quo materia bubonis destinatur. Cumqꝫ ibi fuerit uenenum a se pellet ⁊ sic a tali ueneno principalia membra defenderet ⁊ per cōsequens non incōuenit ut exterius emplastretur. licet forsan per prius fortius operet͛. Sed in isto casu timem⁹ ne nimiā induceret calefactōeꝫ. Sꝫ qualitercūqꝫ tiriaca uenenū corrūpit siue attrahēdo siue fugando utere hoc ēplastro Quidā illitterat⁹ cirurgic⁹ magn⁹ tn̄ expimētator anno pterito i desinatu tpe magne pestilētie si i pncipio ad infirmos pueniebat facta flobotomia ⁊ ēplastro isto supposito fere oēs sanabat. Aliq̄ etiaꝫ iterdū hoc ēplastꝝ pparabat q: optato cepe ⁊ tiriaca imposita parum adiungebat aceti ut supra coctuꝫ totum exprimebat.

Sucum qui inde egrediebatur infir-
mo potui tribuebat residuum uero su
per apostema ponebat et ut plurimuz
sibi bene succedebat quod iatis extitit
racionale. tyriaca enim ut statim dic-
tuz est mirabiliter confert in hoc casu
preterea cepe comestū in stomaco hu
morem generat plurimum frangentē
nocumentum venenoruz ut supra di
ctum est. Acetum vero duo facit iu-
uamenta. primum cordialitate ad cor
virtutem illorum deducit. Secundū
iuuamentum eius est quia frigiditate
sua tyriace et cepe caliditatem remit-
tit. Et sic patet in hoc casu pocionem
hanc maxime conuenire. Sed lauda
rem ut sic faceres ℞. suci suprascrip-
ti. ʒ. ʃ. aque acetose uel rosate syrupi
de acetositate citri uel alterius appro
priati. an̄. ʒ. i. misce ⁊ a principio sta-
tim in potu tribue. Est enim huius
immitis morbi bezoardicum ⁊ postea
facias flobotomiā et pone emplastrū
et aliis vtere ut supra scriptum est.
Alii taliter vtuntur emplastro cuius
virtus est venenum ad se trahere at-
tractumq̄ perimere sic ut ad cor uł ad
aliud principale membrum amplius
nequeat reuerti. vt ℞. valeriane li-
bram mediam. radicum ebuli. ʒ. iii.
radicum simromon. ʒ. i. et est simro-
mon species apii cuius cortex ut iquit
Symon ianuensis habet odorez mir
re. vnde simromon dictuz est et her-
ba illa multum vtuntur romani in co
mestione et si de hac non reperies po
ne radicem apii licet non sic conueni-
at vt inquit Auicen. secundo canone
capitulo de apio. paragrafo. Aposte-
ma et hothor vbi symō ⁊ simromō ap
pellat quod magis asserit in apostema
tibus conuenire q̄ apium ⁊ cetera.
Buliant ergo radices in aqua dulci.
deinde fortiter pistentur quibus ad-
de olei camomillini in quo dissolutuz
sit parum cere. ʒ. i. ʃ. puluerisentur
puluerisanda et fiat vnguentum non
nimis molle de quo latem bis in die
naturali super apostema ponatur. Et
nota q̄ aliqui loco radicis valeriane
ponunt radicem diptami et credo q̄
magis conueniat in hoc casu vt habe
ri potest a Serapione in suo de simpli
cibus. capitulo de diptamo. paragra-
fo Diascorides. ⁊ cetera. Uel facias
sic et est eiusdem virtutis cum illo.

℞. radicum diptami. ʒ. iii. radicum
nasturcii. ʒ. i. radicum ebuli. ʒ. ii. ce-
pis albi. ʒ. ii. ʃ. coquantur radices in
aqua et cepe sub prunis. deinde pistē
tur q̄b⁹ adde olei camomillini. ʒ. vi.
rasine pini. ʒ. ii. seminis vrtice. ʒ. i. ʃ
cere quantum sufficit ⁊ fiat vnguentū
quo vtere ut ante scripto. Uel facias
sic et non est minoris virtutis q̄ ali-
quod suprascriptum. ℞. ceparum co
munium. ʒ. iiii. cepe squille. ʒ. iii. ca-
lamite origani ysopi sicce. an̄. ma. ii.
conterantur et ponantur omnia in lix
iuio ad buliendu3 donec possint pista
ri quibus postea adde armoniaci gal-
bani serapini costi. an̄. ʒ. ii. ʃ. glutinis
albotin uisci et mellis quantum suffi-
cit et cum pauca cera fiat vnguentum
vel sine cera et fiat emplastrum hoc e
nim attrahit humiditates venenosas
ex profundo et attractas perimit vt
patet si quis ingrediencia diligenter
examinauerit. Alii vero emplastrum
tale superponunt. ℞. dyaquilon. ʒ.
duas armoniaci galbani an̄. ʒ. mediā
incorporentur et fiat emplastrum.
Nonnulli vero premissa flobotomia
et aliis pocionibus sanguisugas super
apostemata ponunt et est mirabile et
ego vidi. Alii vero culum galli de-
plumatum et tanto sale salsificatum et
si moritur alium statim apponunt et
in primo die hoc faciunt incessanter.
et debet rostrum galli vicissim clausū
detineri ut cogatur aerem per culum
attrahere. Alii autem ventosas sine
scarificatione vel bene pauca. Alii ve
ro cum magna et bene profunda scari
ficatione. Nec ista iuxta doctrinam
Auiceune tercia quarti. allegato capi
tulo. scilicet de apostematibus accidē
tibus in glandulis videntur irracio-
nabilia dum dixit Nam si fuerit scd̄m
semitam expulsionis a membro prin-
cipali tunc non oportet vt prohibea-
tur omnino immo attrahatur ad mē-
brum quacunq̄ attractione est possi-
bile etiam cum ventosis et cetera.
Alii autem ad illam eandem intensio
nem supponunt emplastrum quod sic
fit. ℞. ficuum siccarum numero duo
decim. salis nitri. ʒ. mediam. fermen
ti acris passularum ab arillis munda-
tarum. an̄. ʒ. vnam. olei camomillini
quantum sufficit ⁊ fiat emplastr̄ quod
tepidum supponatur. Alii tamen sta-

tim a principio cauterium potentiale
faciunt vel actuale deinde mundifica
tiuis et incarnatiuis vtuntur pro vt
infra te deo dante docebo et in hiis
bene succedit ꝙ maxime in robustis.
Nam de natura cauterii est ad locuꝫ
materiam attrahere. Et cum natura
ad locum illum materiam mittere in
tendat venenosam patet per cauteriū
immittendo iuuari nonnulli tamē pa
risienses ista cauteria multum vitupe
rant timentes ne virtus propter do-
lorem quem faciūt prosternatur quod
in corporibꝰ debilibus ⁊ delicatis ue
rum esset sed in robustis premissa flo-
botomia et aliis ⁊ cetera proderit in-
faillanter. Uidi namqꝫ quendaꝫ fabrū
chiamberiaci qui cum tenaculis cādē
tibus sibi bubonem in inguine existē
tem cauterizauit et liber euasit quare
in corporibus premissis vtere si libet
Et si vis vtere cauterio potētiali fac
infrascriptum cum quo quidam cirur
gicus in isto casu mirabilia faciebat et
in breui tempore suam perfecit opera
tōnem vt ℞. calcis viue libras tres.
sode libras. ii. cinerum cribratorum.
libram vnam. fiat puluis de quo fiat
lixiuium tantū in vase vitreato vel e
neo consumere permittas ꝙ in lapidē
conuertatur et statim in ampulla vi-
trea bene clausa reponatur alias eniꝫ
uiso aere immediate in aquam cōuer
titur Et dosis sit quantitas ciceris vel
parue auellane. Uel facias sic et est e
iusdem virtutis cuꝫ primo. vt ℞. cal
cis viue. libras. ii. cineris cribrati.
aluminis rocche añ. libram mediam.
de quibus fiat lixiuium ⁊ tantundem
in lapideꝫ conuertatur ut primū quo
similiter ut primo vtere. Procures
ergo modis omnibus quibus potes
venenum illud extinguere ipsumqꝫ si
militer attrahere cuius extractionem
ex accidentium quietatōne cognosces
quoniaꝫ infirmo iocunditas sequitur
lenitas et quies siue illa extinctio fiat
per pociones bezeardicas siue per em
plastra siue per vnguenta et illa superꝫ
omnia laudanda sunt in isto casu siue
fiat per sanguisugas siue ventosas si-
ue cauteria. Et hec extinctio quan-
doqꝫ accidit in prima die ⁊ in secunda
et quandoqꝫ in tertia. quare donec in
firmum alleuiatum persenseris approxi
matōne talium non desistas et maxi-
me pocionum unguentorum siue em
plastrorum. Quibus omnibus diligē
ter paractis si opꝰ sit ad ulterioris hu

ius apostematis maturationem deue
nire. Accipe radices maluauisci in a-
qua dulci bene coctas amoto per priꝰ
interiori trunco que fortiter pistetur
et de his accipe libram vnam. mucil-
laginis ficuum quindecim. farine fe-
nugreci libram mediam et totum insi
mul decoque donec ad debitam veni
at spissitudinem et fiat emplastrum.
Uel facias sic ℞. foliorum malue cor
ticum maluauisci. radicuꝫ lilii. añ. m.
unuꝫ medium. coquantur in aqua de
inde fortiter pistentur quibus adde fa
rine fenugreci. ʒ. iii. farine seminis li
ni. ʒ. ii. assungie porci. libram mediaꝫ
incorporentur omnia in mortario ⁊ fi
at emplastrum. Uel facias sic. ℞. aq
decoctōnis ficuum in qua positum sit
parum croci ad bulliendum libras du
as. farine fenugreci libram vnam. co
quantur usqꝫ ad spissitudinem deinde
impinguentur cuꝫ assungia butiro vel
oleo et fiat emplastruꝫ. Uel facias sic
℞. farinā frumenti aquam et oleum
⁊ simul decoque usqꝫ ad spissitudineꝫ
et quia huiusmodi trifaramacuꝫ est ni
mis vulgaribus notum si cum croco
colorauerisipꝫ nō cognoscent ⁊ maio
rem fidem adhibebunt cum quo ma-
gis famosus aput eos remanebis. Et
nota ꝙ talia ēplastra apostemati cali-
do sunt applicanda. deinde stupis aut
lana sunt cooperienda. Debetqꝫ talis
apostema ligari ꝙ ipsius acumen inte
rius non comprimatur bindam scilicꝫ
in medio in moduꝫ crucis scindendo
et si semel in uno die naturali mutes
satis est uel saltem in duobus diebus
tribus uicibus. Collecta sanie si apo-
stema non rumpitur cum sagittella vel
ruptoriis cōmunibus ut est sapo mol
lis cum mucillagine sinapis uel calx ⁊
sapo mollis quod est cōmuniter usita
tum uel misce stercus anseris cum o-
leo ⁊ superpone quoniā in breui rūpit
apostema. Et nota ꝙ salubrius est ip
sum apostema immaturum aperire ꝙ
collectōem saniei completam expecta
re ut uult Auicen. tercia quarti. c. de
regimine exiturarum aperientiū quā
do sunt mature. Et albucasis libro se
cundo. c. de apertione apostematum
⁊ sectione eorum. Et Rasis. vii. al-
mansoris. c. de collectōnibus et ag-
gregatōnibus sanatōnis vulneruꝫ et
apostematuꝫ. Et in tali aperiēdo apo
stemate alique sūt cōditōes attendēde
sparsim tacte ab auicē tertia quarti al
legato. c. ⁊ ptiꝫ quarti pprio. c. ⁊ sexto

et etiam ab albucasi et rasi vbi supra·
prima est ut fiat sectio scđm loci quan
titatem ad modum folii oliue vł mir
ti ut īquit albucasis et in loco collecti
onis materiei in parte scilicet in figu/
ra et scđm magis incessum musculo/
rum et caueantur vene ⁊ nerui quan
tum est possibile et debet indoloroſ
ꝯtractari,quātū fieri pōt· Si ergo apo
stēa cum sagitella aperiatur cum i ma/
turis scindi debeat dolor causabitur
in loco quare licinia in albumine oui
intincta imponas sectioni et facta de/
bita ligatura per vnam diem natura/
lem infirmum quiescere permitte nisi
grandis vt nonnunq̃ꝫ contingit eum
dolor inuaderet quo casu ligaturam
solue ⁊ parum olei rosati vel pingue/
dinis galline adiunge cum albumine
oui et impone sectioni licinia in eo in
tincta ut supra Deinde ad apostēatis
mūdificatōeꝫ accedas In primis cum
vitello oui mixto cuꝫ pauca farina or
dei uel spelte vel frumenti · Et si ad/
deris modicum mellis rosati melius
esset· Uel facias sic ℞· suci apii. librā
mediaꝫ· mellis· ʒ· iii· farine ordei fru
menti vel spelte· ʒ. ii. coquantur usqꝫ
ad spissitudinem et est mundificatiuū
optimum maxime conueniens in hoc
casu Mundificato apostemate ⁊ si ad
incarnandum procedere volueris ta
li vtere emplastro ℞· pinpinelle bet
tonice berbene uermicularis centau/
ree minoris. añ· ma· vnuꝫ· buliant in
vino albo usqꝫ ad consumptioneꝫ du
arum partium. deinde coletur berbas
aliquando comprimendo postea talē
colaturam accipe supra quam proice
resine. libram vnam. sepi arietini· li/
bram mediam. masticis· ʒ. ii· ß· aloes
ʒ· ß· cere. ʒ. v· et totum insimul debi
te decoquatur. deide proice super lac
mulieris et malaxando fac emplastrū
Multa alia tibi scribere possem sed
hoc est inter alia singulare cum quo e
tiam illis incarnatiuis quibus cirur/
gicus vtitur suo modo· Si vero apo
stema per cauterium potentiale rum/
patur vt nonnulli nimium timentes
ferrum cauterio potius vti uolunt al
bumen oui cum pauco olei rosati diu
agitatum circa locum apponas· dein
de si escaram opus sit remouere buti/
rum bene lotum mixtum cum pauca
farina frumenti apponas cum quo si
velles posses vitelli oui modicum ad
iungere· postq̃ꝫ vero escara ceciderit
vtere mundificatiuis pro ut statim te

docui. Et hec pro cura pestilentialis
bubonis dicta sufficiant· Laus deo.

Capitulum quintū de cura carbuncu
li et antracis·

S[u]pra satis visuꝫ est
de antracis ⁊ carbun
culi differētia que ha
betur potissime scđꝫ
maiorem vel mino/
rem malignitatis in/
tensionem quare de
eorum cura capitulum faciam vnum
solum a leuioribus incipiens de me/
dicinis gradatim ad fortiora procedē/
do· Pro sex igitur rerum non natu/
ralium obseruando regimine te ad ca
pitulum febris pestilentialis cure re/
mitto. Sed vnuꝫ tibi tantum memo
rie bene recōmitte scilicet infirmum
tuum prima die naturali euigilatum
semper detinere · Istis itaqꝫ prenota
tis restat ad medicinalia condescende
re. utere ergo statim a principio poci/
onibus illis bezeardicis. deinde flo/
botoma· pro ut statim te docebo per
prius si possibile est. et morbus tibi in
ducias dederit prime digestionis su/
perfluitatibus emissis. Et his perac/
tis ut cor et alia principalia membra
defendas epethimatibus vtere et iu/
leb sirupis confectionibus odoramē/
tis et aliis pro ut in dicto capitulo di
ctum est· Sed anteq̃ꝫ ad flobotomiam
deuenias nota ꝙ antrax ⁊ carbuncu/
lus possunt in quacunqꝫ parte corpo/
ris euenire et ideo si super caput faci
em collum vel gulam deuenis lingue
secundationem fieri iubeas· Si autē
super toracem vel spatulas apparue/
rint seu brachia venam mediam eius/
deꝫ partis flobotomabis et si a medio
infra quia supra anchas tibeas uel cox
as ab exteriori parte demonstrentur
sciaticam venam eiusdem partis faci
as sic flobotomari. Et si versus pudi/
bunda coxas uel tibeas in interiori ꝑ
te magis apparuerint saphenam insci
di facias· Et quia secundacio plus mi
chi placet q̃ꝫ infirmū vsqꝫ ad lippoto/
miaꝫ ducere et nōnulli in hoc casu ꝑci
piūt autores sicut Galie. xiiii. terapē
tice· c· vii· ⁊ Auicē. tertia quarti. c. de
cura ignis ꝑsici· Cōsidera illoꝝ aposte
matū colorē īfirmi ꝟtutē ⁊ cōplexionē
etatē precedēs regimē ⁊ febris essētia

Unde si virtus cōstans fuerit et talia
apostemata ad rubedinez tendunt fu
erintq3 complexio ꝛ febris sanguinea
precedens regimen sanguinis genera
tiuuz etas iuuentutis ꝛ cetera taꝫ in
prima ꝙ in secundatione maiorem sā
guinis quantitatem exire permitte.
Sed si vsq3 ad lippotomiam infirmū
ducere volueris quia nullas tibi mor
bus inducias dederit non est tibi alia
mensura sanguinis adhibenda. Ve-
rumtamen ceteris paribus in sangui
neo ꝛ febre sanguinea anteq3 ad lippo
tomiam peruenias maiorem extrahas
sanguinis quantitatem ꝙ in collerico
Et quia nonnulli parisienses in isto ca
su flobotomiam fieri prohibebant di
centes ꝙ propter flobotomiam mate
ria illa venenosa trahitur ad iteriora
et per cōsequens flobotomia infirmi
causa perditionis existit. Nota ꝙ car
bunculus ꝛ antrax pro ut febrem con
comitantur pestilentialem de triplici
materia generantur. scilicet de sang-
uine habente putredinem. de colera
habente impetum ꝛ acumen. ꝛ de me
lancolia habente diuturnitatem et an
teq3 materia ipsa ad extra propellatur
carbunculum causans siue antracem
corruptōnem illam venenosam ad in
tra corpus siue venas iam adepta est
Et si in sanguine maior fuerit putredo
talia rubescunt apostemata. Si in co
lera citrinescunt. si in melācolia lines
cunt siue nigrescunt. Et si magna in il
lis humoribus accidat venenosa cor-
ruptio. omnes hii tres colores simul
apparent. Et in antrace contingit co-
lorem iridialez habere verum carbū
culus pocius fit ex sanguine adhusto
antrax vero ex colera ꝛ adhustis hūo
ribus. Et propter hoc ceteris parib9
sine comparatione periculosior ātrax
existit ꝙ carbunculus. Ex quibus pa
tet quare auctores flobotomiā in isto
casu usq3 ad lippotomiaꝫ fieri iusserūt
vt scilicet natura ab illo intoxicato sā
guine aliqualiter exhoneretur ꝛ bene
Sed illi parisienses forte credebāt ue
nenum illud antraci siue carbunculo
solum inesse ꝛ non ad intra corp9 quo
ruꝫ ratione dimissa nullatenus a prin
cipio postponas flobotomiam quaꝫ si
propter etatem vel quāuis aliam cau
sam facere nequiueris scđm quod o-
portet fieri facias cum scarificatione
ventosas ponere super collum spatu
las anchas vel poplitis curuciturani
pro ut in bubōis cura supra te docui.
His habitis nota ꝙ hic solum carbū-
culi ꝛ antracis curam inscribo pro ut
febrem concomitantur pestilentialez
et ideo timens materiam illam vene
nosam ad intra retrahi que per viā ex
pulsiōis a natura in tali casu extramit
titur non laudarem verbi gracia em-
plastrum de arnoglossa quod descri-
bit Galienus. xiiii. terapentice. vel
de duobus granatis ꝛ similibus posi-
tum ab Auicen. tertia quarti. c. de cu
ra carbunculi. Sed si accidentia mul
tum remissa forent membraq3 in qui-
bus talia insunt non multuꝫ calerent
siue ruberent cum quo infirmus satis
sine dolore quiesceret posses ilľ vti si
placeret. Et ut te in isto casu ad actū
practicum reducam facias sic. ℞. ar-
noglosse lenciuꝫ panis furfurei añ. co
quantur in aqua ꝛ fiat emplastruꝫ qđ
est super locum applicandum ac i cir-
cuitu. Et si vis facere modo Auicen.
adde gallarum partem mediam ꝛ fiat
emplastrum ut supra Aliud scđꝫ Aui
cennaꝫ conueniens in principio et sta
tu et eradicat carbunculum ꝛ cetera.
ut ℞. granata acetosa integra que in
aceto coquantur. deinde contrita su-
per panno extendantur ꝛ carbunculo
superponantur. Cumq3 furiositatem
aliquam remissam perceperis tali em
plastro vtere vt ℞. nucem recentez
et aliqui recipiunt eius folia. deinde
farine ordei passularum caricaruꝫ añ
partes equales terātur simul ꝛ coquā
tur cum vino ꝛ oleo papaueris nigri
et fiat emplastrum. Vel facias sic. ℞.
acacie draganti opii corticum grana-
ti ꝛ floruꝫ eius. an. ʒ. i. seminis iusqui
ami albi. ʒ. medium. confice cuꝫ vino
ec fiat emplastrum. Quođ si hiis factis
carbunculis ad maturandpm durus
existeret facias sic. ℞. caricarum pin
guium libram mediaꝫ. sinapis. ℥. iii.
olei de lilio quantum sufficit ad incor
porandum et fiat emplastrum. Cum
autem raptus fuerit et maturus faci-
as pro ut te infra docebo. Sed quia
carbunculi pestilentiales propter im-
petum ꝛ venenositatem materie non
sic existunt quieti et ipsis in pestilenti
alibus febribus apparentibus est mľ-
tum de infirmi perditione timendum
Et adhuc magis de antracibus ad eo
rū curam circa localia taliter cōdescē-
das. habeas saphirū queꝫ antraci siue
carbunculo circumducas deinde ipm
ex directo retineas statim enim necat
antracem ut asserit Albertus magnus
in suo de lapidibus preciosis ibi dixit
vnum se vidisse saphirum ꝙ plures su

gauit antraces quod erat contra quos
dam asserentes saphiruꝫ statim ꝑdere
virtuteꝫ cum vnū solum fugauit an-
tracem. Idem in tanto borarū spacio
facit scabiosa contrita ⁊ consimiliť em
plastrata vt macer asserit. Et nōnulli
ipsam cum modico conficientes assū-
gie emplastrum faciunt vt supra.
Ideꝫ facit cauda equina minor empla
strata et cefa vt quidam asserunt. Et
quidaꝫ berbulariꝰ dixit ꝙ est illa quā
speralam vocamus. Alii tamē dicunt
ꝙ est illa que babet stipitem curuum.
Idem facit tassus barbatus contritus
emplastratus ut alii dicunt. Item ille
bonus Gilbertus anglicus suppone
bat tyriacam appropriatā ⁊ cum inci-
piebat desiccari aliam ponebat et boc
faciebat usqꝫ ad carbūculi siue antra-
cis rupturam cū qua si magna febris
incensio nō erat ipsam per interius ex
bibebat. et interdum loco tyriace v-
tebatur mitridato. Si auteꝫ bis non
obstantibus locus incipit malignari
statim attrabencia illam venenosam
apponas. Et primo culum galli deplu
matum cuius rostrum vicissim clau-
sum teneatur ut per culum aerem at
trabere cogatur vel sanguisugas ap-
ponas. Et si ulterius procedere vide
ris malignitatem defendencia sūt sta
tim circa locuꝫ apponenda. verbi gra
cia. ℞. olei rosati. ʒ. iii. aceti. ʒ. i. bo
li armeni quantum sufficit ad inspissā
dum ⁊ fiat vnguentuꝫ quod circa lo-
cuꝫ apponatur. Ad idem ualet vng-
uentuꝫ populeon. Vel facias sic. ℞.
olei rosati olei mirtini. aā. ʒ. ii. vini
granatorum. ʒ. i. ß. boli armeni terre
sigillate. aā. quātum sufficit ad incor-
poranduꝫ et fiat vnguentū quo vtere
ut supra. Et potes addere si placet su
cum plantaginis uel morelle uermicu
laris uel capriolorū uitis uel eis sim
pliciter vti uel circumponas cotulam
fetidam cōtritaꝫ et est mirabilis i boc
casu. Demuꝫ apostemati superpone
emplastrum ex oppoponacio cū passu
lis ⁊ modico frumenti factuꝫ. Vel fa-
cias emplastrum de stercore bumano
tepido. Vel facias sic accipe vitellum
oui recentis sine albumine et salis tri
ti quantum recipere potest ad incor-
poranduꝫ et fiat emplastrum qđ quali
bet bora renouať. Vel facias sic. ℞.
fermenti. scabiose consolide. maio-
ris lingue auis antiframaci. aā. ʒ. i.
passularum. ʒ. i. cantaridarum nume
ro. xx. stercoris passerum. ʒ. iii. incor
porentur cum oleo de lilio ⁊ suppōať

Vel facias sic ℞. caricarum bene pin
guiuꝫ. ʒ. iii. fermenti. ʒ. ii. sinapis ru
te agrestis salis cōmunis. aristologie
longe. aā. ʒ. i. mediaꝫ. nitri. ʒ. iii. triti
ci masticati fenugreci. aā. ʒ. i. mellis
quantum sufficit ⁊ fiat emplastruꝫ qđ
calidum supponatur. Vel facias em-
plastrum ex nasturcio seu vrtica trita
cum sale et pauco olei de lilio. Vel fa
cias emplastrum rusticorum cum al-
leo pisto scilicet quia multum valet.
Et aliqui pistant cuꝫ alleo aliqua gra
na piperis ⁊ aliquas auellanas depi-
latas et faciunt emplastrum quod est
mirabile. Vel facias emplastrum de
stercore passeris cū adipe porcina uel
vel ex caricis cum stercore columbi-
no trito cum aceto vel ex carnositate
passularum cuꝫ sale. Vel facias sic em
plastrum cum termentina et nitro et
est multum conueniens quia in breui
rumpit ⁊ saniem ad se trabit vel sang
uinem intoxicatum. Vel facias sic ℞
auri pigmenti piperis aā. ʒ. duo. cari-
carum pinguium numero decē. fiat em
plastrum cum melle et superponatur.
Vel coque mel cum oleo et multo sa
le et fac emplastrum. Cum ergo ad in
firmum tuum perueneris carbunculi
siue antracis gradus malignitatis cō
sidera diligenter ⁊ sic gradatim vtere
suprascriptis. Nam primitus medica
mina leniora descripsi ad forciora ꝓ-
cedendo. Et quia malignitas illa grā
dis existit oportet ut infirmo celerem
succursum adbibeas quare ventosas
cum profunda scarificatōne super lo-
cum statim apponat. Aliqui tamen
primo faciunt sic. ℞. camomille. ʒ.
iii. spice celtice. ʒ. i. maiorane. ʒ. ii.
buliant in aqua de qua cuꝫ spongia lo
cus embrocetur ut sanguis ille intox
icatus subtilief et melius extrabatur
Deinde ventosam cum multo igne
superponunt. deinde profundam faci
entes scarificationem ventosam rei-
terant. aliam embrocationem faciunt
cum aqua calida salsa vel sola deinde
in circuitu scarificationem profundaꝫ
facientes ventosam superponunt.
Nonnulli in isto casu aliquod super-
ponunt grossinum ut arsenicuꝫ quod
asserunt in boc casu principatum ob-
tinere et talia faciunt quia persepe ta
lis egritudo nullas patitur moras ꝓp
ter quod non solum immediate de-
scripta facere cogimur immo vti cau
terio actuali vel potentiali. Quod si
potenciali vti volueris multa inue-
nies in cura bubonis descripta iter ā

dio prima obtinēt principatū. Si aūt ac
tuali uti uolueris qđ bene laudo ⁊ maxie
cū egritudo sic existeret furiosa ut nobis
nullas moras accomodet sic fiat ex calibe
uel auro ſʒ bonū hēas artificē qui candēs
aurꝝ bene cognoſcat ne decipiaris i coloꝛ
Et caue ſup oīa ne cauterizatio cadat nisi
ſup ulcuſ eſcaroſū tm̄ ne flegmonizātes ꝑ
tes circūſtantes tāgant qꝛ nocumētū ſine
iuuamento ſequeret ⁊ ē multū talis caute
rizatio cōmendāda. Nā ꝓprie mām illaʒ
uenenoſā attrahit a ꝓfundo attractāq; in
ſenſibilit reſoluit ul̄ effluere facit. Et qñq;
materia egredit ſilis attramito nōnulli pa
riſienſes cū cerea cādela cādente uel ardē
te ſup infuſa locū cauterizabāt ⁊ male. pri
mo qꝛ tale cauteriū nō ꝓfundat ꝑterea ce
ra cōgelata malos hūoꝛes ꝓhibet exalare
⁊ qꝛ in pte egra ⁊ circūſtātibus mala non/
nūq; iducunt accidētia ut ē doloꝛ intolle/
rabilis ardoꝛ ruboꝛ iflatio ⁊ ce. tū ꝓpt ma
terie malignitatē tū ꝓpter medicinas cau
ſticas ſeu actuale cauteriū. Ille bonꝰ gil/
bertus anglicꝰ docet in ſuo cōpendio radi
cē lilii in aqua coctā circa locū emplaſtrat
Uel accipe medullā panis cū extrahitur a
furno ⁊ eā effunde in uino acetoſo ul̄ ſuc
co arnogloſſe ⁊ circa locū appone. Uel de
coques lentes in aceto ⁊ cū eis ⁊ pane fac
emplaſtruʒ. Et qꝛ talia emplaſtra cito ex/
ſiccantur debēt cito renouari uel folia ſu/
ꝑponant arnogloſſe. Idē gilbertus q̄ ma
gnꝰ fuit expimentatoꝛ i caſu deſperato da
bat atramētū uino mixtū cū aqua de quo
bene miroꝛ cū in ſe habeat uenenoſitateʒ
ut inquit Auicē. ii. can̄. c. ꝓprio. ſʒ tu faci
as ſi libet. qꝛ niſi talia fuiſſʒ exꝑtus aut te/
ſtimonio ꝓboꝝ habuiſſet dari nō pꝛecepiſ
ſet. nā ſepe uenenū unū aliud fugat ut tro
ciſci de tiro le ꝓſo ꝓpinato. uel de uino in
quo uipera fuit extincta. Preterea in ex
perimētī tadei reperi q̄ dare uacce ſeu bo
ui peſtiferato raſurā punicis albi ⁊ attra/
mētū mixtū cū uino uel aqua ad q̄titateʒ
unꝰ coclearis ſtati liberat eū a peſtilētia
quare in peſtilēciato hoīe hoc idē facere n̄
ē icōueniēs. Nā tiriaca a ꝓpetate uenena
to hoī ⁊ uenenato boui exhibita āhos libe
rat a uenēoſitate ut docet expimētū. Aliū
uidi q̄ in cliſteriis ꝑ ill̄ peſtilentiati ſēꝑ lo/
co ſal̄ cōis ſalnitꝝ appōebat ⁊ michi dixit
q̄ incredibilit illas mās adhuſtas eduxit.
Itē recitat gilbertꝰ ubi ſupꝛa q̄ cū talia a/
poſtēata iuxta mēbꝛa adherāt pꝛincipalia
nobilia q̄dā ꝓpe locū obſtracā unā ligabāt
q̄ de ſui ꝓprietate ad ſe illā trahebāt mām
uenēoſā attractāq; iterꝝ obſtracā aliā uiuā
in alio adhuc loco ꝓpiquo ligabāt q̄ iterū
māʒ attrahebāt ⁊ ſic ideſinenṫ faciebāt do
nec mā illa tota ad locū nō timoroſū ueni
ebat ⁊ facias ſi libet. Antrace ergo ſiue caꝛ

bū̄culo mortificato ad ipoꝝ carnē mortuā
ſiue eſcarā remouēdā de cetero ē attēden
dū. Pꝛo quo nota q̄ interdū remanʒ ibi
eſcara uelut clauus qui in equoꝝ tergo nō
nūq; reperit. ⁊ qñq; caro mortua locū er/
go in circuitu ex unguēto de bolo lupius
deſcripto uel alio cōſilī ſemꝑ teneas ēplaſ
trū nec unq; amoueas cū uncino carnem
mortuā ſiue clauū uel eſcarā uiolent. nā ꝓ
pter doloꝛē materia ibidē attraheret attꝛa
ctāq; poſſet ibi nouū apoſtema generare.
Facias ergo ſic. ℞. radic. altee. m. iii. bu
gloſſe. m. ii. bulliāt in aqua deide piſtēt. q̄
bꝰ adde farie fenugreci ⁊ ſeis lini an̄. ʒ. iii
incoꝛꝑent ſil̄ cū butiro loto uel aſſūgia poꝛ
ci nō ſalita. Uel facias ſic ℞. radic. altee.
bꝛāce urſine malue herbe roberti. an̄. m. i
alleluya m. ii. coquāt ⁊ optie piſtēt cū bu/
tiro ātiquo ⁊ aſſūgia porcia nō ſalita et fac
maſſā quā ꝑ tres dies reſerua deide pone
ad igne ⁊ cola ſeu extrahe ꝑ ſtamineā q̄bꝰ
adde paꝝ cere ⁊ pulueriſ maſticis. ʒ. i. plꝰ
ul̄ miꝰ ſcđʒ q̄titatē quā facies ⁊ illo ūguē
to utere uel ut dictū ē i. c. ꝑcedēti uter bu
tiro loto mixto cū pauca farina frumēti et
modico uitelli ouoꝝ. Pꝛo mūdificatio u
tere mūdificatio de apio qđ ē optimū ul̄ đ
uitello oui q̄ deſcripta ſt i. c. ꝑcedēti. Uel
utere ūguēto de melle Raſ. vii. alm̄. c. đ
carbū. qđ ſūme laudat i iſto caū ut ℞. mel
lis pulue. ſarcocolle an̄. ptes aquales i. oꝛ
poꝛa hn inſil̄ ⁊ utere. et ſi uis forciꝰ decoq̄
mel uſq; ad ſpiſſitudinē ut ipe dicit. deide
miſce ſarcocollam ⁊ fac ūguētū q̄ utere ut
ſupꝛa. Amota eſcura ⁊ diligēt ulcere mūdi
ficato utere ūguēto icarnatio i ꝑcedēti. c.
deſcripto. Uel facias ſic ℞. maſticis thu
ris ariſtologie ro. uernicis mirre farie o/
robi litargiri ceruſe aloes an̄ ptes equaleſ
piguedis gallie porci uel ſepi arietini q̄tuʒ
ſufficit ⁊ ꝯfice ūguētū cū cera ⁊ ꝯſilr ex ipo
rū aliq̄bꝰ ⁊ erit bonū. ul̄ facias ſic ℞. olei
ueteris lib. iii. aſſūgie porci depurate a ſa
le lib. ii. litargiri aurei lib. iii. uitreoli radi
cū canne. an̄. ʒ. iiii. oleū ⁊ aſſūgia i ſtagna
to cū claro igūe liq̄ſiāt deide addāt alia et
cōtie ducant donec debitā hēant ſpiſſitu/
dinē cū ſpatula lignea q̄ ſi eēt de palma me
lioꝛ eēt. In illo eni ūguēto nullū ūguētuʒ
ꝯſtāciꝰ illo repies. Et qꝛ i facie ul̄ alia ap/
parēte pte nōnūq; talia naſcūt apoſtēata ex
quoꝝ cicatricibꝰ facies ⁊ maxie mulieꝝ ul̄
alia mēbꝛa deturpāt i cicatrizatōe ūguēto
tali utere ℞. boracis. ʒ. ii. cāphoꝛe. ʒ. i. co
ralli albi. ʒ. ſ. amiti dulcis. ʒ. i. bellirici ma
rini dragāti albi amidi criſtalli antal̄ dētā
talis olibāi albi nitri. an̄. ʒ. iii. marmoris
albi. ʒ. ii. ſerpētarie. ſcar̄. an̄. ʒ. i. ceruſe ʒ
vi. cōfice hoc mo dragātū ⁊ belliriciа i moꝛ
tario marmoreo cū piſtello ferreo ſil̄ cōtū
dāt ſiue terāt ceta ſigillati ꝑ pānū crebꝛ. L.

Deinde ℞. assungie recētis albissime libram. i. ʒ. sepe caprini uel porcini. ℥. i. ʒ. assungie galine. ℥. i. ponantur in aliquo vase in cacabo pleno aqua buliente sic q̄ liquefiant. deinde per pannum in aliquo catino colentur mox apponatur puluis tocius preter camphoraz et boracem. deinde pone super prunas semper cū spatula miscendo et cum incipit bulire adde camphoram et boracem. Et cum coagulatum fuerit vsui reserua et in cicatrizando vtere nam in tantum cicatrices subtiliat ut etiam leprosorum facies mirabiliter emendetur. Vel vtere caprino caseo quia tere ipsum cum melle et fiat ad modum vnguē ti vel oleo de vitellis ouoꝝ. vel tere mollicie panis cum foliis apii et suppone. Vel fac ad modum vnguenti ex farina orobi et thuris cum melle. Vel facias sic. ℞. assungie porci per nouem dies in aceto temperate de tercio in tercium acetuz renouando lib. i. argenti viui extincti aluminis. an̄. quartam. ʒ. sulfuris viui. ℥. i. corticum ulivi. ʒ. ʒ. nidi arundinum. ʒ. ii. pistentur omnia pistanda subtilissime et in mortario omnia simul misce et fiat vnguentum. Vel facias sic. ℞. assungie preparate ut supra libram. i. buliat in uino albo et cum aliquantulum bulierit coletur per pannum lineum in aqua plantaginis. vel in lacte caprino quam infrigidataz in mortario pone cui adde litargiri aurei sulfuris viui. an̄. ℥. iii. thuris. ℥. i. ʒ. scorie ferri. ℥. i. argenti viui extincti. ℥. ʒ. boracis. ʒ. ii. camphore. ʒ. i. Et si illa piguedo non sufficeret ad imbibenduz illos pulueres adde olei rosati per prius in aqua plātaginis loti quantum sufficit et fiat vnguētum. Vel accipe calcis viue quantitatem quam volueris et eam extingue tociens in aqua frigida q̄ eius amittat acuitatem de qua in mortario cum debita olei rosati quantitate fiat vnguentum: Talia enim vnguenta pellem subtiliando et clarificando cicatrices occultant unuz singulare q̄ ego expertus sum in delendis cicatricibꝰ est balsamus. Cum ergo videris carnem quasi equatam habeas bonum balsamum in quo pennam intingas cum qua sepe cicatrizandum locum illinias propter hoc eniz in tm̄ cicatrix subtiliatur ut quasi non appareat Et hoc tu facies in dominarū faciebus que pocius mortem eligerent q̄ faciem cicatrizatam habere. Et hec de cura illoꝝ apostematū dicta sufficiant.

Explicit prima pars huius tractatus que est de peste Ad illustrissimum principem et dominū dominum Philippū mariam anglum mediolani ducem. et papie anglerieq̄ comitem. Edituz per Antoniuz de Guaneriis de Papia artium et medicine doctorem eximium.

Registrum libri presentis qui est de peste.

Primuz vacat.
Persepe.
Tione.
Esse aer.
Q. ō anima.

Capitulū. iz.
Tempamentuz.
Ficat.
Reseruetur.
Succaruz.

Offe.
De s[illegible]phena.
Re tales.
Vel ox[illegible]sinicōne.

Incipit materia venenorum· in cuius initio tabula capitulorū ponitur.

PRimū capitulum
ponēs quid p venenū sit intelligēdum· aliqua incidētalia mouet dubia.
Primuʒ. nūquid surd⁹ ⁊ secus a basilisco possit uenenari.
Secundū. nūquid basilisc⁹ primo vidēs hominē ipsum pimat· an ecōtra.
Tertiū qualiter venenū quodcūq; sit illō ⁊ qualitercūq; approximatū interficiat·
Quartū nūquid ex toto vere omne uenenū principali⁹ cor inficiat q̄ aliud mēbruʒ
Quintū dubium q̄ venenū ceteris paribus citius interficiat an agēs intentionaliter seu spiritualiter an materialiter.
Sextū an possibile sit veneni actionē ad aliquē precisū terminū limitari sic q̄ ad illud tempus venenatū merito talis venenositatis moriatʳ ⁊ non ante nec vltra.

Secundū capitulum modū edocet per quem quis se sciet ab assumptōne veneni seu ab eius lesione custodire·

Tertium capitulū res continet veneni malitiam, frangentes ac ipsius impressiōeʒ prohibentes.

Quartū querit· nūquid beneficio medici uel alio q̄s possit taliter disponi. ut nullius exhibiti veneni siue ab itra siue ab extra timent actōem.

Quintū modū instruit per quem quis sciet cōplexionem suā facere tyriacale seu bezeardicam sic q̄ nullius veneni qualitercūq; approximati timebit actōem·

Sextum modū tyriacā magnā ac mitridatum docet cōficiendi·

Septimū omniū venenoꝝ quomodocūq; ⁊ qualitercūq; approximatorū curaʒ ponit generalem·

Octauū particularem curam ponit mineraliū venenorum.

Nonū curā pōit venenoꝝ vegetabiliū

Decimū curā ponit venenorū animalium ⁊ quarūdam partiū ipsorum·

Undecimū curam specialem ponit pūcture seu morsure animaliū venenosoruʒ ac vulneꝝ factorum cuʒ cultello sagitta telo vel alia re veneno infecta·

Ultimū capitulum curā ponit morsure canis seu alterius animalis rabidi.

Capitulum primū quid per venenum sit intelligendum ostendit. quedā cum hoc incidenter dubia declarans·

ETsi venenū multipliciter accipi possit. hic tamē per venenū illud solum intelligo quod qualitercūq; humano corpori approximatum siue a materia fuerit opatiuū siue nō est sue cōplexionis mediante quadā occulta proprietate corruptiuū· vt napellus. cornu spice. opiuʒ· venena serpentū· eusorbiū· ⁊ cetera. q̄ si Auicen. ac plurimi auctores de venenis tractantes dixerint opiū ⁊ eusorbiū et plura alia uenena a qualitate opari manifesta Sciendū q̄ Auicē· ⁊ alii sic ponentes considerauerūt venenuʒ q̄tum ad specificam formam: qua vna species differt ab alia. Et scōm hāc cōsideratōeʒ dixerūt q̄ venenorū quoddā operatur nō quia calidū aut frigidū sed quia tale. habēs. s. virtutē humane vite ⁊ sanitati contrariā· Aliud est q̄ nisi a virtute seu proprietate agat cum hoc etiā agit quia frigidū aut calidū ⁊ ce. vt opium eusorbiū· ⁊ similia. Et propter hoc orta est talis venenoꝝ distinctio hoc est. venenorū quoddā opatur a qualitate manifesta ⁊ quoddā ab occulta · cum qua tamen stat ut patet q̄ omne venenū agat a ꝓprietate· Pro quo notandū q̄ omnis actio ad bonū intellectū aut prouenit a q̄litate manifesta aut ab occulta aut ab vtraq; simul· Exemplū primi vt actio piperis aut sinapis vel allii caliditatem inducēdo aut lactuce seu ēdiuie frigiditatē. Exēplū scōi ut actio iacinti collo suspēsi q̄ p occultā ꝓprietatē in cor vnū ꝓprimit qualitatē qua ipsum ad opera vite melius disponitʳ ac contrariis resistendū· vel ut actō zaphiri fugātis antracē vel smiraldi bufonis oc'los ipsū fixe inutētes eliquentis: q̄ magis sensualiter comprehenduntur. Hec enim ⁊ similia per occultā agūt ꝓprietatē q̄uis aliquas manifestas qualitates inducant· Nam in bufonis oculos p smiraldū vna inducitur occulta qualitas qua liquefiunt ⁊ destruuntʳ ⁊ p cōsequēs infrigidātur vel calesiūt. nec est hoc incōuenies q̄ influentia solis vel saturni calefaciat vel infrigidet. Exemplū tertii. vt actio eusorbii in corpus hūanum quia ⁊ si caliditatē hominis interēptiuā inducit hoc tamen quadā opatur occulta proprietate que illaʒ iuuat qualitatē manifestā. s. caliditateʒ vt sit hominis interēptiua. q̄d patet q: piperis sinapis ⁊ similiū caliditas que in eodem gradu cū eusorbii caliditate reponitʳ mortem nō inducit igitur in eusorbio quedā videtur esse occulta proprietas per quaʒ suam inducit caliditatē hoīs interemptiuam. Preterea tyriacā cōtra omnia valere uenena· videmus ergo si eusorbiū vel consimile solū ageret per qualitatē manifestaʒ q̄a p caliditatem tyriaca ei⁹ potius actōʒ

iuuaret ꝙ impediret cū calida ſit. cuiꝰ op
poſitū experimur ergo ⁊ ce. Et iō Auicē.
ſecūdo canō. c. quarto deſcribēs venenum
inquit. Venenū eſt medicina que corrum
pit cōplexionem nō cū cōtrarietate tantū
ſcilicz ꝓueniēte a qualitate manifeſta ſed
cū proprietate que eſt in ipſa vt ꝑ hanc de
ſcriptōem det itelligere ꝙ ſi aliquod ſit ve
nenū qō opatōez ſuam a qualitate manife
ſta facere videat illam nō tantū cum qua
litate facit manifeſta ſed etiā cum ꝓprieta
te. Et ſic pꝫ opiū. euforbiū. ⁊ ſimilia ⁊ bre
uiter cibum venenoſū medicinā veneno
ſam ⁊ venenū abſolute eſſe venenū ad in
tellectū datum. Accipiendo igitur vene
nū ut dictum eſt. ſciendū ꝙ venenorū qō
dā aperatur materialiter quoddā intentio
naliter ſeu ſpiritualiter. Illō materialiter
operari voco quod aliquo modo a corpo
re noſtro patitur. Intentionaliter vō ſeu
ſpiritualiter quod nō actuatū nec a calore
noſtri corporis alteratū ab aliqua occulta
proprietate ſpūs aut mēbrorū aliquod pri
cipale ſeu aliud ſic indiſponit vt amplius
deputata a natura opera nequeat exerce
re. Sicut uerbi grā. dicimus ꝙ baſiliſcuz
viſu hominez perimit ⁊ auditu quia ab o
culis ipſius tanꝗ ab obiecto uiſibili diffū
duntradii ſeu ſpecies uiſuales et ab eiꝰ ſi
bilo ſpecies audibiles q̄ peruenientes ad
oculos hominis ſeu ad aures ibi ſpiritus
exiſtentes ſeu humores inficiunt veneno
ſe que infectio per ſpūs ſeu humores mul
tiplicata ad cor uſqꝫ ꝑuenit ipſum ſic uene
noſe inficiens ut amplius opera vite neq̄
at exercere ⁊ ſic accidit mors. Et propter
hoc dixerunt antiqui hominem poſſe per
omnes ſenſus venenari. ſ. per uiſum et ꝑ
auditum ut ſtatim de baſiliſco dictuz. per
odoratuz ut per odorem mellis mali et ab
odore cuiuſdā ſerpentis atqꝫ quorundam
fungorū qui odorātem interficiunt. ꝑ tac
tū enim liquet manifeſte de his qui in ſca
ꝑblecto ueſtibus ⁊ ce. quotidie venenant
Et etiaz ſcribitur de quodam milite qui
lanceam cuz qua regulū interfecerat i ma
nu deferebat per quam fuit venenatus.
De guſtu nāqꝫ patet manifeſte. ⁊ nō ſoluz
his modis quis poteſt uenenari ſed etiaz
pluribuz aliis. Naz ſicut in ſmiraldo for
ma una ſpecifica i diſcinterea iuuatiua re
peritur ita in lapide uel in alia re pōt for
ma ſpecifica ſpeciei humane venenoſe de
ſtructiua reperiri q̄a in lapidibus rebuſqꝫ
aliis varie ſunt ac diuerſe vtutes ꝓpter a
liqua ꝑ ſuam occultā proprietatem necē
aliqua iuuant aliqua ad iram prouocant a
liqua morſu faciunt ⁊ ſic de aliis. naz ut in
quit Albertus in tractatu ſuo de minera
libus de lapidibus precioſis quidaz lapis
nomine liparia reperitur. quē beſtia que

daz a venatoribus et a canibus infeſtata.
tanqꝫ ad patronū accedit ⁊ q̄diu lapidez il
lum preſentez habet nullū uenatores aut
canes eidem inferre poſſunt nocumentū.
⁊ ut inquit vtutibus celeſtibus eſt depu
tandum quas Hermes phūs in lapidibus
⁊ plantis mirabiles eſſe dixit. Unde unꝰ
hiſpanus michi retulit granate cuiuſdam
hiſpanie regis habuit natiuitatē ꝑ quā cuz
optimi ibi ſint aſtrologi cognouit ipſū mi
tū ad belluz inclinari. propter quod eiꝰ ti
mens potentiā unam ſibi ſtellam mirifice
laboratam ac uariis ⁊ diuerſis lapibꝰ pre
cioſis exornatam trāſmiſit quorū uirtꝰ e
rat ſedentem manſueſcere atqꝫ belli appe
titum reprimere quare idem fieri poſſe de
rebus uenenandi proprietatē habentibus
non repugnat ut pꝫ plura alia vtute lapi
dum uel plantarū fieri naturaliter poſſūt
que hermeti auctoritate per artez magicā
fieri creduntur. Precaueant barones et
principes ne eorum natiuitates ab hoſti
bus ꝑſciant. nam per eas ſepe doctis ue
niunt aduiſamenta per que illis principi
bus multa damna ſequūtur. precaueāt in
ſuper qualiter precioſos lapides ⁊ q̄maxi
me nō cōiter notos ⁊ alia ꝓcioſa dona ſuſ
cipiant ⁊ cum hec a quibus: quia ſepe la
tet hamus in eſca. nam ſicut in quibuſdaz
lapidibus cor cōfortandi proprietas inexi
ſtit ⁊ alia mēbra principalia ut in ꝑma pri
cipali ꝑte oſtenſum eſt. ita aliqui inueniū
tur oppoſitū facientes ac etiā res alie plu
rime ⁊ ſic quandoqꝫ a lapide a plaura uel a
re alia per eius occultam proprietatē uita
les ſpiritus uel alii indiſponuntur ut am
plius pro vita non ſufficiant ſeu a natura
deputata opera exercere nequeant. Qua
re multi repentina morte deprehendunt
cuius cauſaz penitus ignoramus ſed talia
nunqꝫ ad noſtrā deuenere notitiam. quia
⁊ſi antiquorū aliquis hoc ſciuerit propter
nefarios hec propalare nō uoluit quod ta
men fecerūt de ipſorū impreſſione prohi
bentibus ut infra deo duce patebit. Un
de peſſimi qui his uti ſciunt ut iquit Gē
tilis ſuper ſexta quarti talia deferētes ali
qua ſecum portant illorū impreſſionem ꝓ
hibentia ne ab illis perimantur. Sed cir
ca dicta dubia michi occurrunt aliqua.
Primuz nunquid ſurdus ⁊ cecus a baſili
ſco poſſit uenenari cū dictū ſit ꝙ ipſe ꝑ ui
ſum ⁊ ſibilum hominem uenenat. Secū
dum dubiū. nunquid homo prius uidens
baſiliſcuz ipſum perimat et nō perimatur
uel ecōtra. Tertiū qualiter uenenū quod
cūqꝫ ſit illud ⁊ qualitercunqꝫ approximatū
interficiat. Quartū nunquid ex toto ge
nere omne uenenū principaliter principa
lius cor inficiat ꝙ aliud mēbrum ut Cōſi
liator ⁊ plures alii voluerunt. Quintum

quod venenū citius interficiat ceteris pa
ribus an agens intentionaliter seu spiri/
tualiter an materialiter. Sextū ⁊ vltimū
an possibile sit veneni actōem ad aliquem
precisum terminū limitari sic ꝙ ad illum
terminū venenatū merito talis venenosi
tatis moriatur ⁊ non añ. Ad primū dicen
dum ꝙ basiliscꝰ hominē potest dupliciter
venenare. Vnomodo per species illas in/
tentionales ut dictū est. ⁊ isto modo cecū
⁊ surduꝫ venenare nō posset. Alio modo
per vaporem ab eo eleuatū seu emissuꝫ. si
cut dicebat Arist. in de proprietatibꝰ ele
mentorū de illis duobus draconibus iux
ta radices duorū montiū existentibꝰ qui
hanelitu ⁊ vapore ab eis eleuato ꝑimebāt
transeuntes. ⁊ isto modo basiliscus nō so
luꝫ homines sed ⁊ alia interficit animalia
sibi adhuc mortuo appropinquātia. vt in
quit Auicē. per vaporem. s. venenosum
ab eo eleuatū ⁊ isto modo surdus ⁊ cecus
posset a basilisco venenari. Et hanc cau/
sam venenatōnis assignat Christofarꝰ de
honestis in suis problematibꝰ de venenis
ꝓblemate de venatōne reguli seu basili/
ci non credens posse spiritibus inuisibili/
bus occultam inesse proprietatem ꝑ quaꝫ
ipsis receptꝭ i oculis homis homo ipē ve/
nenose inficiatur. Ad qd̄ probandū sic ar/
guit sine sibilo ⁊ oculis clausis potest regu
lus seu basiliscus animalia ꝑimere imo ip
se mortuus vt statim dictum est ergo il/
lud non facit visione et sibilo. Preterea
maiorem sonum audimus ꝙ̄ eius sibilum
⁊ tamen nō morimur igitur ⁊ ce. sed quā/
tum hec valeant argumenta tu ipse cōside
ra. Ad secundū etsi Auicē. negauerit du/
biū esse verum cuꝫ tamen nōnulli histo/
riographi ipm̄ affirmauerit dicentes ꝙ si
homo prius videret basiliscum ipm̄ inter
ficit ⁊ econtra hoc presupposito fore verū
potest talis causa assignari persuasiua ta/
men supponendo primo ꝙ a certa distan/
tia potest homo basiliscū videre ad quam
vapores quomodocūq ab eo eleuati seu
emissi attingere nō possunt hoc satis ē pos
sibile. Secūdo supposito ꝙ species visibi
les ab oculis hominis tanq̄ ab obiecto e/
misse sic esse possunt basilisci iteremptiue.
sicut species diffuse ab oculis ipsius basilis
ci hominis. hoc satis est verisimile cuꝫ he
cōplexiones extremaliter opponāt. sꝫ q̄a
hoc rarissime fuit expertū non sic nobis i
notescit. Istis presuppositis Dico ꝙ cum
basiliscus primo videt hominem propter
inimicitiam quā naturaliter secum habet
omnes vṫtutes suas simul coadunat sicut
postea species ab oculis hominis diffuse ⁊
in oculis basilisci recepte nihil aut parum
in eo imprimere possint ⁊ econtra de ho/
mine respectu basilisci sicut de duobꝰ mor

talibus contingeret inimicis. Nam qui i
prouise alteri occurreret ceteris paribus
debilior multo remanereꝫ ꝙ̄ preuisus q̄a ꝓ
uisa minus ledere tela solent quare ⁊ ce.
Et isto modo exquo vapor basilisci i isto
casu hominē ipsum videntē attingere nō
potest homo primo videns basiliscū ipsuꝫ
perimit qui tamē postea a basilisco visus
non inficietur totaliter ut moriatur. Ad
tertiū dicendū ꝙ venenū siue intentiona
liter agat siue in vaporē cōuertatur si ap/
proximatur ab extra per poros ingreditur
spiritus ⁊ humores quibus primo obuiat
inficiens que infectio in tantū per spiritus
⁊ humores mltiplicatur donec veniat ad
mēbruꝫ quod venenū illud respicit a pro
prietate ⁊ pariter si approximatur ab itra
nec est plus incōueniens ꝙ venenū inten
tionaliter agens spiritus ⁊ humores qui/
bus obuiat inficiat venenose ꝙ̄ saphirus
antraci circūducti venenosā illam in hu/
moribus inductā extingueret qualitatem
⁊ sicut iacintus collo suspensus cordis re
moueat egritudines possumꝰ etiā imagi/
nari ꝙ sicut vṫus calefactiua solis aut mar
tis transit per mediam regioneꝫ ipsam nō
calefaciendo. ⁊ sicut virtus iacinti perue/
nit ad cor ipsuꝫ confortādo sine alicuius i
termedii alteratione ita non īconuenit ꝙ
vapor siue species intentionalis alicuius
veneni ad cor perueniat seu ad aliud pri/
cipale mēbrum absq eo ꝙ spiritus inter/
medii seu humores venenosam recipiant
infectionem cūq veneni virtus ad mem
bruꝫ attigerit eius sic alterat cōplexioneꝫ
vt deputata a natura sibi opera nequeat
amplius exercere. Unde si fuerit ex infri/
gidātibus spiritum cōgelat atq sangineꝫ
⁊ calorem extinguit naturalem ad cuiꝰ ex
tinctōnem sequitur mors. Si autem fue
rit ex calefacientibus spiritus attenuat et
resoluit eos sic cōsumendo ⁊ exalare faciē
do vt amplius pro vita non sufficiant. et
pariter dicendū si venenum sua fuerit in/
ficiens siccitate aut humiditate vt nōnul
li asserūt fieri posse. Ex istis infero ꝙ non
omne cadauer factum ex veneno est ve/
nenosum vt dixit Cōsiliator quia stat ali/
quem veneno mori absq hoc ꝙ aliquod
eius mēbrum remaneat venenatū. Stat
enim venenū frigidū spiritus cōgelare uel
calidum ipsos sic resoluere ⁊ intentionali
ter agens ipsos sic indisponere ut ampliꝰ
pro vita non sufficiant absq hoc ꝙ mem
brum aliquod venenose inficiatur vt pa/
tet. Nam circa alpes saluciarū ⁊ pinaroli
venenum ex radice herbe tore publice cō
ficiunt quam ipsi uapellū vocant ⁊ cuꝫ sa
gittis cum illo ueneno intoccicatis ad sil
uestres uenantur capras que percusse sta/
tim perimūt ⁊ tamen illis sine nocumēto

nutriatur imo carnem sagitta uenenosa ꝑ
cussam dicūt esse sapidiorem qđ est oppo
situm eius qđ Conciliator dicit. ex quo se
q̄tur ulterius ꝙ nō quicquid tangit a ve
neno in corpore humano cōuertitur in il-
lam speciem venenosaꝫ ut ipe asserit. Ad
quartū cum queritur. nūquid ex toto ge-
nere omne venenū principalius cor infici
at q̄ aliud mēbrū sicut dicebat Consilia-
tor sic arguēs. In venenato ueneno per-
nicioso accidit sincopis tremor ac pulsus
cordis ⁊ alia accidentia cardiace passionis
ergo ⁊ ce. Dicendū ꝙ non Nam sicut di-
cit Auicen. aliqua sunt venena q̄ sup unū
⁊ idem mēbrum agunt sicut cantarides su
per uesicā ⁊ lepus marinus sup pulmonē
igitur ⁊ ce. Preterea sicut reperiūtur ali-
qua simplicia a ꝓprietare cor respicientia
vt iacintus ⁊ crocus verbi grā aliqua ce-
rebrum ut smiraldus ⁊ sticados aliqua sto
macū ut corallus ⁊ cinamomū, ⁊ sic de aliis
ita non iconuenit aliqua reperire uenena
immo de facto reperiunt siue intentionalit
siue materialiter ad intellectū supra datuꝫ
que principalius epar cerebrū uel aliud in
ficiunt mēbrum venenosi⁹ q̄ cor. Unde
nonnulli dixerūt ꝙ venena animaliū simi
le mēbrū in homie primo inficiunt illi qđ
occupabant ⁊ a quo deciduntur. hoc ꝓbā
tes de veneno rabidi canis quia cum ce-
rebrum canis occupet ⁊ ab eo decidat ce
rebrum hominis primo inficit. Preterea
cum medicina laxatiua uel alia confectōe
aliqd cōmiscemus cuius virtute sic cere-
brum uel mēbruꝫ aliud primo petit et nō
cor igit sic fieri de venenis artificialit nō
incōuenit. Ex quibus patet ꝙ non omne
venenū principalit ex toto genere cor pe
tit ⁊ ce. Et ad argumētū Conciliatoris faci
lis est responsio quia in q̄pluribus passio
nibus accidit tremor cordis sincopis ⁊ c.
q̄uis lesio principaliter nō existat in cor-
de sicut i lesione oris stomaci qđ propter
hoc antiqui precordiū vocabāt ⁊ plurimo
rum aliorum mēbrorū cū ipso corde colli
gantiam habentiū. Ad quintum dubium
cum queritur qđ venenū ceteris paribus
citius inficiat ⁊ ce. Dicendū ꝙ illud quod
intentionaliter agit seu spiritualiter. quia
nō est necessariū ut ipsum per caloreꝫ no
stri corporis deducatur ad actū ut de opa
tione requiritur a materia Nam ille qui
moritur ex veneno intentionaliter agēte
ut plurimū subito morit sicut visus a ba-
silisco ⁊ ce. Pro responsione vo sexti du
bii sit hec prima cōclusio Et si vnum ve-
nenū tardius inficiat q̄ aliud nō tamē pos
sibile est alicuius veneni actōem vsq̄ ad
vnū mensem uel menses aut annuꝫ seu a
liū precisum terminū limitari ut nonnulli
dixerunt sic ut venenat⁹ ad illum termi-
nū precise moriatur ⁊ non ante nec post ⁊
hoc merito ipsius effectus naturalis ipsi⁹
veneni. prima pars cōclusionis satis de se
patet. secūda ꝓbatur. quia omnis veneni
actio naturalis diuersificatur tam ratione
ipsius q̄ dispositōis passi sed cum impossi
bile sit dispositōnes ipsoꝝ sic precise meti-
ri ut in tanto vel tanto tempore eorū ac-
tio certa sciatur patet cōclusioneꝫ fore ue
ram cōsequētia nota est maior est manife-
sta ⁊ minor patet in experigentia. nam idē
venenum mille ⁊ quot libuerit in eadē ex
hibitum dosi quosdam interficiet ⁊ quosdā
nō ⁊ ex his quos interficiet aliquos inter
ficiet in vna hora ⁊ aliquos in sex ⁊ alios i
duobus diebus seu alio tertio ut patet q̄
re ⁊ ce. Et dixi notāter merito effect⁹ na
turalis ipius veneni. Nam ut ponit Vir
gilius secūdo georꝝ. venena cum herbis
quibusdam cōfici possunt quorū virtus ꝑ
verba malefica maxime iuuatur ⁊ hoc e-
tiam fabulose posuit Ouidius plurib⁹ in
locis ut de medea ⁊ de circe et matre me-
leagri que tyrsum cōburens meleagri vi-
tam abstulit. hec quoq̄ superstitiosa ⁊ om
nino reiciēda positio haberi potest ex dic
tis Auicen. quarta sexti naturaliū. vbi ex
presse posuit possibilē fore aliquem ꝑ suaꝫ
fortem imaginatōem alienum corpus pos
se realiter immtare qr vbi grā de sano egꝝ
facere quo posito iesse bene sequeretur ꝙ
talis per illam fortem suam imaginationē
vitam illius posset ad certum terminum
limitare sed hoc ut patet nō est merito uir
tutis veneni sed potius affectōis ill⁹ siue
hoc fiat per venenū siue aliter. ⁊ ideo dixe
ram merito ini effectus naturalis ⁊ cetera.
Huic tamen opinioni ⁊ si forsan a contra
dictione defendi posset credē dum non ex
istit cum sit contra veram ⁊ sanctissimam
nostrā fidem. Secūda conclusio. ⁊ si sic sit
ut precedens asserit conclusio possibile ta
men est ut venenum exhibēdum talit dis-
ponatur ꝙ si in Socrate vbi grā vna die
operationem suam perficere deberet illā
diem ⁊ vltra transibit patet statim ꝙ eadē
caro cum sinapi cōmesta in Socratis sto-
maco temperato digeretur in semptē ho
ris. exēpli grā que ceteris parib⁹ comesta
cum agresta nō digeretur in octo ut docꝫ
experientia. quare sic fieri artificialiter de
venenis nō incōuenit. quare cōclusio ve
ra. Tertia cōclusio possibile est venenū na
turale seu artificiale reperiri exhibitum ali
quem taliter disponet ꝙ paulatine velut
ethic⁹ cōsumetur sic ꝙ si prius calor ei⁹ na
turalis ad sustentandū vitam pro quadra
ginta annis vbi grā sufficiebat vno anno
uel duobus postea ad plus poterit perdu
rare Hāc cōclusionē intellexit Auicē. sex-
ta quarti secūdo. c. cuꝫ dixit Et oē quideꝫ

quod inficit cum pmutatõe complexionis
aut cũ putrefactione aut cum aduentu su
per mẽbrũ possibile est ut sit effectus post
tempus. Preterea sicut in iuuene quantũ
cunq̧ robusto ex aque frigide potatione i
terduz sic calor naturalis q̃ antea ꝓ susten
tanda vita. xl. ãnis sufficiebat nũc autem
ꝓ vno uel duobus solum sufficiet ut in eo
de febribus .c. de ethica senectutis clare
monstraui Ita nõ repugnat venenũ repe
riri cõsimilem in corpore nostro faciẽs o-
peratõem imo de facto ut inferi⁹ patebit
reperitur. quare cõclusio vera. cõsequẽtia
bona ⁊ assumptum patet intuenti. Et ad
istum intellectuz forsan dicunt vulgares
attenuari posse venenuz. quare ⁊ cetera.
Et hoc de primo capitulo.

Capitulum secundũ. in quo modus inscri
bitur per quem quis sciet ab assumptione
veneni seu lesione se custodire.

M Ulta mihi circa venenoꝝ ma
teriam dubia occurrũt quorũ
declaratio nisi theorizantib⁹
modicam affert vtilitatez. et
quia ut plurimũ in ista legen-
tes materia statim ad practicam ptem de
theorica nõ multum curẽtes vellent de-
uenire preseruatiuũ regimen christo auxi
liante deinceps inscribam. Pro quo sciẽ
dum ꝙ ut quis a veneno preseruetur in-
tentio duplex potest haberi. vna ut se ab
assumptione seu a lesione veneni precaue
at. Alia ut assumpti ueneni seu ab extra uł
alio quouis modo approximati impediat
actõem. Quantũ ad primum. venenũ ti-
mens in seruitorum fidelium manibus de
bet sui corporis custodiam ponere ac res
etiã que ad vsum sui corporis necessario
requiruntur puta vestes lectũ camisias ca
ligas ⁊ similia. vt securior tamen existat fa
ciat primo aliquem lectũ intrare. qui p ho
ram saltem nudus iacens ibidem calefiat
Camisias õo diploidem caligas et similia
aliquem uel aliquos faciat per horam ãte
mãib⁹ cõtinue hinc inde ptãgere. faciatq̧
per horam anteq̧ equũ ascendat ascende-
re alium. Nam si in talibus uel cõsimilib⁹
fuerit venenũ abscõsum qđ calefactum in
corpore attingentis operationem aliquaz
facere debeat necesse ẽ ut ex malignis aut
ex pessimis existat. quare si ad ipm alteri⁹
calor per prius attigerit infra horaz talis
aliquam sentiet alteratõem. que cum cõ-
prehenditur talia fugienda sunt. Circa ci
bum et potum talem cautelam adhibeat.
Nam per horã anteq̧ cibum accipiat sibi
saluam seu credentiã fieri faciat scʒ hunc
modum si fieri potest quia habeat pueruz
cõsistentez ⁊ senem qui ore per prius ex

quia loto de cibis ad saturitatẽ vsq̧ mãdu
cẽt ⁊ de vino bibãt Nã si in his aliqđ ve-
nenum latuerit infra hoc tempus in ipso
rum aliquo aliquod accidẽs apparebit qđ
in vno solo forsan nõ fieret ⁊ hoc propter
complexionum accidit diuersitatez. ⁊ hec
pregustatio seu credẽtia tutior ceteris exi
stit. Cũq̧ ipse pastum sumpturus est pri-
mo os suum aqua frigida lauet. Sic enĩ
melius omniuz saporũ percipiet excellen
tiam a quibus debet q̧ maxime precaue-
re quia in talibus melius venena latent.
Nam si venena ipa aliquem extraneuz sa
porem habuerint ab istis saporibus excel
lentibus occultatur ut est excellens dulce
do amaritudo acerbitas ⁊ ce Et si cibaria
etiã extraneũ aliquem odorez habuerit re
linquantur. Res insup habeat super mẽ-
sam de quarũ proprietate sit presentatum
venenuz manifestare Ad quod singulare
est serpentis cornu qđ super sale positum
in veneni presentia rorem semper emitte
re videtur. Hoc idem facit lapis prassius
qui ut prassium spissam habet viriditatez
cum quibusdam interdum maculis rube-
is ⁊ interdum albis ⁊ propť hoc lapis pras
sĩ nũcupatur Et quia sepe in ipso smirald⁹
reperitur mater seu palatiũ smiraldi a nõ
nullis nominať. Causa autez quare talia
in veneni presentia rorem emittere uidẽ
tur est quia uenena in cibis potibusue uel
qualitercũq̧ in aere presentata aerem ip-
sum suo vapore uel alio modo alterãt seu
inficiunt q̃ aer sic infectus et ad prassiũ seu
serpentis cornu perueniens ingrossať et i
roris modum conuertitur eo modo quo
fit cum quis super politum ferrũ seu spe-
culum hiat. Unde tunc vulgares dicunt
talia in veneni presentia sudare. Nec est
plus incõueniens ꝙ venenum quodcũq̧
sit illud aerem inficiat venẽose absq̧ hoc
adhuc ꝙ in uaporez cõuertatur seu ab eo
aliud resoluať q̧ ꝙ lapis aliqs uel alia res
aerem pestilentiali infectum veneno pu-
trificet ut in prima principali parte dictuz
est. Sed hic nota ꝙ in aere vehemẽter ca
lido ⁊ sicco forsan talia rorem nõ emitte-
rent quia tunc caliditas ⁊ siccitas intantũ
posset aeris ingrossatõem prohibere ꝙ in
modũ roris cõuerti nõ posset. Et ideo di
cunt aliqui ꝙ propter hanc causam dixe-
runt philossophi tale cornu sup sal apponi
quia sal sua virtuali humiditate iuuat vt
aer infectus attingẽs cornu in rorem cõ-
uertatur. Possumus tamen aliter imagi
nari ⁊ forsan veri⁹ videlʒ ꝙ cornu poni ꝺ
bet super sale quia sicut zinziber per occul
tam proprietatem turbit operatõnem seu
ipsius virtutem adauget ita sal sua occul-
ta proprietate q̧ maximam habet contra
uenena uirtutem cornu super ipsuz positi

intantũ adauget ut aerem infectũ ipsuz at
tingentem sufficiat in rorem mutare nõ
obstante caliditate seu siccitate Jubeo igi
tur ut cornu semper super sale ponatur.
Alii dixerũt de prassio ꝙ presentato uene
no statim viriditatem amittit que cuz ab
luitur recuperatur. Sed qualitercunqꝫ fa
ciat quia siue rorem emittat aut viridita-
tem amittat patet prassium ipm valere ꝗꝫ
maxime in casu isto. De isto lapide in suo
de venenis auctoritate esculapii etiã Ar.
singularem facit mentionẽ. Lapis quoqꝫ
mise qui lapis busonis existit Nam si bo-
nus est cum busoni presentatur ad ipsum
osculandum statim accedit maxime etiam
valet in isto casu quia presentato veneno
varius efficitur ut inquit Albertus in suis
de mineralibus tractatu de lapidibus pre
ciosis ⁊ ille debet eligi qui subalbidus exi
stit. De isto nãqꝫ lapide legi in quodam li
bello qui eum crapotinam vocat. ⁊ virtu
tes ipi⁹ describendo dicit ipm omne pre-
sentatum venenũ manifestare, hoc modo
scilicet quia debet in anulo aureo ligari ỽ
sus carnem perforato sic ꝙ dum tenetur i
digito lapis ipe carnem attingere possit ⁊
debet continue in digito deferri vt digi-
ti calore calidior existat. Tunc enim pre-
sentato veneno tanta inducitur caliditas
in digito ut necesse sit ꝙ annulus abicia-
tur. In eodem libello lrã exterior sic di-
cit ꝙ si quis hunc anulum taliter fabrica-
tum habuerit in digito ⁊ fuerit venenat⁹
tanta in ei⁹ digito inducitur caliditas vt
necesse sit ꝙ ipsum abiiciat ⁊ sic per ipsum
scitur sinũquid aliquis fuerit venenat⁹ an
ne hec, nãqꝫ veneni presentiaz manifestãt
sed multi lapides aliaqꝫ reperiũtur de quo
rum proprietate est omniuz venenorum
qualitercunqꝫ approximatorum malitiam
frangere ac ipsorum actionem prohibere
quia de ipsorũ proprietate est venena sua
spoliare venenositatẽ ut testant. De quo
ruz numero ut inquit Albertus ubi supra
lapis draconides existit qui in draconum
capitibus reperitur Hec omnia ut inquit
fugant venena ⁊ maxime serpentũ. Item
magoꝝ auctoritate asserit adamãtẽ i sini-
stro lacerto ligatum valere contra venẽa
Et idem dicit de agate. Idem auctoritate
Aristotilis dicit Jacinthũ saphirinũ maxi
me contra tossicum valere. Et hoc idem
affirmat Constantinus in libello de incan
tatione ⁊ colli suspensione Item dicit Cõ
siliator ꝙ smiraldus optima illa scilicet cu
ius virtute busonis oculi ipsam fixe intu
entis eliquantur in mensa tenta multum
venẽa debilitat. ⁊ si in ore teneatur quod
libet suam perdit virtutẽ venenosã. Ite
uenenũ in suo de imaginib⁹ dicit Albert⁹
ꝙ imago astri serpentarii alicui ꝑcioso la-
pidi insculpta venena fugat omnia. et sub
iungit ꝙ talis portatus valet cõtra vene
na ⁊ morsus venenosorum ac etiam si pa
rum rasure de eo bibatur. et est talis ima
go astri serpentarii vir serpente cinctus cu
ius caput manus dextra tenet sinistra ve
ro caudam. Scito ergo ꝙ si hec imago a
licui lapidi habenti proprietatem fugandi
venẽa fuerit insculpta multo preualebit.
Item dicit Consiliator ꝙ in libro regum
persarum scriptum repperit ꝙ si quis scul
pere fecerit in lapide ematitis virum ge-
nuflexum serpente cinctum cui⁹ caput te
neat manus dextera caudaz vero sinistra
feceritqꝫ lapidem sic sculptuz in anullo alli
gari aureo ⁊ sub ipso radicem apponi faci
at serpentarie talis portat⁹ anulus ab om
ni veneno preseruat. ⁊ quia ipse de vene
no timebat fecit ad hũc vsum sibi talem a
nulum fabricari ut ipse refert. Item de
veneno timentes faciant vasa in quibus
cibaria ac potus reponitur puta parassi-
des incisoria cifos ⁊ similia taliter fabrica-
ri quia si argentea aut stangnea fieri fece-
rit primo in crucibulo ponatur argentum
seu stangnuz deinde tyriaca optima seu de
musconibus inferi⁹ describenda si de⁹ vo
luerit in ipso crucibulo imittatur ⁊ ipo co
operto ne exalet liquefiat argentũ. quod
liquefactum super formaz fiendi vasis ꝓi
ciatur. Nam si in argento uel stagno siue
alio metallo aliqua venenositas insit per
istum modum amouebitur cuz quo in va
se ipso aliqua virtus tyriacitatis remane
bit. Alchimiste eniz ex napello uel alia re
venenosa mercurium congelantes vasa
ex argento illo alchimico sepe conficiunt
que forsan cibum ⁊ maxime calidũz in eis
stantem inficiunt venenose. ⁊ dixi forsan
quia talia non fui expertus sed satis est ue
risimile cum ponant alchimiste ꝙ argen-
tum recipit virtutem omnium que in ip-
so proiitiũtur cum eliquatur. cũqꝫ ad deal-
batõnem argenti eris ⁊ aliorum metallo-
rum sepe arsenicum ac lacticinia ⁊ alie res
venenose ꝓiitiantur est ꝗꝫ maxime ab istis
metallis alchimisticis precauendum vide
mus enim cibaria in vasis eris stantia e-
ius saporem ac virtutem habere. Unde
idem fieri ab aliis metallis venenose puri
ficatis seu infectis non inconuenit ut pa-
tet. quare ⁊ ce. Possset tamen quis loco
tyriace in conficiendis vasis vti plurimis
bezeardicis inferius deo duce scribendis
que in iterficiendo venena maximam ha-
bent virtutem ut patebit. Quare si argen
tum ex imixtione istorum tyriacalium re-
manserit maculatum deauretur. hec nãqꝫ
pauca ⁊ si multorum librorum volumina
voluerim ad hec que dicta sunt valere cõ
peri. Sz hic sciendũ ꝙ ĩ talibus effectib⁹

lapidū preciosorum tiricalium ⁊ similium
in pluribus hominibus fides periit nō pu
tantes preciosos lapides tyriacalia ⁊ simi-
lia tales effectus posse producere quod e
uenit quia plurimi hominū aliquos pre-
ciosos lapides experti sunt nec ab autori-
bus descriptos effectus cōsecuti sunt pu-
ta quia iam expertus est zaffirus qui antra
cem nō fugauit smiraldus que discinteriā
non curauit vel que super se portata in ac
tu coitus nō fracta est propter quod vidē
tes hos ab autoribus descriptos effectus
non produci credunt in his ⁊ omnibus ali
is nullas inesse virtutes preter virtutem
pecuniarum attractiuam quia de virtute
pretiosorum lapidum est bursam euacua-
re ut clare docet experimētum. et sic tales
homines de descriptis in hoc. c. trufaren
tur. sed ut eorum credulitas falsa tollatur
Sciendū ꝙ multi fiunt artificialiter la-
pides quos adhuc boni reputati lapidarii
preciosos ac minerales iudicant i quibus
tamen nulla virtus penitus inest nisi pe-
cuniarum attractiua ut dictum est. Et e-
go quādam vidi saphirū ex cristallo factā
quā artifices plures mineralē ac magni p̄-
cii iudicauerunt ⁊ consimiliter fieri possūt
rubini balagii et plures alii lapides vt in
quodam legi libro qui tales facere docet.
hi. n. ⁊ si preciosi iudicētur nullam tamen
virtutē habent. Item dato adhuc ꝙ sint
minerales attende que dicit Albert⁹ trac
tatu de lapidibus p̄ci. Senescunt inquit
lapides quo ad virtutes. nec tales dicun
tur nisi equiuoce quia propter senium vir
tute corrupta in eis solum color remanet
⁊ figura ⁊ hoc ut inquit propter inordinati
onem nature accidit aut propter inordi-
natissimas uirtutes celestium incōtrariū
mouentes. et licet hoc accidat non tamen
nisi in longo tempore fit ut iam experimē
to comprehensum est. patet igitur ꝙ tam
propter falsitatē lapidum q̃ antiquitatē
sepe perditur eorum virtus. Legi prete-
rea in quodā libello qui docet in qua ma
teria debent preciosi lapides alligari qua-
liter ibi lapides persepe virtutes amittūt
propter portantes aliquod peccatū enor
me cōmittere. Et ad recuperandum vir-
tutem propter tale vicium docet eos in a
qua munda ⁊ bene clara per plures noctes
ponere ad serenum. per hunc enim modū
suam amissam virtutem recuperant. Et
ideo si propter istas causas vel aliquas ip
sarum vnus duo vel plures saphiri reper
ti sunt antracem non fugare quia tamen
plurimi hoc facientes inuenti sunt vt in-
quit Albertus se vidisse quod ego quoqꝫ
vidi. nō quis tamen credere debet nullū
saphirum antracem fugare. Et pariter si

non omnes smiraldi in actu coitus frāgū
tur aliqua tamē sic ut etiam vidi periit cō
similiter tam dictorum q̃ dicendorum se-
pe fides per hoc ꝙ antraci que iam per to
tum corpus ⁊ maxime in mēbris principa
libus suam dispersit venenositatem saphi
rum circumducim⁹. Et idem in discinte
ria confirmata ⁊ uirtute iam prostrata smi
raldum apponimus que tunc nihil penit⁹
prosunt. Et sic tunc dicūt hos lapides nul
lam habere virtutē. Et idem sepe accidit
de tiriaca mitridato seu aliis tā simplicib⁹
q̃ compositis inferius describendis quia
tyriacam vel consimilē in venēo vel mor
sura reptilium sepe damus quando scilicꝫ
venenū iam est in principalibus mēbris
confirmatū ⁊ quia tunc nihil prodest cre
dunt plurimi talia nullas habere virtutes
sed errant infallanter quia si quis istorum
aliquod non sophisticum nec vitiatum sꝫ
bonum, ⁊ electum sumpserit cū se primo
senserit per venenum qualitercunqꝫ ap-
ximatum infestari eo modo scilicet qui in
ferius deo duce describetur indubie liber
euadet. et ego smiraldum pluries in dis-
sinteria expertus sum faciens ipsā super
infirmi ventrem alligari ⁊ nunqꝫ apposui
alicui qui non euaserit. Et anno presenti
quis hoc potuit facilime experiri cum alie
fere nulle fuerint egritudines q̃ dissinte-
rie. Istorū igitur falsa tollatur opinio in
preciosisqꝫ lapidibus ⁊ aliis spem imponāt
sed in electōne bonū ⁊ ꝓ bene habeant la
pidarium qui minerales ab artificialibus
discernat quia si iuuenes minerales ⁊ non
peccato vitiatos habuerit hūc et alios ab
autoribus descriptos effectus produci ab
eis reperient infallenter In aliis vero ar
tificialibus puta tyriaca, mitridato ⁊ ꝓ bo
num et fidum habeant apothecarium qui
bene simplicia noscat ⁊ qui composita fide
liter preparet quia si illa que sūt ab autori-
bus descripta fuerit fideliter obseruata ta
lia non cōtemnent Insuper quia animalia
plurima venenosa ut inquit Auicen. na-
turaliter vina diligunt et nonnūq̃ post q̃
de eis biberint in ipsis venenum euomūt
Custodiatur ne vasa uinaria discooperta
permaneant quia aliquando reperta sunt
in vasis talibus venenosa animalia suffo-
cata. ⁊ hoc pluries compertum est in buti
glis ⁊ potasiculis rusticorum cum sub ar-
boribus reponūtur ⁊ isto modo laborato
res talia bibentes vina persepe venenati
sunt ⁊ repentina morte deperduntur cu-
ius causa pro tunc ignoratur immo dicūt
ipsos malis spiritibus obuiasse. Precaue
ant insuper ne super eorum domibus ni-
dum ciconie fabricent ⁊ maxime super ca
mino. Nam sepe repertū est animalia ve

nenosa que ad natorum pastum deferunt
ab ipsarum rostro seu vnguiculis euasisse
et per camini gulam descendentia in lebe-
tem seu ollam cecidisse et sic qui de decoc-
tis in illa lebete manducarũt venenati sũt
Et isto modo ab assumptione veneni seu
ab ipsius lesione quis se poterit custodire
que fuit istius capituli intentio principa-
lis. quare et cetera.

Capitulum tertium in quo res continen
tur veneni malitiam frangentes ac ipsius
impressionem probibentes.

Uiso itaqꝫ qualiter ab assum
ptõne veneni seu ab ipsius
lesione quis se poterit custo
dire. Est nũc modus descri
bendus per quem assumptũ
venenum vel qualitercũqꝫ
alias approximatum nocere non possit q̃d
dupliciter fieri contingit. Uno modo per
res ante seu post venenuz assumptas. de
quarũ proprietate sit assumpti veneni vel
quouis modo alio approximati impressio
nem probibere aut eius malitiam frange
re. Alio modo per complexionem tiricalẽ
seu bezeardicam naturalem insitaz seu ex
vsu tiriacalium uel bezeardicoruz acquisi
tam. In presenti ergo capitulo solum de
rebus veneni impressionem ꝓbibentibus
aut eius frangentibus malitiam faciaz mẽ
tionem. Et primo res simplices describã
Deinde compositas. Et in capitulo sequẽ
ti res ponam ex quarum continuo vsu fi-
et complexio bezeardica seu tiriacalis.
De is igitur que ad presens spectant ca-
pitulũ est terra sigill'. que propter eius mi-
rabiles contra venena virtutes lutum di
uinum seu macra diuina a philosophis ap
pellatur Nam si de ea cũ modico vini pa
rum in ieiuno sumatur nullũ venenuz ad
ad cordis intima seu aliorum mẽbrorũ pe
netrare permittit. imo vomitu saltem ip-
sum totum expellit et idem facit post assũp
tum venenum bibita vel gargarisata ut i
lepore marino et cãtaridibus fuit expertũ
Galien' Auicen. uero a cane rabido mor
sis eam exbibebat in potu et supra mor-
sura vipere cum aceto linibat et sic om-
nes tales cum boc medicamine liberabat
Unde in de viribus cordis inquit q̃ in le
tificando et cor cousortando mirabilez ba
bet proprietatem cum tiriacitate manife-
sta ꝓpterea q̃ cunctis obuiat venenis. I-
taqꝫ siue ante venenum bibatur siue post
naturam sustinet et eã ad ipsum expellen
dum confortat. et bec est quam trottantu
li vendunt pro gracia sancti pauli quia cũ
vino seu aceto potata seu super veneno-
sorum morsuram cum aceto linita omnes
a reptilibus morsos liberat indilate ut ip
si sepe mõstrant experientia. Hanc quoqꝫ
in isto casu summe laudat Consiliator di-
cens q̃ ante venenũ sumpta cordis cõser
uat bumiditates ipsum sic et alia muniens
mẽbra q̃ venenum ipsum per corpus am
bulare non ualet propter quod reges ori-
entales vbi venena fiunt nefandissima in
suis semper cenis et prandiis terraz come
dunt sigillatam. Mirabiles quoqꝫ de bac
terra in suo de simplicibus Serapio lau-
des describit ita ut asserat banc de melio
ribus fore medicinis contra venena et de
ipsa vnum ponit medicamen inferius de
scribenduz. Sumere quoqꝫ cum modico
vini. ʒ. i. seminis napi. in ieiuno bominez
a veneno preseruat illesum. Idez faciunt
ʒ. ii. aristologie ro. et. ʒ. i. carnis damule
exsiccate et puluerisate vel tantũdem semi
nis rafani. vel. ℈. ii. ossis de corde cerui.
aut parum balsami. Calamentuz vero au
torum testimonio si in ieiuno cuz vino bi
batur omnia expellit venena mortalia.
Maxime quoqꝫ in isto ireos commenda
tur quia bibitum cum aceto venenis om
nibus confert. et idem lac asine in ieiuno
potatum. Idem quoqꝫ faciunt auellane
in ieiuno sumpte teste Isaac in dietis par
ticularibus et nux vna cum una ficu.
quod etiam colliget affirmat Auerrois et
Auicen. secundo canone qui cum bis do-
cz sumere par rute. Ad idẽ valẽt testiculi
vrsini ul' arietini comesti. Itẽ castanee ac
am cepe Generant eniz in stomaco bumi
dum plurimuz frangentez nocumentum
venenuforum. Ad idem ualet anisum. ta
rascecon. doronicum. sticados. arabicum
cortex citri. eius folium atqꝫ flos. sceba. et
est centonicum abrotanuz. et detbni. idẽ
scandella de qua mixta cum frumento ru
stici in partibus nostris panem conficiunt
Ad idem ualet origanum agreste teste A-
ristotole in de bistoriis animalium. libro
primo inquiente. q̃ tortuca post comesti-
onem uipe statim comedit origanuz agre
ste. Unde nõnulli uidentes eam comede
re uiperam eradicauerunt origanum et cũ
id nõ iuenerit statim mortua est. Ex quo
concludo ipsum contra uenenum ualere.
et maxime serpentum. Ualet etiã positum
supra plabas tam uenenosas q̃ non uene
nosas. et babetur ibidem et cetera. Ad idẽ
ualet sanguis leporis ante cibum sumpt'
ut ponit Gilbertus. Hec supra scripta
maxime conferunt sed que sequuntur dig
ne debeut uenenorum bezear appellari.
quia oibus venenis resistunt a tota specie

33

vi·ffit semen citri zedoaria· muscus· ℥.iu-
niperi bacca lauri ⁊ eius folia. Radix dip
tami Radix tormentille. hadres que auto
ritate Auicenne in de viribus cordis tiri
ace magne vires obtinet et est herba que
nascitur iuxta napelluȝ similis aristologie
⁊ napellus ei vicinatur nec fructificat nec
florescit Hac enim herba ut habui a fide-
digno vtuntur romani napello intoxicati
quia sepe cum sagittis napello intoxicatis
ad ceruos et capras siluestres venantur·
cum autem anno elapso fuerit vnus ex v
na illarum sagittarum percussus statim ꝗ̄
illa herba suscipiens liber euasit illo presē
te· Gilbertus vero anglicus ⁊ Consilia-
tor has que sequuntur dicūt magne equi
pollere tyriace scilicet ypericon nincitox
icum enula campana rafani diptamꝰ ari-
stologia longa ⁊ ro· ⁊ viticella. Alicuius
enim istarum herbarū succus in potu da-
tus a morsibus siue a vulneribus quibus
cunqꝫ venenosis in breui liberat· Et ideȝ
facit cornu ceruinum adustuȝ in poto da
tum ut inquit Gilbertus. Et per istum
modum antiqui philosophi omnia vene-
na curabant quia vel succum illarum her
barum in potu dabant vel aliquam istarū
supra morsuram conquassatam ponebant
Et si succum siue viridem herbam habe-
re non poterant ex aliqua istarum pulue-
rem factū cum vino uel aliqua mellis da-
bant in potu· Item vnum aliud ponit
Consiliator singulare videlicet ꝙ tempo-
re vindemiarum in vno mastello seu brē
da musti duo viui serpentes venenosi suf
focantur quia talis purificati vini ciatꝰ v
nus ante pastum bibitus vt asserit homi
nem ab omni veneno preseruat illesum.
Huic vino magnam fidem adhibeo Nā
ipse Consiliator in additōnibus mesue.c.
de opilatōne epatis mirabiles laudes de
carne serpentum et eorum iure ponit di-
cens ꝙ sanguineȝ ⁊ alios humores ab om
ni infectione purificat· Et debet serpens
abscisis cauda et capite per quatuor digi-
tos in aqua primo decoqui que abiiciatur
Deinde in alia aqua coquatur in cuius de
coctōe diptamꝰ nullatenꝰ omittatur. cor
rigit enim in eo quodcunqꝫ corrigibile· ⁊
idem dicit eodem capitulo Franciscus de
pede montium in suis consimiliter addi-
tōnibus mesue. Mesue quoqꝫ in de con-
solatōne medicinarum secunda intentōe·
secundo.c. exemplariter ponit ꝙ serpens
per suam specificam formam homineȝ iu
uenescere facit. Et Auicenna secundo ca
non.c· de serpente dicit ꝙ caro serpentis
cum in vsu habetur, prolongat vitam· et
virtutem conforta. Sensus quoqꝫ ac iu
uentutem conseruat. Et ego quendaȝ vi
di cirugicum annosum valde qui viribus
corporis vltra etatem suffultis valde iu-
uenis apparebat. Et ad hanc intentioneȝ
de carnibus venenosorum serpentum si-
cut nos de anguillis sepissime manduca-
bat Sed quia talis vini ciatus in ieiuno
sumptus forsan inconsuetum venenaret
ut in precdeenti capitulo patuit cōsulo ut
tale volens vti vino se ad ipsum bibendū
paulatim assuefaciat i principio de eo pau
cam quantitatem assumens· Coagulum
quoqꝫ leporis cum aceto bibitum maxi-
me valet in isto casu..et hec sunt simplicia
que ad hanc intentōnem valere comperi
Quare diligens medicus scd̄m quam ha-
bet intenōeȝ respectu hominis preseruan
di ex his pluribus pulueres seu tyriacas
conficere poterit res addendo cordiales
stomaticas capitales epaticas ⁊ alias pro
ut sue intentōni videbitur conuenire. Et
sic respectu illius preseruandi medicamen
plures habens intentōnes habebit. Cōpo
sita vero ad huius intentōnem capit· sūt
infrascripta· Et primum est tyriaca de ter
ra sigillata sexta quarti capitulo quarto ab
Auicenna descripta· Inquit enim ꝙ si so
la terra sigillata uel tyriaca talis ante ue-
neni detur assumptōnem ipsum sicut est e
uomere facit cuius tyriace descriptio ad
litteram talis est. ℞.baccarum lauri.auꝛ
i· terre sigillate auꝛ·ii.ireos auꝛ.ii. sup-
ple quia non ponit dosim ireos conficia-
tur cum oleo ⁊ dosis sit quantitas auella-
ne· Auicenna non ponit oleum cum quo
debet confici sed accipe oleum irinuȝ uel
oleum de auellanis uel sisaminum uel de
balsamo quia pauca sufficit quantitas ad
talia incorporandum. Laudo tamen po
tius ut ista et omnes describende tyriace
seu confectōnes cum melle fiant dispuma
to bono scilicet ⁊ electo primo; quia talia
melius conseruentur· secūdo quia uel de
coctum ut inquit Auicenna secundo cañ.
uenenis maxime confert. Timens igitur
uenenum de tali tyriaca omni mane in ie
iuno ad quantitatem sumat auellane·
Medicamen preciosum de terra sigillata
in ꝓprio capitulo describit Serapio i suo
de simplicibus. inquiens ꝙ quando bibit
ex eo ille qui timet potionem prohibet no
cumentum eius ab ea· Et si sumpserit in
potu ex eo ille qui iaȝ sumpsit medicinam
uenenosam duȝ adhuc est in stomaco suo
prouocat ei uomitum et expellit uenenū
ab eo et liberat eum a morte. Et tale me-
dicamen fit ex luto sigillato cum iunipe-
ro Quibus admiscetur modicum boli· et

et bibitur cum vino. Sed ut te ad actum practicum reducam facias sic. ℞. terre sigilla. ℥. iii. granorum iuniperi. ℥. quatuor. Boli armeni. ℥. i. ʃ. terenda terantur et cum melle despumato fiat ad modum tyriace uel misce cum zuccaro et sumatur ad modũ pulueris cum vino vel fieri facias confectionem in morcellis cum zuccaro. ⁊ erit res delicata valde. ⁊ tam huic ꝙ̃ aliis poteris addere cinamomũ cassiam lineaz ⁊ similia scðm intentõnem quaz habueris. quia propter hoc minoris nõ erit efficatie imoꝫ maioris quia cinamomuz et cassia linea mirabiliter valent contra venenuz ut inquit Auicen. nona tertii tractatu. ii. c. de debilitate epatis. Inquit eiz ⁊ ipsa ambo scilicet cinamomuz ⁊ cassia linea sunt contraria putrefactioni et rectificant complexionẽ ⁊ expellunt causam corrumpentem ⁊ mundificant virus maluz ⁊ expellunt ipsuz ⁊ resistunt medicinis mortiferis ⁊ veneno. licet sit cinamomuz fortius ⁊ ce. Utere igitur istis duobus in tuis confectionibus quia eas reddent gustui magis gratas. Ad idem valet medicamen sexta quarti primo. c. ab Auicen. descriptum vt ℞. rute sicce. ʒ. x. nucum. ʒ. ii. salis cõmunis ⁊ ficuuz ana. ʒ. v. mellis quãtum sufficit et fiat electuarium de quo ad quantitatem parue castanee sumatur omni mane quia hominem a veneno preseruat. Rasis autem ad almansoriuz. viii. c. qui in medicamine contra venena componẽdo ãgelicũ habuit itellcm̃ aliᷓ hoc medicamen descripsit et est vtilius subscripto i isto casu. vt ℞. nucum a duabus corticibus mundatarum partem. i. salis glandinosi idest splendidi foliorum rute amboruz añ. sextã vnius partis ficuuz albarum ꝙ̃tum sufficit ad predictoruz cõmixtionẽ Ex quibus cum cõmixta fuerint nuces fiat similitudo. quam de veneno timens cõmedat ante cibum. hoc enim medicamen quandam habet specificam formaz forme veneni corruptiuam. et sic tale medicamẽ a morte liberat venenatuz quia aut venenum per suam formam specificam expoliat venenositatẽ aut ipsum per sudorẽ aut aliter extra corpus expellit. Aliud medicamen Rasis ⁊ est optimum in isto casu. est enim tante efficatie ut tyriace magne faciat operatõnez. Unde trouantuli cum eo puluerem panis assi cõmiscentes eum pro optima tyriaca vendunt ut in prima parte dictum est ⁊ est tale. ℞. terre sigillate. baccarũ lauri vtriusꝗ partes equales terantuꝫ ⁊ cum butiro vaccino inunguantur. quia ut ponitur in secundo canõ. butirum maxime valet contra venena deinde cuz melle conficiantur. De hoc medicamine vt inquit Rasis sumatur ante cibum vel post aut etiam cum maluz superuenerit accidens. Nam si eo vtens venenũ sumpserit illico eum vomet. ⁊ si venenum nõ acceperit nequaꝗ̃ vomitum incurret. Itez Auicen. ii. canõ. c. de ruta dicit ꝙ qui sibi timet a venenosis pungi sumat cum vino. ʒ. i. seminis rute cum foliis suis. et subiũgit ꝙ maxime valet si bibatur cum nuce ⁊ bolo omnibus tritis ⁊ cõmixtis. facias ergo sic. ℞. seminis rute. ʒ. ii. foliorum eiꝰ ℥. ʃ. boli arm̃. ℥. i. ʃ. nucum cõmuniuz ab ambabus corticibus enucliataruz. ℥. iii. fiat mixtio. de qua in ieiunio sumatur. ʒ. i. in potu cum vino vel potius cum melle. in tyriace modum conficias electuarium. de quo accipias ad quantitatem parue castanee in ieiunio. Ad idem valet tyriaca magna ⁊ tyriaca diatesseron tyriaca ꝺ muscionibus ⁊ mitridatum de quibus tamen in sequentibus aliam faciam mentionem. Et hoc de rebus veneni malitiam frangẽtibus tam simplicibus ꝙ̃ compositis ac ipsius veneni impressionem prohibentibus ergo et cetera.

Capitulum quartum in quo queritur. nũquid beneficio medici vel alio quis possit taliter disponi vt nullius exhibiti veneni siue ab intra siue ab extra timeat actõem.

Descriptis que per suam ꝓprietatem veneni assumpti vel alio quouis modo approximati prohibent impressionem aut eius frangunt maliciaz. Est nunc modꝰ imponendus per quem complexio fiat tyriacalis seu bezeardica sic ꝙ nullius veneni assumpti vel qualitercunꝗ aliter approximati timebit actõnez. Sed quia pluribus hoc videtur impossibile. Queritur nunquid beneficio medici vel alio quis possit taliter disponi vt nullius exhibiti veneni seu ab intra seu ab extra timeat actionem Arguitur ꝙ non primo. Nunꝗ̃ quis poterit taliter disponi quin piper in debita quantitate sumptum ⁊ per calorem naturalem actuatum ipsum calefaciat. et quin lactuca ⁊ etiam papauer actuatum ipsum infrigidat. Ergo a simili non poterit inꝗ̃ corpus taliter disponi quin venenũ in debita quãtitate sumptum et per caloreꝫ actuatum in ipsum agat Sed veneni actio est complexionis hominis corruptiua vt patet ex veneni notificatione. ergo ⁊ cetera

cõsequẽtia nota ⁊ assumptũ patet intuẽti.
Secũdo si questio essꝫ vera sequeretur ꝙ
venenũ nõ esset venenum. cõsequens fal
sum ⁊ ꝓbatur cõsequentia quia hoc homi
ni in debita quantitate ⁊ debite approxi-
matũ nõ nocet venenose ꝑ te demonstra
to veneno. ergo hoc nõ est venenum te-
net argumentũ quia venenum est verum
tenet argumentũ quia venenum est illud
quod qualitercunqꝫ humano corpori ap-
proximatum mediante sua occulta ꝓprie
tate vt supra dicebatur est sue cõplexiõis
corruptiuuꝫ. Tertio data veritate questi
onis sequeretur ꝙ homo taliter disposit⁹
indifferenter omnibus venenis equaliter
resisteret. consequẽs est falsum ⁊ patet cõ-
sequentia exquo per positõem nullius ve
neni timebit actõem. falsitas consequend
arguitur. nam ⁊ si calor naturalis sit istru
mentũ omniũ virtutũ ut Auicẽ. secũda ꝑ
mi doctrina tertia. tertõ. c. ceteris parib⁹
plus resistit veneno frigido ꝙ̃ calido. ani
malis enim conuersio in genere ꝓportio
nali non esset facilior cõtra Auicẽ. allega-
to. c. ergo videt ꝙ quanto pl⁹ disponitur
ut calido veneno resistat min⁹ frigido re-
sistere poterit ⁊ econtra. quare questõ fal
sa. Ad ꝓpositũ arguitur Indus ad terrã
sclauorũ gradatim deportatꝰ sic paulatine
disponitur ut aeris sclauorũ nõ timeat ac
tõem ut docet experientia. ⁊ etiam videt
mrẽ Auicẽ. primi primo. c. de complexio-
nibus. quia si subito deportetur aut mori
tur aut infirmatur ergo nõ incõuenit ho-
minem sic paulatine sic disponi ꝙ nullius
veneni timebit actõem tenet argumentũ
ꝓ tanto. quia nõ plus repugnat assuefieri
ad hoc mortiferũ ꝙ̃ ad aliud. ⁊ non obstat
ꝙ vnuꝫ fiat a qualitate manifesta et aliud
a proprietate ꝓut quis dicere posset quia
ut patet vtrobiqꝫ remouetur dispositio ꝓ
existens ⁊ noua introducitur. quare que-
stio vera quam affirmat Symon ianuen
sis auctoritate Orosii historiogrophi. c. ꝺ
m. parasso mitridatum. vbi dicit ꝙ mitri
dates rex ponti taliter se remediis premu
niuit ꝙ pernitiosissimuꝫ adustum venenũ
nõ timuit. hoc idem ponit Jo. Boccatius
in suo de casibus virorum illustriũ libro
vi. docens ꝙ dum mitridates esset obses-
sus conuersus ad vxorem pellices ⁊ filias
moritur⁹ illas ꝑmo venẽosas sustulit om
nes nouissimo ipe sũpsit. Sꝫ cũ diu se re
mediis aduersus illud armasset uidens se
ab illius viribus superari nõ posse iaꝫ dis
iectũ ab hostibus vrbem intrauerat vo-
cauit eiqꝫ se percientibus exhibuit ⁊ sic ui
tam percussus bellumqꝫ in misera senectu
te finiuit. Vide igitur qualiter mitridates
remediis premunitis nullum sumptum ti
muit veneruꝫ. Pro isto etiam facit Ar

in de secretis ... torum ad Alexandruꝫ
vbi ponit quãdaꝫ venustissimam puellaꝫ
fuisse ad barones et reges interficiendos
veneno nutritam Ex quo patet ꝙ nõ solũ
venenum haustum nõ timuit veruꝫ ipso
nutriebatur. Idem dicit auicẽ. sexta quar
ti. c. secũdo. autoritate Ruffi. Item quidã
cirugicus qui diu cum sarracenis habita-
uit de quo in ꝑma parte principali facta fu
it mentio mihi retulit ꝙ dum cũ barbaris
habitaret Soldan⁹ ille se taliter remediis
premunerat ꝙ nulli⁹ ueneni hausti time-
bit actõem. Et sic patet ptem questionis
affirmatiuam fore veraꝫ. Pro responsio
ne ad istam questioneꝫ sunt aliqua primo
notanda ex quibus secũdo conclusionẽ re
sponsiuam inferam de quesito. Quantuꝫ
ad primo. Notandũ ꝙ per venenuꝫ ut su
pra dicebatur illud intelligere debemus.
qꝺ humano corpori qualitercũqꝫ approxi
matũ fuerit siue a materia fuerit operati-
uuꝫ siue nõ est sue cõplexiõis mediãte qua
dam occulta proprietate corruptiuuꝫ ⁊ iõ
est ꝙ euforbiũ hominem venenose nõ pe
rimit nisi propter quandã occultam ꝓꝑ
etatem suam faciẽtem caliditatem veuẽo
sam ⁊ hominis cõplexionis corruptiuam.
⁊ pariter dicitur de opii frigiditate ⁊ simi
lium. Dico igitur ꝙ nisi cuꝫ venenis que
cũqꝫ sint illa siue dicantur a qualitate mãi
festa operari siue nõ aliqua esset conficta
occulta proprietas nõ plus nocerent ꝙ̃ pi
par allium sinapis aqua frigida ⁊ ce. Ex q̃
b⁹ sequitur primo ꝙ si daretur aliquid cu
ius ꝟtute talis veneni occulta proprietas
corrũperetur ꝙ ipsum nõ plus noceret ꝙ̃
si a qualitate solum ageret manifesta. Se
quitur secũdo ꝙ nõ incõuenit aliqua repe
riri quorum ꝟtute cuiuslibet veneni tam
calidi ꝙ̃ frigidi actio possit impediri patet
statim. Nam exquo omnia uenena agant
per occultam proprietateꝫ que nec est cali
da nec frigida uec ad aliquam qualitatem
manifestam reducibilis non repugnat ali
ud reperiri oppositam habens proprieta-
tem per quam cuiuslibet ueneni actio im-
pediatur. et hoc est quod cõmuniter dici-
mus scilicꝫ ꝙ ueneni maxime impediatur
actio per aliud habens formam specificaꝫ
ueneni forme totaliter repugnanteꝫ ut pa
tet ꝺ allio cũ uino bibito in punctura scor
pionum ut Auicen. ponit sexta quarti. c.
de eius cura qũi in potu uenenum sump-
sit ⁊ ibi quatuor modos ponit quibus ue
neni actio potest impediri quorum primũ
fit per qnandam formaꝫ specificam forme
ueneni totaliter repngnanteꝫ ut statim di
ctum est et hoc in lapide bezear et tyriaca
magna que per ipsorum formam specificã
extremaliter ueneni forme repugnantem
oia uenena tam calida ꝙ̃ frigida seu quo-

modoꝗꝫ aliter agentia sua denudāt ue-
nenositate. ⁊ hic ē prim⁹ mod⁹ quo actio
ueneī ipedit. Secūd⁹ ē ut ei⁹ frāgat̄ acui
tas. sicut vbi grā bonā uinū uel euforbiū
assūpti opij frāgūt acuitatē. Terti⁹ ē ut ip
si⁹ uenēi sb̄a resoluat̄ sicut alliū uenēa i su
dorē resoluit. iō nōnulli ip̄z asserūt contra
oia ualere uenēa ut serapio i suo ꝺ̄ siplici.
Quart⁹ est ut ip̄z venenū expellat̄ seu ad
extra trahatur sicut terra sigillata ante ve
nonū sumpta per vomitū ip̄z expellit vt
Auicē. ibidē. vel sicut smiraldus ad se as
sumptum attrahit venenū ut inquit Cōsi
liator ⁊ patuit de illo francoꝝ rege intoxi
cato cui smirald⁹ sub pede aliqualiter sca
rificato posita ꝑ illas scarificatōnes omne
venenū attraxit ⁊ sic liber euasit. Jstis sic
habitis suppono ꝙ nō incōuenit arborē ue
nenosam fieri nō uenenosam ⁊ ecōtra. pri
ma pars patet de arbore psidis de pside v
bi erat uenēosa in egiptū translatata vbi
facta est esibilis ut ponit Galien⁹ secūdo
alimentoꝝ. c. de arbore psidis ⁊ secūdo ꝺ̄
accidēti. secūdo. c. ⁊ Auicē. tertia quarti.
c. de morphea alba. ⁊ appellant hāc arbo-
rem allubecha. et Auerrois li. colliget se-
cundo. c. Secūda pars patet. Nam in se
ctōe vitis cum inseritur si apponatur ve-
nenū indubie vuas producit venenosas
⁊ si apponatur scamonea uel aliꝺ̄ simile so
lutiuū vuas ꝓducit solutiuas ut pōit Sy
mon ianuensis in suis sinoñ. c. de vino v
bi multa vina sinononizans inq̇t ꝙ vinū
sit laxatiuū ex hellebero uel scamenea seu
alio medicamie laxatiuo iposito in vite cū
inserit̄ ⁊ ce. Et idem ponit Rainaldus de
uilla noua in suo tractatu de vinis. et ita
de ꝗꝫpluribus plantis fieri posset cum inse
runt̄. Et quoddā medicine cōpendium vi
di ꝙ vuas ⁊ plurimos alios fructus docꝫ
facere solutiuos. et hortulani plurimi go
riofilos in radice mēte ponūt. et mēta illa
gariofiloꝝ odorē retinet ⁊ ꝑiter fieret mu
scata uel alterius odoris qꝺ̄ esse nō possꝫ
nisi oppositoꝝ in ea v̓tus reliqueret̄. qua
re de venenis sic fieri nō incōuenit ut pꝫ.
Ex quo infero ꝙ si infectōe vitis cum in-
seritur uel alteri⁹ plante bezeardicū aliqꝺ̄
poneret̄ seu tiriacale vaporosū planta ac
fructus fierent tiriacales seu bezerdici pꝫ
quia nō videtur maior repugnantia. ꝙ ex
appositōe rei bezeardice seu tiriacales fru
ctus fieret bezeardici ꝗꝫ ꝙ ex appositōe rei
uenenose uel solutiue fiāt fruct⁹ ⁊ planta
uenenosi uel solutiui sicut Cōsiliator de il
la arbore psidis dicebat̄ que cū nutrimēto
nutriebat̄ uenenoso fruct⁹ ꝓducebat ve-
nenosos. ⁊ ex nutrimēto nō uenenoso fru
ctus ꝓducebat esibiles ⁊ nō uenenosos ꝗ̄
re ⁊ ce. Jstis habitis sit hec cōclusio respō
salis de quesito. s. possibile ē hominē per

vsum reꝝ tiriacaliū seu bezeardicaꝝ talit̄
disponi ut eius fiat cōplexio tiriacalis seu
bezeardica ut ita loquar sic. s. ꝙ ois quali
tercūꝗꝫ approximati veneni impediret ac
tionē siue hauriat siue ab extra approxiet̄.
patet quia nō plus repugnat hois cōplexi
onem fieri bezeardicā ꝗꝫ plante ergo ⁊c.
Jtem ꝙ possibile est ꝑ etatis mutationem
dispsitōem seu complexionē in mēbris ac
quiri qua mediante ꝙ i una etate puta pu
erili erat venenosū in iuuenili uel alia fa
ctum sit esibile uel non nocēs ita possibile
videtur per vsum cōtinuū quoddā tiria
calium vel bezeardicaꝝ nouam acquiri i
mēbris dispositōem seu complexionē qua
mediāte qꝺ̄ erat ipsius venēose corrupti-
uū fiat esibile uel nō nocens. sꝫ primū est
possibile ergo et secūdū. ꝙ fuit ꝓbanda cō
clusio. ꝙ primū sit possibile patet ꝑ experi
entiā in ꝗꝫpluribus. Nam et sepe in etate
puericie est veneuū seu ueneni inducit ac
cidentia qꝺ̄ etate ꝓcedente fit esibile ⁊ nō
nocēs quare ⁊ ce. Et hoc in meipso expt⁹
sū. quia dū puerilem etatē agerē porcina
caro in me ueneni ꝓducebat accidentia.
Nam si de ea uel de aliquo in quo deco-
queretur iaduertenter mādūcassem. infra
horam tremorem cordis nauseam et alia
mala incurrebā accidentia. Unde domi-
na mea cupiēs me cōmestionib⁹ omnibus
assuefacere ferculū quoddā cōposuit vna
vice in quo me inscio porcinas carnes sub
tilissime tritas latenter imposuit. cūꝗꝫ de
ipo parum in aduertenter mādūcassem in
fra horam tremorem cordis ac sincopi in-
curri ⁊ vomitu superueniente usꝗꝫ ad vi-
uū sanguinem emisi intantū ꝙ mortis li
mites fere ingressus sum. Transacto autē
anno iterum de ipsa parū sponte comedi
quam sapidam reperiens ea usus sum sine
nocumēto deinceps. cuius cā alia neq̇t as-
signari nisi permutatio dispositōis seu cō
plexionis mēbrorum. nam ut plurimū ui
demus ꝙ in alia ⁊ alia etate alia ⁊ alia ap-
petimus cibaria. ⁊ sic patet cōclusionē eē
ueram quā cōsimilit̄ ꝓbat argumētū ꝺ̄ in
do ꝑmutato. Et pro ipsa etiam faciunt au
ctoritates adducte scilicet de mitridate ⁊
de illa puella. Ex illa conclusione cum su-
is probationibus sequitur primo ꝙ possi-
bile est per continuam assuefactionem rei
uenenose aliquem fieri uenenosū sicut di
cebatur de illa puella. patet quia nō plus
repugnat hominem fieri uenenosū ꝗꝫ be
zeardicum. Et ideo credendum est illam
ribaldam uetulam quam recitat Auicen.
sexta quarti fuisse uenenosam que in prin
cipio de napello rem paruam accipiens tā
dē eo tanꝗꝫ cibo sine nocumento nutrie
batur. ex qb⁹ sequitur secūdo ꝙ nō repug
nat iduiduis eiusdē spēi formis specificas

omnino cōtrarias reperiri. patet de homi
ne veneuoso ⁊ alio non venenoso. Sed
circa dcā aliqua occurrēt dubia. Primū
nūquid venenū quo nutriebaᷣ illa puella
conuersum sit in nutrimētū venenosū an
fuerit sua venenositate spoliatū. Secun
dū si venenū quod sumpsit mitridates ut
se pimeret cōuersum sit in nutrimeutū uł
q̄d factū est de eo. Quantū ad primū pōt
ꝓbabilius dici ꝙ venenū a puella sūptum
est in nutrimētum cōuersū uenenosum in
se virtutem veneni retinēs sic ꝙ ipa tota
erat venenosa ꝓpter quod se cum ea com
miscētes venenabātur ut dixit Ar. ⁊ nos
idem videmus ꝙ gallina frumēto nutri-
ta veuenoso in aqua scilicet remollito in
qua serpens venenosus fuit extinctus et
putrefactus quia q̄uis talis gallina sit ue
nenū cōmedentibus tn̄ illo frumento sine
nocumēto nutriᷣ ⁊ impinguaᷣ. Hāc galli
nā sic nutriri quidā tractatus docet qui ꝺ
auibus rapacibus tractat. iubet eniꝫ ipaꝫ
ipsis auibus exhibere qn̄. s. volum⁹ ut ci
to mutēᷣ in plumis quia ipa cōmesta oēs
plume cadūt in breui ⁊ ob hoc Gilbertus
anglicus gallinā sic nutritam iubet in cu-
ra lepra seu tirie loco trocíscorū ꝺ viperis
exhiberi patet igiᷣ qualiter talis gallina q̄
tamē a tota specie venenosa nō existit est
venenum comedētibus ⁊ tn̄ ipsa sine no-
cumento veneno nutritur. quare idē fuis
se factū de illa puella possumus imagina-
ri. ⁊ sic patet ad primū. Ad secundū de mi
tridate dicēdū ꝙ sicut tyriaca seu lapis be
zear venena omnia sua expoliat ueneno-
sitate ita cōplexio seu dispositō mēbrorꝫ
mitridati acquisita ex vsu tyriacaliuꝫ que
est vnita cū quadam occulta ꝓprietate ve
neni corruptiua venenū ab ipo assūptum
sua expoliauit uenenositate ita ut in corpe
suo solū a manifesta agerꝫ qualitate et nō
aliter vel cōplexione mitridatis sic tyria-
cali fuit veneni substātia resoluta uel eius
acumē extinctū vel fuit extra corp⁹ expul
sum eo modo. s. quo tyriaca ipm expellit a
caseo Et sic assūpti veneni a cōplexiōi ty-
riacali mitridatis actio ꝓhibebaᷣ et ꝑ cōse
quēs illesus permanebat. Et ꝑ hoc patet
responsio ad ista dubia. Sed cōtra respō
sionem primi uidetur esse Auerrois ꝥo col.
secūdo. c. ubi uult ꝙ nō sit possibile homi
nem nutriri veneno q̄ꝺ se demōstrasse di
xit in epistola de tyriaca ad Glauconeꝫ et
eius argumētuꝫ virtualiter tale est. exiēs
hominū latitudinē nō est hō sed homo nu
tritus veneno ꝙ alias occidit est huiusmo
di igitur ⁊ ce. minor arguiᷣ quia tota cō-
plexio humana cōtrario veneno ⁊ nulla-
tenus cū eo cōuenit sed necesse est ut iter
nutritū ⁊ ipsū venenū quo nutritur sit a-
liqua cōuenientia ⁊ similitudo quia nutri

mentū non est aliud ut inquit Galienus
3o de cōplexionibus ꝥuo. c. ꝙ similitudo
inperfecta nutrientis cū nutrito donec ei
simile fiat. Et secūdo. c. Oportet procul-
dubio inquit ut sit inter totā substantiam
nutrientis et totā substantiaꝫ nutriti com
munitas aliqua ⁊ similitudo quare ⁊ ceᷓa.
Et sic sequiᷣ ꝙ nutritus veneno est hō et
nō homo quod iplicat. Ad hoc dicit Gē-
tilis m possibile est hoiem nutriri veneno
cū quo tn̄ humanā nō exiit latitudinē. sed
bene talis hō poniᷣ in extremo latitudinis
cōplexionis humane. Pro quo nota ꝙ si
cut dicimus quartū gradū qualitatis mai
feste humane cōplexioni oīno repugnare
ita imaginabimur quartū gradum quali-
tatis occulte hūane cōplexioni etiā repug
nare qui tn̄ quart⁹ grad⁹ magnā habet la
titudineꝫ. Et sicut nō repugnat ꝑ paulati
nam assuefactionē hominē ad quartū gra
dum qualitatis māifeste deuenire ipo stā-
te in latitudine sanitatis ut probabiliᷣ te-
nuit ille sollēnis Speculator magister me
us Jacob⁹ de Forliuio ita ad quartū po-
terit quis gradū qualitati occulte deueni
re ipso stante latitudine humane cōplexio
nis. Et sicut sunt multe mansiones in la-
titudine quarti grad⁹ qualitatis māifeste
cū qb⁹ nō stat sanitas ita ī latitudie quarti
grad⁹ qualitati occulte sūt māsiōes multe
cuꝫ quibus nō stat hūana cōplexio neꝙ ui
ta. Et puto ad istū intellectū dixisse Gē-
tilem talem hominem veneno nutritū ex
tra latitudinē cōplexionis hūane nō existe
re sed intra in extremo eius ad intellectū
datū. Sꝫ cōtra ex hoc sequereᷣ ꝙ tale ue
nenuꝫ ex quo ille nutriᷣ nō agit a tota sub
stātia. patet cū necesse sit ut dicebaᷣ m ali-
qua sit assimilatio inter ipsū nutritū et ve
nenū quo nutritur. Sed venenū agens
a tota sᵬa nullā penit⁹ habꝫ similitudineꝫ
cū cōplexiōe hūana imo sibi extremaliᷣ op
poniᷣ quare ⁊ ce. ⁊ sic reuertimur ad ꝥmū
⁊ iō ꝓpter hoc aliā sū imaginat⁹ respōsiōꝫ
Pro quo nota ꝙ venenuꝫ a tota sᵬa ex-
tremaliᷣ oppōiᷣ hūane cōplexiōi ⁊ nullate
n⁹ oppōiᷣ cōplexiōi hui⁹ idiuidui ꝓut ē in
diuiduū hūane speciei. ⁊ hec cōplexio fluēᷣ
a tota spē seu forma isegēs a indiciis cōiᷣ
appellaᷣ et ꝑ hāc q̄cquid iest vni idiuiduo
vni⁹ spēi iest cuilibꝫ idiuiduo illi⁹ spēi. et
rōe hui⁹ ipossibile eēt aliquē nutriri uene
no ex quo nulla ē cōueniētia neꝙ sīlitudo
inᷣ venenū ⁊ cōplexiōꝫ talis idiuidui ꝓut
ē idiuiduū hūane spēi. Sꝫ q̄ q̄ꝺlibꝫ idiuidu
uꝫ hūanū hꝫ cōplexiōꝫ sibi ꝓpriā ut inquit
Auicē. ꝥma ꝥmi. c. de cōplexiōib⁹ ī qua ali
ud associari sibi indiuiduū ē oīno ipossibi-
le. stat ut inᷣ talē cōplexiōꝫ ꝓpriā ⁊ uenenū
quedam occurrat occulta ꝓprietas ꝑ quā
tale indiuiduū ipso veneno tāꝙ cibo nu-

triatur prout narrat Albertus magnꝰ ꝑo
animaliū. viii. c. quia quedaꝫ erat puella
colonie que ꝙ̄cito a mr̄e aufugere poteāt
angulos domꝰ sollicite perquirebat ⁊ q̄t-
quot poterat araneas capere mādūcabat
quibus velut optimo cibo. ⁊ si sit aliis ve
nenū nutriebat ⁊ sic nō minus ista puella
ꝙ̄ puella Ar. forsan erat venēosa. q̄re nō
incōuenit aliquē uel aliquā cāliter inueni
ri qui venenū appetat ⁊ ipso sine nocumē
to nutriat et qui sicut illa pnella veneno-
sa existat. Aliqua eni cibaria que mala sūt
aliquibus cōuenientia reperiunt vt inquit
Rasis. xiii. ad Almansoreꝫ. c. de regimine
cōmestionis. quod esse non posset nisi me
rito cōplexionis tali indiuiduo proprie q̄
cōplexio fluens a materia seu materiā ise-
quens a medicis cōmuniter appellatur. ⁊
talis prouenit merito alterius ⁊ alteriꝰ di
spositōis celorū vt inquit Albertus in suo
de mineralibus tractatu de lapidibꝰ ꝑtio
sis. c. viii. ac etiā alteriꝰ ⁊ alteriꝰ disposi-
tōis materie passe ut Auerrois. vi. collꝫ.
ꝑmo. c. dicit enim ꝙ quelibet materia hꝫ
accidentia ꝓpria ⁊ fixa in ipsa sine acciden
tibꝰ q̄ manat a forma. Et subiūgit ꝙ hec
accidētia que insunt in materia sūt cā va-
rietatū multitudinis q̄ in naturis idiuidu
oꝝ inenisūt. Unde Auicē. in de uiribꝰ cor
dis. c. x. d ꝓprietate loquēs q̄ i mixtis cor
poribus repit has duas cās sūmarie tan-
git. s. celoꝝ ⁊ materie passe dispositōꝫ sic i
quiēs. Proprietas est natura iuēta i mix
tis corporibꝰ ꝓcedēs eis a supna ⁊ plenissi
ma influētia ꝓpter dispositōeꝫ. s. materie
passe. qua. s. natura corpora pticularē ⁊ ꝓ
priā dispositōꝫ acquirūt ⁊ ce. Et ex hoc ap
paret cā ex una pte quare aliqua sūt idiui-
dua in q̄bus uinū ē uenenū aut alliuꝫ aut
caseus uel cōsile que tn̄ oibus aliis sūt op
timi cibus. ꝙ̄uis hec diuersitas etiā ex a-
lia pte possit rōe cibi ꝓuenire ⁊ nō minꝰ ꝙ̄
rōe cibati ut inquit Auicē. iꝫ. tertii. tracta
tu secūdo. c. de corruptōe digestiōis cum
dixit aut est ꝓhibēs appetitū cibi cū ꝓpri
etate que ē in ipso aut in comedēte sūt il-
le cuiꝰ natura refugit a cibo aliquo ꝙ̄uis
sit laudabilis ⁊ appetendus sit a alio ⁊ce.
Ex quibus patet ꝙ nutricatio nō ē assimi
latio nutrientis ad nutritū rōe cōplexio-
nis insequētis formā tm̄ sed etiā materiā
Et per hoc patet hoc argumentū nō vale
re Iste nutritur veneno ergo hoc vene-
nuꝫ non agit a tota substantia demonstra
veneno quo uutritur. quia ⁊ si venenum
a tota substantia contrarietur humane cō
plexiooi fluenti scilicet a tota specie cuius
uirtute esset ipsius cōplexionis corrupti-
uū inter ipsū tamen ⁊ complexionē a ma-
teria fluentem quedā currere potest occul
ta proprietas prohibitiua ne venenum ip
sum sit complexionis a forma fluente cor-
ruptiuuꝫ. Et per hoc patet solutio ad il-
lud argumentū. hāc eniꝫ sentētiaꝫ si quis
diligenter inspexerit intellexit Auicē. sex
ta quarti. c. secūdo dum dicit: verū ꝓpor-
tionalitates iterum inter virtutes agen-
tes ⁊ patientes sunt ex eis que oportet cō
siderari. Nam Alfarfax. i. napellus ⁊ si in
cōpatione ad cōplexionem que est anima
lis sit homineꝫ interficiens cū cōfirmatur
ipo fortasse non est venenū turdis ut ve
lit dicere quia in quolibet animali due re
periūtur cōplexiones. vna que est cōplex
io animalis absolute a qua nulluꝫ animal
potest absolui. quā cōplexionem lataꝫ vo
cat. et ratione talis cōplexionis napellus
esset venenū omnibus animalibus. sꝫ q̄a
quelibet species animalis habet cōplexio-
nem sibi ꝓpriam a qua nullum indiuiduū
illius speciei potest absolui stat ut ratōne
huius alfarfax sit venenū indiuiduis spe
ciei humane prout participant cōplexione
speciei hūane ⁊ nō sit venenū turdis. Et
ꝑ idem dico ꝙ aliq̄d pōt esse venenū oibꝰ
idiuiduis specie hūane rōe cōplexiōis late
seu ꝓprie speciei a qua. s. nullū idiuiduum
pōt absolui. q̄d tn̄ nō eēt venenū huic def
minato idiuiduo ut dicebat de illa puella
araneas comedēte ꝓpt. s. cōplexionē sibi
ꝓpriā i qua aliud sibi associari idiuiduū ē i
possibile. ⁊ iste modꝰ respōdendi plꝰ mihi
placꝫ ꝙ̄ modꝰ gētilis. Sꝫ cōtra istā positō
nē adhuc arguit. q2 ex ipsa seq̄t ꝙ hō ꝓdu
ci possit venenosus ex generatōe. pꝫ q2 cū
eisdē dispositōibꝰ pōt forma sbalis itrodu
ci cū quibꝰ cōseruat. sꝫ ꝑ positōneꝫ forma
substātialis cōseruat in hoc indiuiduo hu
mano cū dispositōibꝰ venenosis ergo ⁊c.
Nō si cōcedit. cōtra cōplexio fluens a to-
ta spē seu formā isequēs ē qua hita i mā in
troducit forma hūana sꝫ cōplexio veneni
ꝑ positōꝫ totalit ⁊ extremalit ꝯtrariat huic
ergo si i aliq̄ mā fuerit dispōes isequētes
formā veneni nūꝙ̄ i eadē hūana forma in
troducet. imo si iā esset itroducta corrūpe
ret cū extremaliter opponāt ut dcm̄ ē. ⁊ sic
pꝫ ꝙ hō nūꝙ̄ a generatōe produci poterit
venenosus. Ad hoc dicēdū ꝙ̄ hō pōt a ge
neratōe ꝓduci venenosꝰ et hoc venenoso
coesūte cū venenosa ul' alit et cōsimilit ꝓ-
duci pōt bezeardicus quia bezeardico co
esūte cū bezeardica. Et tūc ad argumētuꝫ
In ista mā sūt due dispōes faciētes ꝑ forma
ueneni ergo i ea forma hūana itroduci nō
pōt. neget ꝯña q2 le ꝓso coesūte cū le ꝓsa ꝓ-
ducit i geñartōe le ꝓsus ⁊ tūc i illa mā sūt di
spōes uenenose repūgnātes ꝯplexōi hūane
fluētes a tota spē ut pꝫ. q2 sūt tal' ꝯplexiōnis
uenenose corruptiue quare ⁊ cetera. Cir
ca istam materiam multe caderent diffi-
cultatesqnas pro nuuc omitto. Nam ad

meum propositũ sufficit ꝙ aliquis taliter
disponi possit ꝙ i eo ꝯplexio tyriacalis acq̄
ratur per quã uelut tyriaca omniũ uene/
norũ malitiam frangat ꝓut satis fore pos
sibile deductũ est. quare ꝑ prius solutis ar
gumẽtis ad oppositũ factis bono auxiliã
te ihesu modũ deinceps inscribam ꝑ quẽ
quis taliter disponi poterit ꝙ nullius ex/
bibiti veneni timebit actionem. Ad argu
menta igitur ad oppositum facta. ad pri/
mũ quicq̄d sit de antecedẽte cõcedo cõse/
quẽs ⁊ cõsequentiã. Et ulterius concedo
ꝙ ueneni actioẽ cõplexiõis hoīs corrupti
ua. i. apta corrũpere quia li corruptiua uł
corruptiuũ positũ in notificatõe ueneni di
cit aptitudinem ⁊ non aptum. ⁊ ideo non
ualet hoc argumentũ hoc uenenum con/
uersum ⁊ actuatũ nõ corrũpit cõplexionẽ
humanã ergo hoc nõ est uenenum quia ⁊
si de natura sui sit hominis cõplexionem
corrũpere. potest tamẽ per cõplexionẽ ali
quã bezeardicã ut erat in mitridate uel a
liquã occultam proprietatẽ in idiuiduo re
pertam ut erat in puella araneas comedẽ/
te eius impediri actio. Et per idem etiã
patet ad secũdum ⁊ ad tertiũ cõcedẽdo cõ
sequens ⁊ cõsequentiã. Nam sicut dicebã
tur in primo notabili uenenũ nõ agit quia
frigidũ aut calidũ sed agit per quandã oc
cultam proprietatem cõplexioni humane
extremaliter repugnantem. Deinde ad
hoc ut quis omnibus venenis indifferen
ter ⁊ equaliter resistat. sufficit ꝙ in mẽbris
suis sit una proprietas occulta tiriacał ab
arte uel a natura insita ueneni occulte ꝓ/
prietatis corruptiua Et sic patet ꝙ cũ q̄s
disponitur ad resistendũ non solum tã ca/
lidis q̃ frigidis sed omnibus indifferẽter
⁊ equaliter ut patet. Uerũtamẽ est ꝙ cete
ris paribus plus frigidis q̃ calidis quia ca
lida uenena ceteris paribus citius interfi
ciunt q̃ frigida. licet nonnulli dicãt oppo
situm. sed hanc difficultatẽ dimitto ꝓ nũc
Et sic patet quid ad falcitatem cõsequentiã
sit respondendũ ⁊ consimiliter ad totam q̄
stionem. quare ⁊ cetera.

Capitulũ quintũ in quo modus habetur ꝑ quẽ quis sciet cõplexõem suã facere ty/riacalẽ seu bezeardicam sic ꝙ nulliꝰ uene ni qualitercũq̃ ap ꝓximati timeat actõem

HAc igitur retenta conclusione
scilicẽ ꝙ possibile est fieri com
plexionẽ tyriacalem qua omẽ
venenũ quouis modo appro
ximatũ sua spoliatur veneno/
sitate eiũ quibus ⁊ quomodo hoc fieri de
beat est presentibus annotandũ. Sumat
igitur oĩ mane tyriacalẽ affectãs cõplexiõẽ
acq̄rere cum pauco boni uini ã. ʒ. ℈. usq̃
ad. ʒ. i. ℈. boni ⁊ electi mitridati. Ex huiꝰ
enim medicamis assiduo vsu talem quis
in mẽbris dispositionem acquiret ꝙ nulla
veneni species poterit eidẽ nocere ut in
quit Rasis octauo ad almanso. primo. c.
Quod etiã affirmat Johãnes serapio in ꝑ
mo sui breuiarii. Et isto modo ut sepe di
ctum est Mitridates rex suã fecit cõplexi
onem tyriacalem. Nam ut inquit Bocca
cius vbi supra dum puer esset multum de
eius morte tutores ꝑquirebãt quorũ intẽ
tionẽ frustrata veneno eũ perimere con
nati sunt quod ipse ꝑcipiens per plures an
nos exulem se sponte fecit. Deinde in re
gnum reuersus cũ nature morũq̃ hoĩnũ
esset inuestigator egregiꝰ. phõs medicos
ariolos poetas historiagrophos aliosq̃ cu
iuscũq̃ cõditõis ⁊ maneriei sapientes secũ
hr̃e ꝓcurauit cũ quibꝰ si q̄d rei bellice tẽ/
pus supererat colloquebatur. eosq̃ scd̃m
exigentiã consulebat ꝙ nimis bene sedet
in principe imo si statũ suum vt fecit Mi
tridates augmentare desiderat sic eũ fa/
cere oportet. Cum igitur sũme de venẽo
timeret, suos consuluit phõs qui grãdi cũ
diligentia quoddã cõposuerũt electuariũ
cuius assiduo vsu talem in suis mẽbris ac
quisiuit dispositõem ut nullius assũpti v e
neni timeret actõem. hoc nãq̃ indubie si
ex rebus electis ⁊ scd̃m phõꝝ doctrinã ab
artifice bono fuerit preparatũ quã dixi fa
ciet operatõẽ. Sed moderni artifices aut
res non bene cognoscũt aut propter aua/
ritiam corruptas imponũt aut omnia nõ
habẽtes receptis diminutam cõficiũt ⁊ eũ
q̄d plerũq̃ faciũt vnũ ꝓ alio cõponũt. q̄d
igitur mirũ si descptos ab autoribꝰ effcũs nõ
ꝑducũt. Bonũ igitur cupiẽs suã cõplexoẽ
facere tiriacalẽ hẽat mitridatũ ac de eo ut
dictũ ẽ accipiat oĩ die. Ad idẽ valẽ tyria/
ca magna. ⁊ etiã tiriaca iscripta q̄ sui meri/
to effcũs tiriaca tiriacarũ põt appellari cu
iꝰ iuẽtor q̄dã nr̃ fuit papiẽsis phũs vnius
hrẽcodie ducibus Nã vidẽs ut ipse in q̄
dã suo cõsilio narrat ꝙ Auicẽ. secũdo canõ.
c. de napello asserit quẽdã murẽ uł aĩal si/
mile muri pasci ex radice napelli esse heze
ar eiꝰ sollicite cũ q̄dã bono herbulario q̄
siuit si vnũ ex illis muribꝰ hrẽ posset ⁊ nul
lũ unq̃ repiẽs nec comestã eiꝰ radicẽ pu/
tauit falsũ eẽ q̄d dixerat Auic. sẽ cũ de mẽ
se mai muscões quosdã ipsiꝰ napelli folia
depascẽtes iuenerit plures accepit cũ q̄bꝰ
tãm tiriacã cõfecit. vtꝰ B. terre sig. bacca
rũ lauri mitridati ã. u. ii. muscorũ nap el
ꝗ. xxiiii. olei ⁊ mellis quãtũ sufficit ⁊ fiat ti
riaca hãc cũ pluribus venenatiꝭ ex napello
brutiꝭ expꝰ fuit ⁊ ꝯpiẽs q̃ illa venenũ illꝰ
statĩ iterfecit ipse d̾ eo ad quãtitatẽ ciceris
spõte accepit q̄d asserit eẽ ut liq̄ritia dulce
⁊ cũ isra paucũ ipsi v̾tiginẽ tremorẽ corꝺꝪ

et alia veneni accidentia ꝑsentirēt de isto
rū musconū tyriaca accepit ⁊ statim euo/
muit rem erugini similem. Sūplit ⁊ secū/
do ⁊ iterū euomuit rem nigrā satis. Ter/
tio aūt iteꝝ de ea suscipiēs nihil euomuit
⁊ sic liber euasit. Cum aūt hūc insignez vi
rū ad talem conficiendā tyriacam incitans
talis vt opinor fuit. Nam cū deprehende
ret muscones illos napello nutriri imagi
natꝰ est illos ꝗdam habere vt ita loquar
ꝯplerōꝫ bezeardicā napelli venēi destructi
uaꝫ vnde expoliato venenositate napello
eo tāꝗ̄ cōuenienti cibo nutriunt ⁊ sup hoc
se fundās tyriacā illam confecit. Hoc igi
tur habito fundamento dico ꝙ si fieret ty
riaca ex coturnicibus quas ponit Auicē.
secūdo cañ. ꝑmo. c. napellum depascere. li
cet sexta quarti secūdo. c. dixerit ꝙ sūt tur
di. talis tyriaca esse deberꝫ perfectior sub
scripta. Nā cū auibus illis nos sine nocu
mento nutriamur. verisimile ē ꝙ ab ipsaꝝ
specifica forma napelli venenum corrūpit
sicut dicebatur de mente Auicē. in. c. ꝑce
denti ⁊ hoc est verisimilius ꝗ̄ ꝙ dixit Ga
lienꝰ. s. ꝙ napello aues ille nutriūtur quia
anꝗ̄ perueniat ad eoꝝ corda ꝓpter poroꝝ
stricturā sua expoliant venenositate cuiꝰ
oppositū cōtingit in homine ꝓpter poroꝝ
amplitudinē ⁊ ce. Et si hec cā sit vera pri/
mā tamē puto ꝑualere. Nā ꝓpter diuersi
tatem formarū specificarū aliud posset eē
venenū nobis quod nō coturnicibus siue
turdis ⁊ econtra. Et istarū conturnitiū si/
ue turdoꝝ tyriacam facias sic. Rx. tyriacā
magnā mitridatū vl' quāuis ex tyriacis de
scriptis seu describendis ⁊ cū ea misce ex
puluere coturniciū uel turdorū si napellū
depascūtur ⁊ hēbis tyriacā indifferēter cō
tra omne venenū perfectā si deus volue
rit. Et puto ꝙ solus coturnicis puluis vl'
turdi napelli venenum extingueret. Qui
puluis sic fiat. ꝑmo coturnix deplumetur
deinde euisceretur cor pulmonem ⁊ epar
ī suo corpore relinquēdo. Postea in olla
noua in furno posita extracto pane ⁊ debi
te refrigerato talis desiccari permittatur
ꝙ in puluerem redigi possit. sꝫ caue ne cō
buratur ⁊ talem puluerē vsui reserua. Et
idem facias de turdis si ut dictū est napel
lo pascūtur. Et si huius tyriace verū iudi
ciū habere volueris ipsam per priꝰ in bru
tis experiaris venenatis ⁊ si a veneno ea
liberat iudicato homini ad mortez tribu
aꝫ napellū prout faciebat mitridates quia
res mitridatū electuariū ingredientes talis
experiebaꝛ vt pōit Serapio ꝑmo sui bre
uiarii allegato. c. et cū iste veneni accidē/
tia senserit hāc sibi tyriacam propines que
si eū liberat ut opinor adde d puluere isto
in recepta tyriace magne aureos. xxiiii. et
illud idez dico de musconibus iam exper/
tis ⁊ de mure illo Auicē. ⁊ hec sūt magno
cum studio experienda. Nā scdm similez
fantasiā Andromacus trociscos de x ipis
addit in tyriaca ⁊ ut notū est bene sibi suc
cessit. Nam sapientes ⁊ veritatis specula
tores vt inquit Auicē. in de viribꝰ cordis
penul'. c. precise determinat ꝙ directō ad
cōpositōꝫ medicinarū nos a lethalibꝰ ve
nenis liberātium ab inspiratione ac prouí
dentia diuina processit ⁊ a re inspirationi si/
mile. etenim deductio rationis non perti
git efficatiā cōpositiōis ipsarū quare ⁊ ce.
Posset etiaꝫ similiter fieri tyriaca de ka/
dres herba quam ponit Auicē. in de uiri
bꝰ cordis tyriace magne habere virtutes
vt in capitulo tertio dictū est. Naꝫ ex quo
herba hec vt ipse refert iuxta napellū nas
cens ipsum prohibet fructificare ⁊ fronde
scere quādam specificam formā oppositaꝫ
napello debet habere. ⁊ per cōsequens eē
debet ipsius napelli bezeer. Pone igitur
aureos. xxiiii. in recepta tyriace ⁊ hēbis ty
riacam optimā que ad tyriacalem facien/
dā cōplexiōeꝫ mirabilis erit. Ad idē valet
medicamen serapionis in quo ingreditur
iuniperus. Et medicamen de nucibus ra
sis Ac medicamen de semine rute Auicē.
secūdo cañ. c. de ruta. ⁊ ista sūt in. c. prece
denti descripta omnibus his vti poteris
cuꝫ vino seu aceto vel cū aliqua aqua fa
cta ex aliquo simplicium in. c. precedenti
descriptorū. Et sup omnia laudarē in isto
casu vt quis mitridatū vel aliud cōsimile
sumeret cū modico vini uipini superiꝰ de
scripti. Nam tale vinuꝫ per se sumptum
cōplexionē faceret bezeardicā seu tyriaca
lem. nec quisꝗ̄ de talis vini timeat assūp/
tione quia ut supradictum est tali vino se
paulatim assuefaciens eo sine nocumento
nutrietur. Et si quis acetū cōficeret uipe
rinū eo modo. s. quo vinū conficitur pro
tēpore calido ac cōplexionem habentibus
calidā foret laudabiliꝰ in hoc casu quia ip
sum miscendo cum aqua acetose vel alia
tyriaca mitridatuꝫ vel aliud tyriacale seu
bezeardicū quod cum eo sumeret multū
in caliditate remitteretur cū quo non mi/
noris esset efficatie vt patet intelligenti.
Sed hic caderet dubiū Supposito ꝙ tale
vinuꝫ seu acetum sit venenosum si cuꝫ eo
sumeretur tyriaca uel mitridatū uel aliud
consimile. quero an totum remaneat ve/
nenosū an totum tyriacale. Dicenduꝫ est
ꝙ totū illud est tyriacale ⁊ ꝙ etiaꝫ vtrūꝗ̄
per se in debita quātitate sumptū seu dosi
est tyriacale ⁊ sic false supponiꝛ ꝙ vinum
seu acetum sit uenenosū. sed admisso ad/
huc ꝙ vinum illud seu acetū esset veneno
suꝫ. Dico ꝙ tāta potest esse vini uel alteri
us uenenosi mixti cū tyriaca uel alio tyri
acali seu bezeardico quantitas ꝙ ipsorum

tyriacitas corrũperet. Sz si sit debita do
sis mitridati vel alterius z cetera. nullum
vnq̄ venenũ etiã in cõi dosi datum eius
tiriacitatez corrũperet vt velim dicere q̄
cuiusq̄ veneni virtus in tanta dosi q̄ suf
ficit hominẽ interficere a cõmuni dosi tiri
ace seu mitridati z ce. corrũperet indubie
Et sic in isto casu adhuc dato q̄ vinũ seu
acetũ foret venenosuz nũq̄ nocere posset
si sumatur in debita quantitate dosi tiria
ce uel mitridati quia sua expoliaretur ve
nenositate. Sed vlterius quereret aliq̄s.
supposito q̄ ille cui⁹ cõplexionẽ intendis
facere tyriacalem sit iuuenis collericus in
tẽpore aere et regiõe calidis nũq̄d tyriaca
mitridatũ ul'aliud tyriacale seu bezeardi
cũ calidũ sit ei oẽ die tribuẽdũ. et vi̇ q̄ nõ
nã oĩs imoderata discrasia ledit a sibi sz isto
casũ t'lia tribuẽdo discrasia augeret q̄a tyri
aca ml'tũ calefacit z exsiccat octauo terapẽ
tice penul'. c. vt supra dictũ ẽ igitur z ce.
Et sic talem hominẽ posses ad ethicã seu
aliam malã egritudinẽ deducere mortalẽ
qui mortuus postea nullum venenuz ti-
meret quare z ce. Pro isto dicendum q̄
tiriacalem affectãs inducere cõplexionem
debet infrascripta diligenter considerare
virtutem primo z principaliter. Deinde
cõplexionem sexũ regionem etatẽ tempus
anni aerem cõsuetudinẽ artez accidens et
repletõnez. Nam in his omnibus cetera
semper supponendo paria puto in virtu
te fortiori. quoduis istorũ medicaminum
in maiori dosi poteris exhibere Et idem
in cõplexione frigida respectu calide et in
muliere q̄ in uiro in regione frigida q̄ ca
lida in etate senectutis q̄ iuuentutis in hi
eme z vere q̄ estate z autũno in aere ne-
buloso z obscuro, q̄ claro et sereno in ho-
mine talia assueto recipere q̄ nõ assueto z
respcũ accidẽtiũ pl⁹ illi qui eo non terret.
q̄ qui terret uel p accidẽs intelligere pos-
ses lapsũ aliquẽ preter naturalem vt plus
dares illi qui nõ haberet epar seu stoma-
cuz supercalefactũ q̄ q̄ hẽret supracalefac
tũ respectu vo repletõis quia plus tribuẽ
dum est in repleto humoribus frigidis q̄
calidis uel aliter quia plus posses dare re-
pleto cibo ul'inanito uel econtra scd̄m in
tentionẽ quã haberes p tũc sꝫ igit in isto
casu hec omnia diligenter consideranda.
vel potes aliter facere quia potes cũ istis
tiriacalibus calidis aliq̄d cõmiscere scd̄m
intentõem quã habes puta. si collericũ iu
uenem in regione tpe z aere calidis nõ as
suetis z cõplexio regenduz habueris talia
debes cum aliquo alio cõmiscere illorum
temperantẽ caliditatem vt videt cuz ace
to coi uel uipino aqua rosata permixto vl'
acetose seu alia scd̄m q̄d libuerit. Etenim
scd̄z doctrinam autorꝫ multa tiriacalia cũ

aceto sumẽda cõmuni vt in tertio. c. patu
it. vel in isto casu facias sic. Rx. conserue
rosa. lib. ʒ. mitridati uel alterius tiriacalis
lib. i. z. ʒ. z incorporentur simul et de tali
vtere de eo in tanta dosi accipiẽdo q̄ tiri
acitatis virtus permaneat in illa. Consi
milez modũ ponit Auicẽ. in de virib⁹ cor
dis penul'. c. vbi docet in habentib⁹ com
plexionem calidã sumere diamuscum z ip
suz cum succo acedule cõmiscere addens
q̄d de tali cõmixtiõe tanta debz sumi quã
titas q̄ in illa dosi virtus permanet dia-
musci sic ergo fiat de tiriaca mitridato seu
alio tiriacali seu bezeardico. Potes z i-
dem aliter facere. s. quia accipe quantita-
tem tiriace mitridati seu alterius cõsimi-
lis quã volueris z ipsuz cum quibus vis
succis facias cõmisceri insimul omnia de-
bite decoquendo. nam isto modo virtu-
te tiriacali multũ caliditas remittitur dũ
modo q̄d cum ea cõmiscueris tiriace vel
alteri specificam formã oppositam nõ ha-
beat. et q̄ hec mixtio sit cõueniens. patet i
veneno. nam ipsum cum quouis mixtuz
suam non perdit venenositatez nisi oppo
sitam sibi habuerit proprietatem q̄ etiam
de tiriaca z aliis possum⁹ imaginari Lau
do tamen potius ut hec cum rebus misce
antur que alia non egeant coctione. Du
bium enim est ne tiriaca seu aliud tiriaca-
le per vlteriorem decoctõm suam perdat
virtutẽ. sed hec mixtio que decoctione in
diget melius fieret cum rebus bezeardi-
cis q̄ tiriacalibus quare circa ista tuã am-
plia fantasiã nec timeas tiriacaz mitrida-
tum seu aliud tiriacale scd̄z quã habueris
intentõez cum quibus libuerit cõmiscere
Et hoc est quod autores in istorum laudi
bus comuniter ponũt dicentes. detur in
moduz auelane apopleticis cum tepida z
ad pectoris cõstrictõem cum draganto p-
staret tamẽ ut talia cũ istis cõmisceres q̄n
nouit fiũt q̄z sic oia debite fermentarẽt isit
Si igit cupis alic⁹ cõplexiõz facere tiria-
calẽ cũ ifans lactet bonã z electã hẽas mi-
tridatũ seu tiriacã ul' aliud tiriacale seu be
zeardicũ de quo i pncipio cuz lacte mixto
tribuas sibi parꝫ oi die paulati z p tẽp⁹ p⁹
dosiz augẽdo. Cũq̄ ad etatẽ pueit pubes-
cẽtie cũ vino ul' aceto ul' alio potis exhibe
re ul' ipz solũ sic eiz faciẽdo talis paucos i
fra ãnos. suã hẽbit cõplexiõez tiriacalẽ et
hoc facilime fiet in tpe infantie pubscẽtie
seu adolescẽtie. deide in consistente valz
nõ ita facile z parit de pmo sene respcũ de-
crepiti. dicendũ. cũ vo q̄s ab ifãtia t'lib⁹ u
s⁹ fuerit ipa q̄cũq̄ tpe siue calido siue frigi
do ppt assuetudinẽ sine nocumẽto recipiet
z i ipo oẽs tiriace vtutes remanebũt et p
consequens iuuamenta ab Auic. in de vi
ribus cordis penul'. c. descripta cõsequet.

Inquit eniȝ ꝙ qui tyriaca vtitur securus
erit ab incursu pestilentialiū accidentium
ꝛ a prauis humorū motibus atq̧ lesiōibus
obuiabit venenorū cunctasq̧ vtutes eiꝰ
corroborabit et sue prestabit vite longitu
dinem. Sed hic vnū cadit dubium. quia
tyriaca vt inquit Auicē. quito cañ. tracta
tu de tyriacis. in venenis cōior existit q̄ȝ
mitridatū que tamē in napelli veneno pa
rū aut nihil ꝓdest. imo dicit ꝙ in eo plus
diamuscus opatur ergo videtur ꝙ si quis
cōplexiōeȝ haberet tyricaleȝ in qua adhuc
omnes tyriace virtutes inessent non om
nibus venenis adhuc resisteret qḋ est cō/
tra huius doctrinā cap. Dicendū ꝙ tyria
ca oibus venenis resistit indubie per suaȝ
formā specificam oppositaȝ ꝛ omnino re/
pugnantem cuiuscūq̧ veneni forme q̄uis
cum pluribus in qualitatibꝰ cōueniat ma
nifestis ꝛ sic q̄uis taliū nō minuat caldita
teȝ imo potius augeat ea tamē spoliat ma
litia venenosa sic vt in corpore a qualita
te solū agant manifesta calefaciendo scili/
cet. Et cū si dicit ꝙ tyriaca non resistit ve
neno napelli. Dicendū ꝙ venenū napelli
est sic velocis actionis ꝙ cōiter anteq̄ȝ ty
riaca potionata tribuatur suaȝ iam in cor
pore perfecit operatōneȝ ꝛ sic tyriaca post
exhibita nihil aut paꝝ ꝓdest sicut nec ꝓdest
in aliis venenis quecunq̧ sint illa que suā
iam in corpore perfecissent operationem
Sed si quis sumeret napellū vel quoduis
aliud venenū qualitercūq̧ velocis actōis
ꝛ post statim tyriacam bonā acciperet in/
dubie napelli vel alteriꝰ venenositas cor
rūperet. Et hoc tetigit Auicē. sexta quar
ti. c. de cura veneni napelli vbi dixit ꝙ ty
riaca magna confert in eo vsq̧ ad termi/
nū. i. anteq̄ȝ veneni impressio fuerit cōfir/
mata. sed in potionato ꝑ napellū diamus/
cū precipit exhiberi quia muscus est suum
ꝓpriū bezear. est eniȝ nobilior ceteris tyri
acis cōtra ipsum vt ipse ponit in de viri/
bus cordis tractatu secūdo. cū quo etiam
diamuscus plus cor cōfortat q̄ȝ tyriaca. et
sic vires cordis augendo melius veneno
resistit. Ex quibus omnibus patet ꝙ si cō
plexio fuerit tyriacalis napellus nunq̄ȝ si/
bi nocere poterit ex tyriaca statim post ip
sū assūpta ipsuȝ sua exspoliat venenositate
Iste igit est modus tyriacales faciendi cō
plexiones Nā bona habita tyriaca mitri/
dato uel alio tyriacali seu bezeardico ḋ ea
tribuatur infanti. puberi. adolescenti. cō/
sistenti. primo seni vel decrepito prenoia
tis attentis cōditōibus in dosi et cuȝ cor
reptiuo tue intētiōi appropriato ꝛ sic faci/
liter cōplexiōem facies tyriacalem licȝ faci
lius vt supra dictū est hoc in etate fiat in/
fantie pubertatis ꝛ adolescentie q̄ȝ alteriꝰ
ꝛ sic deinceps per etatū gradus. Atteuto
igitur ꝙ tā facile potest cōplexio talis acq̄
ri quisq̧ deberet filiorū ac suam procura/
re cōplexionē facere tyriacalem. Et hec de
modo cōplexiones faciendi tyriacales.

Capitulū sextuȝ in quo modus continet
tyriacam optimaȝ ac mitridatū cōficiēdi.

Quia tyriaca ac mitridatuȝ vt
plurimū falcificata reperiūtur
sūtq̧ in gradu caliditatis ali/
qualiter eleuata modū hic scri
bā illam perfectissime faciēdi.
cuȝ quo nō diminuta sed potius adaucta
virtute multū eorū caliditas remittitur q̄
ad finē secūdi vsq̧ peruenit vt allegato se
pe capitulo i de viribꝰ cordis pōit Auicē.
imperitos redarguēs medicos presumen
tes de diacimino seu de diatritonpipere/
on quatuor aureos exhibere. Et propter
caliditatem tyriace uł mitridati aur. ȝ. ex
hibere nō audeāt. Et si istoꝝ multas vide
rim descriptōnes mihi infrascriptas elegi
q̄uis scḋm autoꝝ doctrinā tyriaca queli/
bet perfecta sit ꝛ similiter mitridatū Nam
ipsorū omniū intentōes ad eundem finem
perueniūt. sed quia ipsorū varia fuit fāta/
sia aliqui primi descriptōi que fuit Andro
maci aliud addiderūt ac in rerū pōdere di/
uersitatem quandā habuerunt. Tu igit fa
cias sic. ℞. trociscoꝝ squille. ℥. xlviii. tro
ciscoꝝ de viperis. trociscorū andaracarō
piperis nigri. opii. añ. ℥. xxiiii. cinamomi.
rosarū rubearū. semis napi siluestris. scor
deon. radicū lilii. celestis. agarici. suci liq̄/
ritie. olei balsami. añ. ℥. xii. mirre. croci.
zinziberis. reubarbari. radicū pentafilō ca
lamenti. mōtani. prassii. seminis petrosilii
sticados. costi. piperis albi. macropiperis
diptami. thuris. florū sq̄nāti. gūmi alboti.
cassie lignee. nasturtii albi. spice aromati/
ce. polii añ. ℥. vi. storacis liquide. seminis
appii. siseleos. semis leuistici. ameos. ca/
medreos. camepiteos. ypoqnistidos. spi/
ce romane. folii. men. gentiane. seminis
feniculi. terre sigillate. calcadis vsti. scḋm
mediam adustionē. amomi. acori. carpo/
bsalami. ipericon. fri. gūmi arabici. carda
momi. anisi. acatie. dauci. bedellii. añ. ℥.
iiii. galbani. aspalii. opopenacis. cētauree
minoris. aristologie rotūde. añ. ℥. ii. mel/
lis. lib. lxxx. aceti vipini. lib. xxiiii. Cōfice
sic tyriacā Accipe omnes gūmas sup quas
tantū funde aceti ꝙ coopte ꝑmaneant in
quo tādiu stent ꝙ remollite i mortario cū
pistello possint inuicem cōmisceri. alia ue
ro contereda cōtere preter trociscos ꝛ illa
infunde in residuo aceti in tāta scilicȝ quā
titate ꝙ coperiant ꝛ per tres dies talit co
operta ne respirēt in infusiōe ꝑmaneant.
ꝛ deinde omnia de aceto extrahe ꝛ in vm

bra desiccari pmitte. Acetū vo de quo res
illas extraxisti si qđ fuerit et aliud quod ti-
bi remansit cum dispumato melle cōmis-
ce ⁊ tamdiu cū molliū lignoꝝ igne claro ⁊
sine fumo mel ipm decoquat̄ ꝙ acetū fue-
rit resolutum ⁊ ꝙ ipꝫ debite coctū existat
⁊ ab igne remoto cum incipit infrigidari.
accipe de eo paꝝ ⁊ cum gūmis illis in mor-
tario commisce. cūqꝫ fuerint bene pmixte
adde oleū balsami et terbentinā ⁊ alia sicꝫ
pulverisari nō potert. deinde infusos pul
veres cum eis paulatine cōmisce nūc mel
nūc pulveres adiūgendo. Ad vltimuꝫ vo
trociscos pulverisatos cōmisce ⁊ cū totuꝫ
mel ⁊ oīa ista fuerint bene pmixta totū in
vase argenteo vel stangneo reponat̄ ter-
tiam ptem vasis ⁊ vltra vacuā dimittēdo
⁊ in loco ad caliditatē declināte collocetur
sepe eā cū ligneo baculo cōmiscendo et qꝛ
ꝓpter acetū verisimiliter non ita cito fer-
mentabitur anteqꝫ quis ea vti presumat.
ibidē p. xviii. mēses i fermētatōe pmaneāt
postea scđm exigentiaꝫ eam exhibe cuius
dosis sit a. ʒ. ſ. vsqꝫ ad. ʒ. i. ſ. sic eniꝫ tyria
cam cōficiendo pōt rationabiliter cōcludi
ipam valde in caliditate remitti ꝓpter ace
tū. s. qđ ponit̄ loco vini absqꝫ hoc ꝙ eius v
tus in nullo diminuat̄ ut pat; intuēti. Naꝫ
vinū ut inquit Gentilis sup quinto canō.
tractatu de tiriaca ꝓpter tria ponit̄ in ty-
riaca. primū qꝛ est medicinaꝝ cōservatiuū
secundū qꝛ cōfortat. ⁊ tertiū. qꝛ oībus ve
nenis resistit. sed nō minus hec tria iuua-
menta sequūtur ex aceto vipino qꝫ ex vi-
no quare ⁊ ce. Attamē si ea cū vino face-
re volueris fac de vino ut de aceto dictū
est Sed mente habeas ꝙ omēs trocisci ⁊
maxime de vipis sint recētes sic ut annuꝫ
nō ptrāseant qꝛ āno trāsacto nihil valent
ut expertus fui in quodā leproso cui trocis-
cos de vipis ātiquos exhibui ⁊ nihil ꝓfue
rūt. Deide recētes habui qui mirabiliter
operati sunt.

Trocisci de vipis sic fiunt.

Sumantur vipe femine que sic a mascul
discernunt̄ qꝛ masculi in qualibet mandi
bula vnū dentē hnt femie vo plures vno
Eligēde itaqꝫ sunt que valde mobiles ex
istunt caputqꝫ velociter agitātes in inces
su strepitum cū sonitu faciūt ⁊ ruffuꝫ colo
rē lata capita rubeosqꝫ oculos habētes pi-
guis ac bone hitudinis esse debēt quaruꝫ
anus iuxta caudaꝫ inveniri debet capi qꝫ
debēt tpe veris ⁊ ille maxime que in locis
siccis cōmorant̄ distantibus a mari a lacu-
bus ac aliis oibus humiditatibus. Cunqꝫ
capte fuerint illico ex eaꝝ capitibus ⁊ cau-
dis quantū quatuor digitoꝝ mēsure absin
dat̄. Et ex his ille cōuenietes existūt que
post capitis ac caude abscisionē diu mouē
tur ⁊ agitant̄ ⁊ a quibus multitudo sangui
nis effluxerit cōtrariū vo facietes renue
de sunt. hoc facto ipsis p prius euisceratis sta
tim excorient̄. deinde p frusta incisa cum
aqua sale ⁊ aneto tamdiu decoquāt̄ ꝙ caro
ab ossibus separet̄ cū igne. s. fortiū ligno
rū ut quercus il cis vel similiū. Colē igit̄
carneꝫ sic decoctā exprime ⁊ ab ossibus se
para de qua accipe lib. i. cui adde pulueris
panis fere azimi. ℥. iii. ⁊ simul misce ⁊ fiūt
trocisci parui qui in vmbra desiccēt̄ om-
ni hora eos revoluendo donec sicci sint.
Deinde in vase vitreo vel argēteo repo
nātur. Bonū quoqꝫ eēt loco panis azimi
panis bis coctus nautaꝝ paꝝ fermentatus
Et alii eos conficiūt cum farina ordei ⁊ tu
facias si libet quia bona est. Artifex vero
manus suas inungat cū oleo balsami et si
caro cum puluere illo nō pōt debite cōmis
ceri ex derelicto iure paꝝ apponat. ⁊ si pꝰ
qꝫ desiccati fuerint iteꝝ in puluerem redu
cerent̄ ⁊ cum derelicto iure reformarētur
adhuc essent meliores. Et isto mō trocis
cos de vipis pfectos hēbis

Trocisci squillitici sic fiūt.

Accipe squillas in estiuo tpe collectas iteꝝ
ꝑuas magnas ⁊ medias quas ex pasta co
ꝑtas in furno assari pmitte ⁊ cū pasta coc-
ta fuerit extrahat̄que pasta ⁊ qđ sibi adhe
ret ꝓiciat. De residuo vo accipe ptē vnā
farine ordei ptem mediā et ista simul debi
te malaxent̄ tantū adiungēdo de vino ꝙ
possint formari trocisci. Informās vo ex
oleo manus inungat. deinde in vmbra ex
siccati in vase vitreo vsui reseruentur.
Trociscos andacaron sic cōficias. Rx. cor
ticis radicis darsisabaꝫ ⁊ ē arbor granati sil
vestris scđm Simonē ianueñ. que arbor
spinosa existit ⁊ eius lignū est rubeū vl ci
trinū. calami aromatici. costi. xilo balsami
asari. polii. amōii. armoēci. masticis floꝝ
cotule al. añ. ʒ. vi. floꝝ squināti vl summita
tū eius. reubarbari. cassee lince. cinamomi
añ. ʒ. xx. spice indice folii. añ. ʒ. xvi. mirre
ʒ. xxiiii. croci orietalis. ʒ. xii. terāt̄ oia ⁊ cū
optio vino formēt̄ trocisci pōdere. ʒ. ſ. q
in vmbra desiccati vsui reseruēt̄.
Sequitur modus faciendi mitridatuꝫ.

Mitridatū sic cōfice. Rx. mirre croci aga
rici zinziberis draganti cinamomi. añ. ʒ.
x. thuris macis. spicenardi. nasturcii squi
nanti. helebori nigri. xiloballami. sticados
siseleos. costi dulcis. galbani termentine.
macropipis. castorei. ipoquistidos. stora
cis. liquide opoponacis folii añ. ℥. i. cassie
lignee. piperis nigri. piperis albi. hermo
dactiloꝝ mellilloti. polii. scordeon. dauci
gentiane. opobalsami. trociscoꝝ kakion.
bedellii añ. ʒ. vii. spice celtice. armoniaci
masticis. gūmi arabici. seminis feniculi.
rosaꝝ ru. opii. seis petrocillii. cordameni

diptami an̄.ʒ.v.anisi.meu̅.acatie.se̅is ipi con.iguinis stracti.an̄.ʒ.iiii.asari.serapini an̄.ʒ.iii.folio℞ rute.ʒ.i.ſ. In nulla descri ptōe repperi mellis determinatū pondus seu quantitatē. sʒ si stilū tyriace inseq̄ vo lueris sufficerēt mellis libre.vii.&.℥.viii q: in tyriaca mel est pa℞ plusq̄ duplūʒ ad alias medicinas & cuʒ medicine mitridati sint libre.iii.℥.viii.&.ʒ.vii.sufficiūt libre vii.&.℥.viii.mellis.sed pone audacter li bras.x.uel.xii.mell' despumati. q: adhuc ipm satis virtuosuʒ remanebit. Et q̄a ad ipm conficiendū gūme ad remolliendū in vino ponūtur. loco vini pone acetū vipi nū tantū.s.q̄ gūme in eo remollite cū me dicinis aliis possint cōmisceri. Et eodem modo mitridatū cōficias siue vinū appo sueris siue acetū & p annū ipm in fermen tatōe pmitte quia citius fermentat̄ q̄ tyri aca.cuius dosis ē a.ʒ.ſ.vsq̄ ad.ʒ.ii.

Trocisci kokion sic fiūt. ℞.passula℞ enu cleata℞.℥.ſ.glutinis albotin.℥.iii.squi nāti.mirre.an̄.℥.i.ſ.cinamomi.bdellii. blactebisantie.spice romane.cassie lignee melliloti.ciperi.bacca℞ lauri.an̄.ʒ.iii.ca lami aromatici.ʒ.viii.croci orīētalis.ʒ.i. Auicē.subiūgit bituminis iudaici.ʒ.ii.ſ. Et Rasis ponit aspalti qḋ idē est. Sera pio v̄o ponit darsisabam que sūt cortices radicis granati siluestris ut in trociscis ar daracon dixi. Et ut inq̄t Simon ianueñ hāc arborem diascorides uocat aspalium. Pone igit̄ qḋ uis siue aspaltū siue aspaliū q: fuit forsan culpa scriptoris q̄ facere de buit aspalii & fecit aspalti. Unde ppt̄ hoc Auicē.sinonomizās hoc vocabulū in isto loco posuit bituminis iudaici qḋ idem est & loco hui⁹ nōnulli ponūt fructus xiloca ratte.terenda igitur terāt̄ & cū vino & mel le trocisci cōficiātur qui in vmbra desicca ti vsui reseruētur. Hic igit̄ est modus ty riacā & mitridatū cōficiēdi. que taliter cō fecta pprietates que eis insūt a tota sustā tia multo excelsiores habebūt q̄ ea alit̄ cō ficiēdo. Ue℞ in egritudib⁹ frigidis cōtra quas a qualitate soluʒ agūt manifesta non sit erūt efficatia quare & cetera.

Et si capitulis precedētibus modū appo suerim per queʒ quis sciet̄ a lesione seu ab assumptiōe veneni precauere. et etiā sciet assumpti venēi siue quouis modo alio ap primati actōem ipedire.s.p medicamina ante uel post assumpta vel suā ut p̄missuʒ est faciendo cōplexioneʒ tyricalem paucis simi tn̄ sunt qui talibus vtātur.quare pse pe cōtingit ut prescriptis medicaminibus nō nisi diuersimode venenētur tam p ve nenū intus uel extra exhibituʒ q̄ etiam ex animaliū venenoso℞ pūctura vel morsu cū quo ut plurimū venenuʒ & maxime ex bibitū ignorat̄ ut sic nisi presto eis succur ratur crudeliter moriūtur. Unde ad hu ius tractatus cōplemētuʒ cōueniēs est de his oibus cram iponere quod deo auxiliā te faciā Et primo generalem successiue ue ro specialē. Pro quo notādum q̄ & si ve nenū omne ut supra retentū est ab occul ta agat pprietate.quoddā tn̄ cū hoc mani festā inducit caliditatem sicut euforbiū qḋ dā frigiditatem ut opium. Et ista sūt que & similia a qualitate dicūt agere & manife sta. Alia v̄o sūt que solū a tota sb̄a agūt hu mane cōplexioni extremaliter repugnāte. ut napellus ei⁹ gūmi.cornu spice.et simi lia. Cum igit̄ scd̄m isto℞ diuersitatē alia & alia cura requirat̄ nec sit possibile ut cures egritudinem nisi postq̄ cognoueris eam. omniū predicto℞ sunt primo signa ponē da. Sunt vena℞ tumor. rubor in facie. sudoris exuberātia.feruor intensus.angu stia.magna sitis.valida oculo℞ citrinitas fetor oris cū quo si ex corrodētibus fuerit in stomaco ventre uel aliqua eius pte sen tiet torrōem vel corrosionē cum mordica tōe incisione seu punctura quadaʒ precise ac si canes viscera corroderēt vel terebel lo pforarētur. Sed si sine corrosione mor dicatōne uel pūctura etiā p̄dicta signa uel ex his plurima apparuerint scias venenū illud ex calidis tm̄ fore.

Signa veneni frigidi Rica.

Sūt vertigo ul' scotomia.stupor. subeth congelatio seu frigus.labioruʒ tremor.et nōnunq̄ mēbro℞ relaxatio seu mollifica tio ac si esset paraliticus. Si igit̄ omia ista signa fuerint uel plura ex his scias vene nuʒ ex infrigidantibus esse.

Signa veneni a tota substantia seu a forma specifica solū agenti.

Sunt si sine manifesta occasione subita i corpore mutatio superuenerit cuʒ sudore frigido pulsu cordis.dissolutōne v̄tutis & sincopi.

Uenenoruʒ signa ex animaliū vene nato℞ punctura vel morsu seu ex re aliqua venenata plagam faciēte.

Item ex odore sepe uenim⁹ i cognitōneʒ veneni. Nam sicut dicit Auicē.in corpo re per opiū intoxicati odor sentit̄ opii. Et sepe ab ore eius q̄ venenū sumpsit putre faciēs ut ē lepus marinus cantarides &ce. illius odor veneni sent̄ f. Item nōnunq̄ p vomituʒ in veneni cognitōem similiter deuenim⁹ ut in uomente gipsum cōtingit litargirum uel aliud.

Signa pronostica.

His habitis quātum ad signa pronostica si infirmū alleuiari & accidētia quietari p senseris siue hoc p medicamina approtpia ta pueneriit siue quōlibʒ aliter venenū ex pulerit talia signa salutem den[un]tiant. Sʒ si accidentia [n]ō quietāt̄ imo plus infirmus

cōtinue molestat. de ipso multū timendū
existit. cui si sincopis frequēs acciderit cū
magna pulsus debilitate ut plurimū mori
etur. ꝙ si cū hoc sudor frigidꝰ in facie sup
uenerit cum pmutatōe pupille ꝛ oculorū
nigredis occultatōe uel cū ipoꝝ rubedie
ꝛ ligue egressione eū psbiteris derelinque
quia morti ppinquꝰ existit.

De cura ꝑtica.

Ad curā itaq̃ veniendo sūt aliqua primo
generalia pmittēda in cuiuslibꝫ venenati
cura idifferēter exhibēda. deide si venenū
tibi cognitū fuerit aut hoc erit in genera
li siue in speciali. In generali q̇dē ut si ex
calidis tm̄ aut ex frigidis tantū aut a tota
substātia pagentibꝰ ipm esse cognoueris.
In speciali vō si ipm tale uel tale sciueris
eē venenū. In istoꝝ itaq̃ cura ē primo re
rū sex nō naturaliū regimen annotandū
Et ideo si venenū ex calidis eē scitur in a
ere frigido ventoso ꝛ claro infirmum col
loca. quem si artificialiter infrigidare vo
lueris ac eū odoriferꝫ reddere fac ut supra
in prima principali pte dr̄a. ii. tractatu. i.
ꝛ. c. i. te docui. ex illius enī doctrina cui
scies aerē infrigidare calefacere seu aliter
quō libuerit alterare. Et si venenū ex fri
gidis fuerit aerē calefacias. Et si ex operā
tibus a tota substētia aerem ppara tempe
ratū ipm in omni casu cū odoriferis alte-
rando. egrū preterea in pma die naturali
nullatenꝰ dormire pmittas. ꝛ eum p aerē
u t supra cōditionatū facias ambulare. ꝙ si
venenū fuerit ex frigidis totū corpus pā
nis calidis nōnunq̃ cōfrica trahendo sem
per inferius. Et si ex calidis fricatōne di-
mitte. Rerū insup quibus sciueris modis
infirmū tenere pcura ei semp salutem p-
mittēdo. Quantū ad cibum ꝛ potū in pri
ma die naturali cibꝰ medici naturalis seu
medicina cibalis scd̄m exigentiā est potius
tribuēda. ꝛ pariter dicendū est de potu. et
hoc facias scd̄m venenoꝝ diuersitatem.
Transacto vō primo die cū cōcusa aqua
carnis uel cōsimili vtututē pstratā fortifi
ca put in cura febris pestilentialis docui
te supra. De inanitōe aūt ꝛ repletōe faci-
as ut te statim docebo. Et hec de sex rerū
nō naturaliū regimine sic breuiter dcā suf
ficiant. q: medicinaliū regimen me atten-
tius vocat. Pro quo nota ꝙ statim cū ac
cidētia venenati psenseris quatuor debes
itentōes habere. prima quaꝝ ad ipꝫ expel
lendū existat. secūda vō ē ut aliq̇d exhibe
as tiriacale seu bezeardicū. qδ per suā for
mā specificā cuilibet veneno resistat. ter
tia ꝙ veneni frāgat acuitatē. quarta ꝙ ipꝫ
resoluat. prima itentio tucius ꝛ securius
cū rebꝰ cōplet ipm p vomitū seu secessum
expellentibꝰ. Quis aliter fieri possit ut sta
tim dicet. p uomitū quidē nā statim infir-
mo tribuas butiꝝ cum aqua calida mixtū
ꝛ pꝰ cū penna oleo intincta uel alit cogat
euomere. vel da butiꝝ cū aqua mellis. ul
da oleū sisaminū cum aqua mixtū. uel o-
leū amigdolaꝝ dulciū uel irinū seu de aue
lanis uel de balsamo Et si cum aliquo isto
rū apposueris paꝝ de terra sigill. uel de ip
sius tyriaca superius descripta meliꝰ erit
q: si in principio tribuat omē venenū facit
exire ut sepe dcm̄ ē. Ad idē valet decoctō
seis lini cum butiro mixta uel aliquo ex o
leis suprascripti uel cū pdictoꝝ aliquo ap-
ponat paꝝ aluminis ꝛ baurach uel modi-
cū litii. Valꝫ ꝛ cū istis paꝝ adipis anseris
cōmisceri uel facias adipē ipaꝫ cum vino
dulci decoqui ꝛ tribue in potu. Uel fiat d
coctio ex seie vrtice ꝛ cum butiro bibatur
vel da lixiuiū sarmētoꝝ cū butiro uel alit
suprascripti mixtū vel cū aliquo pdictorū
stercus galli cōmisceas q: p vomitū omē
venenū expellit. ꝛ nō solū infirmꝰ vna vi
ce cogat euomere sꝫ pluries. Et si in iteri
oribus torsionē seu corrosionē aliquā ifir
mus senserit. facias sic ℞. aque mell lib. i
adapis anatis uel gelline lib. ʃ. misce et fi
at clistere qδ statim apponat. ꝛ cū ipꝫ emi
serit aliud cū lacte calido sibi clistere pona
tur. Uidēs igit qualiter p vomitū ꝛ p seces
sum sit expellendū venenū. Aliter ad ex-
tra corpus tm̄ extrahi pōt ut q̇daꝫ mihi re
tulit in quodā rege frācoꝝ intoxicato fuis
se factū. q: habeas smiraldū optimā pba
tā. s. in liquefactōe oculoꝝ bufonis ꝛ tritā
suptilissime pone sub pede aliqualit scarifi
cato q: venenū oē p scarificatōes illas exi
bit. ꝛ credo hoc esse veꝝ Nā dicit Cōsilia
tor ꝙ smiraldus attrahit venenū usq̃ i fi-
nē extremitati mēbri uel ex cepe sub cine-
re decocto pedū plantas emplastra q: ve
nenū quoq̃ ad se trahit. Si aūt ex morsu
uel punctura fuerit venenosoꝝ aut ex uul
nere facto cū cultello sagitta uel alia re ue
nenosa aliquā hēas psonā vilē cuiꝰ os cū
vino decoctōis diptami sepe lauetur. ꝛ fa
cias ꝙ vulnꝰ cū ore sugat assidue. uel hēas
gallū uel gallinā viuā cuiꝰ anus depluma
tus sup vulnꝰ apponat ꝛ uicissim rostrū
claudat sit ut aerem p anū cogat attrahe
re ꝙ si morit aliꝰ apponatur q: sic faciēdo
ad se venenū trahet. Uel accipias gallinā
ꝛ viuā p mediū scinde quā sic palpitātem
sup vulnꝰ apponas. Quidā tm̄ barbitōsor
in quodā rustico ab aspice surda morsu sic
opatꝰ ē Nā cū esset totus inflatꝰ ꝛ i colo
re croceus sic ut astātes eū moritur puta
rēt incōtinenti ppt sincopim. s. ꝛ alia ma-
la accidentia eidem supueniētia statim ca
put abrasit ꝛ q̇busdā i sūmitate facti scarifi
tōibus vētosaꝫ cū igne supposuit quā paꝝ
dimisit ꝛ amota ventosa magna quātitas
citrine aque p scarificatōes illas exiuit i tā

ta quãtitate ꝙ in modũ pluuie gutte cade
bant ⁊ sic liber euasit. Et sic hec cura fuit
illi cõueniens. qꝛ forsan venenũ ad cerebꝝ
seu ad superiora raptũ hẽbat. et si qs pci-
peret venenũ ad aliqđ mẽbꝛuꝫ repe sibi si
possibile fuerit ꝓcuret p illam viaꝫ ipm ex
trahere. Consulo tñ ut nũqꝫ versus prin
cipale trahaẜ si aliter fieri põt imo ipꝫ a pri
cipalibus diuerte quãtũ tibi possibile fue
rit. et menti semp habeas defendere prin
cipalia cum opitimatibus ⁊ aliis huiusmo
di calidis ⁊ frigidis scđm quã habueris in
tentõem. et consimiliter tam ꝓ cerebro qꝫ
pro corde semp odoriferis vtere. Hic est
igitur modus per quem venenũ assũptuꝫ
expellitur seu ad extra trahitur. ⁊ p hoc in
tentio prima cõpellitur. His pactis ali-
qđ exhibeas bezeardicũ seu tyriacale. et p
hoc intentõem scđam cõsequeris. et quia
tutius est venenũ extra corpus quib⁹ po
teris modis expellere qꝫ ipm intus dereli
quere. hoc facere primo te docui ⁊ hanc ꝓ
maꝫ volui esse intentõem. Uerũ si vene-
nuꝫ tibi specifice cognitum fuerit suuꝫ sta
tiꝫ a principio prebeas bezear inferi⁹ deo
concedẽte describenduꝫ. Et si in generali
solum qꝛ scis. s. ipm calidũ uel frigidum
uel a tota sƀa opatiuũ aut ex venẽosoruꝫ
animaliũ morsu vel punctura siue vulnus
cũ alia re venenosa factuꝫ existat. aliquod
vnum ex infrascriptis bezeardicis seu ty-
riacalibus statiꝫ exhibeas. Sed vnuꝫ tñ
faciendo aliud nõ omittas. qꝛ dum que p
tinent ad primã intẽtõem ꝑparetur ipm ti
riacale seu bezeardicũ poteris exhibere et
maxime ex infrascriptis. Nam si scđm ve
nenorũ diuersitateꝫ alia ⁊ alia requirãtur
hec tñ cuilibet ueneno a tota substantia i-
differenter opponũtur puta tyriaca de ter
ra sigill. scđm quã libuerit descriptõem. et
cõsimiliter medicamen de ruta tyriaca di
atesseron. ⁊ tyriaca de musconib⁹ seu de
turdis uel coturnicibus ⁊ oĩa ista sũt i pre
cedentibus descripta. Ad idem ualet la-
pis bezear quia antonomatice ut iqt Cõ
siliator de quodaꝫ lapide dicit sic uocat q̃
a tota substautia cuilibet letali ueneno re-
pugnat sic ꝙ paꝝ de eo trito ⁊ in potu da-
to absqꝫ alio medici igenio oẽm liberat ue
nenatum. est eniꝫ lapis iste rubeus pulue
rulentus lenis in spongia ⁊ frangibilis ut
gipsum prout inqt Consiliator qui vnuꝫ
vidit. Ad idem rasura vnicornu cũ vino
uel aqua data. Ad idem valent smiraldi
suptilissime triti. ꝫ. viiii. ⁊ bibatur cum la
cte amigdolino ⁊ aqua violaꝝ cũ modico
aceti Et scito ut ponit Auerrois libro col.
c. i. ꝙ illi qui smiraldũ biberit multa mala
accidentia euenient in principio nõ mino-
ra accidentibus ueneni sed postea sanabiẜ
subito taliter ꝙ in eo non remanebit aliqͣ
debilitas neqꝫ discrasia. Ad idem valent
plurima simplicia in tertio descripta. c. ut
sunt radix diptami. tormẽtille. cadres her
ba. semen citri. zeodoarica. grana iunipe
ri. muscus bacce lauri. ⁊ eius folia coagu
lũ leporis. uincetoxicũ. ipicon. rafanus. e
nula cãpana. aristologia lon. ⁊ ro. Hec eiꝫ
sumanẜ in puluere si puluerisari pñt ⁊ her
be sumãtur sicut sunt. vel fiat de eis suc-
cus. et isto mõ intentio secũda completur
Tertia cõpletur veneni acuitatem frãgẽ
do. Nã si scies ipm ex infrigidantibus eẽ
qꝛ stupefacit uel suffocãdo morteꝫ inducit
ut ẽ opiũ mandragora fũgi ⁊ ce. Totuꝫ re
gimen ad calidũ ꝺclinãs exhibẽs tã medi
cinaliũ qꝫ sex rerũ nõ natural ũ ⁊ ideo ex-
hibe diamuscum diatriãpiperion ⁊ similia
unũqꝫqꝫ puruꝫ cepe allia ⁊ similia ⁊ ecõtra
facias si venenũ ex calidis corrodẽtib⁹ fu
erit tam in regimine medicinaliuꝫ qꝫ etiã
reꝝ sex nõ naturaliuꝫ qꝛ vinũ ꝓhibe ⁊ alia
calida. ⁊ lac papaueris ⁊ lac seminũ cõium
frigidoꝝ ⁊ similia. Ultima ṽo intentõ p ꝓ
uocantia sudorẽ cõplebiẜ. ⁊ ad hãc intenti
onem pñt fieri vnctões p totũ corpus ex o
leo anetino uel irino uel de enula uel de ci
namomo uel de pulegio aut de croco ⁊ fri
catões cum pannis calidis. Ad intra ne
ro valet succus allii cum vino bibit⁹ ac
solũ vinuꝫ. alliũ quoqꝫ cõmestũ. pip ⁊ mir
ra cũ vino sumpta ⁊ oẽs cõfectões poten
tes sƀam veneni resoluere siue sit calidũ
siue frigidum ⁊ siue hoc faciat p se siue per
accidens. vbi grã. sicut dicimus ꝙ ruta in
frigigidat resoluendo ⁊ exterminãdo calo
rem naturalem uita nõ icõuenit ut allium
mirra menta ruta cõfectões calide ⁊ simi-
lia sƀam veneni resoluãt. Et si calidũ exi-
stat fit ut ei⁹ venenosã ṽtutem amittat li
cet per accidens hoc fiat. Et iõ supra dice
baẜ autoritate Serapiõis ꝙ alliũ oib⁹ ve
nenis cõfert eoꝝ licꝫ resoluẽdo substãtiã.
Et hec ẽ generalis oium venẽorum cura
quare ⁊ cetera.

Capitulũ octauũ venenoruꝫ mineralium
curaꝫ cõtinẽs ꝑticularẽ Rũca.

POsita indifferẽter omnium
venenoꝝ generali cura. de
inceps breuitati ꝑcẽs ꝑticu
lariũ ⁊ notoꝝ magnis uene
noꝝ bezeardica solũ cũ qui
busdaꝫ maxime cõferẽtibus
inscribam. Nã cũ cognoueris cui⁹ speciei
venenũ existat generalibus ꝑmissis que i
precedenti capit. descripta sũt fac ut te in
fra docebo quia deo duce infirmo tuo be
ne succedet.

De lapide simili corallo Rũca.

A mineralib⁹ itaqꝫ primo venenis incipi

ens quidā reperif lapis corallo simil' cuius
tertia ps dragme stati iterficit iducens sco
tomiā vtigīne tremorē cordis ꝛ sincopi et
potianti ligua ꝛ labia apostenf. hui⁹ beze
ar est tria grana musci cū vino decoctio/
nis diptami in potu tribuere aut duas ul'
tres.ʒ.pulueris radicis capporoꝝ.ex cōse
rentibus vo ē diamusc⁹ ꝛ diamargariton

De argēto viuo.

Argentū viuū toti⁹ grauedinē ac dolorē
intestinoꝝ faciēs. ad vltimū epilentiā vel
apoplexiā inducit licet nōnulli dicāt eū bi
bitū nō nocere Cui⁹ oppositū patuit i quo
dā apotecario anotomizato qui tpe estus
loco aque ipm biberat vt pōit Cōsiliator
Nā cor isti⁹ reptū extitit ꝯgelatū ꝛ sāguis
circa ipm ꝛ cōsimilit' simia Rasis cui ipe ar
gentū viuū tribueāt i potu. Nā suprascri
ptis sīlia habuit accidētia ut ipe.viii. Al/
māsoris enarrat Hui⁹ bezear ē i potu cū
vino dare costū uel citracb .ꝛ ē scolopen/
dria. Ex cōferētibus vo ē in potu cū uino
dare.ʒ.ii.uel.iii.mirre hora post horā vl'
℈.ii.pulueris rute.

De argento uiuo extincto et subli
mato ꝛ usisur.i.cinabrio.azurro et
arsenico.

Hec eni corrosiōez ꝛ rasurā inducūt itesti
noꝝ.ꝛ ideo uomitu pmisso scōz doctrinā
capl'i pcedētis clistere ex aqua mellis ꝛ adi
pe anatl seu galline eidē tribuas quo emis
so aliud ponaf ex lacte.deinde in cura pro
cede ut in cura dissinterie.

De litargiro Rica.

Litargiꝝ dolores intestinoꝝ inducit ꝛ ili
orū.et qr psepe stercus retinet ut inqt Ra
sis tūc misere meri passiōz iducit qa p supe
ri⁹ emittit qd p iferi⁹ emitter̄ debat. Hu
ius eni bezear ē cū uino decoctōis apii in
potu dare spice romane fimi colūbini.aā.
ʒ.i.uel.ʒ.ʃ.sēis pentadactili. Ex cōferen
tibus vo ē sumere mirrā ꝛ pip cū vino ul'
alteꝝ ipoꝝ ac eū semē apii. Deinde cū cli/
steribus ꝛ solutiuis in cura procede ut in
cura iliorūz procederes.

De serusa Rica.

Cerusa potata liguā albificat ꝛ dentes de
nigrat.singultū quoqꝫ ꝛ tussim iducit mē/
bra ac eū mollificat ꝛ dolorē uentris ac eū
tenasmonē causās sanguinē egerere facit.
Hui⁹ bezear ē bonū uinū i potu tribuere
sic ut infirm⁹ ad ebrietatē usqꝫ deueīat. ex
cōferētib⁹ aūt ē ifirmo tyriacā magnā seu
mitridatū cū bono uino dare ꝛ eū clisteri
zare cū solo brodio caulīū rubeoꝝ leuiter
coctorū ꝛ oleo cōmuni.

De egipso Rica.

Gipsum difficultatē hanelit⁹ faciēs i sto/
maco maximā frigiditatē iducit pter qd
stipticaf uēter cū quo pter caloris morti
ficatōz facies liuescit ꝛ labia fiūt. Huius

bezear ē.ʒ.ii.cineꝝ sarmētoꝝ uel cineꝝ fa
cti ex ramulis fabaꝝ siccis cū uino decoc/
tōis herbe isopi in potu tribuere. Ex cōse
rētibus vo est tyriaca seu mitridatū cū ui
no calido dare aut uētrē ex oleo de kerua
calido inungere.

De scoria ferri Rica.

Ex potu scorie ferri accidit dolor uehemēs
in uentre ꝛ in capite cū oris ac gutturis in
flatōe qꝫ si stati nō curef quotidie uelut e/
thic⁹ cōsumef ꝛ tādē morif marasmatus.
Hui⁹ bezear ē in potu cū succo mercuri
alis.ʒ.i.magneti exbibere.post quez iura
pinguia tribuēda sūt ut a corpe lubricet.ꝛ
hoc uicibus aliquot fiēdū existit.Sꝫ ex cō
ferētibus ē pill'as fetidas stomaticas. uel
alia ppinare similia solutiua Si aūt ad dis
positōez similē ethice deuenerit ē cura cu
rāduse ethice psepe sup raso capite olea ad
ministrādo frigida ut oleū violatū de sali
cibus ꝛ cetera.

De scoria eris Rica.

Ex scoria eris in stomaco ꝛ itestinis dolor
causat pūctio cū uētris supflua solutōe ac
uomitu. Cuius bezear est succi apii.ʒ.ii.
ppinare cū uino. Ex cōferētibus ē succuz
mēte exbibere ac stomacū ꝛ uētrē cū oleo
ro.calido iunger̄ ac puluerē masticis rosa
rū ru.ꝛ gallaꝝ desup aspgere.

De ere viridi ꝛ spēb⁹ atramīti.

Cui in potu daf es uiride uel aliqua speci
es atramēti seu uitrioli anhelit⁹ accidit p
focatio sic ut respirare nequeat ꝛ solutōm
cōtinuitati patief in iteriorib⁹ cū intestino
ruz corrosiōe ac punctōne. Et bezear ē.ʒ.
ii.coralli ru.subtilissime triti cū uino dar̄
Ex cōferātibus vo ē uomitu puocato vt
scis ifirmū sepe cū lacte azine ꝛ oleo amig
dolaꝝ dul.clisterisare ac terrā sigill'. cū vi
no in potu tribuere. ipm quoqꝫ lac azine
persepe in potu exbibere.

De arsenico sublimato et non sub
limato Rica.

Ex arsenico sublimato lingue exiccatō ar
sura stomaci.sitis ualida.itestinoꝝ excori
atio cū mordicatōe accidit ꝛ cū doloribus
ex nō sublimato aūt oia qetiora erūt acci/
dētia. Hui⁹ bezear ē cū oleo amigdolarū
ʒ.i.cristalli subtilime triti exbibere. et ex
cōferentib⁹ ē sirupū uiolatū decoctōis se
minis lini uel succū malue cū melle ꝛ oēs
breuiter uiscosas mucilagines i potu dar̄

De calce Rica.

Calx in potu data accidētia accidētib⁹ ar/
senici sīlia iducit. Cui⁹ bezear ē urina azi
ni.vel.ʒ.i.fellis caponi cū aqua calida i po
tu tribuere. Cōferētia vo sūt que arseni/
co sublimato conferūt.

De realgar Rica.

Pot⁹ realgar sitim estuatōz ac huīditatū
exiccatōem iducit sic qꝫ nisi i breui curētur

aut moriť aut in mēbris cōtractus remāe
bit. Huius bezear ē statim oleū de nucle
is pini in potu tribuere. Ex cōferētibus ē
lac asininū omni die in potu sumere ⁊ cor
pus ex oleo amigdolaꝝ dulciū iungere : se
dantia quoqꝫ sitim prebere.

De plumbo vsto Rica.

Qui plumbū vstū sūpserit ligua ipsius ac
labia plūbei siūt coloris ⁊ tādez loq̄ nō ua
lēs suffocatus moriť. Hui⁹ bezear ē i po
tu tribuere. ʒ. ii. ǧ. titoꝝ cū vino. ex cōfe/
rentib⁹ ē. ʒ. ii: tiriace magne cū aqua melľ
oi mane propinare. Pelles quoqꝫ vulpi
nas uel ouinas nouas iduere ventremqꝫ
asine uel mule calidū itrare psepe.

De magnete Rica

Qui in potu magnetē sūpserit lunaticus
fit ac mīicus. hui⁹ bezear ē smiraldi triti
q̄ttitatē quā volueris trib⁹ vicibus in no
uē diebus. q: de tertio in tertiū i potu tri
buere. ex cōferentib⁹ ē auri ⁊ smiraldi añ.
℈. i. in potu dare. Cuz lacte quoqꝫ ouino
⁊ oleo amigdolarum dulciuz ipm persepe
clisterizare.

De lapide lazuli nō abluto Rica.

Lapis lazuli nō ablut⁹ subuersionem sto
maci tristitiā ⁊ sollicitudinē iducit. Cui⁹
bezear ē. ℈. ii. karabe in potu cū vino da/
re. ex cōferentib⁹ vō ē lac asine oi die i po
tu sumere. et hec de cura mineraliū vene
noꝝ cōiter notoꝝ sic breuiť dicta sufficiāt

Nonū capitulū vegetabiliū curā cōtinēs
venenoruz et primū napelli siue ei⁹ succi

EX potu napelli seu ei⁹ succi ac
cidit vtigo sincopis defectus
cordis ⁊ labia ac ligua aposte
manť. oculi egrediūť ⁊ potio/
nat⁹ sepe tenasmonē icurrens
si euaserit ut plurimū cadit i ethicā. Qua
re statim ē ei succurrēdū. hui⁹ bezear scd̄z
Auicē. ē cū uino in potu sumere de pulue
re illi⁹ aialis qd̄ radicē ei⁹ pascit. Sz scd̄z
doctrinā prehitā darē puluerē musconum
napellū depascentiū vel puluerē cōturni/
cis seu turdi vel herbā kadres seu tyriacā
de musconib⁹ superi⁹ descriptā. ex cōferē
tib⁹ āt iterato sepe vomitu cū terra sigiľ.
vel ei⁹ tyriaca vt in cura habuisti genera
li ē in potu cū vino sumere. ʒ. ſ. smiraldi
trite. vel tria ǧ. musci. est eniz musc⁹ no/
bilior tiriacaꝝ cōtra napellū. cornu spice
ut Auicē. in de vib⁹ cordis. c. de iudi. pti
cularių medicinaꝝ. et ideo nōnulli ipsum
napelli cornu spice ⁊ similiū dixerūt eē be
zear ⁊ ce. vel da diamuscū seu diamarga/
riton ⁊ cor cū cordiali epithiāte continue
epithimantū tene.

De cornu spice.

Qui in potu sūpserit cornu spice sangui
nē guttatim minget. Nauseā quoqꝫ ac ni
gredinē ligue hñs frenesim incurret. Cu/
ius bezear ē. ʒ. ſ. canfore cū aqua rosaꝝ in
potu sumere. Ex cōferētib⁹ ē cor ac epar
cū frigidis epithimatibus ephithimare ac
succū pomoꝝ acetosoꝝ viniū de granati uľ
succū berberis psepe potare vel talia cum
suis ferculis miscere.

De titimallo et ei⁹ lacticiniis ve/
nenosis. Et precipue de scamonia
et mezereon Rica.

Titimallus ⁊ oia lacticinia venenosa simi
lia inducūt accidētia. q: nauseā singultum
dolorez ventris ac tortōz cū fluxu. vocis
quoqꝫ destructōez deinde spasmū ad quē
mors seq̄tur successiue; Et q: titimalli mľ
te sūt spēs. Omniū cōe bezear erit dare ti
riace. ʒ. ii. dissolute cū uino decoctōis dip
tami uel enule cāpane. Propriū tñ beze/
ar titimalli ē. ʒ. i. mumie cū vino calido i
potu dare. Scamonee ē herba ribes vel
eius succus et loco huius darē acetosam.
Bezear vō mezereon est origanū quomo
docūqꝫ datū q: tā in puluerē herbā q̄ꝫ i suc
cū. Ex cōferētibus vō ē aqua ordei cū pul
uere zuccari sepe potata. vľ dare. ʒ. ii: ma
sticis cū miua citonioꝝ. ventrez quoqꝫ ac
stomacū ex oleo ro. bene iungere ⁊ pulue
rē masticis rosaꝝ rubeaꝝ ⁊ gallaꝝ desuper
aspgere. sōnuz ac etiā ꝓuocare.

De kerua seu ei⁹ succo Rica.

Ex kerua seu eius succo dolor stomaci ac
vomitus iduciť. et hui⁹ bezear ē psorata.
ex cōferentib⁹ vō ē dare. ʒ. ii. tiriace mag
ne cum uino calido.

De apio risus Rica.

Qui apiū risus sūpserit ɔtinue ridēs amēs
efficiť. Cuius bezear ē succus melisse cuz
aceto dat⁹. ex cōferētibus vō ē sōnuz cuz
vino iebriante prouocare.

De oleādro Rica.

Qui oleandri herbā vel succū sūpserit in
flāmatōez uētris tremorē cordis, maxima
cū anxietate patiеť ⁊ tandē sincopi. huius
bezear ē decoctō agnicasti potata vel suc
cus ei⁹ ⁊ ipse eti quocūqꝫ sūpt⁹. Sūt ⁊ hu
ius bezear grana iuniperi cū vino bibita.
ex cōferentib⁹ vō ē ficus cū melle ⁊ zucca
ro ⁊ etiā diacastoreū in potu datū.

De succo cucumeris asinini Rica.

Qui succū cucumeris asinini in potu sūp
serit gutturis excoriatōz uētrisqꝫ solutōz
cū interso intestinoꝝ dolore patiеť. hui⁹
bezear ē succus mēte. ex cōferētibus vō ē
tiriaca magna cū decoctōne baccaꝝ lauri.

De brionia siue ei⁹ succo. Rica.

Brionia siue ei⁹ succ⁹ scothomiaz angu
stiā ac stoliditatē inducit. Cui⁹ bezear est
pip nigrū. ex cōferētib⁹ ē. ʒ. ii. tiriace cum
vino decoctōis enule cāpane exhibere.

De helleboro Rica.

Qui de lleboꝛ potauerit ⁊ nigrũ maxime
pulsũ cordis lingue adustionē vētris infla
matōem strictură anhelitꝰ singultũ et fina
liter spasmũ incurret. Cuiꝰ bezear ē. ʒ. ſ.
castorei cũ vino. ⁊ scđm alios. ʒ. ii. pulue
ris floris nenufaris cũ vino in potu exhi
bere ⁊ huic magis assentio. ex cōferētibus
ē dare tiriacā antiphar maci seu gentiana
cum vino.

De ciclamine siue eiꝰ succo Rica

Ciclamen uel eiꝰ succꝰ strāgulatōez ac suf
focatōez inducit. Cuius bezear ē pip a. hũ
Cōferētia vo sũt. ʒ. ii. bacce lauri pulueri
sate ⁊ cũ vino potate.

De cicuta uel eiꝰ succo Rica.

Cicutā uel eiꝰ succũ assumens sensũ amit
tit ⁊ stuporē incurrit ⁊ ideo si aues frumē
tũ in eius succo remollitũ mādu cauerint
stupesiunt sic ut manu capi possint. Nec
hoc ē venenũ qđ athenienses Socrati tri
buerũt ut ponit cōsiliatoꝛ sꝫ fuit quoddaꝫ
venenũ cōpositũ qđ cicutũ vocaŭt vt in
histoꝛiis legi romanoꝝ. de quo valerius
maximus facit mētōem. huius bezear est
puluis gentiane cũ vino datꝰ. Tiriaca vo
magna est ex cōferētibꝰ ⁊ ce.

De strāgulatore adip leopdi ⁊ silibꝰ

Strāgulatoꝛ adip leopdi ⁊ similiũ q aconi
ta uocāt scotbomiā ⁊ oculoꝝ tenebrositatē
cũ prefocatōe iducētia in palato. ⁊ una pse
pe generāt apā. ⁊ in cāna pulmonis tanta
inducit lesio ut potionatꝰ strāgulari vide
at. hoꝝ bezear ē coagulũ hedi uel ceruí ul'
aristologia lon. vomitu pmissoꝛ ⁊ etiā ole
uꝫ balsami. ex cōferentibꝰ vo ē tiriaca ma
gna cũ uino in quo auꝝ uel argentum can
dēs fuerit extinctũ in potu data.

De succo coriādri Rica.

Succus coriandri vtiginez scotbomiam
grossitudinē vocis cũ permixtione rōnis
inducēs hominē reddit ac si ebriꝰ foret ꝙ
si eius malicia ꝓlonget stupidꝰ moritur.
Huius bezear ē mucella in potu data. cō
ferēs vo ē tiriaca magna cũ uino cocta.

De pomis mādragore Rica.

Poma mandragore ⁊ eiꝰ radix stuporez
mentis alienatōem amētiā ⁊ ruborē ocu
loꝝ ac faciētia sōnũ ꝓfundũ iducũt. Quoꝝ
bezear ē radix rafani. Ex cōferentibꝰ vo
est acetũ forte odorare vinũ puruꝫ bibere
⁊ ꝑ primā dīē oēm vitare cōmestionē.

De papauere nigro Rica.

Papauer nigrũ supra scripti similia indu
cit accidentia. Cuiꝰ bezear est aliũ crudũ
comedere. confert aũt cōfectō de anacar
dis diacostoriũ aut tiriaca magna cum ui
no data.

De opio Rica.

Opiũ sumens hebes piger doꝛmitans nō
intelligēs efficit ⁊ absqꝫ sensu. cui nisi i bre
ui succurratur stupidꝰ moritur. Et huius
bezear est. ʒ. i. castorei cũ vino dati. ex cō
ferētibus vo est optimũ vinũ bibere ac
cum nitro et sapore extrema fricare. cum
pipere quoqꝫ seu helleboꝛo albo in naribꝰ
intromisso sternutatōꝫ ꝓuocare.

De fungis Rica.

Qui fungos malos seu mala rubera man
ducauerit ventris ac stomaci inflationem
incurret cũ pectinis doloꝛe ac vrine retē
tione cui postea succedit pulsus peruitas.
constrictō anhelitus sincopis sudoꝛ frigi
dus ⁊ successiue moꝛs. Et ex his fungis ꝙ
maxime hoc accidit qui in uicinitate ferri
nascũtur eruginosi aut triuiarum locis ul'
reruꝫ putridarũ aut iuxta radices olean
dri uel arboꝛis seu plāte alterius veneno
se ut lacticinioꝛum ⁊ ceťa. vel iuxta man
sionem alicuiꝰ reptiliuꝫ venenosoꝛum. ⁊
nō solum ex ipsoꝛuꝫ comestione mala eue
niunt accidētia imo ex oderatu quis sepe
epilentiā incurrit ⁊ nōnunꝗ moꝛtem subi
taneaꝫ. Hoꝝ bezear est allium crudum
comestuꝫ vel calamentuꝫ seu eius puluis
cum optimo vino in potu datuꝫ. Ex con
ferentibus vero est diatrion piperon aut
diaciminum sumere cuꝫ bono vino. Pa
tientem quoqꝫ cũ clisteri clisterisare cal mi
minatiuo. ac ventrem cũ oleo rutaceo et
nardino bene calidis inungere. vel facias
secretum Galieni quod ipse in suo libro
secretoꝛum describit quia desicca stercus
galline et ipsum dissolue cum aceto v no
et melle et in potu tribue. tale enim medi
camen vomitum pꝛouocando statim qui
escere facit infirmuꝫ eum liberans ⁊ ceťa
Si quis tamen fungos cum piris fruttati
inscisis elixauerit eoꝛum remouebitur ue
nenositas.

De iusquiamo Rica.

Jusquiami semē sũptũ meti alienatōꝫ. sco
thomiam. vertiginem. stupoꝛem et omni
uꝫ mēbroꝛum imobilitatem inducit. cum
quo sepe rubent oculi apostematur ling
ua ⁊ spuma ab oꝛe egreditur ⁊ sepe mur
mus amens effectus sicut mulus uel mula
rudit. Et huius bezear sunt grana fistico
rum vel grana pini cuꝫ vino decocta aut
ʒ. ii. nasturtii agrestis cum vino dulci.
Ex conferentibus autem est piperis lon
gi. ʒ. ii. cum vino decoctōis in potu dare.

De nuce auellana seu alio fructu
rancido Rica.

Nux rācida auellane amigdole bacce lau
ri vel alius fructus rancidus scissuram lig
ue inducit cum nausea angustia ⁊ sincopi.
et virtutis animalis debilitate. Hoꝛum
bezear est diaciminum vel diatriō piperō
cum vino datum. Ex conferentibus sunt
rob fructuum stipticoꝛum vt citonii piro
rum et cetera.

De nuce vomica. R̄ica.

Nux vomica vomitũ pessimuz ac ṽtutis
dissolutõem inducit. Cuius bezear est cor
tex citri. Ex cõferentib⁹ est bonũ vinum
ac rob citonioꝝ ⁊ mirti.

De ficu faraonis R̄ica.

Ficus faraonis febres inducũt tertianas
ac totius corporis fractõem ⁊ apparet ĩfir-
mo ꝙ sit idropicus. Quaꝝ bezear sũt seia
cucumeris uel ipoꝝ lac cũ aqua ordei ex
tractuz. Ex coferẽtibus aũt est serum ca
prinũ ⁊ aqua ordei.

De coloquintida R̄ica.

Colloquĩtida in arbor̄ solitarie nata mor
dicatõem in stomaco inducit et in ventre
cum tanta ṽtutis ꝓstratõne ꝙ nisi succur
suz habuerit infra diem tertiã morietur.
Huius bezear est smiraldi trite. ℥. ʃ. cum
vino in potu dare. Ex cõferentib⁹ est ty-
riaca magna cuz vino ⁊ aqua ordei cũ pul
uere zuccari ac. ℥. ii. masticis cũ mirra ci-
tonioꝝ.

De semine vrtice R̄ica.

Semen vrtice lingue oris ⁊ gutturis idu
cit excoriatõz ac i stomaco ac uẽtre arsurã
⁊ ardorez maximũ. Cuius bezear sunt ℥.
citonioꝝ trita ⁊ potata cum aqua calida.
Et ex coferẽtibus est oleum amigdolarũ
portare.

De semine serpẽtarie R̄ica.

Semen serpentarie punctõem gutturis i
ducit ⁊ tãdem ipsius oris ⁊ gutturis exco
riatõnem cum tremore cordis. Cuius be
zear ẽ ptisana nõ colata Ex cõferẽtib⁹ aũt
est butirũ recẽs bibitũ.

De euforbio R̄ica

Euforbiũ in superflua quãtitate sumptuz
angustiã inflãmatõem ⁊ mordicatõnem in
stomaco causãs ⁊ in uentre persepe singul
tum inducit ac etiam fluxuz ventris. Cu-
ius bezear est semen citri in potu cũ uino
decoctõnis enule exbibere. Et ex cõferẽti
bus est sumere succum pomoꝝ acetosoꝝ
lac acetosum ac butirũ crudum. et hec de
particulari cura venenoꝝ vegetabilium
seu terre nascentiũ sic breuiter dicta suffi-
ciant.

Decimuz capitulum in quo ꝑticularis cu
ra ponitur venenoꝝ animaliũ et quorun
dam ꝑtinz ipaꝝ R̄ica. De lepore marino

Qui leporem marinuz sũp
serit vomitũ colere et sang
uinis dolorem stomaci dif-
ficultatem vrine rubedinez
oculoꝝ: tussiz siccam. sputũ
sanguinis et anhelitus diffi
cultatem incurret. cibum quoq; abhorre-
bit. ꝙ si piscibus punctatis terreat. nulla
spes salutis existit. et si non adhuc sanari
poterit. Huius bezear est sanguis hominis
potat⁹ aut sanguis anseris vel. ℥. ii. picis
naualis cum vino. Et aliqui dicunt ꝙ est
vulpis assata ⁊ comesta. Ex cõferentibus
vero est sugere lac asine ul' mulieris a ma
milla ac cancros fluuiales comedere et su
mere paꝝ tiriace diatesseron tribus dieb⁹
cõtinuis.

De cantaribus R̄ica.

Ex potu cantaridũ ꝑ ipocõdria pectinem
anchas ⁊ vsq; ad genua dolor accidit. Et
fit voluptas mingendi absq; hoc ꝙ patiẽs
mingere possit. ⁊ si minxerit sanguinẽ min
git cũ dolore maximo. et accidit sepe per-
mixtio rõnis [illegible] sincopi ⁊ morit. Harũ be
zear sunt ℥. x. sẽis alkekegni seu lac sẽis cu
cumeris extractũ cũ aqua ordei. Et vulgo
tñ fert ꝙ haꝝ bezear est acetũ sumptũ sed
nullibi ab autoribus hoc scriptũ iueni. q̇a
tñ experimẽto hoc cõprehensuz est. facias
si libet. Ex cõferentibus aũt est sumere lac
sit extrahit ab ubere ⁊ potare aquã psilli ⁊
portulace ⁊ lac quatuor seĩnũ frigiorum.

De cerebro gatti R̄ica.

Cum quis gatti cerebꝝ mãducauerit sepe
vertiginẽ incurrẽs stolidus efficit. et ego
talem vidi adeo cõfirmatuz ꝙ nũq; sanari
potuit. Bezear tñ huius ẽ tria grana mus
ci cum vino albo in potu dare. ex cõferen
tib⁹ est vomitũ sepe cũ terra sigil'. aut ei⁹
tiriaca prouocare. et de diamusco sumere
seu de leticia galieni unũ bolum omni die
ꝑ duas horas ante prãdiuz.

De felle leopardi R̄ica.

Qui fel sumpserit leopardi colore viridis
vel citrine vomitũ incurrz. Aloes quoq;
odorem sentiet ac saporem. et factus icte
ricus nisi in breui succursum habuerit ex
frequẽtata sincopi moriet. Hui⁹ bezear ẽ
℈. ʃ. musci cũ vino dare vel tyriacam de
musconibus. ex cõferentibus est diamus-
c⁹ diamargariton ⁊ hoc vomitu sepe pre
misso vt scis Iura quoq; gallinarũ piguiũ
in quibus musci macis ⁊ croci aliquid ap
ponatur ⁊ cetera.

De felle canis marini R̄ica.

Fel canis marini ⁊ si nõ ita cito interficiat
vt fel leopardi cõsimilia tamẽ inducit acci
dentia. Et eius cura est cura fellis leopdi.

De extremitate caude ceruine.

Extremitas caude ceruine angustiaz ⁊ do
dolorem vehementem in stomaco ⁊ uisce
ribus inducens sincopim sepe facit euent
re ⁊ sic interficit in breui. Huius bezear
est tyriaca talis. ℞. auellanarum fisticoꝝ
fellis equi añ. partes equales. confice cuz
melle et detur in potu de ea cum vino.

Alii vero dicunt ꝙ suū bezear est tyriaca magna data cū aqua decoctōis fisticoꝝ et auellanarū. Ex conferētibus est. ℨ. ſ. imiraldi subtilissime trite dare cū vino ac etiam electuarium de gēmis.

De sanguine humano. Rica.

Cum in potu datus fuerit sanguis hominis rufi extractus tempore rixe uel ire permixtionē intellectus cū furore maximo ⁊ inuerecūdiam incurrēs paulatine marasmabitur ⁊ tandē cōsumptus morietur. et huius bezear est vinū lupinū uel trociscus vinus de tiro. Ex cōferētibus ē aqua cucumeris uel lac seminū [illegible]orū ac syropo de nenufare.

De sanguine thauri Rica.

Sanguis thauri uel bouis antiqui frusta sanguinis expuere facit congelari ⁊ dolorem in brancis ⁊ meri cum rubedine lingue ac prefocatōe ac spasmū causans mortē inducit Huius bezear est coagulū leporis cum aceto sumptus aut semen caulis vel piper Et etiam sumere acetum fortissimū calidum per se.

De sanguine bufonis Rica.

Sanguis bufonis difficultatem anhelit⁹ tremorem cordis ac sincopim frequenter causans festinā mortē inducit. et ideo facit eius sputū sed mortem celerius inducit q: est venenū deterius sanguine Hoꝝ bezear est lapis bufonis quem vulgares crapatinā vocāt ut supra dicebat. Ex cōferentibus est. ℨ. ſ. smiraldi cum vino dare et uentres calidos animaliū quadrupedū intrare sepe ut est bos asinus mulus equus ⁊ cetera.

De sanguine mēstruo Rica.

Qui sanguinem menstruū sumpserit aut leprosi lunaticus maleficus et obliuiosus efficitur. Et horū bezear est trociscus vinus de tiro aut de serpentibus a q̄bus cauda ⁊ caput per palmū fuerint abscissa manducare. sed elixentur primo ⁊ prima abiciatur aqua deinde secūdo decoquātur radicem diptami in decoctione ponendo. Ex conferentibus autē est. ℨ. i. margaritarum cum aqua melisse potate. In aqua quoq; tepida balneari ⁊ cum puellis conuersari cū q̄bus interdū coeat ⁊ ce.

De castoreo malo Rica.

Qui malum castoreū in potu sumpserit rixas ⁊ clamorem incurrens dolorē maximū sentiet in nutritiuis febremq; incurret ⁊ extra os liguā tenebit. Huius bezear sunt. ℨ. ii. coriandrorū assatorum. Ex conferentibus vero est tantū vomitū cū butiro ⁊ aqua mellis prouocare ꝙ ampli⁹ castorei odorem non sentiat siue saporem Deinde in potu detur lac seminū cōium frigidoꝝ. aut syrup⁹ de limenib⁹ uel d̄ ribes ul' d̄ succo acetose seu acetositati citri.

De piscibus frigidis Et de carne corrupta.

Ex cōmestione piscium frigidorū quib⁹ post eorum coctōnem corruptio superuenit Et ex cōmestione carnis pridie interfecte aut a fulgore seu pestilentia mortue accidit strangulatio singultus sudor frigid⁹ ⁊ sincopis. et breuiter omnia accidūt fungorū accidentia. Et eorum cura est cura fungorum.

De cooptis assaturis.

Ex coopertaris assaturis ⁊ in pannis inuolutis statim cum cocte sunt accidit cū manducātur vertigo ⁊ scothomia ita frequens ut nōnunq; patiens epilensiā incurrat. Harū cura post vomitum est in potu sumere succarum rosatū cum xilloaloes ⁊ maxime mixtū cum vino. Ex conferentibus est rob fructuum stipticorum et balneū aque dulcis sepe ingredi. Et hec de cura particulari venenosorū animaliū ⁊ partium ipsorum. Laus deo.

Undecimum capitum generalem curam continens puncture seu morsure animalium venenosorum ac vulnerum factorū cum cultello sagitta telo vel alia re infecta veneno Rica.

De cura puncture ⁊ morsure animaliū venenosorum et vulneris facti cum cultello sagitta telo vel alia re infecta veneno. Et si multa sint supra capitulo. vii. posita h̄ ex his aliqua replicando nonnulla vtilia secum annectā speciales curas pro nūc relinquendo. Nam cū animaliū omniū uenenosorum bezear sit tyriaca magna est i eorum morsuris seu pūcturis statim tribuenda. Et si scitur cuius speciei venenū existat sagittam uel aliam rem vulnera facientem inficiens bezear appropriatū superius descriptum statim infirmo tribuatur ac cura illi veneno appropriata curetur. Uerum cū sepe rabidi canes ⁊ alia rabida animalia nos mordeant ut est mulus equus ⁊ ceťa. hoc completo capitulo specialem curam ipsorū inscribam. Dico igiť ꝙ in punctura morsura uel uulnere uenenoso si uenenū specifice cognoscitur suum proprium est bezear propinandum. Ignorato autem ueneno tyriaca magna statim potui tribuatur. Hoc enim potest omniū animalium esse cōmune bezear. Ad idem ualet lapis bezear. coagulum leporis. unicornu. tormentilla. radix diptami. Et ultra omnia illa ualent bezeardica seu tyriacalia que sūt superi⁹ capit. iii ⁊ vi. descṗta

Deinde super morsuram uel puncturam
mēbrum stricte ligetur cum corrigia cer-
uina potius q̄ alia re si haberi potest Nā
ceruinū coreum cōtra venenum mirabili
ter operatur. quod si animal pungens seu
mordens haberi possit ex eo statim loc⁹ em
plastretur ꝑ prius tñ abscisis extremitati-
bus si serpens fuerit. Et si tale animal ha
beri nō potest venenosa cum scarificatōe
vulneri uel morsure superponatur vel cū
ore ꝑsone uilis ꝑ prius ex vino decoctio-
nis diptami loto vel gentiane vuln⁹ aut
morsura sugatur. uel culus uiui galli cui⁹
rostrum sepe claudatur superponat̄. aut
gallīa ꝑ mediū scissa ⁊ adhuc palpitās ipaꝫ
sepissime renouādo. quia cū frigida fuerit
alia apponatur. Item tyriaca magna sup
locum emplastrata maxime cōfert Ad idē
ualent emplastra frequentia de quorū ꝓ-
prietate est omne venenū ad se trahere.
Primū. ℞. ceparū cōmuniū. ℥. iiii. cepe
squille. ℥. iii. calamenti fluuialis isopi sic-
ci origani. añ. ℥. ii. cōterantur in lixiuio
donec pistari possint quibus adde galba-
ni serapini añ. ℥. ii. glutinis. albotini quā
tuꝫ sufficit ad incorporādum. ⁊ fiat empla
strū cū quo loc⁹ emplastretur. Vel facias
sic ℞. allii lib. i. ß. calamēti fluuialis. ℥.
iii. pistentur simul. quibus adde succi por
ri. ℥. iii. fellis taurini. ℥. i. ß. sulphuris. ℥.
ii. ß. castorei. ℥. i. ⁊ fiat emplastrū. Vel fa
cias sic. ℞. castorei. serapini. ase. sulphu-
ris. fimi colūbini. mētastri. pulegii. ceruini
omniuꝫ ꝑtes equales picis ⁊ olei ueteris
q̄tum ad eorū cōmixtionem sufficere pos
sit ⁊ agitetur tantū in mortario ꝙ omniū
debita fiat unio ⁊ fiat emplastruꝫ. Vel fa
cias sic ℞. calcis quātitatem quam uolue
ris ⁊ eam confice cum melle et oleo et fac
emplastrū. Vel facias sic. ℞. calcis lib. i.
sinapis lib. ß. incorporent̄ cuꝫ aceto ⁊ fiat
emplastrū. Vel facias sic. ℞. alkitram lib
i. puluerisa ⁊ cōfice cuꝫ aqua saponis ⁊ fac
emplastrū. Vel facias sic ⁊ est mirabile in
isto casu. Liquefac picem ⁊ in ea feruenti
intinge lanam ⁊ ita calidam loco suppone
Vel facias emplastrū ex cancris tritis uel
ex allio solo uel ex allio cuꝫ butiro cocto.
Vel ex castoreo cum oleo mixto uel ex sul
phure cum vrina mixto. Vel cum calamē
to fluuiali solo vel cuꝫ radice cōsolide ma
ioris inter duos lapides cōtrita uel cū sca
biosa seu cauda equina vel tassobarbasso
Hec eniꝫ mirabiliter valent in antrace ⁊
carbunculo Sꝫ cum vtrobiq̄ materia ex
istat venenosa debēt etiā in isto casu vale
re. Ad idem valet locum confricare cū sa
le solo aut nitro solo aut cum sale ⁊ aceto
aut cum sale ⁊ oleo simul coctis aut cuꝫ ci
nere vitis uel fici ⁊ aceto. aut cū felle tau
ri aut cum aqua maris calida sola uel cum
aceto mixta aut cum aqua decoctōis mu-
ris habitantis in domo aut aqua decoctio
nis mustele. Et quia animalia venenosa
ꝑsepe aculeos seu dētes dimittūt in locis
morsis. est locus tūc cū cinere oleo ꝑmix-
to fricandus. His igit̄ generalibus reme
diis adimpletis si locus incipit denigrari
signuꝫ est ꝙ punctura morsura seu vuln⁹
fuit animalis seu alteri⁹ rei ꝑniciosissime
Quare si mēbrū aptum fuerit abscisioni
statim abscindatur. ⁊ si nō sine mora caute
ricetur. Et hec est cura generalis ꝑucture
seu morsure omniuꝫ animaliū venenoso
ruꝫ ac etiā vulneū cum re infecta venēo
factorꝫ. quarꝫ ⁊ cetera.

Ultimū capitulū curā pōit a cane seu quo
uis alio animali rabido morsi ꝑtica.

Cum quis a cane rabido mor-
sus fuerit si vulnus ꝓfunde
fit in principio doloꝛosuꝫ. Et
sic paucos infra dies uel horas
ei accidentia supueniunt infra
scripta. Si vero superficiale fuerit dūmo
do soluꝫ mēbrana rumpat̄ ⁊ si pro nūc aliū
dolorem nō senserit in processu tñ accidē
tia incurret infrascripta. quia sine causa ti
met plus solito vigilat. hominuꝫ refugit
cōuersatōnem. ⁊ solus esse appetit: q̄n̄ au
tem magis confirmatur. fit eius vox rau
ca. aquāq̄ ⁊ omēs abhorret humiditates.
Et q̄n̄ malitia rabiei in eo cōfirmata ē cog
nosces. q: aqua quouis modo approxima
ta terretur. Naꝫ ex vehemēti ⁊ continua
canum imaginatōe canes in ea esse imagi
natur sepe ac etiam ut canis latrat. Et in
humiditatib⁹ aquas emittit hoc ē in sper
mate ꝑ pollutōem emisso in vrina aut in su
is flecmaticis egestionib⁹ nōnūq̄ frustula
uelut canes existūt. qd est quia forti imagi
natō quā cōtinue de cane habꝫ in istas hu
miditates canū figurā sigillat Et q̄ ad pro
nostica signa cū ex aqua terret̄ istisq̄ i sup
fluitatib⁹ canū isignia discernūt̄. spes nl'la
saluti existit. Veruꝫ talium accidentiuꝫ ꝑ
sepe usq̄ ad. xl. diē tardat euēt⁹ ⁊ q̄n̄q̄ usꝫ
ad. vi. mēses. ⁊ nōnūq̄ usq̄ ad ānū ut nō
nulli referūt. aliq̄ vero dicūt vsꝫ ad ānū. vii
et ego habui a fide digno ꝙ p⁹. xviii. ānis
cuidā a cane rabido morso accidētia super
uenerūt suprascripta. et hoc fuerat q̄a sub
vmbra sorbe transierat ⁊ infra tertiū rabi-
d⁹ mortu⁹ ē. O hōe de⁹ quot virtutes a to
ta sp̄a ꝓuēientes i rebus sigillasti q̄ adhuc
nobis existūt icognite. Talē igit̄ vmbrā a
cane seu quouis alio aīali morsi fugiāt. mul
ta eniꝫ aīalia ut canis rabiē icurrūt sicut ē
homo lupus mustela vulpes simia equus
mul⁹ et asin⁹ ⁊ tal' rabies in eis ꝓuēit aut

a frigore intenso sanguine in eis cōgelāte
aut a nimio calore humores comburente
Et sic propter ista istorum alteratur com
plexio ⁊ fiunt melancolici successiue uero
rabida. Possunt et cum hoc alia ex causa
fieri rabida utputa ex cibo corrupto et in
fecto uel ex potu. vel quia sunt ab alio ani
mali rabido morsa .. Et eti pōt dispositō ta
lis cōtrahi a generatōne ut accidit i le ꝓso
Uerꝫ si quis a mulo asino uel alio animali
rabido ꝙ a cane morsus fuerit ⁊ hydrofor
bicus fiat ꝗ ex aqua seu aliis humiditati
bus terreaᵗ canū effigiē in talibus humidi
tatibus fore uō pensabit sꝫ potiꝰ illiꝰ ani
malis a quo morsus est. Et idē fiet in hu
miditatibus quas emittit de frustulis illis
similitudinē canū habentibꝰ que potiꝰ aīa
li qō momordit assimulabūtur. Cognos
citaūtē canis rabidus a nō rabido quia fa
mēs nō manducat. solus libenter moratᵗ
dñm suuꝫ nō cognoscit. eiꝰ rubēt oculi ⁊
terribilis fit aspectꝰ. Cūq̄ in eo rabies cō
firmata est cū capite dimisso ꝑambulās li
guam foris tenet. auresq̄ mollificate pen
dent. ⁊ ab ore eiꝰ saliua spumosa manat.
rauceq̄ latrat. ⁊ oēm cui obuiat rem inua
dit. Et hec signa solū a cane rabido vēiūt
Rabidū quoq̄ canem ex parte infirmi cog
nosces Nam si cuꝫ bucella panis locꝰ mor
sus confricetᵗ caniq̄ non rabido ꝓiciatur
⁊ eam refugiat. mordēs canis rabidꝰ erat.
⁊ si eam manducauerit nō. ⁊ si galline pro
iciatᵗ ⁊ eā mādūcauerit ⁊ ñ moriatᵗ īfra dieꝫ
naturalē talis canis rabidꝰ nō erat.

De cura Ꝛ͞ca.

His igitᵗ visis ad curā deueniēs quibꝰ po
teris modis venenū extrahere ꝓcura cuꝫ
ventosis. s. culo gallis emplīs aliisq̄ in ca
pitulo ꝑcedēti descripd. statimq̄ ipoꝝ heze
ar ꝑhe qō ē puluis cancroꝝ fluuialiū adin
stoꝝ. ʒ. ii. cū aqua in potu exhibere ꝗ pul
uis scḋm doctrinā Serapionis in suo de
simplicibus sic fit. Accipe cancros sole exi
stēte in leone ⁊ ꝙ luna decē et octo dies iā
trāsierit ⁊ eos viuos pōe in olla ex ere ru
heo quos tm̄ cōbure ꝙ inde cinis fieri pos
set ⁊ ex eo ut dictū est vtere Deinde locꝰ
ꝓfunde cautericetᵗ ⁊ hoc ante tertiā Die
aūt trāsācto tertio canteriū dimittatᵗ sꝫ su
ꝑ uulnꝰ emplastꝝ ex allio ⁊ butiro uel ce
pe ⁊ butiro ponatᵗ. Uel facias sic ⁊ ē secre
tū Galieni qō in suoꝝ libro secretoꝝ adi
ueni. Dicit eniꝫ ꝙ qui hoc puluere cū īfra
scripto medicamine ꝑ ꝺtes. xl. usus fuerit.
ab oī rabiosa morsura liberabitᵗ puluis sic
fit. Ꝛ͞. cineris cancroꝝ fluuialiū ꝑtes. x.
gētiane ꝑtes. iii. ⁊ in alio ꝑtes. v. thuris
ꝑteꝫ i. fiat puluis de quo bibatur oī mane
stomaco vacuo. ʒ. iii. ad minꝰ cum aqua li
pida ꝑ dies cōtinuādo. xl. Et huic medica
mini magna ē fides adhibenda cuꝫ cancri

qui sunt hasis in hoc puluere ꝑfati ueneni
bezear existant ut dictū ē. Dicatq̄ Gali
enꝰ autoritate Alenii medici antiq̄ssimi.
puluere ipo cū emplo infrascripto nulluꝫ
vnq̄ fuisse usū ꝗ nō euaserit. ⁊ meliꝰ erit
si cancroꝝ puluerē cōfeceris sole existente
in leone ⁊c. ut statim dictū ē. Empl'm sic
fit. Ꝛ͞. aceti fortissimi lib. i. ſ. opopanaci.
℥. iii. picis albe lib. ſ. buliāt adiunicē do
nec incorporata sint sic ut infrigidati extē
di possint velut empl'm supaluta. ⁊ de tali
emplo super morsurā appone. Ex confe
rentibus uero sūt si ante. xl. diem in aqua
maris interdum balneatur infirmus. In
aliis uero omnibus melici regimie guber
netur. Et ista cura curādi sunt a cane ra
bido morsi. et etiā a quocūq̄ alio animali
rabioso. Ueruꝫ quia ut dictum est per an
nuꝫ ⁊ ultra tale uenenum latere solet. con
sulo ut regie suprascripto per. xl. dies ob
seruato ad maiorem cautelam per annum
unuꝫ postea adminus tale regimen mor
sus obseruet primo in sex rebus nō natu
ralibus regimen obseruet melici. Deinde
quantum ad medicinalia sex saltem uicibꝰ
in anno tali purgatione purgetur vt Ꝛ͞.
succi fumiterre lib. iii. succi lupuloruꝫ lib.
i. succi pomorum redolentium lib. ſ. om
niuꝫ istorum debita facta residentia cum
lib. iii. zuccari tabarꝫ ⁊ fiat syrupꝰ addēdo
aceti. ℥. iiii. De tali autē syroρo debite
cocto accipe. ℥. iii. aq̄ fumiterre. aque lu
pulorum aque buglosse añ. ℥. ii. misce pro
duabus vicibꝰ. Sumpto quater syrupo
potionem recipiat infrascriptam. ut Ꝛ͞.
cassie linee pinguis. ℥. i. confectionis ha
mech. ℥. ii. ſ. dissoluantᵗ cū decoctione cō
muni. quibus dissolutis addatur. ℥. i. sy.
suprascripti ⁊ fiat potus. Uel accipe. ʒ. iii
ſ. confectōnis hemech ⁊ dissolute cum a
qua lactis caprarum ⁊ in potu tribue. vel
cum zuccaro bolum conficias qui deaura
tus loco potionis detur. In sequenti ve
ro die tyriacam exhibe. Facta purgatōne
fiat talis stupha tribus diebꝰ cōtinuis sto
maco vacuo. Ꝛ͞. fumitere. m. iiii. lapatii
acuti scabiose burraginis buglosse melilo
ti epithimi. añ. manipl'os. ii. cōq̄uassentur
⁊ buliāt in duabus situlis aque vsq̄ ad cō
sumptōnem tertie partis. Deinde ad ig
nem in vase cooperto dum stuphatur cō
tinue teneantur. in quo sit instrumentuꝫ
perforatum per quod ab ipso cōtinue in ti
nam fumus transeat. ⁊ in tina illa debite
cooperta stuphetur. A stupha vero exeū
ti tyriaca cum vino decoctionis baccarū
lauri gentiane uel diptami offeratur. Et i
alia die completa stupha altera cephalica
rum aperiatur et parum sanguinis extra
hatur. Plus tamen uel minus scḋm vir
tutis tenorem cōplexionem etatem ⁊ ce.

Aliis vero diebꝰ puluere vtaŕ supraſcrip
to q̇ ſi nimis foret tedioſꝰ facias ſic. R̷· pl
ueris supraſcripti· ℥. i. zuccari albi· lib· i.
diſſoluaŕ zuccarum cū aqua bugloſſe ⁊ fi
at cōfectio in morcellis groſſis ſatis de q̇
bus vnū accipiat omni mane ſtomaco va
cuo. Tali igiŕ obſeruato regimine quilibꝫ
a caſu in rabiem deo duce ſecurus icedet.
Et hoc de cura canis ſeu alteriꝰ animalis
rabioſi que huic capitulo ac toti tractatui
finem imponit· Nam eo diuino munere
ventū eſt quo ab initio ꝓpoſueram Qua
de re ſi in hoc tractatu ſit aliquid veritati
diſſonū qꝺ me aduertēte nihil eſt mee cō
paciendū ignorātie eſt nō arrogantie ipu
tandū. Nā illuſtriſſimi dn̄i dn̄i mei Phi
lippi marie angli mediolani ducis ⁊ amor
meiqꝫ ingenioli exercitatio ad hunc ipſuꝫ
conficiendū tractatū induxit· Unde uos
inſignes artiū ⁊ medicine doctores magr̄
Luchine de beloculis. ⁊ Jo. franciſce de
balbis mei dilectiſſimi preceptores qui p̄
fati dn̄i gubernatōis principaliter onꝰ ge
ritis ip̄m beniuola mente ſuſcipite· Et ſi
parte in aliqua plus aut minꝰ q̄ҙ oporteat
a veritatis tramite deuiatū ſit illud in me
lius emendetis ac omiſſa ſupplentes. ſup
fluuꝫ caritatiue reſecetis ut quod diebus
noctibuſqꝫ in pluribus magno non ſine la
bore ſum adimplere conatus veſtris iutū
uffragiis in lucem deduci ac in ipſa vale
ſat diutiſſime pmanere Valeantqꝫ qui ra
paciſſima peſte imitiſſimoqꝫ veneno depre
hendi dubitant ſe ab his ſine leſiōe cuſto
dire· captiqꝫ congruaꝫ ac ꝓp ꝓpatā curam
abibere. Ad illius laudem qui celum ter
ramqꝫ regit in ſecula ſeculoꝝ· amen·

Explicit ſecunda ps principalis huius tra
ctatus que eſt de venenis ad illuſtriſſimū
principem ⁊ dn̄m dn̄m philippum maria
am angluꝫ medioleni duceꝫ ⁊ papie angle
rieqꝫ comiteꝫ· Editum per Antoniuꝫ de
gnaneriis de papia artium et medicine do
ctorem eximium·

Regiſtruꝫ libri preſentis qui eſt de venenis·

Primū vacat·
Incipit·
Quod venenuꝫ.
Quod inficit.
Lapidum.

Bra deſiccari.
Continue.
Ena quidam.